

SÂMONÊ

VYDŪNAS

SÂMONĖ

(Sâmoningumas ir Nesâmoningumas)

Žvilgsniai į Gyvenimo Esme

R ū t a

(Anso Bruozio Iėšomis)

Tilzė

1936

UDK 1(474.5)
Vi46

ISBN 978-609-419-154-1

Išleista Vyduotojų draugijos užsakymu

www.Vyduotoju.draugija.com

www.vydunas.org

linasrim.puslapiai.lt/vyduotoju/vydunas.html

Išleido UAB leidykla „Jūsų Flintas“
V. Putvinskio g. 34, LT-44211 Kaunas

Spausdino UAB „Print easy“
Europos pr. 42, LT-46367 Kaunas
Tiražas 1000 egz.

Leidėjų žodis skaitytojui

Prieš metus, Nepriklausomybės atkūrimo 20-mečio proga išleidome ir Lietuvos Respublikos Prezidentei, Seimo bei Vyriausybės nariams padovanojome Vydūno veikalą „Mūsų uždavinys“, kurį mąstytojas skyrė „Lietuvių Tautai, tvirtinančiai savo nepriklausomybę“. Taip norėjome tautos išrinktiesiems priminti nuo pirmosios nepriklausomybės svarbiausia tebesančią dabar jiems mūsų patikėtą ir jų prisiimtą pareigą – savo veikimu tvirtinti tautos nepriklausomybę. Dabar pateikiame bene reikšmingiausią Vydūno filosofijos veikalą „Sąmonė“, rašytą beveik prieš šimtą metų, bet šiandien dar aktualesnį negu tuomet ir ypač reikalingą šiuolaikiniams daiktų ir malonumų kulto užtemdytam žmogui. Šia savo knyga Vydūnas primena, kad „*sąmonę aiškintis yra esminis žmogaus susipratimo uždavinys*“.

Iš tiesų, sąmonė yra nuostabus reiškiny. Joje vyksta mūsų vidinis gyvenimas, iš jos kyla išorinis veikimas. Visa, ką sužinome ir patiriame, tampa mūsų sąmonės turiniu. Sąmonės šviesoje suvokiami visi gyvenimo vyksmai, ji nušviečia daiktų ir reiškinių esmę, joje kaupiama ir amžių išmintis, ir kuriamos ateities svajos. Visa žmogaus kūryba kyla iš jos. Joje nuostabiu būdu telpa ir begalybės, ir amžinybės suvokimas ir atsiveria slėpinga būtis už erdvės ir laiko ribų. Savo sąmone žmogus iškyla virš visos kūrinijos. Netgi sakoma, kad sąmonė ir yra patsai esmingasis žmogus.

Modernusis mokslas apie sąmonę maža ką aiškaus gali pasakyti. Jis neturi prietaisų sąmonei tirti. Todėl tiria smegenis bei jų veikimą ir sako, kad sąmonė, kokia nuostabi bebūtų, tėra smegenų funkcija. Bet ne visi mokslininkai taip mano. Giliau mąstantys skelbia „*naująją mokslo paradigimą*“, teigiančią, kad už

visų reiškinių slypi sąmoningumas. Tą pačią mintį jau seniai tvirtino Vydūnas – „*nesąmoningumas (medžiaginis pasaulis), kaip ir erdvė su laiku, yra kilę iš sąmoningumo*“. Tik tas sąmoningumas nepalyginamai šviesesnis už mūsų žmogiškąją sąmonę, kuri tėra „*kibirkštis visa aprėpiančios sąmonės*“. Į ją, į Visumos Priežastį, į Didįjį Slėpinį Vydūnas ir kviečia mus šia savo knyga ir visa savo kūryba.

Šis, trečiasis, „Sąmonės“ leidimas (antrasis dabartine rašyba yra spausdintas pirmajame Vydūno Raštų tome 1990 m.) yra faksimilinė kopija pirmojo leidimo (1936 m. Tilžėje). Tuo siekiama pateikti skaitytojui autentišką ne tik tekstą, bet ir rašybą bei raidyną Vydūno kūrinių.

Vydūno savotiška kalba nėra jo tyčia sugalvota. Vydūnas augo ir gyveno Mažoj Lietuvoj ir ten išmoko tėvų kalbos, kurios pagrindą sudarė vietinės tarmės. Jo kalbą įtakojo ir vokiška aplinka. Jis labai rūpinosi kalbos grynumu, tardavosi su Didžiosios Lietuvos kalbininkais, bet savitumą neatsisakė. Savo gi rašyba Vydūnas siekė, kad kalba labiau išreikštų lietuvišką dvasią ir išvengtų slaviškų ir vokiškų skolinių. Jis sukūrė dvi naujas raides garsams š ir ž pažymėti, nenaudojo nosinių, balsiams ilginti naudojo stogelius. Savo rašybos pakeitimus Vydūnas paaiškina vienu sakiniu: „*Noriu lietuvių raštijai lietuviškos rašybos. Tame visas mano rašybos slėpinys*“. Tikėkimės, kad savita Vydūno rašyba ir kalba netrukdyt jo raštus suprasti tiems, kam rūpi juose aprašomi dalykai.

Vacys Bagdonavičius, Tomas Stanikas

TURINYS

Pirminės Pástabos	5
1. Ivedamieji Sámoneš Kilmės Aiškinimai	7
2. Sámoneš Reikšmė Gyvenimui	12
3. Abu Tikrovės Kraštutinumai	16
4. Šmogaus Galimumai Visatai suprasti	22
5. Sámoningumo ir Nesámoningumo Sántykiávimas	27
6. Bútyje veikiančios Gálios	31
7. Pasaulio ir Sámoneš Turinys	34
8. Dvilinki Laiptai iš Nesámoningumo Sámoninguman	38
9. Apstumas Visatoje ir atskira Šmogaus Sámoneš	41
10. Gamtos Gálios Šmogaus Asmenybėje	45
11. Keleriopas Asmeniškumas Šmogaus Asmenybėje ir vi- same Gyvenime	50
12. Šmoniškumas Šmogaus Asmenybės Gyvume ir Gam- toje	55
13. Šmoniškumo Laipsniai	60
14. Matėrės Pasikeitimas Gamtos Gyvenime	65
15. Šmogaus Esmės Kilmė	70
16. Gyvumo Plastėjimas	74
17. Abi Lyti	80
18. Jaunumas ir Senumas	88
19. Ašainės Sámoneš Giminė	93
20. Ašainė Sámoneš ir Tikyba	97
21. Kultūra	102
22. Gyvybės ir Galybės Troškimas	107
23. Mokslas	112
24. Menas	117
25. Grožė	122
26. Ivarios Meno Rūšys	127
27. Kalba	133

28. Dora	143
29. Žmonių Sątykiai	150
30. Tikybos Reikšmė Žmogaus Gyvenimui.	155
31. Įvairios Tikybos	159
32. Keli kultūrinių Tautų Tikybos Mokslai	164
33. Bendrumo Talkos	172
34. Liga ir Sveikata	179
35. Pasaulio Išvaduotojai.	186
36. Sąmonė ir Esimas	191
Žodynelis	197
Pabaiginės Pâstabos	199

Pirminės Pástabos

Búdamas pernai pavásarí keistoje búklėje, žiūrėjau seniai parašytú savo ráštú, ar jú kas dár verta spausdinti arba laikas juos sunaikinti. Ir pakliuvo í rankas mano máždaug prieš 20 metú parašytas veikalas apie sámone. Patiko mân, kad jis atrodė ir dabar dár skelbtinas, nors túlus dalykus matau jau skaidresnėje šviesoje ir platesniuose sântykiuose.

Ir ėmiau jį, koks jis buvo, kiek dár gilinti ir papildyti. Dárbas tesėsi. O paskui veikalá skaitant rodėsi, kad búčiau gál geriau padáres jį visai naujai dirbes. Daug teko sau pasilaikyti, kas nesileido í esamáji ítaikinti. Dár norėjau veikalá padaryti ir ko-suprantamesnė ir viská pasakyti lietuviškai, vengdamas Graikú ir Lotynú zodiú, kuriais paprastai panašaus turinio ráštai márginami.

Prisidėjo ir kitos dár sunkybės. Rašiau apie retai tesvarstomus dalykus. Jiems aiškinti reikėjo ieškoties zodiú. O be to tenka ir posakius savaip sustatyti. Nėra mân galimumú naudotiesi tautos išaugintais girdimais nusákymais. Gyvenu beveik tik pasikalbėdamas su ráštais, skaitydamas ar ir pats rašydamas. O taip nevien tik Lietuviú kalbos átvilgiu. Todėl mano ráštuose savaimė pasitaiko visokie nepaprastumai. Jú nevisus braukiu. Laikausi ir savo rašybos ir kas šiaip su raštu jungiasi. Manau ir iš to, kám kiti nepritaria, gáli būt ákstinimú kalbos reikalú pázangai o ne jú átkrytiui.

Dár ir kita-kas gáli būt sunkinimu veikalui suprasti. Seniai mân búdavo sákoma, kad aš reiškiašis dažniau iš regėjimo kaip iš protávimo. Todėl paprastai galvojantiems túli mano aiškinimai netuojau bús ímânomi. Kartais, negálint platesniu žvilgiu dalyká paimt, gál bús randama juose ir spragú. Kai-kurie mano dėstomi dalykai jusliniám protávimui tur-bút atrodys net neverti apmástymo.

Visi tokie prisiminimai lyg stâbdê mano dârbâ. Vienok pasiryžau veikalâ spausdinti. Aiškinami dalykai yra labai svarbûs. Todêl apie kai-kuriuos ir kalbu kartotinai. Ir skaitant reikêtû eiti tolyn, jeigu kas neaiškêtû iškart. Visâ râštâ vienâ, antrâ kartâ, gal ir kelis kartus perskaitius, tikrai aiškês, kas mano pasakyt norêta.

Neteikiu šiuo savo raštu visai naujû, grynai savo pažinimû. Mokslinti žmonês pastebês, kad jame atsispindi visokiû âmziû žmonijos mâstytojû išmânymai, prasidedant nuo senûjû Hindû, Aigyptietîû, Parsû, Graikû ir vêlesniû tautû išminties mylêtøjû ir einant iki mûsû laikû. Minêtini ypatiai paskutiniû simtmetiû Vokietîû manytojai. Visi jie šviesino tuos regesius, kurie mân aušo iš pat mazû dienû.

Pagaliau, teikdamas šî savo râštâ tautai, linkiu nuoširdiai, kad skaitytojai leistûsi jo gundomi pasišvesti daugiau negu paprastai gyvenimo prâsmei ir esmei.

Tilžêje 1936-III-22-

V y d ū n a s.

Ivedamieji Sąmonės Kilmės Aiškinimai

Sąmonė yra pats esmingasis žmogaus apsiareiškimas gyvenime. Ir norint save pažinti, tikrai pravartu nuodugnai ją apmąstyti. Nedaugelis žmonių tam yra linke. Sąmonė peraiškiai rodosi kasdieniniu dalyku. Ir tikrai ji tokia yra. Todėl paprastai nelaikoma verta apie ją dūr pagalvoti. O kad vieni-antri tatiiau pabando tai daryti, jie greitai sustoja. Labai sunku pasirinkti savo sąmone savo pažinties dalyku. Vis-dėlto reikėtų būti drąsiems. Sąmone aiškinties yra esminis žmogaus susipratimo uždavinys.

Pradėkime kad ir nuo nesąmoningumo! Jis gana dažnai stebimas. I jį atsižiūrint, numānomas ir sąmoningumas. Toliau tada ir norisi suvokti sąntykiaiai vieno su antru ir su visu gyvenimu, su didiu jo turiniu. O kad apie visa-tai ir mokslo žmonės nedaug tepasāko, gyvenimas jo-garsiau reikalauja dalykā išmanyti.

Verta nuodugnaus apsvarstymo yra jau tai, ar ištikrūjū būtū, kaip kai-kurie skelbia, kad visas gyvenimo turinys esās paslėptas tame, kas nėra sąmoninga. Iš jo sąmoningieji gyvūnai pasidāre. Ilgieji neapmātomi praeities āmziai esā vien tiktai kelias iš tamsos švieson, iš nesąmoningumo sąmoninguman. O erdvėje apsižvalgydami, paprastai žmonės tiki, kad matērės gabalai, ypatingai susitvarke, virstā sąmoningais gyvūnais.

Yra tikrai ir tokiū māstytojū, kurie, apie tai galvoje, stābteli. Nesā suprantama, kaip sąmoningumas galētū atsirasti iš nesąmoningumo. Bet ir jū retasis tesāko, kad tai ir nesidārā, kad negāloma tai tvirtinti. Vis-dėlto ir tokie žmonės pagaliau tiki nieko tolimesnio nemāstydami, kad visas sąmoningumas iškilis iš nesąmoningumo.

Imkime tik ir evolucės mokslą! Jis vertia žvelgti į seniausius laikus, į neapmątomus tolimos praeities amžius. Tuomet viskas buvęs išiaustas į tamsiausiąjį nesąmoningumą. Taip tenkà tų laikų pasauli vaizduoties, o tai reiškia, savo sąmonėje susikurti jo vaizdą.

Labai svarbu tai išmanyti. Nės taip nušvinta nuostabūs sūntykis tarp sąmoningumo ir nesąmoningumo. Tik pamanykime! Savo sąmonėje vaizduojamėsi, kaip kartą gyvenime vyrāves vienas tiktai nesąmoningumas.

Ji tikime aiškiausiai matā matėrėje. Joje atsirādusi jėga, gimusi gyvybė, kuri ir buvusi pirmas sąmoningumo žibtelėjimas. Tasai tada nuolatai šviesėjes iki mūsų laikų žmogaus sąmonės. Ir dabar jis gālīs tiesiai kalbėti apie saulėtā sąmoningumo dienā.

Tai lyg ir patvirtina kultūros istorė. Ir ji pradeda savo mokslus, aiškindama, kaip tuokart, gāl prieš tūkstantius arba net milijonus metų, gyvenimas atrodes. Žmonės buve tamsūs ir dūslūs. Jū pavidalai vos-ne-vos primine žmogū. Jame sąmoningumas vos rūšėjes ir todėl buve be reikšmės. Ir tik labai pomažu jis šviesėjes. O dabar jis žmogaus sąmone dažnai šviesiās net saulės skaistumu.

Tiesa, ne visai taip kalbama. Dār daug reikiā, kol taip ir būsiā. Bet kilnisis mokslo tikėjimas vis-dėlto kartā susilauksiās žmogaus sąmonės šviesos dienos. Sąmoningumas nuolatai tekās iš nesąmoningumo kaip aušra iš nakties tamsos.

Mokslas apie dvāsinį žmogaus gyvenimā stengiasi paaiškinti, kaip ātskirame asmenyje šis šviesėjimas įvykstās. Iš gyvos matėrės krislo išlengvo pasidārās nuostabiai sutvarkytas žmogaus kūnas. Atsiskyres nuo motiniškos prigimties, jis patenkās aplinkos išpūdiāms, kurie veikia jusles. Ir pomažu tokiu būdu vis ryškiau pasirodās sąmoningas gyvumas. Visokie jusmai atsirandā, ir vaikas juos pareiškiās.

Iš tų jusmū sąmoningumas šviesėjās per kylantius visokius nuvokimus, jausmus, palinkimus iki mintiū gimimo, sāvokū kūrimo, nusimānyimo, protāvimo, apsimāstymo ir pagaliau savės žinojimo.

Ir tada žmogus vadinasi žodiu aš. Sāko, žinās savo vidūje savo pojutius, jausmus ir mintis. Bet kas jis, kurs tai žino, retai

kas pamāno. O koks nuostabus tas vidus, kuriame tiek visoko susikaupti gāli! Visai slēpininga yra, kas tame vidūje dārosi. Pagaliau reikētū ir suzinoti, kur tas vidus jau būtū.

Dār sākome, kad visas pasaulis pagaunamas ī tā vidū, ī sāmone. O apie jā apsisukus vėl kalbama, kad ji užtekėjusi iš nesāmoningumo. Bet kaip tai įvyksta, niekas negāli pasakyti. Tūli manytojai kartais pataria žmogui pasistengt įgyti didesnį aiškumą. Ir tokiu būdu tvirtina, kad žmogus tarsi savo gāliomis pajēgtū susizādinti Šviesesnį sāmoningumą.

Bet iš kur ir kas tos gālios būtū, kurios tai padarytū, nieks tū žmoniū nepasāko. Ir niekas nepareiškia, kas tas pāgrindas yra, iš kurio žmogus su savės žinojimu iškyla. Klausiant atsākymas duodamas vis tas pats. Visas sāmoningumas atsirandās iš nesāmoningumo.

Dār tvirtinama, kad visa, kā žmonēs didingo, kilnaus, tau-raus yra īneše ī gyvenimā, teke jiems iš nesāmoningumo. O iš ko-gilesniū gelmiū kas paimama, to-giedriau tai Švietiā. Nesāmoningumas tokiu būdu numānomas kaip kokia begalinē tamsi jūra, kurios gelmēse kaž-kas glūdās, kas virsta Šviesa. Tūliems jis yra tiesiai visa kuriantioji galia, vadinās dievas, kurs ātskiroje, ypatiai žmogaus sāmoneje pasiekās Šviesā. Ir tas dievas turīs kurti, jeib taptū sāmoningas.

Ypatingi būtinumai tām dievui! Bet iš kur jie jām kiltū? Ar tai už jo glūdotū dār už jį augštesnē galia, kuri jį ir visā vi-satā valdo?

O kaip augštai tada stovētū žmogus su savo sāmone? Su ja jis būtū iškiles iš erdvės bekraštybēs ir begalinēs amžinybēs. Tiesa, jo sāmone erdvėje ir amžinybėje yra tiktai kaip koks silpno žaibo švistelėjimas. Vis-dėlto jau tasai jām suteikiās Šviesā, kurios āmžinasis dievas skaudiai ilgisi.

Aišku, kad tokia mintis yra tikra nesāmonē. Todėl daugelis ir neigia Dievo esimā. Bet jie negāli neigti pāgrindā, iš kurio viskas dārosi, ir žmogus su savo sāmone! O jis yra visame gyvenime nuostabus pasivaidinimas.

Jām tūlū manytojū suteikiama ypatinga vieta net visoje vi-satoje. Tikima jį esant esybē, kuri ne vien žemėje, bet visame, kas esti, didiojoje nesāmoningumo tamsoje vienintelē yra tikrai

sąmoninga, viena, kuri nesiliaujantiame amžinybių brėškime reiškianti šviesą. Mat, jis žino save esant. Baugu turėtų žmogui būti nujaudiant tokią slėpiniai didią savo reikšmę!

Bet kas apie tai ir pamąsto? Žinau taciau žmogų, kuriams jau vaiko metais aušo supratimas tokių dalykų klausimams. O toliau jam tas nuolatai dar aiškėjo.

Savo esmę jis kitaip nujautė, kaip liepia paprastas mąstymas. Tam žmogui rodėsi, tarsi giliausias jo vidus būtų šviesa ir jis gimęs iš šviesos. Statiai tikėjo parėjęs į gyvenimą iš paties sąmoningumo. Ir nesąmoningumas, nešviesa laikanti dabar apgobusi jo esmę. Patekęs net į pavojų tamsoje save visai pamiršti. Gi rodėsi, kad jam teke tai dažniau patirti. Ir visas amžius esąs uždavinys tamsoje būt šviesa, nesąmoningumą šviesinti sąmoningumu.

Tūliems gal atrodys, toks to žmogaus nusimánymas tesąs sąpnas, ir augstiau minėta nuomonė esanti tiesa. Tik tada neišskirtų slėpinys, kaip gyvendamas žmogus žino esąs, o negali išmanyti, ką tai reiškia. Ir nebūtų jau taip kvaila savo kaip save žinantios esybės esimą išvesti iš dalykų, kurie dārosi daigtų pasaulyje.

Bet ar gali būti žmonių, kurie ištikrųjų nenumanytų, ką reiškia būti sąmoningam, ką reiškia galėti savo sąmone aprėpti dangų ir žemę su visomis jų saulėmis ir ištisus amžius, su pasidārantiais ir pragaištantiais pasauliais?

Negálima, kad šviesesnio išmánymo žmonės gyventų ir, numanydami savo esimą glūdant neišmatuojamose nesąmoningumo ir sąmoningumo slėpinių gelmėse, o neištengdami tai suprasti, niekumet nebūtų nukręsti šiurpulio!

Sąmoningumas nepasidāro iš nesąmoningumo. Antraip dalyką imant, viskas lengviau aiškinasi, dar pamánant, kad nesąmoningumas yra tiktai pasislėpes sąmoningumas. O toliau, kad tuo sąmoningumu ir nesąmoningumu, kurs mumyse aiškėja, reiskiasi tatau, kas sudāro jūdvių esimo pagrindā, kurs tegali būti žmogui, nors ir visai neišmanomai augstas, šviesusis sąmoningumas.

Sąmoningumas ir nesąmoningumas labai galingai veikia stebintio žmogaus mąstymā, ir jį kartais blingina. Bet jau iš to turėtų būti numanu, kad abu yra vyriausiu-du prādu viso gyve-

nimo. Su sąmoningumu ir nesąmoningumu prasideda kūrybos vyksmas, pasaulio stātymas.

Norėdami išmanyti nors savo sąmone, šią ypatingą sąmoningumo apraišką, galima naudotis ir vaizdu. Labai dažnai sąmonė lyginama su šviesa. Kaip šviesoje daigtai aiškėja, taip, žmogui sąmoningam esant, jie pasidaro žinomi. Gi vėl, kaip erdvėje viskas telpa, kas yra, būtent jos turiniui sudarant visatą, taip toji ir sąmonės apimama. Tokiu būdu sąmonė ir šviesa, sąmonė ir erdvė, sąmonė ir laikas sutampa ar nors atrodo esą by-kaip giminingi.

Sâmonės Reikšmė Gyvenimui

Daznai pastebėt, kad žmonės į sąmoningumą žiūri kaip į kokį gyvenimo priedėlį. Tiesa, yra gana sunku susidaryti aiškią sąmonės sąvoką. Sąmonė mums lyg perarti. Mūsų mintiū kūrimas ir mąstymas vyksta beveik vien tik tai joje, kokia ji paprastai yra. Todėl vos-ne-vos nujautiame, kad sąmonė reiškia neišvengiamą sąlygą paprastam mūsų mąstymui, mūsų žinojimui, net mūsų gyvybei ir gyvenimui.

Bet tūliems atrodo beveik be prasmės apie tai dār ir kalbėti. Sąmonė jiems yra kaip kaž-koks filosofų sugalvotas negyvenimiškas dalykas. Juk ir jie negali pasakyti, kas ji yra, nors ji mums artimiausia viso to, kas sudaro gyvenimą. Ir turėtų būti žinomiausia.

Vieną dalyką vis-dėlto kiekvienas patiria. Ir sąmonės reikšmė taip aiškėja, kad negalima jos nepastebėti. Ji net vienu sąkiniu pasākoma, būtent: Kā žmogus ilgiau savo sąmonėje palaiko, tat įgyja nuolatai didėjantiā reikšmę jām ir visām gyvenimui.

Žinomas yra dār ir kitas svarbus dalykas apie sąmonę. Ji gali būt skiriama vienām ir antrām pagal žmogaus norā. Žmogus išmoka valdyti savo dėmesį arba nors turėtų tai išmokti. O dėmesys yra ypatinga sąmonės laikysena. Bet ne tiek svarbu apie jį kalbėti kiek apie sąmonę. Jau pats žodis vertia prie ypatingo mąstymo.

Ir lyg savaiame aiškėja, kad viskas, kas ilgiau pabūva sąmonėje, tše kaip jos turinys tarpsta, auga, klestėja, įgyja daugiau jėgos, tūrio ir turinio. Ir iškyla klausimas: Iš kur taip?

Tik atsiminkime, kas įvyksta, kai žmonės į kā-nors išžiūri! Ko-nuodugniau jie tai dāro, to-daugiau tas dalykas jiems bran-

gėja arba baisėja, daugiau vertės įgyja arba atrodo žalingas. O pagaliau žmogaus sąmonė taip su juo susisieja arba, geriau sá-
kant, taip ji šviesina, perskverbia, kad žmogus net mánó, pats
daigtas jo sąmonei teikiás šviesos, sąmonė esanti iš jo
atsirádusi, arba kartais, kad jis esás josios prazûtis.

Gana platiai yra pasklidusi nuomonė, kad, žmogui ká-nors
stebint, daigtas jám pasidárás ne tiktai žinomas, bet kartu ir
kuriás, sužiebinás jo sąmone, iš ko tada randantisi patirtis, kuri
virsta sąmonės turiniu.

Sákoma dažnai, žmogaus linkimas arba geidimas krypo í
tám tikrá dalyká. Bet reikétú gerai pamástyti, ká tai reiškia.
Kas tokie yra linkimas arba geidimas? Koks yra jù sántykis su
geidiantiuoju žmogumi ir koks su geidiamuoju dalyku?

Imkime taip dažnai patiriamá ívykí: jaunuolis pamilsta
mergaitę! Aišku, kad jis ja dēmėjosi, jai skyrė savo sąmone,
já nukreipė í já, já, taip sákant, jai atvėrė. Jis toliau visá jos
ápstabá savo sąmonėje palaiko, arba kaip ir sácome, savo atmin-
tyje, nuolatai jis já mini. Visa savo sąmonės šviesa ir galia jis
já savo sąmonėje apgobia. Jám norisi, kad ji visiškai jo sąmonėje
gyventú, arba kad jis pats su visu nusimánymu mylimosios asme-
nybėje nuskestú.

Tai gerai pastebėtina. Jaunuolis nori, kad mergaitė būtų.
Save nori visai pamiršti. O ji, jeigu ji jaunuolí myli lygiu būdu,
jautia ir másto panašiai arba, geriau sákant, atitinkamai savo
ypatumui.

Toliau žinotina, kad dalykai, kuriems žmogus skiria savo
sąmone, gáli būti visai nepalyginami vieni su kitais. Yra tokiú,
kurie veikia žmogaus akis, ausis, ir tt. Iš to žmogus pasidáro
pátirtí, sąmonei tenka šioks-toks turinys. Bet yra ir patirtí,
kuriós žmogui visai kitokiu būdu tenka. Jos randasi, kaip sá-
koma, žmogaus viduje, nieko nepamátius ir neišgirdus.

Žmogus numáno savo viduje ypatingas būsenas. Kyla jám
visokie geiduliai, visokios aistros. Toliau sąmonėje randasi ir
visokios mintys, visokie vaizdai. Iš kur visa-tai atvyksta, žmo-
gus paprastai negáli pasiaiškinti. Jis vien žino, kad jis tai pati-
ria. Sákoma kartais, jis atsimenás viso-ko. Bet ká tai reiškia,
retai-kas pabando suprasti. Ir pátys mūsú laikú mokslininkai

neįstengia to tikrai padaryti. Minimos patirtys lyg iš kokio nežinomumo atplaukia ir tada vėl jame nuskesta.

O su tokiomis būsenomis ir dalykais žmonių sąmonė susituokia. Ir tada žmonės jautiasi vertiami kaip–nors veikti, ką–nors daryti. Ir taip gimsta iš tų vidaus būsenų, iš tų mintių visokie regimi veiksmai ir daigtai. Visas žmonių gyvenimas yra tų veiksmų ir daigtų darymas. O su laikais nuolatai atsiranda vis kitokie.

Todėl žmonių žinojimas ir išmānymas šimt- ir tūkstantmečiais kinta kaip srovės bangos. O laikais tai pastebime tiktai kaip kokią atmainą. Minimas žmonių išmānymas lyg supasi tarp dviejų priešingumų. Kartais rodosi, kad kas–nors yra galutinai ištirta ir nustatyta, apie ką žmonės seniau nei sapnuote nesapnāvo, o toliau tas naujas išmānymas yra mažiau vertinamas, net paniekiamas, ir pagaliau pamiršamas. O po kiek laiko žmonės pradeda jį vėl atminti arba jį naujai išgyja, ir vėl jām leidia reikšties gyvenime.

Tokiu būdu žmonių sąmonė tai tām, tai vėl kitām–kām skiriasi ir atsiveria. Yra laikų, kada vienām manytojui tiesos mėgėjai teikia augštiausiā vietā. O po kiek laiko jis vėl stumiamas į negerbimo ir toliau į pamiršimo tamsā. Kitais laikais vieni kiti tyrinētojai kaip audra lekia priekin, pasiėpdami visus, kurie jū neseka. Bet dėl savo astringumo jie nepastebi dalykų, kuriū jie ieško. Ir kiti, eidami jū takais, juos tše suranda ir rānkioja. Iš mintiū ir nuomoniū, kurias anie nesidairydami išbērē, kiti pasidāro labai reikšmingus daigtus ir veiksmus.

Amžiūvidio gamtos tyrinētojai savo māstymais buvo prādininkai mūsū laikū kultūros. Viso–ko jie siekē. Ir išradimai augo iki mūsū laikū. Vėl paimti seniau atmetieji māstymai atveria žmonėms žvilgį į visokius sāntykius gamtoje, į priežastis ir pādarinius ir į tarp vyksmū esantiā sānklausā.

Tada visai aiškēja, kad visi žmonių māstymai nepasilieka tiktai vidaus dalykais. Visumet buvo ir yra gālima pastebēt, kad tat, prie ko žmogaus sąmonė parimsta, kā ji savyje palaiko, āauga pagaliau į kūno gyvenimo sritį, į daigtingājį pasaulį, kaip ir kiti augā pavidalai. Žmogaus māstytos mintys virsta daigtais. O vėl daigtai, kurie tokiu būdu pasidāro pasaulyje,

arba gamtos yra kurti, įgyja jėgos ir reikšmės, kada žmogus juos traukia atgal į savo sąmone.

Tokie tvirtinimai tūliems atrodoys gál gana keisti. Bet jie išcina iš tikrú įvykiú pastebėjimo. Juos rimtai tirdamas, kiekvienas žmogus išitikins, kad jie sáko tiesá.

Daigtiné kultúra tik tokiu būdu kuriama, kaip šitše minéta. Ir vėl, kada kokia-nors kultúra nyksta ir žúva, to priežastis glúdo žmogaus sąmonés nusikreipime nuo jos. Músú laikú kultúra išaugo, žmonéms skiriant savo sąmone visú pirma daigtáms. Todél ta kultúra tikriausiai yra būdinga savo daigtingumu. O atitinkamai ji ir veikia žmones. Taip labai ji músú laikú žmoniú sąmone užniko, kad susiurbé beveik ir visá žmoniškumá. Bet matériniai tos kultúros daigtai vis auga ir dár nuolatai mediagiškai sunkėja. Ir dabar žmonés beveik nebéra jú valdytojai, bet daigtai, griúdami ant žmoniú, visá žmonijá beveik sutrêškia.

Gál-bút, kad kartos, kurios išliks, susipras, ir savo sąmone skirs kitiems dalykáms. Tada tie augs ir įgys gyvenimui reikšmés. Rasi tada jis bús šviesesnis, ir žmonés iškils iš apkalimo, iš neválios į savo esmés dykybe. Ir atsimsins savo žmoniškumo. O tada tasai augdamas įgys savo būdu naujá kúrybine reikšme daigtú pasaulyje, bet jau gyvumo lygyje.

Abu Tikrovês KraStutinumu

Kas tikrovê yra, žmonês tiki suzinâ juslêmis. Jie tâ mâtâ, girdî. Visi zinomi ir nezinomi daigtai ir dalykai su visais îvairiais jû ypatumais, panašumais ir skirtumais jâ sudârâ.

Taip dažniausiai mâno tie žmonês, kurie leidiasi nešti gyvenimo srovês, nesizvalgydami ir nesustodami pamâstyti, kas yra gyvenimas ir tikrovê. Jû mânymas vadinamas svetimu žodiu naîviu, bûtent menku, silpnu, paviršutinišku.

Bet yra ir tokiû žmoniû, kurie aiškiai supranta, kad tai, kas juslêmis patiriama, nėra viskas, kas esti. Dâr numanyta, kad tat nei nėra tikrovê. Ir todêl jos ieško visomis gâliomis. Tada pagaliau ir prieina tai, kâ 17-Simtmetyje Fransû manytojas Descartas tvirtino, bûtent, kad visu-kuo reikiâ abejoti ir kad teisingai tegâlima sakyti: cogito, ergo sum (mâstau, tai-gi esmi).

Tik tše jau ir tenka stâbtelêti. Ar jau žino nors-kas, kâ reiškia mâstyti, išmanyti? Kas tše dârosi?

Tiesa, kiekvienâm yra aišku, kad jis mâsto. Ir jis paprastai tiki, kad tas jo mâstymas kylâs iš aplinkos îspûdiû î jo jusnis. Kartâ prasidêjes mâstymas riedâs tolyn savaime pramuštu keliu.

Bet ir tokiomis mintimis, rodos, nedaug žmoniû tesirûpina. Jie gyvena, tikêdami tikrove esant jû aplinkoje išplêstâ, nors žino, koks kintâs dalykas, pavyzdiui, yra vanduo, kuriâm prilgsta pagaliau visi daigtai. Juk jie randasi ir dingsta, kaip srovêje bangelês ir burbulai sukyla ir pranyksta. Todêl jau senûjû Graikû manytojas Hêrakteitus sâkê: Viskas srâvi. Žmonês pamiršta, kad visi daigtai pragaišta. O kur tada dâr mintis, kad ta jû tikrovê yra nuolatinis kismas ir kad uz jo turi bûti

kas-nors būnamo, kas yra visų-tų Smėkšėjimų priežastis ir pagrindas!

Tūliems, kurie apie tai jau ir mąsto, rodosi, kad tas pagrindas esąs matėrė, mediaga. Iš jos visi daigtai, visa ką suzinome, net-gi dvāsinis mūsų vidus su visu jo turiniu, su jusmais, jausmais, geidimais, protāvimais ir tt. pasidārās.

Bet vėl tenka klausti: O kas ta matėrė yra? Ar ji gali būti gyvenimo tikrovė? Dār juk ji nėra nei galutinis prieinamas dalykas. Geležis yra geležis, molis — molis, vanduo — vanduo. Kur tše matėrė? Jau seniai zinoma, kad vanduo pasidāro iš deguonies ir vandenilio. Tik nieks nepasākė, kodėl abu, kuriodu yra neregimu, susijungdamu virsta regimu, sutšiuopiamu skystimu. Nėra tokios matėrės, iš kurios daigtai atsirastū. Matėrė yra žmoniū sugalvota sąvoka.

Dabar įgyta nauja pažintis. Kas matėre vadinama, ar tai būtū auksas ar ledas, nėra daigtingas, būvās dalykas, bet vykšmas. Mokslininkāms aiškėja, kad mažiausieji matėrės krisleliai, senūjų Graikū zodiac atomais vadinami, nebūva, bet atsitinka. Kiekvienas atomas yra kaž-kokiū spuogū sukimasis aplink kaž-kokį vidurį. Tie spuogai ir tas viduryš yra įvardinti, bet māža-kas tuo paaiškinta.

Taip rašydami mes parodome, kā žmogus yra mānes apie matėre. Bet māstymas vyksta žmogaus sąmonėje. Todėl ir sākėme, kad žodis matėrė pažymi ne regimo pasaulio dalykā, bet žmogaus protāvimo pādarā, kuriām priskiriamos visokios daigtingumo ypatybės. Matėrė glūdo ištikrūjų tiktai žmogaus sąmonėje.

Todėl yra tikrai reikšminga, kad protingi žmonės galėjo tikėti matėre esant ta tikrove, iš kurios pasidārās visoks daigtingumas ir visi regimi ir sutšiuopiami pasaulio daigtai. Ir nenu-mānė, kad matėrė, kaip sākėme, yra galvojimo kūrinys, sąmonės turinys. Daugelis ir neigia, kad daigtas gali atsirasti iš sąmonės turinio. Paprastai kalbama, kad mintys pasidārantios iš daigtū.

Toliau tenka suprasti dār vienā dalykā. Esame tikri, kad gyvename visokiū daigtū tārpe. Jie tiesiai atsistojā prieš mus ir kartais net lyg mus užgula. Bet mes juos suzinome tiktai būdami sąmoningi. Tada mes juos laikome esame, kadāngi surandame jų atsispindėjimā savo sąmonėje. Ir nežinodami, kā dārā, šį

atsispindėjimā, šī sąmonėje susidariusi vaizdā laikome patiu daigtu ir tikime jį pažistā.

Nebūdami sąmoningi, nieko nežinotūme apie kokiū-nors daigtū esimą. Kiekvienas daigtas mūsų tėra patiriamas, kad sąmonė jo išpūdi pagauna. Apie patį daigtā ištikrųjų nieko nežinome. O vien apie tai, kas randasi sąmonėje, jai su išpūdiu sątykiuojant.

Todėl tūli manytojai daigtingąjį pasaulį ir nelaiko tikrove. Kā patiriame, esā tiktai mūsų sąmonės turinys. Tokiu mąnymu pasidârė labai žinomas Vokietiu mąnytojas Arthur'as Schopenhauer'is. Garsusis jo mokslas statiai vadinasi: „Die Welt als Wille und Vorstellung“ (Pasaulis kaip Valia ir Vaizdinys).

Bet viskas, kā mūsų sąmonė suvokia, kā sąmonėje randame, kaip-nors ir kur-nors turi būt esama. Vokietiu mokslininkas ir manytojas Ernst'as Mach'as sako, kad mes laikā kūnais pojutiū sąmazgius (kompleksus) ir kad kūnai tesā ryšuliai dėsniū tvarkomū atoveiksmiū (reakciū). Bet tuo nei nėra pasakyta, iš kur kyla tat, kas tuos sąmazgius ir atoveiksmius gamina.

Tokiu būdu, rodos, aiškėja, kad mąstantieji žmonės tarp dviejū tikroviū svyruoja. Kartais kreipiasi į tai, kas neabejotinai reiškiasi esās, ir kartais į tai, kame tas esamas dalykas patiriamas, į tai, kas jį pagauna ir savimi prisunkia.

Šviesus žmogus aiškiai išmāno, kad jo sąmonė yra tai, kas kaip-nors esamā padāro žinomā, ir tokiu būdu sau esamā. Ir taip suprasta, kad yra du dalyku, būtent sąmonė ir tatai, kas kaip-nors yra ir jos padāroma savo turiniu.

Tai-gi stovi prieš viens kitā sąmonė ir tai, kas nėra sąmonė. Kalbame apie juodu kaip apie sąmoningumā ir nesąmoningumā.

Lygia prasme priešpastatomu dvāsia ir matêrê. Bet tuo-du zodiaciū šitše nevisai tiktū. Priimta jū prasmê niaukia mąnymā. O zodiaciū sąmoningumas ir nesąmoningumas arba daigtingumas lyg atidengia visā patiriamā tikrove. Juodu, gerai pažvelgus, iširodo esā jos kraštutinumū-du.

Paprastām protāvimui jū esmê nelengvai prieinama. Vis-dêlto tai gālima. Tik žmoniū dauguma nesirūpina tiek sąmoningumu, kiek prieinamesniu daigtingumu. O ištikrųjų kiekvienām bu-

dantiâm žmogui artimiausia yra jo sąmonė, šitas sąmoningumo apsiribavimas.

Nepaisydami to, bet žengdami tolyn, pastebime dâr kitâ-kâ. Žmogus lyg savaiame supranta, kad, kaip jo sąmonė pasitinka daigtingumâ, taip tâ padâro ir kitû esybiû sąmonė. Ir todël prieš žmogû neatsistoja tiktai grynas daigtingumas, bet ir skirtingo sąmoningumo prisunktasis, ir virsta stebëtojo sąmonės turiniu. Ir taip aiškėja, kad sąmoningumas reiškiasi iš viso, kâ tik patiriame, ir kad mūsų sąmonė têra atskiras jo apskritys.

Juslėmis, tiesa, nėra pagaunamas sąmoningumas. Jis nepadâro išpûdio î jas, kadangi jas veikia tiktai kokios-nors rūšies daigtingumas. Kâ sąmoningumo âpraiškû pagauname, vadiname âpstabu, lytimi, pavidalu. Todël pasaulis atrodo, tarsi jis būtų vien tiktai daigtingas. Ir tai būtų pati visa tikrovė.

O jau pats mūsų žodis daigtas primena ne daigto esimą, bet jo pasidarymâ, jo dygimâ. Augmuo yra dyges ir auges. Bet iš kur tas dygimas kyla, retai-kas tepamâsto. Ir vëliau spėja, kad kaip daigtas dygsta ir auga, taip iš jo ir randâsi pomazû sąmoningumas ir atskira sąmonė.

Bet prieš ilgus neapmâtomus âmžius tebuves tas, kâ tegâlime vadinti nesâmoningumu, didysis bekraštis châus, kaip senieji Graikai sakydavo, nerûšiuotos matêrės, arba dâr toliau atgal amžinâtvės rûkai, arba gâl žêri tirštumai kaip filosofas Kant'as ir matemâtikas Laplace'as sâko, pilde bekraštine erdve. Pomazû tada îvykes kismas, tirštumai susikaupę, pasidârę rutuliai, kuriuose ilgû neapmâtomû âmžiu laikû prašvitusi ir šviesėjusi gyvybė, kol netâpusi sąmonės šviesa.

Visa-tai, kas tše pasakyta, yra mintys, kurios kuriasi mūsų sąmonėje. Todël tvirtina vienas manytojas, kad viskas, kas yra ir vyksta, tegâlî būtų suprantamas kaip kokios-nors sąmonės turinys. Ir tenka sakyti, kad minêtasis visatos atsiradimo vyksmas tegâlėjo nusiduoti didioje visâ visatâ aprêpiantiojoje sąmonėje.

O tikrai nuostabus dalykas yra tai, kad šiandien mes gâlime apie visatos pasidarymâ mâstyti, tarsi tas didysis vyksmas naujai riedêtû mūsų sąmonėje. Jautiame lyg jame glûdo koks tikras būtinumas. O visâm tâm apmâstyti yra reikalinga sąmonė.

Tiesa, kai-kurie gál sakys, ji dabar esanti reikalinga, kada anà neapmàtomà àmziù ir bekràstinès erdvès visatos pasidàrymo raidà žmogus vaizduojasi savo vidùje. Bet ar ir tai nèra labai nuostabu? Juk negàlima suprasti, kaip tokie vyksmai gáli tarsi kartoties sàmonèje, gáli tše bûti patiriami. Ar tai tik ne todël, kad kiekvieno žmogaus sàmonè yra àtskira kibirkštis tos visà aprèpiantios sàmonès, kaip matèrès krislelis yra viso nesàmoningumo dalelè?

Paprastai nepagalvojama, kad tàm didiàm visatos susidàrymui sàmoningumas yra būtinas. Ir tiktai retàm-kàm teateina mintis, ar be sàmoningumo tai ir bûtù gàlima. Didieji vyksmai suprantami buve, todël tenka ir prileisti, kad kas-nors buvo, kàm ir kuriuo jie nusidavè.

Yra gàlima prisiminti didiàjà bekràstine erdve ir neapribotà àmzinàtve. Jose viskas vyko. O jiedvi atrodo tarsi bûtù neprieinamas nesàmoningumas. Bet ir laikas ir erdvè tesiranda su sàmone, kokià pažistame. Žinomasis manytojas Immanuèlis Kantas jiedvi su priežastingumu vadina Anschauungsformen des menschlichen Geistes (žmoniškos dvàsios žiùros lytimis).

Rodos numanu, kad daigtai be erdvès nèra gàlimi, bet erdvè be daigtù lyg ir gàlètù bûti. Panašiai galvokime ir apie laikà ir vyksmus. Sàmonè aprèpia dangù bei žeme ir stengiasi pasiekti pradià bei pàbaigà visù amžinybiù.

Todël telieka prileisti, kad viskas, kas yra ir kas atsitinka, tegàli bût suprantama kaip kokios-nors sàmonès turinys.

Ir taip vèl visais àtžvilgiais iširodo sàmoningumas ir nesàmoningumas kaip pàtys tikrovès kraštutinumu.

Kà àkys pastebi, rankos nutveria yra daigtai, yra nesàmoningumas. Bet tai, kame jie bûva, yra sàmoningumas. Sale jo nieko negàli bûti. Vèl-gi kiekvienas daigtas savyje turi daugiau ar maziau to, kas nèra sàmoninga. Siaip jis nebûtù daigtas. Ir vèl jame turi bûti sàmoningumo, Siaip jis nebûtù dyges, tai yra daigtu pasidàres.

Abu kraštutinumu kildina tai, kas esti, vadinas visà visatà, visà estì. Sàmoningumas nesiskiria nuo mûsù sàmonès. O nesàmoningumas su visomis patirtimis briaujasi i ją. Iš jo

išmokstame suprasti, kas yra sąmoninga. Iš nesąmoningumo suvokiame save kaip dalyvaujantius sąmoningume.

Taip suprantame visą visatą iš vienos pusės kaip sąmoningumą, iš antros kaip nesąmoningumą. Nesąmoningumas tūno sąmoningume kaip juslių daigtai erdvėje. Bet ar tuodu tikrovės kraštutinumu pagaliau tik nebus vienos vieningos kilmės? Niekas, kurs erdvėje savo akimis (jyslėmis) stebi daigtus, netiki, kad erdvė iš jų pasidāranti. Greitiau galėtų daigtai gimti iš erdvės. Ir nieks neprileis, kad laikas atsirandās iš vyksmū, kurie laikuose pastebimi. Visi tvirtina, kad jie su laikais ir iš jų pasidārā.

Todėl ir tenka priimti, kad nesąmoningumas kaip ir erdvė su laiku yra kile iš sąmoningumo, o ne atvirkštiai. Tiktai tas sąmoningumas turi būti nepalyginamai Sviesesnis negu tas, kurs reiškiasi mūsų sąmone. Manytina, kad jis pasistāto nesąmoningumā ir jame kaupia bei slepia visā tūrī ir turinī, jeib juo skelbtū esimā ir taip tarp tū kraštutinumū kurtū visatos gausā.

Žmogaus Galimūmai Visatai suprasti

Neturētū būti sunku visatā suprasti iš sāmoningumo ir nesāmoningumo. Ypatiai pasisākant, kad nesāmoningumas glūdo sāmoningume, negyvybė gyvybėje kaip daigtai erdvėje, vykšmai āmžiuose, nors paprastai tikime visa antraip esant.

Nėra šitše teikiamos naujos pāžintys ir reikalāvimai. Visumet išmintiai panašiai apsireikšdavo. Tvirtindavo, kad teikiami išmānymai esā pagrindaš geresniām gyvenimo supratimui. Žmogus visumet veikia, kaip jis gyvenimā supranta. Iš geresnio supratimo išauga geresnis žmogaus elgesys ir didesnė stiprybė. Koks yra jo gyvenimo supratimas, taip jis išitaikina su visu savo esimu į gyvenimo turinį, į jo būvį ir vyksmā.

Tik nereikētū manyti, kad žmogus yra išigijęs tikrā gyvenimo supratimā, sutikdamas su minimomis nuomonėmis apie jį. Žmogus pats turi regėti, kad jis yra toks, kaip aiškinama. Bet ir nepamiršti, kad tai tėra tikrovės pažinimas, koks jis gālimas vien žmogui. Tiktai jām minētu-du tikrovės kraštutinumu gāli pasidaryti reikšmingu. O dār ir vien taip, koks jis yra žmogus.

Juk sākoma, kad kiekvienas žmogus gyvenās savo protu. Bet žmogui daug reiškia ir tai, kokios yra jo juslės. Mūsū laikais sužinota, kad yra ir neregimū spinduliū šviesa. Toji todėi žmonėms paprastai tėra tamsa. Bet jeigu mūsū ākys būtū tokios, kad jos regētū minimū spinduliū šviesā, tada gāl paprastoji dienos šviesa mums būtū akliausia tamsa. Ir tuo visas patiriamas gyvenimas pasidarytū kitoks.

Tik pamanykime, kaip ištikrūjū keista, sužinoti, kas yra aplinkoje, kai ji, buvusi tamsi, staiga apšvietiama. Šviesa padāro, kad daigtai mus veikia ir virsta sāmoneš turiniu, vadinas, tampa

mums esami. Be Šviesos visų tų daigtų lyg nebūtų, jei jie nepasidarytų dėl kitaip patiriami, būtent virpesiais, garsais, atsparumu, ar dėl kitaip.

Iš to aiškėja, kad mūsų gyvenimo supratimas, mūsų sąmonės turinys, mūsų pasaulis yra toks, kokios yra mūsų juslės. Žinoma, kad ir kita-kas tše dėl daug reiškia.

Imkime, deimantas arba safiras kaip-nors galėtų žinoti apie pasaulį. Tada jis jiems būtų visai kita-kas negu žmogui. Ką žmogus vadina savo sąmone, jiems-dviem tegalėtų būti kietas nesąmoningumas, kadangi iš žmogaus sąmonės kyla tie veiksmai, kurie padaro akmenis slidius, blizgantes, jiems suteikia žibumą.

Vėl tikrovė kitokia turi būti rožei, kuri savo kvapą nuolatai atiduoda už jai tenkamą Šviesą. Taip ir kiti augmenys augmeniškai sątykiuoja su gyvenimu.

Atitinkamai reikia kalbėti ir apie gyvius. Baugštūs girios gyvūnai tur-būt numano saugią girios ir nakties glūdumą kaip tikrą gyvenimo malonumą ir taurumą, o Šviesą bei mediotoją kaip tikriausį nelabumą.

Tokių būdu visa-tai, kas yra, skirtingos esybės patiria skirtingu būdu. Vėl ir negalima abejoti, kad kiekviena esybė ir esybų rūšis turi skirtingą savo uždavinį didiame visatos gyvenime.

Tik žmogaus uždavinys yra daug sudėtingesnis negu kitų pasaulio mąžmozių. Jo gyvenimo patirtims nėra reikšmingos vienos tik juslės, bet dėl labiau visas gyvas vidaus turinys, visas dvasinis gyvumas ir ypatumas. Bet daugiausiai reiškia ta galia, būtent žmogaus esmė, kuri visus jauslių davinius savo sąmone prieina, juos spalvina dvasinėmis vidaus būsenomis ir dvasiniu vidaus turiniu ir susidaro aiškesnį ar drumstesnį numanymą.

Kaip žmogus pasaulį nuvokia, kaip jis žiūri į jį, tatau visiškai apsprendia žmogaus ypatumas. Kito galimumo nėra. Taip ir visatos aiškinimas iš sąmoningumo ir nesąmoningumo tegali kilti iš žmoniškumo ypatumo.

Todėl ir nepridera kalbėti su panieka apie sužmonintą pasaulio supratimą, kurį tarsi nekultūringi žmonės apreiškia. Nieks negali išsinerti iš savo ypatumų. Nėra pasaulio supratimo, kurs būtų lygiai tiesus kokiām-nors Vedų tautos žmogui kaip

ir filosofui Kantui, mąžajam gyvumui, sakysime amoibai, kaip ir žmogui. Visumet pasaulis veikia kitaip ir todėl yra kitoks, atitinkamai, kokios yra tiriamojo gyvūno juslės, kurios priima gyvenimo išpūdius, koks yra jų judinamas vidus, kokia yra mąstymo ir išmānyimo šviesa ir galia, būtent sąmonė, kuri viskā renka į save.

Dėl tų pagrindū ne tiktai ātskirū žmoniū, bet ir ātskirū tautū pasaulio supratimas yra visai kitoks. Juk kiekvienos tautos žmoniū juslės veikia savotiškai. Atitinkamai kaupiasi vidaus turinys. Pagaliau ir dvāsios šviesa yra kitos spalvos ir kito skaidrumo.

O kad skirtumai būtų ir visai menki, vis-dėlto jie yra labai svarbūs. Jie padāro, kad kiekvienai tautai pasaulis pasirodo kitoks negu kitoms. Kiekvienā tautā pasaulis ir kitaip veikia. Ir skelbdamos kitoms ir iš jų priimdamos jų pasaulio supratimą, jos susirenka didesnī visatos turtingumo saikā.

Tai teigia jau gamtos tyrinėjimas. Bet ir jis yra žmoniškū ypatumū spalvintas. Labai aiškiai tai matyti kad ir iš to, kaip tūli mokslininkai sustāto gyvūnus į kylantiā eile. Tuo jie siekia ta eile prieiti šviesumā, kurį jie pātys turi.

Ir dār vienas dalykas pastebėtinas. Žmogaus gyvumas nuolatai kinta. Ir jo kūnas su savo juslėmis. Laikū srovėje jis pasidāro kitoks. Kai Lotynai seniau pradėjo garsā c tarti kaip ts o nebe kaip k, nuo 5-Simtmetio ti kaip tsi, toliau, kad Italai iš c padārė tš, Lietuviai jautė turī tarti tšia, tšio, tšiu, dzia, dzio, dziu, kur seniau tārė tia, tio, tiu, dia, dio, diu, visa-tai tegalėjo pasidaryti kūnui pakitus. Kitas kraujas į tautas patekes pakeitė žmoniū kūnus. Todėl vėliau kitaip suprāto ir pasaulį.

Bet su kūnu pakinta nevien juslės, bet ir kūno dygiai ir jo omė, būtent augmeniška valia ir sąmonė. Ivyksta jo gyvenime svyrāvimai, jis išsigimsta ar sveiksta, stiprėja ar atsilieka, skursta. Pagaliau ir jausmū, nuotaikos gyvenimas, protāvimo ir dvāsios-sielos gyvumas pakinta, niaukiasi arba giedrėja. Ir visos šios skirtingos gyvumo rūšys ir pasireiškimai nuolatai veikia vienas kitā, viena suteikia kitai ypatingā spalvā. O tai daug reiškia pasaulio supratimui šale to, į kā sąmonė krypta, kām ji skiriasi.

Visâ-tâ reikia atsiminti, žiūrint į koki-nors pasaulio supratimą. Bet labai retai tai dâroma. O gâl dâr retiau tepamâstoma, kad kiekvienas žmogus tiesiog traukia visumą į savo sâmonę, ir tâm, kiek jis jos yra ištraukęs, užspaudia savo ypatumą. Taip tada jis pasaulį supranta, jį tvarko ir gyvena tokiâm pasauliui, koki jis susikûrê.

Tiriant tai, kaip svetimos tautos, ypatiai senaisiais laikais yra pasaulį suprâtę, rodos neturêtû bût sunku numanyti to supratimo siaurinio veiksnî. Tûli mokslininkai todêl ir stengiasi juos pasiaiškinti iš aplinkos, iš žmoniû bûklês, iš istorês îvykiû. Tik retas teatsimena, kad kinta žmoniû kûnas su savo jûslêmis ir visas vidujinis žmogaus gyvumas, kad sâmonê niaukiasi ir giedrêja. Niekuomet nereikêtû savo bûdâ ir gali-mumâ pasauliui suprasti padaryti mâstu vertinti senû laikû svetimû žmoniû pasaulio supratimui. Jei mûsû laikais daug žiniû îgyta visokiomis priemonêmis, tai kitu âžvilgiu vêl daug ir netekta.

Visos pagrindinês senovês nuomonês ir mintys apie gyvenimâ, kurias dažniausiai vadiname Graikû žodiu mythumis, visos poringês ir pâsakos gana aiškiai îrodo, kad senovêje žmonês visai kitokiû ypatumû buvo negu šiandien. Minimi padavimai pasidârê iš dvâsinio tautû turinio ir tûrio, kurie joms teko, veikiant ypatingoms jûslêms, ypatingai sâmonês Sviesai ir spalvai Svietiant. Tokiû regêjimo ir vaizdavimo gâliû kaip senovêje žmonês šiandien nebeturi. Bet ir jû sâmonê nebêra tokia Sviesi ir plati.

Tiesa, visi tie padavimai augo per Simtmetius ir tûkstantmetius. Naujosios kartos visumet jais gaivino savo vaizdavimo galias. Tik mûsû laikais žmonês to nebegâli. Jie yra lyg apkurte ir apâke palyginus juos su tais, kurie pâsakodavosi senas pâsakas ir senus mythus, aprêpiantius begalinius tolumus erdvêje ir laike, aiškiai parodantius visatos gâliû gyvumą.

Nežiūrint viso mûsû laikû mokslinimo, žmoniû vaizduotê vos truputî toliau nukyla kaip rankomis gâlima pasiekti. Žmoniû vidujinis gyvumas šiandien nêra reikšmingesnis negu senais laikais, bet, susidâres iš gausiausiû mâžmoziû, jis sunkêjo, sumirgo, surizgo ir pastyro. Tai reikêtû visumet atsiminti.

„Žmogus yra visų daiktų mąstas“, sėkė garsus senųjū Graikū manytojas Protagoras. Tas žodis labai teisingas, jeigu jis neiškinamas, kaip tai dārė tū Graikū Sofistai, sakydami, kad nesā galutinės tiesos, ir kad kiekvienas žmogus gālis patirtā dalykā savaip versti.

Gāl tas sakiny s būtū griežtesnis sākant: Žmogus yra savo visatos pasiaiškinimo ir supratimo mąstas, arba: Koks yra žmogus, toks yra jo ir atsizvelgimas į visatā, taip jis sāntykiuoja su gyvenimu. Niekumet žmogus negāli pasidaryti Sviesesnio pasaulio supratimo negu koks yra jo protas. Jau tas vyksnys, kad visas gyvenimas mūsū sāmonėje patiriamas, kito-ko neprileidia.

Todėl ir niekas negāli frodyti, koks yra tikriausias pasaulio supratimas. Kā ligšiol mokslas apie tai yra paskelbes, telietia skirtumus įvairiū supratimo būdū. Tiesos tūriui nustatyti dār nėra pribresta.

Sâmoningumo ir Nesâmoningumo Sântykiâvimas

Tiriant, kâm žmonės stengiasi išmanyti gyvenimą, atrodo, kad jie lyg norėtų išvysti, kaip visatoje nesâmoningumas nârdo sâmoningume, arba kitaip sâkant, kaip sâmoningumas laiko savo globoje visâ daigtingumâ ir jį nuolatai šviesina savo šviesa. O tâm nors kiek nuvokti jau reiškia ir apmâstymas, kaip sântykiuoja žmogaus sâmonė su aplinkos turiniu, su jos visuma. Gâl kad tuo išpėsime ir gilesnius tikrovės pârindus.

Pasistengdami kâ-nors suprasti, mes traukiame iš nesâmoningumo dalele į savo sâmonę ir jâ pildome savo sâmoningumu. Tesie pavyzdiu kad ir tai, kaip vyksta žmogaus mitimas! Sakykime, maisto dalykai imami iš nesâmoningumo! Vâlgydamas žmogus traukia juos į savo kūno gyvumâ. Bet kaip tai įvyksta, žmogus pats tiesiogiai nezino. Vienok patirta, kad maistas geriau pasidârø gyvo kūno dalimi, jeigu žmogus sâmoningai vâlgo, savo sâmonę skirdamas tâm, kâ jis vâlgo. Tokiu būdu valgis virsta sâmonės turiniu ir toliau, tarsi gyvėjes, įsitaiko į kūno gyvumâ.

Panašus vyksmas nusiduooda atsirandant naujoms nuotaikos būsenoms. Pradioje jos beveik jautiamos kaip koks nesâmoningumo pasireiškimas, kurs mums tenka. Sâmonėje ilgiau pabuvusios, jos vis daugiau švinta ir įgyja daugiau reikšmės žmogaus gyvenimui.

Tâ patį tenka pasakyti ir apie jusmus, dingstis, vaizdinius, sâvokas, mintis, ir t.t. Kiekvienas žmogus gâli patirti, kaip mintis aiškėja, vis išnaujo jâ mâstant, arba kaip linkimas tvirtėja, kaip geiduliai išigali, kuriems žmogus leidia ilgiau pabûti sâmonėje.

Tiesa, tŕe sámoningumas perŕvietia nesámoningumá tik ligi tám tikro laipsnio. Jis yra skirtingas pagal tai, kas žmogui teko. Kūno priimtá maistá sámonē vos palietia, nuotaikos būsená ji jau geriau nuŕvietia, bet mintys visai pilnai įsitaiko į žmogaus sámonē.

Labai dažnai sákoma, kad geidimai arba ir atplaukiantios mintys kylantios iš nesámoningumo tamsos per sámonēs slenkstį. Bet ištikrūjų taip nėra. Minētu būdu kalbant, nesámoningumo ir sámoningumo sávokos netikslingai vartojamos. Teks tai dár aiškinti. Tuo tárpu visų pirma svarbu gerai pastebėti, kad visoje mūsų patirtyje sámoningumas ŕviesina nesámoningumá, daigtingumá. Nesámoningumo prasmē yra apreikšti esimá ir igálinti žmogų daigtingumui patirti.

ŕviesinimo eiga vyksta tikrais dēsniais. Kada nesámoningumas nesitaiko sámoningumui, jis ar visai atmetamas arba, palaikydamas viršų; sámoningumá menkina, jeigu jo visai neiŕgesina. Taip atsitinka vālgant nesuvirŕkinamá valgį. Kartais žmogui tenka dėl to net mirti. O kad koks daigtas smeigiasi į kūná ir jo visumá ardo, gyvybē, vadinasi sámoningumas, išnyksta.

Tokiu būdu aiškėja, kodėl sunkiai sužeistas gyvūnas miršta. Jo gyvenimo eiga negáli dēsningai vystyties. Bet ne tai yra žuvimo slėpinys, o tai, kad nesámoningumas nuveikia sámoningumá.

Visai panašiai kaip kieta mediaga veikia ir geiduliai bei mintys, jeigu jos nepatenka į žmogų jo ypatumá atitinkantiu būdu. Pasilikdamos lyg koks svetimas daigtingumas, jos atmetamos, arba jos slopina žmoniškáją sámonē.

Kaip siaurose átskiro žmogaus patirties ribose, taip sámoningumas ir nesámoningumas sántykiuoja ir visame pasaulyje. Tik nėra lengva pasiaiškinti tuos ten vykstantius atsitikimus. Vis-dēlo gálima pastebėti, kad pasaulyje viskas panašiai dārosi kaip žmogūje. Visi vyksmai valdomi panašumo dēsnių. Tik rodoŕsi, pasaulyje nesámoningumas virŕyja sámoningumá.

Nesámoningumas tŕe sudāro gyvenimo pāgrindá, jo plotis ir jo ribas. Sámoningumas, kuriame jis glūdo, o kurs per jį skverbiasi, iš jo ŕvinta, nėra taip lengvai suvokiamas kaip jis.

Jo taip greit neprieina by-kokio žmogaus sąmonė. Gál ji jí pirma dár kaip-nors pasitinka erdvingumo ir laikingumo žiúra.

Bet tiriant átskirus daigtus su tám tikra dvásios laikysena, juose pagaliau pastebimas šioks-toks sąmoningumas. Ir kiekvienas jų net atrodo jo kurtas iš to, kas yra nesąmoninga. Jau tat, kaip susidáro kristálas, leidia tai suprasti. Túli manytojai ir kalba apie tai kaip apie pirmáji sąmoningumo blikstelėjimá nesąmoningume. O kai augmenys auga ir juose mediaga gyvėja, gálima jau kalbėti apie sąmoningumo brėškimá. Gi gyvúnuose visai aiškiai sąmoningumas aušta. Pagaliau tarsi savaime pasireiškia ypatingas sąmoningumo ir nesąmoningumo sántykiávimas žmogúje.

Tokiu būdu daigtú ir esybiú pasaulis susidáro iš laipsniuoto sąmoningumo ir nesąmoningumo susitikimo. Lyg iš kokios gairvališkos nuovokos nesvarstydami státome tai augščiau, kas yra sąmoninga ir šviesesnio sąmoningumo už tai, kas taip nėra. Ir tuo lyg pasákome, kad sąmoningumas šviesina nesąmoningumá. Bet tad ir kyla klausimas, kur būtų jų lygneša ir kur vieno ar antrojo persvara.

Žiúrint í visá pasaulí, pirma rodosi, kad jí sudárás platusis nesąmoningumas. Jí tiriant, mineralijoje ir dár geriau augmenijoje aiškėja kuriantioji ir pavidalá státantioji sąmoningumo galia. Bet vis dár nesąmoningumo tirštumas pasilieka neskystintas. Tik gyvúnijoj jis jau atrodo kiek tirpes. Kúnai, tai yra nesąmoningumo gálios, visaip iš vidaus judinami, gyvinami, sąmoninami. O žmonijoje anú-dviejų veiksmiú sántykiávimas pasieko laipsnį, kuriame sąmoningumas visai savaip veikia šviesindamas nesąmoningumá.

Tiesa, ir žmonėse yra visokiú sąmoningumo laipsniú. Žmonijoje tarsi kartojasi visa pažmoniškumo laipsniú eilė. Silpniausio sąmoningumo žmonės mielai pasilieka neveiklús. Dár gálima kiek pastebėti, kad jie yra žmonės. Jú žmoniškumas atitinka gamtos minerališkumá.

Kitú kúnai, jų nuotaika ir protávimas jau parodo daugiau judrumo. Bet ákstinai tám tenka iš aplinkos, iš šaltio ir šilumos, iš tamsos ir šviesos, ir tt. Tų žmoniú sąmoningumas pasitinka nesąmoningumá tiktai silpnu veikimu. Kalbama apie žmoniú

vangumā. Nesāmoningumas vis dār daugiau reiškia negu sąmoningumas. Žmoniškumas yra tše augmeniškumo laipsnio.

Žymesnės reikšmės yra užgaidų ir aistrų judrumas. Tos gālios visiškai nuveikia nesāmoningumo sunkumā. Žmonės pasidāro darbštūs. Užgaidos ir aistros yra to jėgos. Bet toli tuo dār nesirodo ir sąmonės giedrumas. Vaizdingai kalbant tenka pasakyti, anomis būsenomis reiskiasi sąmonės galia, bet dār ne jos šviesa.

Dār būtū galima kalbėti apie lygnešos būtį. Kada aistros yra kilusios, jos ir vyrauja, visiškai valdydamos nesāmoningumā. Bet aistroms išdūkus, vėl grįžta nesāmoningumo vangumas. Tokiū žmoniū žmoniškumas yra lyg gyvūniškumo laipsnio.

Tiktai sąmoningumui dār daugiau auštant, žmogus visām savo veikimui, visiems savo apsireiškimāms rāginamas ir vedamas sąmonės šviesos. Sąmoningumas beveik visumet nusveria nesāmoningumā ir vyrauja žmogaus gyvenime. Žmogus yra pasiekęs žmoniškumo laipsnį. Bet jām ir tada privalu stengties nuolatai šviesėti.

Būtyje veikiantios Gálios

Ir vėl tvirtinsime, kad margasis pasaulio veidas yra sąmoningumo ir nesąmoningumo sąntykiavimo kūrinys. Ir kad šis sąntykiavimas vyksta nevien žmogaus viduje, bet ir gyvenime aplink jį. Visur gáli būt pastebimi ir tūli to sąntykiavimo laipsniai. Seniai jau jie vadinami gamtos sritimis, būtent mineralija, augmenija, gyvija, žmonija.

Gana dažnai žmonija buvo priskiriama gyvijai. Paviršutiniškai imant tai yra tiek teisinga, kiek tūli gyviai laikomi augmenimis. Bet jau pradeda sklisti nuomonė, kad žmonija reiškianti skirtingą būties galią, kad ji gyvenime esanti atskiras veiksnys. Dār aiškiau tai būs suprantama, kada žmoniškumas žymiau prasimuš iš žmonių. Tuo tarpu dār tebestovime ant žmoniškumo slenkstio.

Norėdami pasaulio turinį teisingiau vertinti, būtinai turime į žmonią žiūrėti kaip į atskirą gyvenimo veikslį. Vis-dėlto svarbu žmonią priskaityti gamtai, visām jos gyvenimui. Ne-reikėtų nepagrįsta nuomone aptemdinti sąntykį viso to, kas esti, atskira su visata. Tas sąntykis nėra suardomas. Ir žmogus yra visatos, yra gamtos dalis. Jis jos priklauso.

Gamtininkai, žinoma, labai stengiasi vieną gamtos sritį išvesti iš kitos. Tūli juk nori net gyvybe ir dvāsinį gyvumą išrodyti kaip fizinių nuotykių ir cheminių vyksmų išdavā. Bet kad taip negāli būti, kiekvienām šiek-tiek giedros išminties žmogui liudyja pati tikrovė. Kiekviena gamtos sritis kyla iš kūrybos gelmių.

Be abejo svarbu aiškiai pastebėti visus įvykius, kurie veikia jusles arba nors joms yra prieinami, vartojant tām atitinkamas

priemonės. Bet norint suprasti būtyje pasireiškiantias galias, reikia dvąsios žvilgiu apimti jos visumą ir išiziūrėti į pagrindinius jos bruožus ir į žmogaus vietą visame gyvenime.

Tatai pasistengta padaryti, skelbiant kad visas gyvenimas kuriamas sąmoningumo sąntykiavimo su nesąmoningumu, ir kad tše pasidārantis tūlos sritys, kurios drauge yra ir sąmoningumo laipsniai. To bet negana, norint pilnesnį aiškumą įgyti. Reikia numanyti ir nuolatinį sąmoningumo kilimą jū vidūje. Kiekviena gamtos sritimi sąmoningumas iš savo pagrindo keliasi kaip kokia banga jūrū krantan į daigtū pasaulį. Ir kiekviena tokia banga suteikia savo stiprybę pirm jos plūstantiajai. Todėl augstiausia gamtos sritis, būtent žmonija, savyje sukaupia visū kitū sritiū galias.

Platai siekiantiām žvilgiui ir atrodo, tarsi visi daigtai ir visos esybės pasaulyje kyla žmogauspi. Ir vėl pasisakysime, kaip tše viskas dārosi. Erdve pildās tirštumas sąmoningumo ir nesąmoningumo sąntykyje skelbia esimā. Sąmoningumas tokiu būdu pareiškia, kad kas yra. Augmenijoje sąmoningumas iširodo esās pavidalus stātantia galia, gyvijoje sąjudiu, gyvenimā veikiantiu pradū, o žmonijoje kaip gyvenimā šviesinantia ir tuo save teikiantia galia.

Žiūrint į pātiā pagrindine reikšme, gālima sąmoningumā vadinti ir veiklumū gamtoje, regimojoje būtyje, nesąmoningumā — vangumū, parimimū. Bet veiklumas nesireiškia nuolatai. Sukiles jis vėl atslūgsta. Nesąmoningumui savimi prisunkti, sąmoningumas veikia tiktai laikais. Žemuose laipsniuose tai sutampa su ilgesniais ar trumpesniais žemės ar pasaulio laikais. Ko-augštesni yra minimi laipsniai, to-mažiau yra to sutapimo.

Bet sąmoningumo sukilimas ir atslūgimas vyksta visur ir visados tām tikra tvarka. Kalbama Graikū žodiu apie rhythmiskā, tai esti plastėjantio sąmoningumo veiklumā. Budėjimas ir miegojimas, gimimas ir mirimas augmenū, gyviū ir žmoniū yra tokie kilimai ir atslūgimai.

Pastebimos yra ir kitos dār tos rūšies pākaitos. Māzosios sudāro didesniūjū dalis, o tosios vėl dār didesniū ātmainū. Tik ne visi žmonės numāno, kad juose patiuose, jiems budant, jū sąmoningumas šviesėja, niaukiasi ir vėl šviesėja. Bet toks sąmoningumo veikimo būdas yra ypatingos reikšmės gyvenimui.

Ir todėl, žiūrint vėl į gamtą, tenka sakyti, kad sąmoningumas pasaulyje veikia ne vien galingiau ir silpniau, kurdamas tokiu būdu gamtos sritis, bet kad jis kiekviena jūjų apsireiškia kaip atskiras gyvenimo veikslas ir atskira jo galia, kuri kas kartą sprendia kitą savo uždavinį. Ir todėl tenka kalbėti apie pagrindinį minerališkumą, apie gaivališką augmeniškumą, gyvūniškumą ir žmoniškumą kaip apie pasaulyje veikiančias galias, apie jo veiksnius.

Rodos aišku, kad nėra galima tokį mąnymą priėti gamtos mokslo keliais, kurie tiesi beveik visai tik į daigtingumą. I jį taiko visi fizikos ir chemės nuotykliai, kurie veikia jusles. Joms nėra pasiekamas pavidalus kuriąs prądas augmenijoje ir kiti prądai gyvijoje ir žmonijoje. Su tais prądais reikia kitaip sąntykiuoti. Teks apie tai dār pamāstyti.

Tuo tārpu labai svarbu suprasti tikrai draugingus žinomū gamtos sritiū sąntykiāvimus. Visada viena yra pagrindas arba pakopa kitai, augštesnei, bet nėra jos kilmė. Vis reikia atsiminti, kad toji yra kūrybos gelmė. Minerališkumas yra augmenims mediaga, bet ji augmenyse ne visiškai primirkoma augmeniškumo. Kiekvienne gyvyje minerališkumas ir augmeniškumas sudāro jo pavidalā, kurs yra gyvinamas gyvūniškumo. O apie žmogū sāko senūjū Aigyptietiū išmintius Hermes Trismėgistus, kad jis esās minerālas, augmuo, gyvis ir žmogus kartu.

Dabar ir pasidāro labai žymu, kad tatai, kā viena gamtos galia nepasieka savo srityje, ji įgyja, kai augštesniojoje prideda augštesnioji galia. Minerālas tik augmenijoje pasidāro gyvenimui tikrai reikšmingas, augmuo gyvyje, ir gyvis žmogūje. Tik pamāstykime, kā reiškia sāsaja, jėga ir geismas minimose srityse! Dār matyti, kad augštesniuose laipsniuose daigtingumas pasidāro jau opesnis, švelnesnis negu koks buvo žemesniuose. Aiškėja tai ir tik palyginus augmens su žmogaus kūnu.

Pagaliau reikētū dār prisiminti, kad aiškintosios gamtos sritiū gālios nėra visos, kurios visatoje veikia. Žemiau jū kitos yra numānomos magnētismu ir elektra. O augščiau jū yra be abejonės dār kitos. Tik mums lengviau pastebėti žemės gyvenime minėtiosios gālios.

Pasaulio ir Sâmonės Turinys

Žmogui priderėtų dažniau pamanyti, kad pasauliui patirti reikia būti sâmoningâm. Vadinas, sâmonė yra visû patirtiû neisvengiama sąlyga. Sâmonė priklauso mūsų esmei kaip kokia jos uždegta liepsna.

Kurs apie tai nors kiek pamâsto, gâli ir numanyti, kad jo sâmonė aiškiau išreiškia bendrâji arba, dâr geriau sâkant, pagrindinî sâmoningumâ kaip visa-tai, kas žmogui iš aplinkos tenka patirti. Tik ne daug tēra žmoniû, kurie apie tai galvoja. Ir tik vienas antras numâno, kad yra esybiû dâr šviesesnio sâmoningumo negu žmogus. Daugis nei netiki, kad tai ir gâlima.

Paprastai todėl žmonėms gyvenimas ir atrodo tiktai kaip koks didis žaismas, kuriame kiekvienas savaip judėdamas dalyvauja ir î jî îneša trukdymû arba âkstinimû. O kaip visa tai suzinome, retai kâm tepareina î gâlvâ. Jâ todėl lauzyti atrodo tikrai bergzdiu dalyku. Gyvenimas yra kad ir nenuginšijamas vyksmas, bet labai paprastas, o dažnai dâr-gi nuobodus.

Atsitinka, kad ir kasdieninis žmogus apie tokius klausimus pamâsto, jâm ypatingai nuotaikos bûsenai sukilus, bet jis tada beveik ir nusigâsta. Gyvenimas atrodo jâm lyg tuštias ir neprasingas. Vis-dëlto žmogus gyvena ir turi taikinties î pasaulî.

O visi, kurie jî su atsidėjimu tiria ir visa savo mânymo galia jî pagauna, gyviausio nusistebėjimo dziuginami. Gyvenimas pasirodo neapsâkomai îdomus, tikras mîsliû begalis, tikras slėpiniû gelmiû gelmynas. O jeigu žmogus su savo sâmonės šviesa kaip su švyturio spinduliû pluoštu nunirtû vis naujai net î aplinkos beribės naktis, vis jis dâr kâ surastû, ko dâr niekumet nebuvo priėjes, ko jo žvilgis niekumet nebuvo nušvietęs.

Bet ypatingiausias dalykas yra tas, kad žmogus tām turtin- gumui numanyti nei nėra reikalingas leisties į aplinką. Jis gali sutšiaupti visas savo jusles, užverti akis, užkimšt ausis ir vien parimti savo vidūje, o tik tše surastū dār daugiau viso-to, kas aplinkoje nei nebūva. Sušvinta ir užgesta visokios dangaus spal- vos, visokios žvaigždės, sukyla garsai bei griausmai ir nutyla. Žmonės pergyvena visokias nuotaikos būsenas, visokius nūsmus ir aistras, godas godeles, mintis minteles, dingstis ir vaizdus, regesius ir vėiduoklius. O dažnai visa-tai atrodo lyg niekumet neregėta, negirdėta.

Žmogaus vidūje visokie dār nepatirti dalykai ir galimumai suvokiami kaip ir aplinkos gyvenime. Ir tše vis daugiau visoko „išrandama“. Statiai nuostabūs dalykai mūsų laikais yra ži- nomi ir naudojami. Elektra, neregimi spinduliai, kosminiai spin- duliai, aithėrio bangos, tolkalbiai ir tolregiai ir kt. yra kasdieni- niai dalykai. Nuolatai ieškantiai žmogaus ākiai atsidengia nauji pasaulio lobiai ir turtai, kuriū kiekis visai nėra apmātomas.

Toku būdu žmogus stovi su savo sāmone ir jos turtu prieš pasaulio turtā. Atrodo tarsi tai būtų visai skirtingu du gyvenimu. Bet vos prisimename sāmoningumā ir aiškėja, kad pasaulio da- lykai taip-jau kaip sāmoneš turiniai yra sāmoningumo kūriniai.

Ir taip žmogus su savo sāmone kaip visa visata būva sāmo- ningume. Iš aplinkos visa-kas pasidāro žmogaus sā- monės turiniu, ir viskas iš tos sāmoneš tampa pa- saulio turiniu. Jeigu tūli pasaulio dalykai žmogui nebuvo žinomi, tai reiškia, kad jie nebuvo jo sāmoneje. Ir tiktai pasi- tikti žmogaus sāmoningumo, jie pasidāro jo sāmoneš turiniu. O tatai yra viso-to nuostabumas. Tie dalykai yra, bet žmogui nėra.

O vėl panašus veiksnys pastebimas, pasiliekan vien prie žmogaus vidaus, kada juslės užmerktos. Kur tūno visos tos bū- senos, visi tie vaizdai ir vyksmai, kurie žygiu atsiranda žmogaus žinioje ir virsta sāmoneš lobiu ar šiurmuliū, jos turiniu ir tūriu arba žala? Ir kur visa-tai dingsta žmogū palike?

Yra žmoniū, kurie tiki, kad tū sāmoneš turiniū ligtol nebūta, kad jie esā pasidāre. Bet ar gali kas pasidaryti, kas nebuvo? Atsirasti gali tiktai koks-nors reiškinyš, jo vaidinyš, bet ne ta galia, kuri tai vykdo, ta, kuri yra viso-to priežastis, prasmė ir esmė. Nepakankamai tai pastebima ir apmātoma.

Kaip tie dalykai ateina, taip jie vėl dingsta ir naujai atsiranda. Jie nėra veikimo išdava kaip daigtai, kuriuos žmonės padirba. Jie turi savyje buvimo jėgą. Ginšyjančiam kad taip nesą, vyksnys nepasidalinamas. Belieka žmogui pasistengti jį išmanyti.

Nuolatai prie to vertia patirtis. Rodos kiekvienas žmogus žino, kaip sunku kartais yra laikytis prieš skandinantias nuotaikos būsenų bangas, būtent prieš geidulius, prieš užplūstantias mintis. Sākoma visa-tai pasidārą iš kūno pakitimų. Bet visa patirtis tām priešinas. Tokiais vyksmais, mat, reiškiasi sąntykiai tarp juslinio pasaulio ir visatos gelmių. O jie yra daug painesni negu tūli paviršutiniški tyrinėjimai tai išpėti galėtų. Visi tokie aiškinimai nepasidalina dalyko, kad žmogus dažnai savo viduje su sąmonės turiniu turi sunkias rungtynes, kad iš to turinio prieš jį atsistoja lyg gyva ir galinga esybė ir jį parbloškia, jį užvaldo ir privertia jos būdu jausti, manyti, elgties ir veikti. Negalėtų tai padaryti iš kūno būsenų vos atsirāde kokie smėkšėjimai.

Sena nuomonė kartais tvirtina, žmogus esąs savo nusimānyme ir tik viena dalelė to savo vidaus turinio. Bet rimtām māstymui tokia nuomonė tegali kelti šypsni. Sukeitiamos mintys, kurias žmogus apie save pasidārō, su jo sąmone ir jo esme, kurioje tatau įvyksta.

Pagaliau svarbu dār vienā dalykā suprasti. Naujai surastām pasaulio turiniui, kaip pav. elektrai, ir naujām sąmonėje atsirandantiām turiniui yra bendras vienas pažymys. Abu turiniu nebuvo žinomų gamtos skyrių žinomi dalykai, ir jie nesitaiko į mažesnio ar didesnio sąmoningumo laipsnio reiškinius, bet yra be abejonės būties turiniu.

Ir dār aiškėja, kad elektra nėra dalykas tamsiojo, sustingusio, tirštojo nesąmoningumo, kurį vadiname mediaga. Ir nėra ji gāl palaidesnės, skystesnės jos rūšies, nors kartais tikima ją tokiā esant. Bet kaip ištikrūjū ir bebūtū, aišku yra, kad ta gamtos jėga kaip ir pānasios kitos lygiu būdu kaip žmogaus nuotaikos būsenos ir jo mintys veržiasi tapti veiksmiais arba net daigtin-gumu, pasiekti būtī, kuri žmogaus juslėms yra prieinama, ir per jas pasidaryti žmogaus sąmonės turiniu.

Kiekvienām žmogui yra žinoma, kad jo linkimai, geidimai ir jo mintys stengiasi virsti vyksmais arba net pasaulio daigtais.

Panašiai tenka kalbēti ir apie magnētismā, elektrā, ir kt. Ir tos gālios krypta ī nesāmoningumā, jeib jī veiktū. Todēl reikia jas priskaityti sāmoningumui.

Īs viso to spētina, kad tatai, kas nēra žmogaus sāmonēje, toli dār nēra nesāmoningumas, o tiktai žmogui nezinoma, nepažīstama. Kad žmogus apie juos savaimē nieko nezino, īrodo tik jo patirties galimumo ribas. Žmogaus sāmonē paprastai tēra siaura, jos šviesa menka. O tai dēlto, kad sāmonē lyg sustanginta laikosi nesāmoningumu, daigtingumu.

Dvilinki Laiptai iš Nesąmoningumo Sąmoningumui

Žmogus gali savo sąmone dvejai laikyti, būtent uždarytą visiems išpūdiams, kurie veikia jusles, bet ir atvirą visam-kam, kas tik smelkiasi į jos šviesos skritulį. Sąmone tyčia atveriant pasauliui, jis jai atrodo daug turtingesnis ir jo dalykų sątykiai daug aiškesni. Pasilikdamas vien savo sąmonės orume ir mėgindamas jos turinį, žmogus jame pastebi visą laipsnių eilę iš nesąmoningumo augstyn į šviesėjantį sąmoningumą.

Kuriām tai yra aišku, tas jautiasi ne tik savo kūne, bet kartu ir augst jo. Ir norėdamas geriau suprasti savo sątykį su savo kūnu, jis neturi sieti jį prie kokios-nors vietos, bet su savimi. Tada jis jį numāno kaip erdvine ir laikine savo āpraiškā, kuri kartu yra ir daigtingojo pasaulio dalis.

Toliau pasidāro numanu, kad kūnas lyg glūdo nesąmoningumo prietemoje ir iš to turi savo ypatumā. Jo augimas, jo matėrės pasikeitimas, kraujo plastėjimas, pagaliau ir veisimas vyksta taip sākant nesąmoningumo pakraštyje. Žmogus gali visus tuos dalykus ir įvykius sužinoti pasinaudėdamas savo juslėmis, vis-dėlto pātys kūno gyvenimo vyksmai nusiduoda beveik visai anapus jo sąmonės ribū. Jie yra skirtingo gyvenimo srities dalykai ir sątykiuoja savotiškai su pasaulio turiniu.

Iš sąmoningumo pusės, iš žmogaus nusimānymo vidaus, kūnas veikiamas nuotaikos būsenū. O vėl kūno gyvenimas tām vidui sukelia visokius pojutius, jismus, jausmus, gėdulus, aistras ir kt. Ir žmogui pasitinkant tas būsenas, joms atveriant savo sąmone, jos jā spalvina ir tokiu būdu dalyvauja žmogaus sąmoningume. Žmogus jas sužino, betarpiškai jas patirdamas.

Bet kiek jis joms skiria savo sąmone, tiek jos ją ir niaukia. Tos būsenos yra žemesnio sąmoningumo laipsnio, tik truputį sąmoningesnės negu kūnas. Dėl jos savo sąmoningumu skiriasi viena nuo kitos. Tūlos būsenos, kaip pyktis, liūdesys yra tamsesnės, kitos, kaip malonumas, džiugumas — šviesesnės. Tamsesniosios visumet yra artiau susietos su kūno gyvenimo reikalais.

Daug šviesesnį sąmoningumą žmogus numano savo viduje mintių gyvenime. Juslėms tarpininkaujant tse išinėša kas-nors iš pasaulio į sąmonės šviesą. Tiesa, tas tarpininkavimas lydima ir minėtųjų būsenų, bet ne vyksmą lemiantiu būdu. Ir taip žmogaus esmė kuria mintis.

Jos gėli ir visiškai susilieti su nuotaikos būsenomis. Tada mintių gyvenimas, būtent tikras žmogaus vidaus skyrius, apsimendo. Tai aiškiai matyt iš sukrypusių mintių piktai susiginšijusių mokslininkų. Dėl aiškiau kasdieninė patirtis įrodo, kad geiduliai ir dėl labiau aistros niaukia sąmone. Yra lyg su tomis būsenomis atslinktų tamsios debesys ir užklotų saulės šviesą.

Pradiroje išikarštiavusiųjų protavimas lyg ir stiprėja. Bet tat padaro gyvesnis judesys sąmonėje. Toliau bet-gi naujoji būseną statiai susiurbia sąmonės šviesą. O kad patvariai geidiamas dalykas pasiekamas, tada tai nėra išdava aiškesnio supratimo, bet geidimo gėlios, kurios patvarumas prieina ir silpnai nurodytą tikslą. O nurodyti jį tegėli kurta aiški mintis.

Augst mintių yra dėl kitas sąmoningumo laipsnis. Bet jis platiau nėra žinomas. Apie jį tekalba išmintiai. Paprastai tikima, kad vidujinis žmogaus gyvenimas, kaip jis šitse vaizduojamas, esąs jo asmenybės visuma ir pasilieanti vis tokia, kokia ji kartą pasidėrė. Bet visai gerai gėlima išmanyti, kad žmogaus sąmonė nėra vien skirtinga nuo kūno, toliau ir nuo nuotaikos, bet ir nuo mintių gyvenimo. Kiekviena tų sritių yra ypatingas sąmoningumo laipsnis ir beveik sakytume jo rūšis, kurią mažiau ar daugiau nušvietia žmogaus sąmonė.

Visai aiškiai patiriama ir tai, kad sąmonė vienoje ar kitoje srityje pabūna ir vėl iš vienos į kitąjį keliasi. Paprastai visa-tai įvyksta tarsi savaime. Sąmonė pritraukiama savo turinio rūšies. Bet savo valia kelti sąmone iš vieno sąmoningumo

laipsnio į kitą, žmogui ne tik yra gálima, bet pats net jo uždavinys. Ir žmonės, kurie tai padaryti ístengia, žino ir minėtáji augštesnė sámonės laipsnė.

Jiems skirtumas tarp kúniškumo ir anos vidujinio sámoningumo Sviesos yra labai aiškus. Erdviniu vaizdu kalbėdami sákytume, kad tá Sviesá reikia taip augšt kúno suprasti kaip dangų augšt žemės. O kalbant laikinu vaizdu tektú sákyti, kad anuodu sámoningumo laipsniu skiria neapmátomai ilgi ámžiai.

Toliau svarbu išmanyti, kad žmogaus sámonė, kokia ji paprastai žinoma, nėra dár pati žmogaus esmė. Juk ta sámonė atsiranda ir dingsta tikrais laikais. Todėl ir sácome, kad ji užsideda kaip žiburys, kada žmogaus esmė prisitraukia kúná, žmogui iš miego pabundant, ir išgestá žmogui ímingant, nėra tada žmogaus esmė kúná paleidia. Ir žmogus paprastai apie save nieko nežino. Perdaug jis yra íprátes save tiktai žinoti, turėdamas sámonėje turinė, kurė sau kurti jí vertė aplinkos íspúdiai.

Vėl kreipdamiesi į patiriamáji pasaulė, pastebime, kad aplinkos dalykai tokiais pat sámoningumo laipsniais skiriasi nuo viens kito kaip žmogaus asmenybėje. Augmenija su brėkštantiu savo sámoningumu, su savo augimu ir veisimu visais ážvilgiais atitinka žmogaus kúniškumá. Gyvių gyvumas aiškiai skelbia, kad jis yra tas pats kaip ámžinai judás žmogaus nuotaikos gyvenimas su visais jo jusmais, jausmais, geiduliais, ir kt. O žmogus turėtú bût suprantamas kaip augštesnio sámoningumo esybė.

Tokiu būdu sámoningumo laipsniai žmogaus asmenybėje ir gyvame jusliu pasaulyje stojasi vieni greta kitu. Kaip tše laipsniai iš nesámoningumo, iš gryo daigtingumo eina augštyn sámoninguman per augmenijá ir gyvijá iki žmoniškumo, taip ir žmoguje iš kúniškumo per nuotaikos ir mintiú gyvenimá sámoningumas Sviesėja iki jo esmės.

Atrodo lyg tše bûtú dvi eili. Bet geriau tiriant aiškėja, kad vis-délto yra tiktai viena. Dvejopumá kuria juslės. Jeigu žmogus vien savyje parimtú ir visá, kas yra, galétú pasitikti be jusliu tarpininkáavimo, tada jis savo asmenybės gyvenime patirtú visá mineralijá, augmenijá ir gyvijá kaip jis save pátí patiria. Bet paprastai jis to negáli. Apie save pátí jis labai máža težino.

Apstumas Visatoje ir atskira Žmogaus Sâmonė

Paviršutiniškai žiūrint į pasaulį, jis atrodo kaip koks visokių daiktų ir dalykų kitimas. Sviesa ir tamsa viena su antra nuolatai mainosi, visokie dalykai atsiranda ir vėl pranyksta. Bet pasistengiant pasaulio esmė išstirti, aiškėja labai gili ir reikšminga jo prasmė. Pasirodo pasaulis esąs didis sâmoningumo ir nesâmoningumo sântykiavimo vyksmas.

Sâmoningumas įvairiu būdu pildo ir apstâbina nesâmoningumą, tai esti suteikia jâm lytį, ir taip kuria âtskirus dalykus. O ar jie didi ar maži būtû, visada jie yra išdavos sântykiavimo tû-dviejû tikrovės kraštutinumû.

Kiekvienas âtskiras dalykas todėl dalyvauja abiejuose, būtent daigtingumu — nesâmoningume, o pavidalu, jêga, sâmonė — sâmoningume. Kur daigtingumas yra reikšmingesnis, ten erdvė, laikas ir priezastingumas nustâto esimâ. Kur sâmoningumas pirmauja, ten jie mažėja ir dingsta.

Atskirais dalykais nesâmoningumas keliamas į veiklumâ, į reikšmingumâ, bet sâmoningumas apribojamas erdve, laiku ir laipsniâvimu. Jis nėra suprantamas iš erdvės ir laiko, bet numânomas iš daigtingumo.

Kad matêrė pasidâro ir vėl pranyksta, šiandien gamtos mokslas jau galutinai ištyrė. Vis-dëlto niekas visame pasaulyje taip primygtinai neskelbia buvimâ ir pâtvarâ kaip matêrė. Kalnynû uolos stiepiasi per metû milijonus augstyn bekraštybên. O tik nėra jose âmžinumo. Matêrė, nesâmoningumas, daigtingumas gimsta, taip sâkant, iš erdvės ir laiko. Todėl matêrė paprastâm mâstymui rodosi tikriausiai esanti, net vienâtinė esimo tikrybė.

Ir ko-maziau koks dalykas leidia numanyti sâmoningumâ, to-patvaresnis jis rodosi esâs, o sâmoningumas vos bereiškiâs kiek-daugiau negu koks žibtelėjimas pasaulyje, tarsi jis būtų tiktai atsitiktinis dalykas. Tuo jis ir laikomas ypatiai tû, kurie negâli suprasti, kad viskas, kas yra, vyksta sâmoningume.

Bet geriau stebint gyvus dalykus, gana keistai pasirodo, kad kiekvienas gyvûnas yra to-patvaresnis, ko-augštesnis yra jo sâmoningumo laipsnis, ko-šviesesnê yra jo sâmonê. Menko sâmoningumo gyviai nyksta kaip akies mirksnis, šviesesnis sâmoningumas jau tesia gyvenimo laikâ. O kad rodosi kartais kitaip esant, tada veikia tše kitas dâr dalykas.

Ištikrûjû esimo nešêjas yra sâmoningumas, nors jis ir skelbtûsi nesâmoningumu, daigtingumu. Sâmoningumas nêra laikomas nei erdvês nei laiko dêsniû. Parimstant prie tos minties, visai platus ir gilias siekâs žvilgis neriasi î visatos visumâ.

Jos šâknys tûno tame, kas yra augšt erdvês ir laiko. Iš tše visata atsiskleidia, darydamosi laikâ ir erdve, ir tarp tû esimo lytiû pasirodo kaip nesâmoningumas. Tuo târpu sâmoningumas veikia iš pagrindinio esimo, tirpindamas nesâmoningumâ, traukdamas erdve ir laikâ atgal î save.

Didiame šitame vyksme žmogus stovi kaip esybê, turinti ypatingai aiškius sântykius su sâmoningumu. Ir jis tegâli îgyti savo sâmonei turinî, pasinaudodamas laiko ir erdvês saikais. Bet jo patirtis jî moko, kad jis tiek iškyla iš erdvês ir laiko siaurinio, kiek aušta jo sâmoningumas.

Jâm yra jo sâmonê mâstas visatos apstumui. Sis apstumas atrodo kuriamas vykimo, kurs kyla iš esimo augšt erdvês ir laiko ir eina per visokias būsenas. Igydamas taip ko-daugiau laikingumo ir erdvingumo, jis pagaliau virsta nesâmoningumu, daigtingumu.

Bet visas taip pasidâres apstumas yra apgobtas ir peršvies-tas augšt erdvês ir laiko veikiantio sâmoningumo. I jî kreipiant savo dvâsios žvilgî, nyksta ne vien nesâmoningumas ties juo, bet ir to žvilgio žiûros lytys, būtent erdvê, laikas ir priezastingumas. Jos jâm nebetenka reikšmês.

Menko sâmoningumo esybês todėl jautia, tarsi tokiu vyksmu gestâs jû esimas. Ir negâli būti kitaip. Tamsa nêra šviesa, nesâmoningumas nêra sâmoningumas. Kurs iš nesâmoningumo

temoka patirti savo esimą, negali jo numanyti patiesame sąmoningume. Bet kada kokioj esybėje sąmoningumas tikrai šviesėja, tada ji kyla augšt erdvės ir laiko, ir jai aiškėja pati esimo tikrovė.

Didesnis ar mažesnis by-kokios esybės sąmonės orumas ir jos šviesumas nustato jos ir erdvingumo bei laikingumo dydį. Jis daugiau ar mažiau pasireiškia pasaulio nesąmoningumu. Todėl tūliems žmonėms jų kūnas atstovauja jų esmei. O ištikrųjų kūnas tėra žmogui priemonė žinomame pasaulyje reikštis. Žmogaus esmė yra, taip sakan, sąmoningumo akis. Panašią reikšmę turi visos esybės, pagaliau ir visi gyvūnai.

Žmogus gali tai pasiaiškinti, mąstydamas apie save. Jo akiai tiesiasi platus regratis. Bet žvelgiant, viena vieta yra šviesiausia. Ji vadinama vyzdium, žvilgio spuogu. Visai panašiai sąmonė, būtent žmogaus esmės apraška, turi savo regratį ir jame jos žvilgio vyzdį arba spuogą.

Sąmonė daug aprėpia, bet ne viskas patenka į jos žvilgio vyzdį. Todėl tūli dalykai yra daugiau ar mažiau aiškūs, didesnio ar menkesnio sąmoningumo. Sąmonės regratis ir nėra kiekvienam žmogui to paties dydžio, ir nėra tos patios šviesos kaip kitam. Sąmonės žvilgio spuogas menko sąmoningumo žmogui švietia nedaug aiškiau kaip jos regratis. Ir todėl viską, kas yra, kiekviena esybė patiria savo būdu.

Bet kaip tik tuo pasaulio turinys ir apstėja. Juk turėtų būt suprantama, kad pasaulis su kiekviena atskira sąmone, kuri jame sušvinta, pasidaro turiningesnis ir tūringesnis. O dār daugiau reiškia, kad kiekviena sąmonė visą pasaulį savaip atspindi. Tokiu būdu jis padāromas neapmātomai daugeriopas. Dėkime, prieš mus būtų pastatytas šimtas veidrodių! Kiekviename mes truputį kitaip atrodytūme, kadāngi kiekvienas veidrodis mus atspindintū iš kitos vietos. Atitinkamai ir veikia sąmonių daugybė, žiūrint į pasaulį.

Kiekviena atskira sąmonė stengiasi įtraukti į savo skritulį ko-daugiau iš būties apstumo. Bet ypatingi dėsniai tvarko to dārbo vyksmā. Žemiausios rūšies gyvūnas, kurs gāl yra tiktai gyvos tešlos krislelis, pagauna būties tiktai kelis ypatumus. Kurio sąmonė jau kiek šviesesnė yra, tām atsikloja ir didesnis

gyvenimo turtas. Ir taip laipsniškai augstyn lig žmogaus sąmonės pasaulio turinys nuolatai gausėja. Žmogū jis jau statiai užgriūva.

Dâr ir taip nemâstant kaip sitše padaryta, pasaulis turi bût suprantamas kaip kupinas visokiū dalykū. Bet kreipiant dvâsios žvilgî î sâmoningumâ, bûtent î âtskirū gyvûnū sâmone, pasaulio apstumas aptvinsta kaip tikra jûra visâ supratimâ. Dâr kartâ prisiminkime, kad ne vien âtskirū dalykū gausumas ir îvairumas sudâro pasaulio apstumâ, bet dâr ir tai, kad kiekviena sâmonê jî savo būdu ir todêl visai naujai pasistâto ir taip skelbiasi kitai sâmonei.

Toliau dâr tenka pamanyti, kâ tai reiškia, kad šviesesnioji âtskirū esybiū sâmonê susikuria tikrai turiningus pasaulius ir juos nuolatai kaito. Rodos nelengva bûs kiekvienâm vaizduoties, koks neapmâtomas mirgêjimas ir tikras bangâvimas, kokie veiksmai vyksta tokiu būdu nuolatai didiojoje visatoje. Kalbêdami apie jûras, kurioms nêra gâlo, dugno ir krâsto, ir kuriū šviesūs, blizgâ lašai vienas kitâ îvairiomis varšomis primirko, dâr permâža pasakytûme.

Bet toks vaizdas nors leistû numanyti visatos apstumâ ir kâ âtskira sâmonê jai reiškia. Kiekviena sâmonê sušvinta, švietia kitoms, nušvietia, peršvietia jas, patveria kurî laikâ ir pranyksta. Ir visa-tai nusiduoda toje vienoje šviesoje, kuri kiekvienoje âtskiroje sâmonêje îgyja tiktai kitâ žibumâ, kitâ spindêjimâ. O tai pagaliau nebêra tiktai vaizdas. Sâmonê ir šviesa yra esmêje tas pat.

Gamtos Gâlios Žmogaus Asmenybėje

Senovėje buvo manyta, kad žmogus esąs maža visata, mąžas kosmus, kaip tuokart Graikai sakydavo. Jis yra su visa gamta taip susietas kaip narys su kūnu. Todėl jis iš jos niekaip ir negali išnerti. Savo asmenybėje žmogus su pasaulio turiniu sąntykiuoja vis-tiek, kur jis būtų. Nėra tai paprastas sąntykiavimas, kurs juslėmis pastebimas, o tas, kurs vidūje patiriamas. Iš to sąntykiavimo žmogus tegali iškilti, atsiskirdamas nuo savo asmenybės.

Regimoji jos dalis yra kūnas, kuriuo žmogus reiškiasi kaip asmuo. Jame jis turi tai, kas yra erdvinga, būtent matėre. Todėl asmenyje ir gyvos tos gâlios, kurios kuria mineralijoje ir augmenijoje lytis ir pavidalus. Jų veikimas tvarkomas tikrais dėsniais. Ir žmogaus gyvenimas jų visiškai palaikomas, nors jis mąža tų gâlių tenumano.

Žymesnė kaip mineralijos jau pasidaro augmenijos galia. Ji reiškiasi kūno augimu, mitimu ir veisimu. Jai veikiant, žmogus tampa erdvės dalykininku, ir yra, taip sâkant, kūningas, daigtingas.

Toliau žmogaus asmenybėje veikia tos gâlios, kurios pastebimos kaip gyvūnų ypatumai, būtent jų judrumas, jausmingumas, linkimas ir vengimas, draugiškumas ir neapykanta, stâtymas ir griovimas, trumpai sâkant: sâmonės atžvilgiu nuovoka, vâlios atžvilgiu geismas. Tos gâlios zinomos žmonių asmenybėse kaip jų nuotaikos būsenos ir gâl pradinių mintių žibtelėjimai.

Kad bitės dirbasi korių narvelius vienâ šale kito be jokio tarpelio, tuo reiškiasi jų augmeniškumas, kurs savo paprastâ,

kūnā stātanti darbā vykdo ir platesnėje aplinkoje. Tik toliau siekti, kaip kūno didumas leidia, jį išgali gyvūniškumo jėgos. Panašiai dirba ir žmogus, namų statytojas. Bet jo darbe pirmąją jo protavimo, kuriam savaimė tarnauja augmeniškas ir gyvūniškas. O žmogus juodu dažnai iškreipia iš jų vėžiū. Todėl bitė, negalėdama protauti, savo darbe neapsirinka, kai statytojas gana dažnai pridaro nickū. Pasaulyje lytis kurti yra augmeniško uždavinys. Protavimas tegali nurodyti tikslus. Kad viena šių galiū taptū iš kitos, kad, pavyzdžiui, gyvumas būtų daigtingumo, negyviosios matėrės gaminys, nėra įrodoma. Tūlū gamtos mokslininkū tām pasistengimai nuėjo niekais. Pasiliko nesugriautas Italū manytojo Francesco Redi'os prieš 200 metų tartas žodis: „Gyvybė teuzsidega iš gyvybės.“

Bet taip-jau negalima įrodyti, kad gyviū judrumas ir geisminumas pasidarās iš kūno gyvybės. Tiesa, jis yra gyvumas, bet kito laipsnio. Sāmoningumas ir gyvumas yra giminingi kaip jūra ir banga. Gyvumas ir geismingumas yra skirtingi dvi sāmoningumo bangi. Bet banga nesidaro iš bangos, o iš jūrū.

Pagaliau iš pagrindinio sāmoningumo reiškiasi žmogaus asmenybėje dar kita banga, būtent žmoniškoji esmė, žmoniškumas, kurs sušvinta kaip atskira sāmonė, kaip žinojimas apie, save, kaip sąžinė.

Kad sāmonė ir sāmoningasis jos turinys pasidarās iš matėrės, yra ir-gi silpno mātymo nuomonė. Ir žmogaus sāmonės atsiradimā teturētūme suprasti kaip aiškėjimā tām tikros sāmoningumo bangos. Jokiū būdu nėra galima tvirtinti, kad iš daigtingumo pasidarytū sāmonė, kokia žmogui yra žinoma.

Ivairios gamtos gālios skiriasi viena nuo kitos jau giliose kūrybos gelmėse. Todėl ir pāstangos įrodyti, kad viena būtų gaminama kitos, negalėjo būti sėkmingos. Jie turi tiek reikšmės kiek vaiko mātymas, kad tatai, kas veidrodyje mātoma, jame turi ir savo kilme.

Visos gamtos gālios suplaukia žmogaus asmenybėje ir ją stāto. Bet tše jos nėra pavidalais, o savo esme. Ir kai garsusis Vokietū poetas Goethė apie Žemės dvāsia kalba, tai nėra tik svajonė. Žemės dvāsia, vadinas gamtos gālios, lygiai veikia žmogūje kaip ir augmenijoje ir gyvijoje. Ir stebint jų vei-

kimâ, būtent augmeniškumâ kaip augimâ, mitimâ, veisimâ o gyvûniškumâ kaip geismingumâ, kalbame ir apie prigimties âpraiškas.

Didysis esminis skirtingumas tarp jû ir kitû žmogaus asmenybês reiškiniû turêtû būt aiškiai pastebimas. Žmogus kaip augâs, mintâs ir veisiâsis gyvumas yra tiktai augmuo. Sis jo sâmoningumas yra omê ir dygis arba aikštis.

Sitie zodiai vartojami ir šviesesniâm sâmoningumui pažymêti. Bet iš to išeina tiktai nesusipratimai. Omê ir dygis arba aikštis têra žmogaus augmeniškumo du savumu. Abiejais apsi-reiškia augmens sâmoningumo laipsnis. Ir juodu nieku būdu nêra išvystomu. Žmogus tegâli juodu silpninti. Tada kita-kas uzima jû vietâ, kas bet-gi juodu negâli uzvaduoti. Ir žmogaus kûnui, jo augmeniškumui, tenka kesti, vargti.

Fransas J. J. Rousseau'jus skelbê savo laiku, būtent 18-Simt-metyje, kad reikiâ grįžti į prigimtį, sekti ome ir aikštį. Bet gâl dalykas geriau aiškêtû, jeigu sakytûme: Atsizvelgkime į augme-niškumo gyvenimo dêsnius savo asmenyse, neniauikime omês, negaluokime dygio jį erzindami! Juodu nêra gerinamu paprastu veikimu. Juodu reikia sveiku išlaikyti ir jû gyvumu naudoties, bet žmoniškai.

Gyvesnê gamtos galia žmogaus asmenybêje yra toji, kuriâ jis numâno kaip savo geidâvimû gyvenimâ. Tuo reiškiasi sâmonin-gumo banga, kuri geriausiai bûs vadinama gyvûniškumu. Prisiminsime, kad jo ypatumu-du yra nuovoka ir geismas. Abu žmogaus patiriamu kaip vidujinis judrumas, smagumas, magêjimas, nuolatinis pakitimas. Tše žmogus jautiasi supamas tarp priešingumû, būtent pritraukimo ir atmetimo, smagumo ir nesmagumo, ir tt. Žmogus lyg mêtomas kaip sviedinys ir ver-tiamas rūpinties pastoviai parimti, nors priešingumû trankomas, ir esmingai gyventi.

Iš tû gâliû veikimo išplaukia ir žmogaus palinkimas pažaisti. O kad ir kalbama apie zaidimo dygį, vis-dêlto jis nêra augme-niškumo pasireiškimas. Gyvis ir žmogus zaidia. O žmogus ne tik tada, kada jis yra dâr vaikas, bet visâ âmžiu. Dâr ir protâ-vimui prisidedant, zaidimas liekasi gyvûniškumo dalykas.

Labai pastebêtina, kad šito asmenybês gyvenimo skyriaus gâlios atplaukia ir nuplaukia, vël grįžta ir vël sâlinasi. Paprastai

tikima, kad nuotaikos būsenos yra mūsų viduje uždarytos. Bet nėra taip. Jos yra gamtos galia, kurioje visi gyvūnai nardo, ir kuri visuose gyvūnuose sudaro tąm tikrą gyvumą. Todėl vieno krąšto žmonės dažnai ir patenka į tą patį būseną. Ir mokslininkai kalba apie psichozą. Savo jausmais ir geidavimais mes užliejame kitus, ir jie užlieja mus.

Gamtos galia yra ir tas gyvumas, kurį mes vadiname mintiū gyvenimu, savo protavimu. Mintys, žinoma, kuriamos žmoniū, bet sukurtos jos lekia iš jų, kartais tiesiai šauja, tarsi jos būtų spinduliai. Jos dažniausiai su gyvūniškumu susisieja, su nuotaikos būsenomis, ir panašiai kaip jos veikia kitus žmones ir apskritai gyvūnus gal net ir augmenis.

Pagaliau reikia suprasti, kad ir žmogaus esmė tarp gamtos galiū būva žmogaus asmenybėje. Aišku, kad ta esmė yra kas-nors visatoje. Bet visa, ką ji reiškia, skelbia, kad ji yra lyg kokia antgamtiška galybė, kuriai skirta žmogaus asmenybėje įgyti visišką vėlią. O kad ir nėra tai jau pasiekta, vis-dėlto žmogaus esmė yra lemiantios reikšmės asmenybės gyvenimui.

Pąžmoniškos šios rūšies gėlios veikia, tiktai žmogui su tuo sutinkant. Omės ir dygio prāsmei žmogus pritaria tik gyvūniškumo būsenū viliojamas. Be magumo žmogus savo kūnui vargu suteiktū, ko jām reikia. Magumas yra gyvūniškumo pasireiškimas žmogūje. Bet reikia jį aiškiai atskirti nuo džiaugsmo, pakilimo, viltingumo. Jie yra žmoniškumo savumai.

Gyvūniškumas arba geismingumas gėli labai stiprėti ir išigalėti, žmogaus esmei jām pataikaujant. Tada jis valdo visa, kuo žmogaus asmenybė reiškiasi, visas jos galias. Geismingumas taip ir sudarko augmeniškumą, žudo ome, naikina dygį, sukraipo protavimā ir temdo ir tuo silpnina žmoniškumą žmogaus asmenybėje. O tokios vieno žmogaus būsenos užplūsta ir kitus ir silpnina jų žmoniškumą. Tai įvyksta labai dažnai tariamū kultūringū žmoniū gyvenime. Jū geiduliai bei aistros niukia jū protā ir vertia juos kvailai, kartais tiesiog nežmoniškai elgtiesi.

Aišku, kad žmogaus asmenybėje jo esmė turi būt valdantioji galia. Tuo ji drauge įgyja reikšmės gamtos gyvenimui, visām pasauliui. Žmogaus asmenybė ir iš jos plaukiantios gėlios neša

su savimi žmoniškumo gėlią, vis-tiek ar ji jas valdytų arba būtų jų pavergta. O ji turėtų būt vien valdantioji. Tatai yra jos esimo prasmė. Tik ji paprastai nėra dār gana aiški, todėl ir savo didingume dār nenuvokiama. Vyriausias jos veikimas yra dār lyg slāptas. Ir kaip ji asmenybėje nėra ryški, taip ir bendrai gamtos gėlios žmoniškumā dār māža teatspindi.

Savo asmenybėje suplūstantias galias žmogus dažnai skaudiai jautia. Kiekviena tų gėlių veržiasi priekin, siekdama pirmybės. Ir taip asmenybės daugingumas aiškiai patiriamas. O kad kartais ir kalbėta apie jos vieningumā, žmogaus monismā, patirtis įrodo keleriopumā, pluralismā. Žmogaus vieningumas yra siektinas.

Žmogui užduota, kad jo asmenybėje vyrautų žmoniškumas. Jām ji sukurta, joje suplaukia gamtos gėlios, jeib žmogaus esmė stiprėtų pasiekdama nors ir sunkiomis kovomis visiškā valdymā, ir visoje gamtoje žmoniškumas įgytų tā reikšme, kuriā kūrėjas jām yra skyres.

Ir kol nebūs tai pasiekta, žmonės pasaulyje gyvens taip, kokios gamtos gėlios juose vyraus. Vieni būs baktėrės ir bacilai, kiti gyvuliai, kiti plėšrūs vilkai, ir pagaliau kiti gāl-būt ir žmonės. O taip tenka suprasti ir tautas.

Keleriopas Asmeniškumas Žmogaus Asmenybėje ir visame Gyvenime

Dâr kartâ grįžtant prie augstiau aiškintû dalykû, rodos nebûs persunku suprasti, kad žmogus, kuriame vyrauja gyvûniškumas, galëtû numanyti savo vidûje taip-pat šioki-tokî vieningumâ. Visa jo patirtis uzimta nuotaikos bûsenû, penima geismingumo. Ir kitos gyvenimo gâlios nesiskiedia viena nuo kitos. Viena tarsi sklysta î kitâ. Ir todël skirtingumas neaiškėja.

Bet rimtesnis mąstymas tokio asmenybės vieningumo nepastebi. Kas dienâ žmogui tenka savo vidûje kâm-nors priešintis ir kâm-nors uztarti. Ir jau dvejojumas aiškiai pasirodo.

Nuolatai gyvenime girdime reikalâvimâ, kad žmogus susivaldytû, save sudraustû. O tai tæra gâlima, jeigu tas, kurs sudraudia, ir tasai, kuris sudraudiamas, yra du skirtingu dalyku. Kas yra vieningas, tam næra to, kâ reikëtû suvaldyti.

Protingâm žmogui todël ir nepareina î gâlvâ ið gyvulio reikalauti susidraudimo. Jo judrumâ, jo geismingumâ žmogus stâbdo savo grâsinimais ir viliojimais. O taip žmogaus nors dvejojumas savaimè pasižymi.

Bet kaip šitæ aiškinta, ir gyvulis næra visiškai vieningas. Tik jame gyvûniškumas taip sutampa su augmeniškumu, kad nesiranda priešingumû. Gyvûniškumas visâ gyvio gyvenimâ valdo, augmeniškumâ visai savimi prisunkes. Nekliudomas jis juo naudojasi, kurs jâm ir klusniai tarnauja. Bet jis niekaip ir netrâmdo jo gyvenimâ. Panašiai prâstas žmogus retai tenumâno, kad jo kûnas priešinasi jo geismingumui.

Gyvumo krisle, kurî mokslininkai vadina amoiba, augmeniškumo jêga pavidalui statyti, tuojau veikia, kai gyvio geidi-

mas sukyla. Taip tām gyvumo krislī tuojau īsauga koja, ir jis ja slenka tolyn, pasidāro virškinimo prietaisas, ir virškinimas vyksta. O visām pasibaigus, narys vēl dingsta. Aplinkos īspūdiai gyviui daug daugiau reiškia negu jo dvejojumas.

Kitaip su žmoniėmis. Kada žmoniškumas pradeda prasiliuoti, jis ir laikomas atsakingas už tai, kas iš asmens ir visos asmenybės reiskiasi. Ir ne vien sūntykiāvimas su āplinka bet ir skirtingū asmenybės gāliū sūntykiai pasidāro svarbūs žmogaus gyvenime, iš ko aiškėja, kad asmenybė yra dauginga, bet ir tai, kad gyvenimo būtinumai tām dauginumui suteikia nuolatai didėjantiā reikšme.

Dār ir kitaip asmenybės dauginumas tampa žinomas. Daigtū pasauli žmogus pasitinka savo kūnu. Aplink jū susiburia visi ātskiri dalykai. Jiems jis yra asmuo, su kuriuo jie sūntykiuoja, bet kurs tarp jū yra kaip koks vidurys, ī kurī jie taiko, kuriām jie skiriasi. Žmogus tada ir kalba apie kūno reikmes kaip apie savasias. Ir taip suteikia kūnui asmeniškumā.

Bet jeigu žmogus, panėres ī savo nuotaikos būsenas ir ī savo mintis, patrauktas jū srovės, nesūntykiuoja su aplinkos dalykais, jo ir kūnas jām yra vienas jūjū, būtent daigtū pasaulio dalis. Tas pasaulis, žinoma, kūnui ir tada yra reikšmingas, bet patiām žmogui, vienaip ar kitaip atsitolinusiām nuo kūno, nebūtū esamas, jeigu žmogus ir būtū sūmoningas.

Taip žmogui vidūje susikaupus, kūnas netenka asmeniškumo reikšmės, nors žmonės yra īprāte manyti apie savo kūnā, tarsi jis būtū jie pātys, kada sāko, pāvyzdiui: Aš noriu vālgyti. Kai-kurie kildina net savo esybės sāvokā iš savo kūno, lyg jis tai padārās, kad jie jautiasi esā asmenimis.

Bet žmogui parimstant savo vidūje, kūnas lieka pasaulio dalimi, pasidāro jām grynu daigtu. Ir kita-kas īgyja asmeniškumo reikšme, būtent visos nuotaikos būsenos. Jū gyvātā jausdamas žmogus paprastai tiki, jis esās ta gyvata. Ir jai teikia asmeniškumā, kalba apie jā zodiu aš. Sāko: Aš liūdnas, aš linksmas, ir tt. Tokiu būdu šis vidujinis gyvumas laikais atitraukia asmens reikšme nuo kūno.

Bet tūli žmonės dār toliau pakyla. Jie nepaiso nuotaikos būsenū ir laikosi visiškai savo protāvime. Savo sūmonės turinī jie tada skiria nuo nuotaikos būsenū ir mintiū gyvenime

jautia savo asmeniškumą, kuri stato prieš visą, ką jie patiria, jį pažymėdami žodiu aš, kuriuo tada ir sąntykiuoja su gyvenimu.

Pagaliau yra žmonių, kurie ir tuo nesitenkina. Jie išskyla ir iš mintių gyvenimo į dar skaidresnį aiškumą apie save. Pradioje tai tėra nusimānymas galėti savo valia parimti savo būsenose, iškilti iš jų, palaikyti mintį arba nusi-kreipti nuo jos, pakeisti savo sąmonės turinį.

Yra dar tūlų mokslo žmonių tikima, kad tai dārant, vienas sąmonės turinys statomas prieš kitą. Bet ištikrūjų sąmonė laiko savyje visas žmogaus patirtis. Sutapdamas su savo są-mone, žmogus nusimāno esąs kita-kas negu jo są-monės turinys. Ir jautia kaip asmeniškumą tai, ką vadina žodiu aš. Bet tas aš glūdo jau aiškiausiam sąmoningume, kurį paprastai žmogus patiria.

Tokiu būdu žmogus savyje suranda keleriopą asmeniškumą, pradandant nuo daigtingojo kūno ir pakylant iki patios žmogaus sąmonės.

Reikėtų ją nuodugniau pasvarstyti. Turėtų aiškėti, kad sąmonė apima visą savo turinį. Ji todėl negali būti jo dalis. Ir neuztenka ją vadinti „summa visų psichinių turinių“, kaip tai sakydavo Vokietių manytojas W. Wundt'as. Juk nesā-koma, kad erdvė yra summa visų savo turinių, summa visų daigtų, kaip nesākoma, kad Šviesos skritulys, kuriame pastebime visokius dalykus, yra jų summa. Erdvė ir Šviesa yra kita-kas kaip jų laikomas turinys. Taip ir sąmonė skiriasi nuo to, kas į ją patenka. Bet sąmonė ir jos turinys dar ir tuo yra atskirai būdingi, kad ji patiria, o jis patiriamas.

Atitraukta nuo savo turinio, sąmonė aiškiausiai įrodo esanti žmogaus asmeniškumas. Turėdama savo turiniu save pātią, ji galėtų būt vadinama grynąja sąmone arba ir ātskiru sąmonin-gumu. O kadāngi žmogus, kuris vadinasi žodiu aš, savo esme suvokia kaip Šitą sąmone, jai kaip tokiai pažymėti gāl ir tiktų žodiu-du ašainė sąmonė.

Tik nereikėtų ją suprasti kaip kokį pasivaizdāvimā. Ji yra greittiau vaizdāvimo galia, kuri veikia augšt viso dvāsinio vidaus gyvumo. Ir tarp visų žinomų gyvenimo gālū ji sąmoningumo

laipsniū cilėje yra juslių pasaulyje Šviesiausioji, yra gyviausias veiksnys, stipriausias asmeniškumas.

Patiriame lyg tām priešingai, kad ašainė sąmonė tarsi dings-ta mums ĩmingant, ir vėl sušvinta mums bundant. Tada dažnai prisimename kaž-kaip ir miegodami gyvene ir buvo tikros ašainės esybės. Ši būvė vadiname sapnu. Ji dažnai mums atrodo kaip koks gyvenimo šmėkšėjimas, bet kartais ir kaip tikriausia tikrovė. Yra žmoniū, kurie tvirtina, kad mūsų esmė nedings-tanti, dienos sąmonei užgestant, bet pasilieanti tikru veiksmu pasaulio gyvume reikšdamosi kita sąmone. Ji kaip ir dienos sąmonė tėra du atspindiu esminės žmogaus sąmonės. Tik apie tai dār kalbėsime.

Nors ašainė sąmonė ir nėra vaizduojama, jos esimas yra sa-vaime aiškus. Ji negali būt lyginama su mintimi, su visokiū bū-senū ir kūno reiškiniiais. Ašainė sąmonė švietia augšt visū jū, kad negalima surast jai tikros sąvokos. Ašainė sąmonė reiškiasi meile, malonumu, valia, spindi išmintimi. Bet ir toms āpraiš-koms nėra sąvokū kaip daigtingo pasaulio dalykams ir jū atsi-spindėjimams sąmonėje. Apie jas tegalima kalbėti kaip apie žmoniškumą.

Žmoniškos esmės pirmasis siūslis ir skelbėjas yra ašainė sąmonė. Prieš visā vidaus gyvumā ji yra tik-riausias asmeniškumas, patsai veikslis, ašainio esimo pa-sireiškimas.

Augmenyse ir gyvuoose nėra tokio veiksnio nei kūno nei vidujiniame gyvenime. Už jū nestovi ašainė sąmonė, kuri viena stāto save žinantį asmeniškumą. Iš jos tenka asmenišk-umo savumai mintiū gyvenimui, nuotaikai ir pa-galiau kūnui.

Būdama žmoniškos esmės āpraiška gyvenime, ašainė są-monė kuria žmogaus vieningumą. O jeigu jos šviesa valdytū visū žmogaus asmenybės jėgū veikimā, tada tos asme-nybės gyvenimo vieningumas būtū pilnai pasiektas. Žmogus būtū visiškai esmingas. Bet mūsų āmžiui tai dār nėra aiškus siekinys.

Paprastame gyvenime žmogus su žmogumi sātinkyuoja kaip su keleriopumu. Kiekvienas yra kartais daugiau kūniška, kar-

tais daugiau nuotaikiška arba protiška ir pagaliau, gál-bût, kartais ir žmoniška esybė.

Tše tinka ir vėl prisiminti, kad ašainė sąmonė kartais iš dvąsinės savo kilmės leidiasi visai į kūno gyvenimą, kartais į nuotaiką, kartais pabūva protāvime. Bet ji gáli parimti ir sa-vyje, savo pirminiame prade, žmogaus esmėje.

Sis sąmonės keliavimas paprastai vyksta tarsi savaime. Bet žmogaus esmei stiprėjant, jis gáli su ja sustoti, kur tinkama. Sviesiausiai ašainė sąmonė sušvinta, kada žmogus su ja pasilieka savo esmėje. Tada jis yra ir stipriausia asmenybė, galingas gyvenimo veiksnys.

Panašiai kaip žmogūje visokius asmeniškumus randame ir bendrajame gyvenime. O ne vien žmonėse. Asmeniškumo nors šmėkšėjimā nujautiame ir augmenyse bei gyvuošose. Kartais ir tose gāliose, kurios veikia augšt daigtingumo, visokiuose gyvumo laipsniuose. Ir kiekvienas toks asmeniškumas reiškiasi savaip. Gālima tiesiog sakyti, kad vieni kitus sveikina, kiti kitus nuodina, vadinas, vieni stiprina gyvumą, kiti jį naikina.

Bet viskas kyla iš Visatos Kūrėjo vālios ir gālios. O kad ir atrodo, lyg visa, kas gyvumā nuodina ir zudo, jām yra priešinga, vis-dėlto negālima kitaip gyvenimą suprasti kaip iš Jo vieno pareinant. Ir tie priešingumai turi savo tikslā. Kai-kurie juos vadina atvirkštū kūrybiškumu arba net atvirkštū dieviškumu.

Žmonės, Nekrikštionys kaip ir menko supratimo Krikštionys, kalba paprastai apie velniā ir velnius. Jie juos mato žmonėse, bet tiki juos numānā ir dvąsinėje būtyje augšt erdvės ir laiko kaip tikrus asmeniškumus. Dažnai kalbama apie juos kaip apie pilniausio piktumo esybes, kuriū vyriausioji lyg būtū ant-rasis dievas, kurs pasaulyje pirmājį nuveikiās.

Labai keistas tuo atžvilgiu yra menko nusimānymo žmoniū protāvimas. Sāko tik visā žinantį Dievā, o tada jį vaizduojasi apsirikusį pasaulį kuriant. Nepavykes jām dalykas. Pasirinkes tautā, būtent žydus, savo tikslāms ir turėjes jā vėl atmesti, buves naujai apsirikes. Ir tt. Ir tokiais savo protāvimais tamsuo-liāms, akliams duoda priezastis pašiepti tikėjimā.

Bet skaisti išmintis tegāli numanyti, kad visa visata yra Vienos Vālios ir Gālios kuriama, palaikoma, ir žmogui neišmānomais keliais keliama ir pagaliau nuvedama į neapsākomā išgānymā.

Žmoniškumas Žmogaus Asmenybės Gyvime ir Gamtoje

Atskirū gyvenimo dalykū sąntykis su gamta, su jos visuma, gāli būti dvejojai suprantamas. Pirma šitaip: Kiekvienas pavidalas pasaulyje yra i jį inestas kūrybos gālios. Tse jis, ilgesnī ar trumpesnī laikā pabuves, vėl iš jo paimamas.

Sitā pastebėje, tūli manytojai sāko, kad gamta stengiantiesi dār tobulesnius pavidalus pagaminti, ir todėl vienus panaikinanti, jeib jū vieton geresnius pastatyū. Ir taip vykstanti pažanga.

Bet jau suprasta, kad ši nuomonē yra klaidinga arba nors, kad ji neatitinka tikrovės. Juk ir mažiausias gyvūnelis yra savo gyvenimui, savo buvimui ko-tiksliu priruoštas, yra statiai tobulas. Savo gyvenimui tinkamas yra infūzoro kūnelis kaip ir āro auguma.

Antraip: Atskiri dalykai sąntykiuoja su gamta pagal tai, kā jie gamtai reiškia. Kiekvienas dalykelis, kiekvienas gyvūnelis daugiau ar maziau reikšmingai veikia visumā. Ir taip jis nebelieka tiktai gamtos āpraiška, o tampa jos veiksnium, kurs gamtai sprendia savo uždavinī. Kiekvienu ātskiru dalyku reiskiasi kūrimo galia, kuri pasauli stāto. Bet teisingiau būs pasakyta tvirtinant, kad gamta kiekvienu daigtu dāro savo kūrimo dārbā.

Dār geriau tai suprantama, stebint gamtos skyrius arba sritis. Kiekviena jū, kaip jau pasisākēme, yra skirtinga gamtos galia. Mineralija, augmenija, gyvija, kiekviena savaip veikia ir sprendia savo srityje savo uždavinī gamtos ūkyje. O tasai yra regimai kas kartā kitas. Gamtos skyriai negāli būt stātomi šale viens kito, bet po viens kitu. Žemesnis skyrius veikia ir savaip, bet toliau ir po augštesniuojū ir tasai iš jo.

Sitą tvarką negerai pastebėje, tyrinėtojai išpainiojo į neišnarplojamą draikalą. Mūsų laikais, tiesa, jau aušta aiškesnis šių dalykų supratimas. Jau atskiriami gamtoje matêrês gaivalai, gyvybiniai ir dvâsiniai veiksniai.

Bet yra dâr ir mokslo žmoniu, kurie tvirtai tiki, kad kiekvienas minimû gamtos skyriû pasidârâs iš zemesniojo. Nemâto tû gelmiû, iš kuriû gamtos gâlios sukyla, nemâto tû dviejû visatos kraštutinumû, bûtent sâmoningumo ir nesâmoningumo. O gâl juodu jû ir visai pamirštamu.

Didiausias reikšmês dalykas pasaulyje yra žmoniskumo veiksnys. Taip jis sitse tytia ivardinamas. Aiškumo dël reikia jî turêti omenyje, o ne žmonijâ arba net âtskirus žmones. Žmoniškumo prâdas, žmoniskumo esmê, reikalauja aiškaus vertinimo. Daug tâm vertinimui padês ir filosofo Kanto žodis: „Pasaulis žmogui nêra duotas, bet uzduotas“.

Aišku, kad žmoniskumo prâdo reikšmê gyvenimui pirmiausiai gâli aiškêti âtskirame žmogûje, jo asmenyje ir visoje jo asmenybėje.

Jau minerâliškoji matêrê, kuri patenka į žmogaus kūno gyvenimâ, îgyja visai kitâ pobûdî negu ji jî turi, statydama augmenû ir gyviû pavidalus. Taip-pat augmeniškumas yra žymiai kitoks žmogaus kūne negu augmenyse ir gyviuose. Augimas, mitimas ir kt. tse visai savaip vyksta.

Kiekvienas protingas žmogus žino, kad augmuo labai lengvai gâli išauginti naujâ šakele, vienâ jai nukirtus. Maziau tai gâlima gyviâms, kada jie netenka nârio. O žmogus, tokios nelaimês ištiktas, turi visâ âmziû vargti su sužalotu kūnu, tarsi augmeniškumas jame bûtû jau nusilpes. Vis-gi nêra taip. Augimo galia jo kūne jau kitâ-kâ turi padaryti. Jau gyviâms o dâr daugiau žmogui kūnas yra reikalingas naujiems tikslâms. Augmens jêga kūno nâriui atpildyti žmogaus kūne bresta visokioms indû sâstatû rûšims padirbti.

Augmenijoje augmeniškumas yra gajumas ir kūno gyvybê. Smulkiai sukurtame, suskirstytame ir sunarstytame žmogaus kūne jis yra iškilis į gyvybingumâ. Tai padârê, kad žmogaus kūne augmeniškumas veikia sântykyje ne vien su gyvûniškumu, bet ir su žmoniskumo pradû, jo gyvinamas ir peršvietiamas.

Todėl žmogaus kūnas vis atrodo žmoniškas, nors žmogus juo ir nieko žmoniško neapreikštų. Žmoniškumo galia yra ir tokia, me žmoguje brandinusi augmeniškumą.

Panašus dalykas vyksta žmogaus asmenyje ir gyvūniškumo atžvilgiu. Sākoma kartais tiesiog, kad žmogus galīs būt gyvūniškesnis kaip gyvulis. Aišku, kad norėta tuo pasākymu žmogų žemiau statyti už gyvulį. Bet taip reiškiasi nežinojimas. Patsai žmogus, būtent žmoniškoji esmė, niekumet negali tapti menkesnė už gyvulį. Nebūtų tām prasmės. O kūrybos vyksme niekas nesidaro, kas nėra prasminga.

Tiesa yra tai, kad atskiro žmogaus asmenybėje suplūsta visokio gyvūniško gyvumo, kurs gamtoje pasklides po visą gyvūniją ir padalintas atskiroms veislėms ir atskiriems gyviams. Bet kas gyviuose atrodo siaura ir silpna, iš žmogaus reiškiasi platiai ir galingai.

Dār sākoma, kad gyvių yra tokie-pat geidimai ir aistros kaip ir žmonių. Bet ir tai turėtų būti teisingiau ir aiškiau suprasta. Minėtos būsenos kaip tik yra patsai gyvūniškumas. O žmogaus asmenybėje jos yra tik daugiau prinokusios. Todėl, žiūrint vien į jas, nėra visai teisinga sakyti, kad gyvis turi kã-nors iš žmogaus. Reikia sakyti: Žmogus yra ir gyvūniškas. O tasai jo gyvūniškumas yra daug judresnis negu gyviuose. Sãntykis su žmoniškumu jį gyvina.

Žmogaus asmenybėje žmoniškumas betarpiškai pasieka gyviją, augmeniją ir mineraliją. Jis tše su jomis turi tarsi vieną gyveną. Bet kaip kiekvienas gyvūnas, taip dār ko-pilniau ir žmogus sãntykiuoja su savo aplinka, su gamta, ir su ja maino ne vien matėre, bet ir gyvumą ir visokias vidujines būsenas. Jis juk ne vien vãlgo, bet ir kvėpuoja, jautia, geidia, protauja, sãmoningėja. O visais tokiais veiksmis jis visa-kã pasidalina su pasauliu. Kaip regima matėrė, taip ir magnėtiskas, elektra ir kitos jėgos, gyvybės, nuotaikos ir protãvimo gãlios plūsta iš jo ir į jį. O pagaliau jomis veriasi jãm ir sãmoningumo gelmės.

Žmogus nėra atskirtas nuo gyvenimo, kurs visą gyvumą savyje laiko sukaupes. Ir dvãsinis žmogaus gyvumas nėra jo asmenybėje aklinau uždarytas. Nuolatai iš jo spindi mintys.

O jo nuotaikos būsenos perdēm kaip oras, kaip koks kvāpas iš jo sklįsta į visas Šalis.

Ir todėl asmenybės mineralija, augmenija ir gyvija pasidāro tokios, koks yra žmogus, kurs jose gyvena. Gālima dār ir tvirtinti, kad visi žmogaus aplinkos daigtai, dalykai ir gyvūnai savyje turi kār-nors iš žmogaus. Visiems jis ūzdeda, taip sākant, savo esimo antspaudā. Jau tekinto brangmens žibumas tai skelbia. Tik žmoniškumo veiksmas dār nesibaigia tše, iki kur žmogaus rankos sicka.

Kas taip tvirtinta apie žmoniškumo reikšme gamtoje, nėra perdēta. Pasaulis nėra taip sutvarkytas, kad vien regimi daigtai perneša sāmoningumo veiklā į nesāmoningumā ir atvirkštiai. Nei Šviesa neveikia taip tamsos, nei tamsa Šviesos.

Žmoniškumas yra pasaulyje o pirma žemiškoje gamtoje daug didesnės reikšmės veiksnys negu kaip kad tūli tai vaizduojasi. Visame žemiskame gyvenime jis yra vyraujantieji galia. Nepasakysime perdaug tvirtindami, kad žmogaus mānymas ir jo nuotaika palietia net kosmines galias taip, kad jos galingiau veikia žmoniū gyvenimā. Žemės elektro-magnētismo bangos atsiliepia į saulės tokias-pat bangas. O žemės bangose gyvena, jautia, māsto ir veikia žmogus kaip galingiausia galia.

Taip kalbėdami minime visū gamtos gyvūnū gyvenā. Aišku yra pasidāre, kad žmogus visaip tše dalyvauja. Toli tai dār nėra ištirta paprasto mokslo. Beveik visumet žmogus išskiriamas iš visū gyvūnū gyvumo, kada kalbama apie kultūrinį jo dārbā. Bet reikētū manyti, kad ir tasai tēra žmoniškumo veikimo tesinys to, kas pradēta žmogaus gimimu ir taip išiterpimu į gamtos gyvenimā. Kultūriniu dārbu žmogus be to dār sukelia vidaus gelmiū galias ir jomis veikia. O žemesnio laipsnio gyvūnai to negāli.

Paviršutiniškā žmogaus dārbā, kuriuo jis gamtā veikia, supranta kiekvienas. Ir giria, kad žmogus nusausinās āžarus, kaupiās pylimus, sprogdinās kālū uolas, lauždamas per jas sau takus, tyrus padārās našius, pakreipiās upiū tekmes, ir tt. Bet kiek tai palietia ir tiesiog pakeitia gamtos jēgas, vos kelintasis tenumāno.

Aiščiau tai jau matyti, kada žmogus augina augmenis ir taip juos pavcikia, kad jie daug gražiau žydi ir daug skanesnius atneša vaisius. Atitinkamai žmogus ir gyvulius augina ir jaukina. O nedaug žmonių yra, kurie pamąsto, kas tuo padaryta ir kaip labai tše paliestos yra gamtos gyvumo gėlios.

Tektų statiai pasakyti, kad visas pasaulio gyvenimas žmoniškumo tarsi kaitinamas. Ką tiktai žmogus paliečia, įgyja tuo kitokią kokybę. Pats daigtingumas pasieka lyg augštesnį laipsnį. Brangmens ugnis sužėri tiktai po žmogaus rankomis. O rozėš grožė atsiskleidia tik jo globoje. Gyvių gabumai auga žmonėms jais pasirūpinant. Tik nereikėtų ant jų pernešti ir žmonių menkumus ir ligas. O tat, gaila, gana dažnai pasitaiko.

Tokią tai vietą žmoniškumas užima gamtos ir kultūros gyvenime. Vis-gi gana dažnai jis netenka šios savo reikšmės. Pergreit jis leidiasi kitų, net pažmoniškų jėgų pajungti ir valdyti. Regimai jis dār nėra tai, kām jis yra pašauktas. Žmogus dār tēra pakelyje. O be viso kito labai žmogų silpnina ir tas tūlų mokslininkų tvirtinimas, kad žmoniškumas esās pažmoniškumo dovis. Reikėtų pagaliau nors numanyti, kad žmoniškumo kilmė yra visatos pilnumas ir ne vienos antros menkesnės jos srities.

Žmoniškumo Laipsniai

Tur-bût suprasta, kad žmogus savo asmenimi gali apreikšti kartais daugiau augmeniškumo, kartais daugiau gyvūniškumo ir tada vėl daugiau žmoniškumo, desties, kokiame būvyje žmogus mėgsta parimti. Bet labai dažnai tenka pastebėti, kad iš tūlų žmonių beveik nuolatai reiškiasi tiktai gyvūniškumas. Gryno žmoniškumo vos tēra numanyti. O tokie žmonės dār vadinasi kultūriniais žmonėmis.

Iš jų turētū visumet aiškiausiai reikšties žmoniškumas. Juk pagrindinis kiekvieno žmogaus pažymys yra ašainė sąmonė. O toji ji augštai iškelia iš gyvūnų sąmoningumo lygio. Tik paprastai tat mąža tereiškia gyvenimui. To yra įvairių priežastių.

Visū daugiausiai padāro, kad, apskritai imant, žmogus labai domisi pažmoniškumu ir jām leidia uzplūsti visā jo sąmone. Ir tuo jām palieka vadovybe žmogaus gyvenime. Pažmoniškumas net nustāto gyvenimo supratimā. Ir neleidia žmonėms susiprasti, savės atsiminti, dvāsinī savo esimā, savo žmoniškumā tikrai numanyti. Užuot pažmoniškumu žmonės turētū domėtis žmoniškumu ir, jeigu kaip-nors būtū galima, augštiausiuoju jo laipsniu. Bet labai retai tai tedāroma.

Todėl paprastai žmoniškumas vos tik pradeda skelbtiesi. Paties augštojo sąmoningumo šviesa žmogaus sąmone mąža teatsispindi. Tūluose žmonėse žmoniškumas dār tiktai brėkšta. Kituose jis jau ir švinta kaip aušra. Bet retai-kur jis skaistus kaip saulės šviesa.

Tarp šiū pagrindinių laipsniū yra ir visokiū smulkesniū, kurie mąža tesiskiria nuo viens kito. Ir vieni žmonės gali būt

vadunami tamsuoliais-nesusiprâtėliais, kiti gudruoliais, vėl kiti nusidėjęliais o kiti protingais, dorais, toliau tauriais išmintiais ir pagaliau vieni antri dieviškais žmonėmis.

Tokie žmonės, kuriuose žmoniškumas neginšyjamai yra valdovas, turėtų rodos labai pasižymėti iš kitų. Bet kartais to nepastebi nei artimiausieji. Todėl ir sākoma, kad prānasas mažiausiai reiškias savo tėviskėje. Tatiau gyvesnio žmoniškumo žmonės išlengvo vis teisingiau vertinami, nors kartais jų savumai pilnai pradeda veikti tikrai po jų mirties. O dieviškąjį žmogų didesnis žmonių skaitius tikrai numāno tik po šimtmetiū.

Kasdieninis žmogus māza tenuvokia žmoniškumo laipsniū. Jām vos pasirodo skirtingos iš žmogaus apsireiškiantios gālios. O jeigu jau māto labai blogā žmogaus elgesį, tada kalba, kaip žinoma, apie gyvuliškumā. Bet kartais ir tas dār sukeitiamas net su augmeniškumu.

Tiek ir menki žmonės numāno, kad gyvuliškumas yra koks-nors omės ir dygio gyvenimo iškrikimas. Bet labai retai tėra suprantama, kad geiduliū, būtent gyvuliškumo išivyrāvimas, naudojasi kūnu, slopina ome, vadinas augmeniškumo sāmone, ir naikina dygį, būtent jo vāliā. Yra ir tokiū žmoniū, kurie tiki, kad minimu būdu omė ir dygis esā abu taurinamu ir gyvinamu.

Nėra numanyta, kas yra tikras gyvėjimas, būtent gyvybės augimas, sāmoningumo šviesėjimas. Todėl labai apsirinka žmonės, kurie tiki džiaugsma esant tai, kas gyvybe, kas patį sāmoningumā niauikia arba net slopina, kaip tai kūno srityje dāro visokie nuodai.

Tokiū žmoniū sāmoningumui sušvisti būs sunku. Juk jie dār nei savo asmenybėje nenumāno, kas yra žmoniškumas o kas tikrai gyvūniškumas. Jiems jau sāmoneš sumirgėjimas atrodo džiaugsmu arba net laime. O kadāngi tikrasis džiaugsmas ir tikroji laimė yra aiškus sāmoneš šviesėjimas, žmoniū dauguma nepažįsta džiaugsmo ir laimės ir todėl paprastai yra tikrai nelaimingi.

Omė ir dygis arba aikštis turi tikrā savo gyvenimo sritį, būtent kūnā. Ir tše juodu tinkamai reiškiasi, jeigu nėra gadinamu. Tada ir nereikia juodu taisyti, kas dār ir nei nėra gālīma.

Juodu ir nėra uzvaduojamu nuovoka ir geidimu, kuriuo-du pažymi gyvūniškumą. Kiekvienai gáliai yra skirta tām tikra veikimo sritis. Ir tik tše jai leista išvystyti pilnā savo veiklumā.

Aiškiausiā protā žmogus tuo ĩrodo, kad dygio ir omės gyvenimā moka apsaugoti nuo skriaudos, ir jū klauso, kur tenka rūpinties kūno reikmenėmis.

Sitos reikmenės turētū būti gerai suprastos. Nerekētū sukeisti jas su geiduliū ir su aistrū dalykais ir reikalāvimais. Perlengvai anos jū yra slopinamos. Smaguriāvimo išgalėjimas visumet reiškia omės ir dygio slėgimā arba net naikinimā.

Bet tai turētū būt numanu ir menko žmoniškumo žmonėms. Juk žinomi yra ėdikai, girtuokliai, rūkytojai ir ištvirkėliai gimties gyvenime. Siejie savo elgesį teisina, kad gimties gyvenime reikiā dygti sekti. Bet tuo tik ĩrodo, kad gimties gyvenime juo laiko, kas yra geidulys. Ir tvirtina pātį nesusipratimā.

Omės ir dygio pasireiškimū nesukelia tai, kā juslės pagauna. Juodu žādina tai, kā atplukdo gamtos gálios, kurios sántykyje su kosminėmis bangomis gamina klestėjimā ir vytimā visū augantiū pavidalū ir jū lytiū.

Apie tai žmoniū daugumai tėra žinomi žymiausiejie dalykai. Mokslas tepradeda iširti augmenū ir gyvūnū tarpimo sántykius su elektro-magnėtinėmis srovėmis zemėje ir ore. O žmoniškasis asmuo visiškai gyvena tose srovėse. Jo omė ir dygis todėl visiškai jū žādinamu, jeigu juodu nesugadino geiduliai ir aistros.

Kitaip atsiranda nuotaika ir jos būsenos. Jos greitiausiai sukeliamos to, kas užgauna jusles. Todėl nuotaiškai labai daug reiškia aplinka, jeigu ji tik kiek žymiau veikia jusles, o nuotaika nepalaikoma pusiausvyroje šviesaus sámoningumo. O ko-smarkesni ir gausesni yra jusliū išpūdiai, to-stipresnis yra nuotaikos sukrėtimas ir to-daugiau randasi visokiū ir labai gyvū geidāvimū, geiduliū, bųgstāvimū ir drāsėjimū, magėjimū ir aistrū. Tokios būsenos sukyla ir atslūgsta. Ir žmogus, kurs jiems pasiduoda, yra jū siautiamas kaip koks laivelis bangose.

Bet reikia išmanyti, kad minimi jusliū išpūdiai kaip toliau ir nuotaikos sukrėtimas neišplaukia iš aplinkos daigtingumo, o iš to, kieno jis yra āpraiška, būtent kokio-nors sámoningumo. O jeigu tasai yra gyvūniškumo galia, ji per jusles sukelia atitin-

kamą nuotaikos pakitimą ir visokios rūšies geidimus. Padi-
dindamas ir gausindamas jusles dilginantias prie-
mones, žmogus gyvenime kartu stiprina gyvū-
niškumą.

Aplinkos išpūdiai iš jusles nuotaikos judinimu vertia žmogų
kurti mintis ir protauti. Tām jis, tiesa, tik visai pomazu
tebresta. Bet mintiū gyvenimu, protāvimu jis ir pats išgali.
Pirma mintys peni dār gyvūniškumą. Tasai, auges pasinau-
dodamas žmoniškumo jėgomis, kartu jas nenoromis ir nežinio-
mis privertia stiprėti. Žmogus jautia reikalingumą galvojamu val-
dyti nuotaikos judrumą. Bet tai dera ir gyvūniškumo tarpimui.

Savo sāmone gyvūniškumui skirdamas, žmogus jām sutei-
kia naują galią. Todėl kiekvienu žingsniu, kuriuo žmo-
niškumas stiprėja, auga kartu ir gyvūniškumas.
O kada žmogus neatsimena savės, savo žmoniškumo, ir jām
nesiskiria, jis menkėja, pažmoniškumui stiprėjant.

Taip tada išauga ypatingas žmogaus asmenybės pobūdis,
geiduliū žmogus. Geiduliū gyvenimo vyrāvimas padaro,
kad žmogus nuolatai svyruoja, nerimsta, nepastovi, nėra darnus,
visumet yra kupinas priešingumū. Visokios būsenos susigundo
kartą vienām dalykui ir antrą vėl kitām.

Dažniausiai toks yra tariamosios kultūros žmogus. Jo ypatu-
mas aiškiau reiškia geismingumo vyrāvimą. Prieš jį prigimties
laipsnio žmogus yra švelnesnis, be tiek geidāvimū, bet ir be
tokio veiklumo. Jis gyvena, vadovaujamas dygio ir omės. Ir
todėl yra nekaltas, nenusizengia gyvenimo dėsniams. Jo nuo-
taika pakinta tik tarp keliū būsenū. Geiduliai dār nėra išgalėje.

Visai kitas kaip šis ir geiduliū žmogus yra tasai, kurs atjautia
savo žmoniškumo reikšmę. Jis jau aiškiai skelbiasi augštesnio
laipsnio asmenybe. Nuolatai skirdamasis savo esmės galią,
jis išlengvo išengia visokiuose jo asmenybėje sukilusiū gaivalū
maištuose tilti, parimti, savės atsiminti ir iš tos rimties pritarti
visokiems savo geiduliū ir dygiū siekiniams arba jiems nepritarti
ir tuo juos nuguldyti.

Žinoma tai nepavyksta be kovū. Bet ir susvyrāvimas bei
griuvimas nepadaro žmogui visiško nuostolio, jeigu žmogus tik
neatsisako nuo savo teisės išspresti klausimą, atsverti dalyką,
jį nulemti. Ko-nuoširdiau ir primygtinai jis taip elgiasi, to-dau-

giau stiprēja jo galia. Ir pagaliau zmoniškumas taip isigali, kad jis zmogaus asmenybėje tampa visiškai lemiantios reikšmės veiksmiu. Ir kiekviena zmogaus apvaisa tada spindi zmoniskumo šviesa. Tōks tai yra zmoniskasis zmogus.

Tai augstumai pasiekt zemo laipsnio zmogui daug toliau negu iskilusiam. Jau tikslas jo vos pastebimas. Ir todėl jis nemato, kodėl reikėtų pasistengti būt zmoniskesniām. Tada gyvenimas pats padaro, kad tai įvyksta. Zmogus pats tai nei nenumāno. Bet gyvenimo prāsmei aiškėjus, jis patsai ryztingai siekia augstesnio zmoniskumo, siekia jām visiškos valdios asmenybės gyvenime. O tat yra gālima, kadangi zmogaus esmės negamina kūnas, ir kadangi jos esimas nėra kūno priklausomas, bet augst jo gyvena, neprasiidėjes ir nesibaigiās.

Matêrês Pasikeitimas Gamtos Gyvenime

Yra tikrai ypatingas dalykas, kad medis, sakysim auzuolas, nuolatai iš apatios, iš žemės šaknimis, o iš viršaus, iš oro ir šviesos šakomis ir lăpais į save traukia skysto bei tiršto maisto, oro, šviesos ir šilumos. Augmuo yra gyvumas, kurs auga žemyn ir augstyn. Ir suauges vasaros metu leidia naujas šaknis žemėje ir naujas šakules, lapus, žiedus ore, atneša vaisius ir juos krisdina tarsi tām, kad supūtū ir pasidarytū lyg vėl tuo patiu matêriălū, iš kurio jie augo.

O tik taip nėra! Tas matêriălas yra įgijęs augmeniškumo pązymi. Ir naujais metais medis auga toliau ir vis didēja, ir vėl meta lapus ir vaisius, kol iš jo pagaliau nedingsta jo pavidalâ stâtantioji ir palaikantioji jęga. Tada pasilieka tiktai šioks-toks mediagos kiekis, kurs supūva arba sudžiūsta ir kurį žmogus vartoja savo tikslams.

Žiūrint į gyvuli, šis vyksmas pasidaro dâr ryškesnis. Gyvulio kūnas auga, misdamas panašiai kaip augmuo, bet jis neauga kaip augmuo iki jâm tenka mirti, o auga tiktai, kol pasieka tām tikrâ âpstabâ. Toliau jis palaiko kartâ įgytâ pavidalo dydį nepaisant mazū pakitimū, kol nedingsta ir jo gyvenimo prâdas, ir kūnas, gyvuliui mirus, virsta dulkėmis. O kūnui augti buvo būtinai reikalinga maitinties, vadinas, êdesi įtraukti, virškinti ir išmesti, kas nesuvirškinta. Tas pats dalykas žinomas ir žmogaus kūno gyvenime.

Todêl, rodos, tūli neabejodami yra tikêje, kad augmenys, gyviū ir žmoniū kūnai esâ matêrês kûriniai. Ji esanti jū augimui svarbiausias dalykas. Gâl-bût, kad dâr tikêta, matêrê esanti jęga pavidalâms kurti, jeigu kartais dâr ir kito-ko neatsiminta. Mokslintūjų sumanumas, mat, negalėjo atspêti, kas visai regima

yra, būtent kad augantio daigto pavidalas tēra suprantamas iš tām tikro prādo veikimo. Bet ir šiandien tūli apie tai beveik nieko negalvoja.

Žmoniū dauguma visai neabejoja, kad jū buvimas palaikomas vien tos matêrês, kuriâ jie vâlgydami î kûnâ kemša. Paprastai net sākoma, kad, norint gyventi, reikiâ vâlgyti. Ir žmonês vâlgo, jeib gyvi išliktû, ir peikia tâji, kurs gyvena, kad vâlgytû. Bet peikia tiktai zodiais ir, gâl-bût, kiek dâr pamâste apie vâlgyimo tikslâ. Daznai juk žmonês labai nori gyventi, jeib ko-daugiau gerû daigtû galêtû suvâlgyti.

Ištikrûjû vâlgyti yra reikalinga. Nêra dël to abejonês. Bet vâlgymui per didelî svarbumâ skiriama ir tad, kada visai pamirštama jo prasmê. Mokslininkai mitimo âtzvilgiu kalba apie matêrês pasikeitimâ. Tuo pasireiškiâs gyvenimas. Vis-dëlto dalykas dažnai nêra pilnai išmanytas. Tiesa, kad matêrês pasikeitimu ivyksta, kas gyvenimui yra esminês reiksmês, bet ne skelbiamu būdu.

Tik pastebêkime, kad augantio daigto priimta ir išduota matêrê tada yra visai kitokia. Žemê, augmens išiurbti minerâlai îrodo, kad jie, pasidâre mediu, yra augmeniškumo prisunkti. O gyviū gyvenime tas pats dalykas pastebimas. Suêsta žolê virsta sultimi, krauju, mêsa, kaulu ir kitu-kuo. Ir matêrê, kuri mitimo keliu patenka î žmogaus kûnâ, pasikeitia taip, kad aišku, ko ji yra paliesta.

Todêl visai rimtai gâlima tvirtinti, kad ne vien augantiems daigtâms matêrê yra reikalinga kaip maistas, bet kad matêrei yra reikalas bût êdamai ar vâlgomai. Ne vien todêl matêrê pasikeitiama, jeib tuo bûtû stiprinamas augmens, gyvio ir žmogaus kûno buvimas, bet jeib ji ir tuomi gamtos elementai îeitû î sântykî su gyvenimo gâlîu bangomis, kurios reiškiasi augmenija, gyvija ir žmonija. Todêl ir gâlime visai teisingai sakyti, kad gyvûnai gyvena, jeib vâlgytû.

Jeigu žmogus kito nieko nedarytû ir vien vâlgytû, jis atliktû mažiausiâ dârbâ, skirtâ esybei, kuri î pasaulî îauga kaip gyvas daigtas. O kad žmogus rûpinasi dâr maisto îsitiekimu ir stengiasi maistâ gerinti, jis tuo jau îrodo žmoniškumo stiprêjimâ ir kartu savo kultûrâ.

Ir gálima sakyti, kad maistas nori būt vâlgomas. Tik-tai kyla klausimas, kurs maistas to nori ir kaip nori. O apie tai tik mâža tepamâstius gâl pasiseks suprasti, kad ne kiekvienas maistas yra vertas žmogaus būt vâlgomas.

Matêrês pasikeitimas, mitimo ir augimo vyksmas, yra aiškus augmeniškumo dalykas. Tik atsiminkime tâ kvâpâ, kurį augmenys skleidia, ir tâ matêrês kiekî, kurs metamas su žieve ir su krintantiais lâpais! Minerâliškas ypatumas yra visiškai sutirpes augmeniškume.

Panašiai kaip augmens vyksta ir gyvio mitimas. Jo kûnas yra augâs dalykas. Bet kadangi reiškiasi drauge ir gyvûniškumas, kurs sprendia savo uždavinius, misdamas gyvis turi naudotiesi atliktu augmens dârbu. Gyviai todêl gâli vartoti tik augmenijos priruoštâ matêre, vadinas, iš augmenijos gautâ maistâ. Gyvio kûne maistas patenka î sântykî su gyvûniškumu. Toks yra gyvenimo dêsnyš. Gyviai, kurie minta, suêsdami kitus gyvius, tuo vykdo tâm tikrâ žygî gamtos ūkyje, kaip panašiai policininkai žmoniû gyvenime.

Iš to spresti, kad žmogui mitimui reikalinga gyvio mêsa, bûtû apsirikimas. Aišku, kad jo kûnas turi augmens pobûdî. Bet jis yra gyvûniškumo persunktas. Ir pagaliau žmoniškumo veiksnys jî šviesina savo esme. Tokie yra nuolatiniai sântykiai žmogaus prigimtyje. O matêrês pasikeitimas mitimu dâr pletia tuos sântykius.

Vâlgydamas žmogus yra tarsi tiktai gyvis. Augmeniškumas ir gyvûniškumas tada sântykioja. Patiriamas valgio skanumas visû pirma mâgina tas bûsenas, kurios sudâro žmogaus asmenybês gyvûniškumâ. Tokiu bûdu mitime pirma augmeniškumas veikia gyvûniškumâ o paskui atvirkštiai.

Žmogaus kûno jêgû sândêlis yra augmenija ir jos priruošta mineralija. Ivairiû augmenû esmê veikia jausmines žmogaus bûsenas, î jas îsitošdama. O jos atveikia, savo ypatumu primirkydamos augmens matêre. Žmogus betarpiškai tše nesântykioja su augmenimi. Yra dâr ir kitû jûdviejû sântykiû. Bet šitše jû nesvarstysime.

Vâlgant maistâ iš augmenijos, gyvûniškumas, tai yra mægêjimo jausmas ir nûsmas, tarpininkauja tarp žmogaus ir augmenijos. Žmogus, toms bûsenoms skirdamas savo sâmone ir

jas tuo šviesindamas, jas įgalioja suteikti valgiui, ką jos gauna iš žmogaus. Tām pasiaiškinti užtenka prisiminti, kaip tūli žmonės vėlgo, būtent godulingai arba tikrai žmoniškai. Ir tada jau iš veido matyti, ar žmonės vėlgo ir geria arba ryja ir pila.

Välgydamas gyvulio mėsą, žmogus, tikrai imant, sąntykiuoja su augmeniškumu. Gyvūniškumas juk yra geismingumas. O tasai negali būt pagaunamas burna. Bet augmeniškumas yra gyvulio kūne jau suvartotas jo mitimo ir augimo vyksmui arba dār tik vartojamas. Ir taip augmeniškumas iš gyvulio kūno imamas į žmogaus, vadinas, į augštesnės rūšies kūną, ir tegali jį bloginti, biaurinti, kaip tai padarytū ir obuolas, kurs, nukrites į purvą, būtų purvinas dedamas į lėkšte ant skobnio, ant stālo.

Bet pastebėtina yra ir kita-kas. Gyvulio kūne maisto materišlas jau yra gyvūniškumo prisunktas. Välgydamas mėsą, žmogus ima į savo kūną ir šį gyvūniškumą. Tokiu būdu jis savo asmenyje visai kitu dār būdu daugina jo gyvūniškumą. O žmogaus gyvenimo prasmė yra kelti, augštinti žmoniškumą. Todėl visi tie mokslo žmonės, kurie dār vis skelbia senąjį prietarą, kad mėsa esanti geriausias žmogaus maistas, visai giliai dār kiūtoja pažmoniškume, nenumanydami žmoniškumo reikšmės.

Sāntykiuoti žmogus tegali iš tiesos su gyvūniškumo esme. Tiktai sukylantios ir atslūgstantios nuotaikos arba geismingumo būsenos ir atplaukiantios ir nuplaukiantios mintys yra žmogaus ir gyviū sāntykiū nešėjos, o ne maistas, kurs imamas iš jų kūnū. Kitoks ten pasikeitimas vyksta. Todėl tvirtinti, kad gyvuliai kaip-nors pānašūs yra į žmogū ir antraip, yra visai pagrīsta. Vieni yra lygūs kitiems gyvūniškumo srityje. O kadāngi žmonės vėlgo gyvulius, plėšriejie tā patī dāro ir nesustoja ties žmogumi. Bet reikėtū šitše prisiminti, kas jau pasakytā apie tūlū gyvuliū policininkū uždavinī!

Gyvijai žmogus yra būtinai reikalingas. Jos esmė žmoniškios, būtent ašainės sąmonės tiesiog gyvinama, jos sąmoningumas šviesinamas. Vyksta tai jau ir paviršutiniškomis sąlygomis. Gyvuliai, kuriuos žmogus laiko savo artybėje, tampa sąmoningesni, įgyja daugiau visokiū vidujiniū būsenū.

Bet yra ir vidujinio sāntykiāvimo. Tikėdami gyvinā savo gyvenimā, žmonės maitinasi visokiais geiduliais, visokiomis aistromis, vadinas, gyvūniškumu. Ir jie tas būsenas sleidžia kaip

savo kvāpā, to nezinodami. Tiki save gyvinā, o ištikrūjū augina gyvūniškumā mintantī zmoniškumu.

Ismānes mitimo reikšme, zmogus turētū vālgyti, kaip zmo-
gusi pridera. Matērē, kuriā gamta kaip vaisiū išduoda, yra skirta
būti zmogaus paliesta ir zmoniškumo pašvesta. Todēl reikētū
vālgymā laikyti vyksmu, kuriuo turi reikštis zmogaus garbin-
gumas. Sāmoningai reikētū valgius išitiecti, gyvai atjautiant
zmoniškumā. Negana, kad jie patenka ī kūnā, jeib tše sutirptū
ir iaugtū. Pāzmoniškai gamtai zmogus yra Dievo
atstovas. Tat jām turētū būti nuolatai galvoje.

Tokiu būdu zmoogui reikia vālgyti jau vien dēl jo zmoniškos
reikšmēs o ne vien tām, kad maistas palaikytū jo buvimā pa-
saulyje. Valgiais patekdama ī sāntykī su zmogumi, matērē īkopia
ī savo sāmoningumo dienā, pasieka savo esimo augštumā.

Reikētū tai vertinti kaip pirmajā vālgymo reikšme. Antroji
yra, kaip sākēme, ta, kad valgis zmogū īgālina gyventi, dirbti,
veikti jusliū pasaulyje. Bet valgis neilgai pabūva zmogaus gy-
vume. Jis, tše kiek paveikes, sprunka šalin nuo jo. Tokiu būdu
zmoogui leista tik visai trumpā laikā su matēre sāntykiuoti, tik
trumpā laikā jā palaikyti vartojama nuosavybe.

Pagaliau minētini yra dār kiti to sāntykiāvimo būdai. Kvē-
pāvimas labai prilygsta matērēs pasikeitimui mitime. O gimī-
ningi jām yra ir īvykiai, kaip miegojimas ir budējimas, mirimas
ir użgimimas.

Žmogaus Esmės Kilmė

Sutikdami su tuo, kad žmogaus asmenybė yra sudėtinė, kerliopa, turime pamąstyti, norėdami jos dalių kilmę surasti. Kurie žmogū supranta matėrialistiškai, tiems tai rodosi nereikalinga. Jū nuomone žmogus pasidārās tėvū kūnū diegāms susismeigiant ī vienā gyvos matėrės krislelī motinos kūne. Iš tos vos īmātomos pradios atsirandās žmoniškas kūnas su nuostabiu savo sudėtingumu. Toliau pasaulio turinys jī veikiās savo īspūdiais, ir iš to išcinās nuotaikos, protāvimo ir pagaliau dvāsiosielos gyvumas ir gyvenimas.

Taip tvirtinant visai pamiršta, kaip sąmoningumas gāli pasidaryti iš nesąmoningumo. Rodos visai ir nenumanyta, kā sąmonė reiškia tokiems tvirtinimāms. Lieka paslėpta, kad visa-tai yra susieta su dalykais, apie kuriuos garsusis gamtos mokslininkas Du-Bois Reymond'as yra labai pagarsėjusī zodī tāres: Ignoramus, ignorabimus (Nezinome, nezinosome).

O taip vis-gi nėra. Turi būt galimumū nors-kiek daugiau sužinoti. Bet tik ta sąlyga, kad žmonės mestū āklājī tikėjimā, dvāsinė žmogaus esmė pasidāranti iš matėrės.

Juk šis pasidārymas visai nėra reikalingas. Reikia tik visatā suprasti, kokia ji yra, ir jos neapriboti taip, kad mažoji jos dalis, būtent matėrialinė, būtų laikoma jos visuma. Dvāsinės sritys, tai yra menkesnis arba aiškesnis sąmoningumas, nėra pašalinamos neigimu. Tos sritys yra numānomos visokiu aplinkos ir vidaus stebėjimu. Ir tenka su tuo sutikti, kad žmogaus asmenybė yra sudėta iš keliū gaivalū, kurie negāli būt pasidāre vienas iš kito. Žmogaus esmės kilmė turi būt ieškoma kitur ir kitaip.

Tām parodyti keliā norėtū ir šitšc skelbiamos mintys. Visai neilgai trunka, kol pasidāro gyvasis žmogaus kūnas. O kol iš-

auga ir stiprėja geidavimai, nuotaikos gyvenimas, praeina ilgi metai. Ir jau pasiekęs augstą amžių, žmogus gali vis dar ko-geriau sviesinti savo protavimą. Bet dvāsios-sielos išgalėjimui reikalingi amžių amžiai. Tarp gimimo ir mirties tām paprastai tēra padāromos vos kelios pāstangos. O rodos galētū būt nu-manu, kad žmoniškumo atsilukstinimas gyvenime yra patsai esminis visos pasaulio kūrybos dalykas.

Kaip tik ilgiau ir rimčiau galvojame apie šias mintis, vis-geriau aiškėja, kad paprastasis tikėjimas apie žmogaus kilme neturi jokiū tikrū pagrindū. Žmogaus asmenybės turiningumas negāli pasidaryti iš savo tėvū kūnū diegū. Žmogus su savo asmenybine gausa tegāli būt kiles iš visatos gau-sumo.

Jo dvāsios-sielos gimtinhē tegāli būti tos visatos dvāsiškumas, žmogaus protas — ātspindis pasaulio protingumo, o nuotaikos, geidāvimo gyvumas tegāli kilti iš jī atitinkantios srities.

Ir dār kartā prisiminkime, kad negālima įrodyti kūno gy-vumą kilus iš negyvumo. Visi tūlū tyrinētojų džiūgāvimai, kad jiems tai jau pavyke ar beveik pavyke, buvo apsirikimai. O kiek dār augstiau negu kūno gyvumas stovi už negyvumą nuotaikos būsenos, dār augstiau protingumas. Bet kur pagaliau patios dvāsios-sielos gyvybē!

Suprantamas dalykas, kad nieko nereikš, kas šitSe pasakyta, tām žmogui, kurs minimū gyvenimo sritiū savo asmenybėje nenumāno ir vienos nuo kitos neatskiria. Bet kuriām visa-tai aišku yra, tas māto ir didjī visatos turtingumā ir kaip jis įvai-riomis bangomis reiškiasi jusliū pasaulyje. Tada jām gālimi visokie žvilgiai į gyvenimo gelmes ir jo vyksmus, kurie lyg sa-vaimė stojasi žmogui į akis.

Ir netenka nieko kito tvirtinti kaip tai, kad žmogaus gy-vumo gausa gimsta iš visatos gausumo. Dēlto žmo-gus yra nepalyginamai turtingesnis negu visi kiti gyvūnai, kurie savo ruožtu yra žymiai turtingesni už augmenis, esantius vėl regimai didesnio tūrio už minerālus. Visū tū skirtingū dalykū kilmės sritys visatoje yra kitos ir reiškiasi atskirai.

Tiesa, kad žmogaus tėvai nėra tiktai kūningi. Jie turi taipo-pat savo nuotaikos, savo protāvimo ir savo dvāsios-sielos gy-vumą. Bet visas asmenybės daugingumas vaikāms negāli būti

tekes iš tėvų. Perdaug esmiškai vaikai skiriasi nuo tėvų. Tėvai yra, kaip rodo patirtis, vaikams gimti, taip sákant, magnetinis laukas, kuriame glūdo sálygos jų išleidimo į jusliú pasauli. O tėvai juk tik ir gamina, ákstinami kúno dygiú, kuriuos sukelia dár aistros ir íveda gimdytojus į sámonés apsiniaukimá ir neat-sakingumá. Juodu yra gryna prigimties priemoné.

Rodos negalétú búi nesuprasta, kad gimties veiksma tóra pázmoniškumo dalyka. Gyvúniškumas, búi tent núsma, sma-gumas, pasigérėjimas, dygio zá dintas, sutampa su juo ir lydi tá veiksma. Minimos búsenos žmogú sugundo pritarti dygiú sie-kiniáms, o táriamos kultúros žmogú vertia į gimties patirtis, kada dygiai ir visiškai nesireiškia. Savaime rodos aišku, kad joks žmogus negáli gaminti kitá žmogú. Jo galia tóra neprileisti apsisivaisinimo arba gimimá trukdyti.

Gamindami žmonés plaukia patiose kúrybos gáliú bangose. Jos traukia iš tėvų kúnú diegus naujám žmogaus kúnui kurti, kada jo esmė yra vedama kúniškai gyventi. Kúrybos gáliú gau-soje žmogaus esmė pirma apsigobia protávimo ir geidávimo gy-vumu, tada ívyksta papildymas pasidárantiu kúnu. Néra tai tik sápnas, kad moteroms atitinkamais laikais vaizduojasi žmoniš-kos esybés, tarsi norédamos búi jų vaikai ir zá dindamos jų norá búi motinomis.

Tos esybés be abejonés taikinasi tėvų nuotaikos ir kúno gy-vumui. Bet iš jo ima naujo žmogaus asmenybei kurti tik tai, kas jo esmei yra gimininga. Augdamas kúnas, tiesa, nuolatai kinta, bet nepalyginamai daug judresnis ir todél labai kintás yra nuotaikos gyvenimas. Jis perdém juda kaip júros paviršius. Nuotaikos gyvenimas todél negáli búi apstábinamas kaip kúnas jo srityje. Jis plásta žmoniú tautose ir visoje jausmingojoje, geidiantiojoje gamtoje. O ne vien žinomiu búdu, kuris tuokia viená ásmeni su kitu, bet ir anuo, kurs vyksta gyvenimo gelmése.

Iš tše gauna savo nuotaikos ypatumá ir kiekí tas, kuriám tenka gimti. Iš tše ir kyla ta jo galia, kuri su kúniškumu sudáro jo pázmoniškumá. Bet žmoniškumas, žmogaus esmė, jo aš, pats tegáli gimti iš dvásios-sielos srities. Tiktai ji gáli búi žmogaus esmés gimtiné.

Gaminant žmogú, visos visatos gálios sujunda. Skaistusis abiejú lytiú dviejú žmoniú linkimas, kuris priveda prie gimties

bendrumo, pradioje visumet yra jautiamas šventas. O kur toks gilus nujautimas pasilieka, ten ir linkimas yra patvarus. Juo ir banguoja kūrybos gėlios, kurios visą gyvenimą persunkia. Todėl žmonės tą linkimą ir vadina meile, bet gana dažnai tą žodį skiria ir paprastam išgeidimui arba net dygio apsireiškimui. O neturėtų tai daryti.

Tiktai kad meilė dažnai nėra pastovi! Ji dingsta. Kada aistros sukyla ir siauria žmogūje, šventumo jausmas pranyksta. Ir iki žemiausiojo laipsnio yra smukta, kada du žmogū abiejų lyčių susideda, vāromi vien tiktai savo geiduliū. Stebuklingiausias gyvenimo dalykas tada yra virtes gėda ir šlykštumu. Todėl žmonės tai ir laiko didiausiu savės nuzėminimu, o gana dažnai vien moters.

Tame kiek slepiasi ir tiesos. Vis-dėlto ir vyrai tēkšo toj patioje gėdoje. Biaužiausias ligos gimsta iš tokio nežmoniškumo ir negamtiškumo. Bet ar ištikrūjū negamtiškumo? Taip! Reikia tiktai kiek pamāstyti!

Gimdami iš skirtingū apglobimū, žmonės yra visokie dvāsios, doros ir kūno ātzvilgiu. Tik dėl kitos priezasties jie esmiškai nėra jų kilmės. Skirtingais gaminimais tegāli patekti į kūniškā gyvenimā tik tokios esmės, kurios visai glaudiai sutampa su tše veikiantiomis gāliomis.

Bet koks biauirus bei niekšiškas ir būtū gimtiškumo gyvenimas, niekumet jis nevyksta visai be anū galingū sukrėtimū, kurie žmogaus asmenybė rausia iki giliausių saknū. Ar šiaip ar taip elgiasi ātskiri āsmenys, gaminimas yra vyksmas, kuriame sujunda dangus ir prāgaras. Žmogaus asmenybės kilmė yra visatos gausa, o jo esmės — visatos esmė.

Gyvumo Plastėjimas

Pavasarį gyvumo gâlios kaip koks tvânas užlieja visa, kas gyva. Žemê visumet plaukia kosmaus jûrose. Bet pavasarî jos tarsi tikrai sujunda. Sviesa, šiluma ir visa, kas paprastai žmonêms dâr nêra aiškiai žinoma, leidiasi per orâ î žeme. Ir augmenys, bûtent visokie grûdai, želmenys, krûmai, mediai pradeda dygti arba gyvinti savo sustingimâ ir išnaujo kvêpuoti.

Îš kosmaus ir žemês âpsto jû gyvybê jaunêja ir tvinksta. Sêklose, vaisiuose, dieguose ji lyg užburta glûdojo ir laukê. Dabar paleista, ji vêl pasidâro veikli ir sunkiasi î gyvenimâ, anû jêgû žâdinta, stiprinta ir nešama.

Vis augstiau gyvybê kopia, augina pumpurus, lapus ir žiedus, gyvai kvêpuodama, savo kvâpâ kaip saulê savo Sviesâ skleisdama visâ vâsarâ. O tada, jî sukrekinusi sêkloje, grûde arba vaisiûje, su savim atitraukia îš gyvenimo, kada ruduo jî apsiautia, žiema užeina, kada šilumos, Sviesos ir juslêms nepasiekamû gâliû veiksmas atgal sunkiasi î nezinomas gelmes.

Tatai mûsû padangêse vyksta augmenijoje kasmet. Su Sviesa ir šiluma, su žemiškû ir kosmiškû gâliû antplûdiu ir âtslûgiu kyla ir slenka gyvybê augmenû gyvenime. Bet visais laikais ir âmžiais liekasi pastyrusios, nejudamos žemê, uolos, âkmenys. Tiktai oras ir skystasis elementas, bûtent vanduo, kartu juda, kada atsiveria viso kûnais augantio gyvumo diegai. Bet aiškiai yra numanu, kad ir gyviai bei žmonês traukiami î minimâ gamtos gyvêjimâ ir nykimâ. Tik jis nesireiškia taip kaip augmenijoje. Gyviai dâr šiek-tiek eina su juo. Bet žmonêms stiprêja arba menkêja tiktai kûno smagumas ir judrumas. Ir taip vêl prisimena, kad žmogaus esmê yra kitos kilmês, kad ji yra kitos gimtinês vaikas.

Tatiau žmogus kaip-nors priklauso tokio plastėjimo gyvumo. Žinomas yra ėmigimas su Šviesos dingimu ir pabudimas su nauju jos aušimu. Bet nors žmogus gimsta ir miršta kaip augmenys, jam tiek kiek jiems minimas gamtos gyvumo plastėjimas nereiškia. Žmonės krinta į žinomąją būtį, į pasaulį, kaip sniegės vienas po kito. Ir taip iš jo ir traukiasi. Tur-būt kas minūtą gimsta kur-nors žmogus ir kas minūtą kur-nors vienas miršta.

Iš to matyti, kieno gyvumas daugiau ar mažiau priklauso regimos gamtos. Augmenijoje jos gyvumo plastėjimas visą gyvybę reiškinių gausą neša į pasaulį. Gyvijoje šis tvėnas jau skaidos ir liejasi įvairiais laikais. Bet žmonijoje gimimais išvyksta tarsi jos gyvybė birtū visais laikais į regimąjį pasaulį.

Kur Šviesos ir Šilumos galia visados beveik vienoda yra, būtent maž-daug pusiaujo padangėse, ten ir augmenijoje išvyksta nuolatinis dygimas ir džiūvimas. Vis-dėlto ir tše gėlima pastebėti, kad tam daug reiškia Šviesos ir Šilumos pakitimai.

Tokiu būdu pasirodo, kad regimoji Šviesa stipriausiai veikia augmeniškumą. Ir tenka spresti, kad gyvių gimimas, buvimas ir mirimas dār kito-ko priklauso. O pagrindas žmogaus esimo juslių pasaulyje turi būti dār kita-kas, kurio plastėjimā paprastai nenumėnoma.

Tiktai kad jau žinotume, kas Šviesa savo esmėje yra! Tūli gamtininkai paprastai tvirtina, kad ji nuo Šilumos ir elektros tiktai savo laipsniu skiriantiesi, o šiaip esanti tas pats būtis dalykas. Bet ir tai nepadaro jos suprantamesnės. Tikras yra jos matėriškumas, kadangi ji sutvenkiama, sustėbdoma, pakreipiama tam tikra kita matėre. Gi vėl ji yra tikra jėga. Jos veikimas aiškiai pastebimas. Bet pagaliau daigtai dažniausiai tik Šviesoje įgyja pilnā esimo reikšme, visai taip kaip mums rodosi, kad esama yra ištikro vien tai, kas patenka į mūsų sāmone. Ir taip tad aiškėja, kad Šviesa pasineša į sāmone. Dār nei neturime galimumo kaip-nors aiškinti sāmone, jeigu jos nepalyginti su Šviesa, o Šviesos esmei pasiaiškinti, jeigu jos nelyginti su sāmone.

Todėl ir gėlime spresti, kad gyvumo plastėjimas, kuris taip aiškiai priklauso Šviesos, yra įvairiū laipsniū sāmoningumo nusileidimas į erdvę ir į jā pildantį nesāmoningumā ir vėl atitraukimas iš jo. Žemiausiajai bangai nusileidiant, su minerėlais

pasidaro augmenys. Su ja suplaukusi augštesnė banga gamina gyvius. O dār augštesnė ir už tąją atneša žmonių esmes, žemesnes bangas prieš save riedindama.

Bet ar Siaip ar taip tše būtų, numanu vis-gi yra, kad įvairių laipsnių gyvumo plastėjimas išeina iš didiū žemės ir kosmaus jėgū judesiū. Todėl ir kiekvienas net mažiausias gyvenimo dalykelis nėra jau taip menkos kilmės. O žmogui išileist į žinomąjį pasaulį sukyła ir giliausios visatos gelmės.

Tokiū būdu nors kiek aiškėja, kas tše dārosi, kada tūli augmenys ir gyviai tām tikruose kraštuose labai veisiasi, o paskui vėl mažėja ir dingsta iš jų. Taip tūluose žemynuose atitinkamai amžiais žmonės nuostabiai gausėja, kitur žymiai nykdami. Ir iš to gālima spresti, kieno vienur ar kitur būs ateitis. Dār su tautū augimu ir nykimu auga ir nyksta kultūros.

Vėl didesniais amžių laikais randasi net nauji žemynai, kitiems grimstant, ir pildosi gyvybe, kuri po amžių vėl pranyksta. Taip gāl susidaro ir nauji dangaus kūnai, kurie po neapmātomū amžių vėl pradingsta.

Ir tokiems pakitimāms vykdyti tegāli būt skirti visai kitos trunkmės plastėjimai negu tie, kuriuos pastebime savo žemės gyvenime. Bet kas išengtū tai pilnai suprasti! Visatos jūros negāli būt išsemiamos žmogaus protāvimo riešuto kevalu. Bet visū tū didiū ir mažū plastėjimū reikšmė tegāli būti vis ta pati: Nesāmoningumas užplūstamas sāmoningumo, kurs vėl ir atslūgsta. Pats nesāmoningumas pasidārė iš tokio sāmoningumo plastėjimo, kaip kūrybos veiksmas sukilo. Sāmoningumas tuomet plastėjo, kas kartā daugiau apsiniaukdamas, o pasiekė tikros ūkanos būvį, plastėja kas kartā vėl daugiau nušvisdamas.

Tokī māstymā turētū kiekvienām sužadinti jo dienū patirtis. Kā augmenū ir gyviū gyvenime pastebime akimis, tā sužinome apie save, atsimindami savo miegojimo ir budėjimo.

Apmāstykime dār kartā, kas tše dārosi! Žmogui įmingant, jo sāmonės šviesa gesta. Galia, kuri ją sukūrė, traukiasi atgal į savo kilmės būtį. Tepasilieka nuotaikos sāmoningumas su atitinkamu jos žaidimu, būtent sapnu, o vėliau gesta ir tai. Sapnai baigiasi. Sunkus, kietas miegas rodo viskā aptemdo.

Viso žmogaus tada lieka tik tai augmeniškas gyvumas, kurs kūnu reiškiasi. O kad po tūlū valandū sāmone išnaujo užkuriama, pirma vėl gyvėja sapnai trumpesniām ar ilgesniām zaidimui, o vėliau dažniausiai sāmoneš šviesa aplieja visā āsmenī, tarsi būtū liepsna užsidegusi. Kad nieks neatsitinka, kas galētū trukdyti šiuos vyksmus, tada jie pasikeitia taip gražiai kaip kvėpavimas ir iškvėpavimas. Žmogaus asmenybės keleriopumo gyvenimas tokiu būdu darningai vyksta visū jos sritiū sāntykiāvime.

Naujas yra dalykas, kai žmogus pasistengia ilgiau negu paprastai pasilikti sāmoningas, vadinas, ilgiau budėti kaip gyvumo plastėjimas tai nustāto. Jis tokiu būdu nori pastoviau negu ligtol paveikti nesāmoningumā. Paprastasis gyvumo plastėjimas stābdomas.

Iš to išplaukia ir kiti įvairūs jo asmenybės jėgū sāntykiai. Kūno gyvumas negāli savaip reikštis savo tikslāms, kadāngi kūnas vartojamas kaip priemonē būsenū ir mintiū gyvumui skelbti. Ir sultys ir maistas negāli deramai pasiskleisti. Žmogus jautia nuovargī. Jis yra ypatingai didis, kada žmogus priverstas būti labai akylas. Ir kūnas su pakitusiomis savo būsenomis slysta iš žmogaus sāmoneš. Ji, taip sākant, užgesta.

Imingant sāmoningumas slenka atgal į savo esmę ir tše parimsta. Tuo tārpu prigimties veikimas pomažu atsigauna, stiprėja. „Nuovargio krekenos“ tirpsta, mišimai skaidrėja, ir paprastoji lygneša atsitaiso, kūno gyvumas plastėja. Tada ir ašainē sāmoneš gāli vėl grīzti, žādinti nuotaikos būsenas ir protāvimā įgālinti nušviesti visā asmens gyvenimā.

Māstant apie nuovargī ir atsigavimā, aiškėja, kad jęga yra sāmoningumo reiškinys, vienoks kūno, kitoks nuotaikos ir kitoks protāvimo srityje. Jėgos slėpiningumas tiesiai stebina. Ji nepasidāro iš stipraus maisto, kaip dažniausiai tikima. Valgis tēra sālyga jos pasireiškimui, kadāngi ji nēra daigtingumo dalykas. Māžas kūnas dažnai yra stipresnis už didelī. Garsusis stipruolis Lettl buvo 1,62 m ir svērē 62 kg., bet kėlē rankomis kelis kartus 800 kg., o atsigules nugara 1350 kg. Jęga taip pat reiškiasi plastėjimo dēsniais. Be žinomū priezastiū, nesant nuovargio, ji kartais stipresnē, kartais menkesnē.

Norint įgyti daugiau jėgos arba ilgiau negu paprastai būti budriam, reikia išlengvo pakeisti sątykiavimą sąmoningumo su kūno gyvenimu. Sąmoningumą išlaikius iki nuovargio ribos, nereikia ją peržengti, bet jām leisti atslūgti, ir kūno gyvumui iš ūtampos atsigāvus, naujai ir ilgiau pasistengt budėti. Pagaliau tai ir yra gālima, ir kūnas neslysta iš sąmonės.

Panašiai kaip žmogaus vyksta ir kitų gyvūnų miegojimas ir budėjimas. Nuovargis ir jiems reiškia tą patį. Tik jie savo sąmoningumo nestābdo savo valia, kadāngi jos neturi. Jis ir nesisupa taip giliai ir platiai kaip žmogūje, palikdamas ir vėl užimdamas kūnā. Kitų gyvūnų sąmoningumo banga nėra tokia augsta ir nėra tokia šviesi kaip žmogūje. Todėl gyviai paprastai iš miego daug lengviau pabunda, bet ir lengviau ūminga. Gyvių sąmoningumas yra žmogūje tas, kurs reiškiasi jo sapnuose. Žinomas tūlū gyvių sustingimas ilgā laikā kyla iš platių gamtos gyvumo plastėjimo ātslūgio.

Visai toks-pat sąmoningumo supimas kaip tarp pabudimo ir ūmigimo ūvyksta, žmogui gimstant ir mirstant. Žinoma yra, kad stygai skāmbant siūbuoja ne vien ji visa ištisa, bet ir jos dālys kiekviena atskirai. Panašiai ūmigimas ir pabudimas yra māzo plastėjimo zygiai, o mirimas ir użgimimas — didieji. Todėl gamtinė mirtis ūvyksta tuo sąmonės supimo laiku, kuriuo prasidėjo gyvenimas. Ir taip tada miegojimo ir budėjimo laikai geriausiai ūsitaikina ū visā gyvenimo ilgī.

Žmogaus nusileidimas ū žemiškus sątykius turētū būt suprantamas kaip tām tikro sąmoningumo plastėjimo vyksmas, kurs sutampa su didiuoju pasaulio pasidārymu ir pragaišimu, kuriuo nesāmoningumas skaidrėja sąmoningume.

Gamtinė mirtis, ir tik paviršutiniškai imant, neturētū būt laikoma žmogaus kūno sugriuvimo pasēka. Priešingai. Jis yra pasēka visiško sąmoningumo iškilimo iš asmens gyvenimo. Mirimu ašainės sąmonės kūrėjas, žmogaus esmė, atitraukia iš kūniškumo.

Ašainė sąmonė kai-kurī laikā dār nušvietia nuotaikos gyvenimā, kurio sąmoningumas użgesta atitinkamai jo plastėjimo dėsniui. Pasilieka kurī laikā daigtū pasulyje kūno matėre tvarkiasi jēga, ir, jai pasišālinus, kūnas virsta dulkėmis.

Asmens atsiradimas ir augimas įvyksta atvirkščiai. Pradžiai turi būti daigtų pasaulyje gyvintos matėrės, kuri gyvenantiuose asmenyse sąntykiuotū su žmoniškumo esme. Prie tos gyvintos matėrės prisimezga tām tikros žmogaus esmės nuotaikos ir augštesnis sąmoningumas, ir iš visū tū sąmoningumo gāliū kyla žmogaus pavidalas ī žinomāji pasauli.

Reikētū rodos dār priminti, kad šitSe, kalbant apie mirimā, neturēta dėmesyje atsitiktina mirtis. Ji gyvo kūno vieningumā taip suardo, kad jis nebetinka sąmonės tikslāms. Gi nebegalēdama juo reikšties, ji gyvena savo plastėjimo sustābdymo būtyje. Todėl save zudydamas žmogus savės neišlaisvina iš skausmo ir kantiū. Ir gyvena drumstėjusiu, liūdnu sąmoningumu. Minimu būdu žuve žmonės todėl yra labai apgailētini. Juos tegāli iškelti iš jų būties tiktai gyvumo plastėjimas, ī kuri jie yra įglausti.

Abi Lyti

Su gyvumo plastėjimu glaudiai yra susieti abi lyti. Iš pat gyvenimo gelmių pomazu vis aiškiau per visą gyvū daigtū eile iškyla lytių skirtingumas, kol žmonijoje pasireiškia visai aiškus dvejojumas. Tse jis įgyja beveik tokią didelę reikšmę kaip sąmoningumo ir nesąmoningumo dvejetas.

Tik jis yra visai kitoks. Jeigu vaizduotūmėsi sąmoningumo bangas, kurios visais gamtos skyriais veržiasi į gyvenimą iki nesąmoningumo, kaip gulstias, tai į lytių dvejetą reikėtų žiūrėti kaip į lygiagretes statmenas, kilstantias iš gyvenimo gelmių per visą būtį ir pasireiškiantias kaip gimdymo sąlygas, kurios būdingos yra gimtiškumu.

Sunku atspėti, kur jis šaknyja. Jau pat chėminiai elementai gali būt suprantami kaip dvigimtiniai. Jū susijungimai tai nurodo. Prisimenant kaip elementai vienas suplaukia su kitais, tektū kalbėti net apie daugmoterinius (polygaminius) arba ir daugvyrinius (polyandrinius) sântykius.

Augmenijoje abi gimti jau yra aiški. Skirtingieji jū nariai stovi dār dažniausiai zieduose betarpiškai šale viens antro. Vis-dėlto abiejū gimtiū savumai jau labai ryškūs. Kylantioji jėga, kuri kuria pavidalā, įgyja iš antros gimties naują ākstinā augimui ir brendimui, nokimui.

Visai ypatinga yra vaisiaus reikšmė augmeniui. Augmeniškumo galia pasieka ziede tām tikrā savo veikimo augštī, kartu pasidalindama į dvi skirtingi jėgi, į motriškājā ir vyriškājā. O skirtumas glūdo jū savume. Dār kiek paūgėjus, vyriškoji jėga veikia motriškājā, ir ši savo vidūje brandina tā jėgā ir daigtā, būtent sėklā, iš kurios naujas augmuo gali tām tikromis sąlygomis išaugti.

Pastebėtina, kad sėkla augmeniškumo jėga tiesia linia kaupiasi toje gimtyje, kurią vadiname motriškąja. Tą patį dalyką randame ir augštesniuose gyvenimo laipsniuose. Motriškoji gimtis betarpiškai sąntykiuoja su gyvybės visuma. Tatai suprasti labai svarbu. Motriškoji gimtis neša vaisių, vadinasi, ji yra vaisingoji.

Nepagrįsta tvirtinti, kad motriškoji esanti nevaisinga ir tikrai vyriškosios padāroma vaisinga. Joks vyriškis negali gimdyti. Vyriškoji gimtis teteikia akstinā tolimesniām tarpimui, naujām gyvumo plastėjimui, kurs nusineša iki galutinės brandos. O vėl motriškumo gyvybės kvāpas žādina vyriškai lyčiai gyvesnī hormonū (vārantos jėgos) gaminimā gimties liaukose, kaip tvirtina gamtininkai.

Abi gimti turi katra savo reikšme. Bet motriškoji yra toji, pro kuriā eina nenutrauktas gyvumas ateitin. Sėkla, vaisius laiko sukauptā augmeniškumo gāliā, kuri atsiskyrusi nuo savo gimimo vietos, būtent nuo savo motinos ir nuo žemės, smelkiasi šiājā vėl prieiti ir tolyn nešti augmens gyvumo plastėjimā.

Gyvijoje abi gimti yra beveik visumet ir du gyviu, dvi lyti. Bet gimtiškumo esmė tuo visai nėra pakitusi. Ji aiškiai iširodo ir tse esanti augmeniškumo dalyku, kurs pastebēt iš augimo ir apsideisimo. O aikštis tām kyla iš gimtiškumo. Gyviuose jām tada prisideda ir gyvūniškumas, kurs sukuria linkimā ir atmetimā, geidāvimā ir pasibaisėjimā. Todėl gimtiškumas gyvijoje ir pasidalina tarp dviejū lytiū. Bet pats gimties vyksmas nusiduoda visai taip kaip augmenyje.

Tik jis nuotakai, patiām gyvūniškumui, dār ne daug teiškia. Todėl abiejū lytiū skirtumas ir nėra dār didis. Vien išimtinai jis toks pasirodo. Abiejose lytyse jausmingumo ir kūno gyvumo sąntykis yra beveik toks-pat. Nežiūrint mazū skirtumū, motriškiejie ir vyriškiejie gyviai savo gyvūniškume visai prisilygsta.

Kitokie jau yra žmonės. Lytiū skirtumai jiems nuotaikos gyvenime įgyja labai didele reikšme. Ji yra ko-didesnė, ko-augštesnis yra kūno augumos ir nuotaikos gyvumo laipsnis. Nuolatinis žavingumas spinduliuoja iš vienos lyties į antrājā. Mergaitės išvaizda jaunuoliui yra tikra svajingū laimiū pažada. Dingojasi jā matydamas, jos asmenyje esanti uzbūrta slaptiau-

sių slėpinių gausa. Nesuvokia, kuo jos akys spindi, jos balsas skamba, kodėl jos pavidalas, visas jos apstabas, jos eisena, kiekvienas jos judesys yra toks kupinas viliojimų, kurių prasmė jām niekaip nėra prieinama. O mergaitei jaunuolis nėra menkesnės reikšmės.

Toks gelminis slėpinys yra abi žmoniški lyti viena antrajai. Jis žada visų žmogaus gyvenimo patirtių pilniausią laime, bet vėl taip neapsakomai giliai ir trenkia į skausmo bedugne. Amžinai artinasi prie žmogaus neišaiškinamas nesuprantamumas su ypatingu mėginimu, o tada vos palytėtas atsitraukia ir nyksta kaip šešėlis, kada aistra plėšriau nori pagauti jo tūrį.

Begalinėms kantioms ir žavingam laimingumui kūrybos galia skyrė žmogū, jām suteikdama lytių savumus. Prieš jų pažadas nublunka visas žemiško gyvenimo orumas. Visi žemiškų kantių skausmai mąža tereiškia prieš abiejų lytių ilgėsį.

Juk visas svaiginās mėginimas krekėja ir nuteska kaip biau-rus taršas į gašlumą, kada per laimių sūkurio malonū kvāpā aistrā, į niekā neatsizvelgdama, pagauna kūnā, jo gyvumo sultis, ir nesustodama šėlsta, virsdama iš vieno svaigulio į kitā, jeib tik dār gāl būtū prieitas koks nepatirtas gimtiškumas ir tuo viso esimo slėpinys.

O tokiu keliu žmogus jo niekumet neprieina. Juo kantios tiktai didėja ne vien atskiram žmogui, bet visai jo giminei. Žmoniškumas griūva. Ir žmonės nebesupranta, kā abi lyti gyvenimui reiškia, bauginasi, kad viena esanti antrosios nelaimė. Žmogus tikrai žūtū gimties audrose, jeigu malonusis likimas jo neatbukintū ir neaklintū jų gundymams.

Kodėl lytis yra tokia žavinga, gāli suprasti tiktai tas žmo-gus, kurs ryžtingai iškyla iš geiduliū bei aistrū ir leidia aikštims, dygiams reikšties tiktai gyvumo tikslams. Lyties laimingu-mai glūdo anapus kūniškumo. Jū gaidos ir jū skambumas kyla iš pat giliausių kūrybos gelmiū vālios, kuri savo galia nori kelti žmones į šviesesnį žmoniškumą. Vaikū gimdymas todėl turētū būt meilės davyns o ne aistros.

Abi lyti juk nėra skirti tiktai kūno vaisiāms gaminti. Jiedvi kurti tū gāliū, kurios stengiasi atidengti giliausią visatos tūrį. Todėl ir tos nesuskaitomos pažados, kurios iš tše iškyla, o to-gyviau, ko-nuoširdiau žmogus ryžtasi būties gelmėms iširti.

Tiesa, naujos kartos išauga iš žmonių gimtiškumo. Aišku ir tai, kad žmonių giminė tokiu būdu amžių keliu zengia tolyn, ir žmonija pasidaro taip sákant pastovi. Bet svarbiausia yra tai, kad naujos kartos būtú ir augštesnio žmoniškumo laipsnio žmonės.

Gyvenimo eiga nori, kad kūrybos gelmės atsivertú. Bet nevyksta tai pavidalo tobulėjimu ir grožėjimu. Tai reikia vertinti kaip esminio vyksmo dáriní. Kūrybos gelmės atsiskleidia tiktai paties giliausios prasmės žmoniškumo gyvėjimu ir šviesėjimu.

O kadangi tai visú pirma gálima tévú ir vaikú sántykiuose, todėl gimtiškumas ir priveda prie gimdymo. Bet pagrindinė jo prasmė glúdo žmoniškumo gyvenime ir šviesinime, o ne tik naujų kúnú augime. Žmoniú lábui jiems gimsta vaikai. Savo vaikais jie gáli esmiškai bresti. Tai reikétú aiškiai išmanyti. Vaikai lygiai yra reikalingi tévams kaip tévai vaikams.

Kúno gimdymas yra gimtiškumo prasmė augmenijoje, nors jis ir tše daugiau reiškia. Gyvijoje gimdymas teikia galimumá jausmingumo, nuotaikos búsenoms praplísti ir gyvéti. Žmonijoje ne vien visa-tai turi ívykti, bet dár iš gimtiškumo iškilti augštesnis žmoniškumas. O tat yra pats pagrindinis dalykas, kuriám minétieji kiti téra priemonės.

Dél visú tú priežastiú gimtiškumas žmogú taip galingai sukretia, kad suvirpa ir jo esmės šaknis. Juk kas tše vyksta, yra jo esmės atsilukštinimo ir taurinimo dalykas. Todél ir nieks taip žmogaus nezemina kaip gimtiškumas, kada jis jí padáro geiduliú bei aistrú zaislu ir vergu. Iš to išplaukia tada ir pakrikusi kai-kuriú žmoniú nuomonė, kad abi lyti esanti viena antros nevydonas, kad amžina kova vykstanti tarp júdviejú. O abi juk pašaukti tarnauti gyvybės prásmei.

Žmogaus augštinimui yra skirti abiejú lytiú asmenybiú savumai. Nedaug tereiškia kúnú skirtingumai. Jie yra, kaip jau zinome, gamtos augmeniškumo dalis. Pats svarbumas glúdo esminio žmogaus sántykyje su pážmoniškumu skirtingos lyties asmenybėje. Tas sántykis yra vyre visai kitoks kaip moteroje.

Žmoniškumo esmė, o tuo ir ašainė sámonė, yra vienur vienai, kitur kitaip sutuokta su pážmoniškumu. Smágenys ir

lyties liaukos yra tarsi du ašigaliu. Ašainė vyro sąmonė paprastai kaupiasi smâgenyse, jusliû dirgsniû sutapime, kaip kokiame ziede augmens grazumas. Todël gintis lieka jâm lyg prietemoje, jeigu prigintis nėra sugadinta. Vyro sąmonė nelabai ir pabûna nuotaikos srityje. Noriai ji leidiasi î jusliû dâvinius, ir su jais sântykiuoja. Todël vyrai pirmiau apreiškia protâvimo arba mintiû dvâsiâ.

Bet smâgenis îvârginus, sąmonė labai lengvai nusvyra iš jû î kitâ ašigali, î ginties sritî. Ir tiktai tikrai taurus žmogus tuo âtzvilgiu yra kitoks, kadângi jis vyriškus ir motriškus sąmonês savumus yra subrandines augštesniame sąmoningume, kuriame nârdo visa jo asmenybê, o pagaliau ir visas jo kûnas.

Ašainė moters sąmonė aiškiausia yra Saulês Mazge. Iš tše ji nušvietia visâ kûnâ, smâgenyse kiek zymiau zydêdama. Tokiu būdu ji laikosi viduryje tarp smagenû ir ginties liaukû ir leidiasi maziau kaip vyro sąmonê î jusniû dâvinius, bet uż tai daugiau bûva nuotaikos srityje. Sitâ numanydami žmonês sâko, kad motera mâstanti Sirdimi.

Iš to aiškêja tie smarkûs moters asmenybês gyvenimo sukrêtimai, kada ji prisiversdama nori îsigyti mokslo negyvybiniu protâvimo būdu. Jai tenka tada sâmone tytia kaupti smâgenyse. Ir todël ji jai kaip ir vyrâms atsimuša î ginties gyvenimâ. Bet tikrai tauri žmona, zinoma, visai taip kaip ir prakilnus žmogus motriškus ir vyriškus sąmonês ypatumus sulydo Sviesesniame sâmoningume.

Vis-dêlto paprasto sâmonês ypatingumo moters vidaus gyvenimas daug sunkiau îspêjamas negu vyro. Jos sâmonê, jos nusimânymas atspindi pirmiau gyvybês dvâsiâ. Todël kartais ir sâkoma, kad moteros tûlais âtzvilgiais primena gyvio sâmone. Tiesa, ir jû sâmonê nušvietia visâ jû kûnâ, vadinâs, jo gyvybe. Tik nėra tše ašainês sâmonês, bet gyvûniškas sâmoningumas. O bûdama žmoniška esybê, motera kaip tik labai aiškiai pasizymi ašaine savo sâmone. Ir dël jos savumû ji gyvenimâ visai kitokiu būdu pasitinka kaip vyras.

Ji uż jî daug tvirtiau ir giliau stovi gyvumo plastêjime. Numanu tai jau ir iš to, kad subrendes jos kûnas iki augštesnio âmziaus tikrais laikais tarsi pradeda vysti, bet vël

tada suzydi. Yra kaip kad gyvybės jėga kartais apleidia jos kūną, o tada jaunumas vėl kvėpuoja jos krūtine.

Ir kaip tik šis vyksmas traukia moters dėmesį į kūrybos galių veiksmą. Joks vyras taip aiškiai kaip ji neįrodo nuotaikos būsenų sątykio su kūno sultimis ir su krauju. Tiktai motera tegali atjausti, į koki slėpiningumą žmoniškas kūnas yra panertas, būdamas skirtas kaip koks dievnamis tam, kad žmonės jame būtų šventinami ir priruošiami žemiškam gyvenimui, į kurį jie per ją nusileidia. Ypatingu moters dalyku todėl ir yra laikomas gimdymas ir apskritai gimtiškumas.

Bet todėl svarumas yra moters puošnumas ir ypatinga jos dorybė. O ne vien kūno valybumas, bet daug reikšmingiau tas, kurį suteikia taurumo ir gyvenimo tūringumo ilgesys ir kurs vadinamas skaistumu. Jis yra pagrindinė moters dorybė, ir drova moters graikštumas.

Moterai ir labai tinka džiaugties savo kūnu. Visai kitaip negu vyro kūnas tikras pasaulis yra jos kūnas, kuriame gyvasis kūrimas daug aiškiau vyksta. O kad moterai šio slėpinio žinia sužadina puikavimą, tada tai yra prigimties kaip tik norėta. Motera turi savo kūną kaip kokią brangmeną nešti savo rankomis.

Vis-dėlto motera nėra daugiau kūninga kaip vyras. Apie didesnį jos gimtiškumą arba net gašlumą gali kalbėti tiktai tam tikrų palinkimų vyrai. Svėriai, skaitiai moterai gimties gyvenimas visada yra šventas. Juo ji gali baurėtiesi tiktai tada, kada jis yra šlykštinamas.

Ypatingas ašainės moters sąmonės sątykis su visa jos asmenybe suteikia jai ir ypatingą galimumą. Būdamą praplitusi per visą jos asmenį ir parimdama labiau nuotaikoje, jos sąmonė daug gyviau nujėgia gyvenimo tūrį, jo turinį ir tojo dalykų sątykius, jo prasmę ir reikšmę negu vyro sąmonė. Motera todėl jautia ir mąsto už jį daug teisingiau. Esminis jos sąmonės savumas yra, mat, gyvybės dvąsia.

Dėl tų priežastių motera ir daug giliau gyvena žmonių bendrume. Jos draugingumas yra daug veiklesnis negu vyro. Bet kaip tik todėl visas jos ilgesys kreipiasi į tai, kas savo esmėje yra patsai ašainumas. Kūrybos leista gyventi žmonių bendrumui, visa moters esmė stebisi vienetiškumu.

Atitinkama yra vyro sąmonės laikysena. Jām vienetiškumas briaujas priekin. Palinkimas draugauti jām randasi, kaip garsusis Fransas J. J. Rousseau'jus pareiškė, tiktai jo gimtiškumui pribrendus. Todėl jām draugingumas atrodo esās jām pridėta naujybė. Ir jis lyg tyčia kreipia savo sąmone į ją. Tada be lytiū sąntykiāvimų kūno ir nuotaikos srityse telkiasi jām dār ir tokie, kurie yra pagrįsti ašainės jo sąmonės ypatumu, būtent protavimo dvāsia. Savo veikimu vyras stojasi nutāres į žmoniū draugijā, moterai jā kuriant savo gyvumu.

Tai-gi moters ir vyro sąmonės viena kitā atitinka, lyg jos būtų greta viena antros pastatytos. Moteros žvelgia iš bendrumo į vienetiškumą, vyrai iš vienetiškumo į bendrumā. Ir tikru būdu sąntykiuodami, abi sąmoni tegāli šviesėti. Tuo tai ir aiškėja, kiek abi lyti su savo savumais reiškia žmoniškumo išgalėjimui. Abiem lytim žmoniškumas teikiasi gyvenimui.

Abi lyti įvairiai atsiliepia viena į antrā. Skubiām žvilgsniui rodosi, lyg motera vyrā trauktū į jusliū pasaulį, sietū prie slėpiningo pasigėrėjimo moterimi, jī nuolatai kvietiantia į kūniškumo pokylī. Toliau dār rodosi, tarsi motera vyrā rištū prie mąžmoziū ir menkniekiū, prie siaurumo ir žemumo, prie kasdieniškumo ir prie paprastumo, kada jo dvāsia norētū sklandyti padangiū bekraštybėje.

Vis-dėlto motera visumet yra buvusi vyrui žādintoja kilnesnio žmoniškumo supratimo, tikro taurumo ir didingumo, dvāsios gāliū ir apskritai kūrybiškumo.

Panašiai vyras atsilygina. Visomis jėgomis, visokiais vyliais jis traukia moterā į savo troškimus, į kūno magėjimo pageidavimus, visaip norėdamas padaryti jā tiktai indu savo geiduliū ir savo gyvenimo viltiū.

O vėl vyras moterai sužādina ir aiškesnī išmānymā jos vėrtės, jos reikšmės net paprastām žmoniū gyvenimui, jos uždavinio žmonijai taurinti. Iš vyro moterai tenka ākstinimas iškilti iš motriško pakentimo į šviesū veiklumā. Ji tada už vyrā ir greitiau išmāno, kad žmoniškumas turi būt gyvenimo valdytoju, o ne vienos antros rūšies lytiškumas. Ir jī jām vykdyti skiria savo esme.

Ir dār kartā prisiminkime, kad augštesnio taurumo motera vyrui gāli būti dvāsiniame gyvenime gyvumo žādintoja kaip vy-

ras jai kūno srityje. Tauri, skaisti motera vyro sielā veikia, kad subunda galia kurti, kad jis dvāsios gyvenime pasidāro vaisingas.

Tokiu būdu žmoniškumas turi du sparnu, kuriais pakyla pilnuman. Neišmānomas slēpinys moja iš tolo, lyg zadēdamas abi lyti vainikuoti, kada skaistus žmoniškumas nušvies visā gyvenimā. Abiejū lytiū galia kyla iš patiū gyvenimo gelmiū ir sāmonina gyvumā, nuolatai lytiū gimtiškumu jām kurdama pavidalus.

Jaunumas ir Senumas

Tikras Svitrāvims lydi jaunumā gyvenimo keliu. Lyg Syp-santi pavāsarīo saulē jaunumas vilioja gyvybe augstyn ir artyn. Visas gyvenimas juo puošiasi, nori juo pasidžiaugti, laiko jī savo brangmenimi.

O senumas priešingai apsigobia zemēs pilkumu. Pomazu slenka jis senu įprastu žingsniu po pasauli. Nemielai žmogus draugauja su juo. Kalbama, tiesa, kartais apie senātvēs išminti. Nusilenkiama jai, bet nenuoširdiai. Senātvē yra diena be saulės, nežiūrint jos patirties āpsto.

Todēl visi žmonēs ir trokšta jaunumo. Tik jo esmē retai tēra tikrai pažinta. Sākome, esā visai aišku, kas jis yra, būtent tām tikro laiko gyvumo jēga ir naujumas. Bet niekumet tuo nesitenkino žmonēs. Stengēsi iširti, kas teikia jaunumā, ir sapnāvo apie jaunumo versmę, kurioje nusimaude žmonēs pasidārā jauni, lyg būtū naujai gimę. Iš giliausios širdies kyla kiekvienām žmogui tikras troškimas, kad jaunumas nesibaigdamas jām žydētū visā āmžiū. O kazī, ar nereikētū manyti, kad tai visai nėra tiktai sāpnas?

Rodos tiriant jaunumo plūdimā ir sklidimā, jis būs ne vien geriau išmanytas, bet ir įgytas. Jis jau ten pastebimas, kur gamtoje viso gyvumo pradā pasirodo. Diegū sprogimu, želmenū žēlimu, medeliū augimu jaunumas šypsosi. Vis išnaujo jis augmenijā nušvietia. Kas pavāsarī lyg nenuvarddamas jis visa pagauna, kas gāli augti. Užninka net senus surambėjusius medius. Tiktai kad naujais metais jis juos puošia jau daug skurdesniu mirgėjimu ir teikia jiems daug silpnesnī žavingumā, kol pagaliau sudžiūves kelmas savo sausomis šakomis vētringame pavāsarīo gaivume veltui skundiasi dēl jaunumo nykimo.

Kaip augmenys taip ir gyviai turi savo jaunumą. Bet ir jiems tenka senti, lyg jaunumas būtų tikrai laiko duoklė. Pavasaris jiems neatneša jaunumo kaip augmenims, nors ir juos kiek gyvina. Kartą praėjęs, jis gyvius niekumet nebegrozina kaip žiedais net dziūstantiâ obelį.

Dâr aiškiau tai matyti, žiûrint î žmones. Kartâ jû kiekvienâm buvo skirtas jaunumas. Bet tada retas tikrai numânê, kas jis yra. O rodos būt reikêje jau iš augmens tai suprasti. Slêpinga kaž-kokia galia uzninka mediagâ. Didesnis gyvumas aplieja tai, kas mažiau jo reiškê. Ir dâr Sviesenis sâmoningumas pradeda spindêti iš to, kur jo vos buvo pastebêti.

Tai-gi jaunumas yra dziûgavimas to, kas gâli gairinti menkesnîjî. Jaunumas save apsâko, kada augmeniškumas gyvina negyvâjâ matêre, gyvijoje jis Svitruoja, kad pro augmeniškumâ aušta gyvûniškumas.

Bet visiškai dâr kitoks yra žmogaus jaunumas. Labai jis skiriasi nuo augmens ir gyviû jaunumo. Jo esmê niekur nėra tokia galinga kaip žmogûje. Iš jo tikrai reiškiasi, kas tikrai verta vadint jaunumu. Juo lyg atsiveria visatos pradios gelmês, jeib skelbtû, kad kaip tik jose glûdâs âmžinasis jaunumas.

Joms visi žmonês turêtû skirti savo širdis. Gyvenimas nuolatai râgina tai daryti. Juk esmiškai žiûrint numanu, kad ne iš têvû gimsta vaikai. Têvai têra priemonê vaikâms pareiti î žinomâjî daigtû pasaulî. Jû asmenybės atitinkantios esybês gretinasi šale jû giliai dvâsios-sielos srityje ir smelkiasi jû gyvume îgyti protâvimo, nuotaikos ir kûniško gyvenimo.

Todêl têvâms ypatai motinai jos vidaus gelmêse vaizduojasi žmoniškos esybês, kada numâno gimties dygî ir jautia, lyg norêtû nusileisti augštiausioji laimê. O tas nusileidimas vertia têvus bûti sâlyga kâm-nors iš augštiausiojo sâmoningumo slinkti žemyn iki niûrios prietemos. Visas têvû gyvybês jausmas traukiamas jû kraujo î bendrumâ, jeib juo prisisunktû jû kûno diegai ir palengva leistû augti naujâm žmogaus pavidalui, iš kurio galêtû spindêti Sviesiausias jaunumas.

Visa-tai nesustâbdomai vyksta iki tâm tikro praplitimo erdvêje. Tada pradeda reikštis ir jausmingumo gyvumas, toliau mintiû blikstelêjimai ir sutapimai ir dâr toliau žmoniškos dvâ-

sios-sielos Sviesa. Viena galia vis kyla už kitos ir spindi per esamąją, veikiantiąją. Naujoji atneša vis daugiau sąmoningumo ir tuo daugiau jaunumo.

Taip mums auga gyvenimo magumas. Ir žmonės kalba apie jaunatvės gaivumą, lengvumą ir gajumą, drąsius jos apsirėiškimus, laisvę ir dykybę, jos pakilumą ir jėgingumą. Bet visais tais zodiais vos paliesta, ką jaunumas teikia žmonių gyvenimui. Jaunumas yra laisvė, jeigu suprantama ji esant būviu, kuriame gali nekliudomai reikštis žmogaus esmė. O jo esmė yra dvąsia-siela. Ji tai yra jaunumo prasmė ir galia.

Sąko paprasto protavimo zodis: „Jaunumas nepadorumas“. Vis-dėlto jaunumas yra pati dora. Jis, tiesa, dažniausiai nesiekia, kas senėjantiems atrodo verta pageidavimo. Nėra jām tų menkumų ir dorybių, kurias vertina atsargiai apsimąstantieji. Jaunumu eina į pasaulį linksmas viltingas užsimojimas. Niekur kitur nėra tokio kilnaus taurumo kaip jame. Tik reikėtų aiškiai atskirti ir atmesti, kas nėra jo savumas.

Dažnai atrodo, lyg jaunieji vien rūpintūsi savimi. Vis-gi taip nėra. Jaunumas nežino, kas yra svetnauda ir svetmyla. Egoizmas ir altruizmas yra zodiai trūkštiojantios išminties. Jaunumas jū nei vieno, nei antro nenori. Jām vien svarbu save visiškai skirti gyvenimui, save visiškai pašvesti jo tikslams. Jis gyvena patiems žmoniškumo uždaviniam, visai negalvodamas apie juos. Jaunumo žavingumą ir svajingumą teikia tos augštųbės, kurios yra žmoniškumo giminė.

Tā jaunumą nereikėtų sudarkyti. Bet beveik paprastai tai dāroma. Senėjantieji lyg pavydėdami traukia jaunimą žemyn. Gyvumo jėgos plastėjimui atslūgus, pažmoniškumas pomazu didėja ir išigali. Ir tada visai aiškiai pasirodo, kas yra jaunumas, o kas senumas. Asmenybė yra jauna, kurioje veikia įvairios gyvenimo gālios, joms vadovaujant sąmoningiausiajai. O ta asmenybė senėja, kurioje vis tvirtiau pirmuoja mažiau sąmoningoji galia, būtent pažmoniškumas.

Gaila labai, kad tai įvyksta dažnai jau žmonių jaunatvėje, vadinasi, jaunais metais. Jaunimas, kurs vien temāsto apie visokius magumus, prāmogas, geidulius, aist-

ras, yra jau pasenes dâr nei neturêdamas daugelio metû. Visi menkêjantio sâmoningumo reiðkiniai tada aiðkêja. Vis ryðkiau iðkyla aikðtên vangesnio gyvumo sustingimas vi-
sose gyvenimo srityse. Kartâ magêti daigtai naujai geidaujami. Tie pâtys geiduliai vis iðnaujo reikalauja patenkinimo. Ir tada
zmonês pasiduoda vis toms patioms pagundoms. Bet kas kartâ
silpnêdamos ir maziau patenkinimo teikdamos, jos nori smar-
kiau erzinasos. Ir zmonês kârsta skurdiai ir niekðingai.

Panaðus dalykas nors ir kito atspalvio yra su „geraisiais jau-
nuoliais, ir jaunuolêmis“, kurios „tikrai dorai“ gyvendamos eina
tikrais keliais, jiems „senûjû“ nurodytais ir vadintais turtêji-
mu bei garbe. Iðpendêje yra visi, kurie anksti leido dieviðkumui
dingti ið savo ðirdies! Juk tik toji galia ðirdiai teikia jaunumâ ir
vykdo gyvenimo prâsmê. Niekumet jo nepavaduos patarimai,
kaip reikia akis ir ausis apsaugoti ir veidâ rimtinti. „Geriejie“
todêl jau yra seni patioje jaunâtvêje.

Jû gyvenimas teslenka svyruodamas tarp tuðtumo ir nie-
kingumû. Virðû iðgyja vis daugiau kûniðkumas ir nesâmonin-
gumas, pâzmoniðkumas. O kas pasilieka zmoniðkumo Sviesos,
tai tegâli blikstelêti ir lyg gesdama trûkðtioti. Dorai elgdamasis
vien liepiamas zmogus esmiðkai nêra gyvesnis, kaip kad jis
geiduliû valdomas. Jis pats, jo esmê, tada nesireiðkia. Jame nêra
jaunumo. Jis neturi spindêjimo sâlygû.

Yra zinoma ypatinga bûsena, î kuriâ zmogus gâli patekti.
Ji kartais vadinama Graikû zodiacu hypnoza. Toje bûsenoje
zmoniû dvâsia-siela yra lyg palauzta ir tegâli daryti kitû îsaky-
tus zygius. Panaðioje bûsenoje dažnai yra ir senêjantieji. I kâ
jie îsiprâtino, tâ jie ir tegâli kartoti. Savaimingai jie neîstengia
nei zingsnî zengti ir nieko naujo iðauginti ir pateikti. Taip yra
ne tik jû kûno, bet ir nuotaikos bei protâvimo gyvenime. Visur
kartojasi, kas jau seniai buvo. O tai ir yra tikriausieji senumo
pâzymiai.

Senêjimas îvyksta, kada dvâsia-siela pradeda
traukties ið zmogaus asmenybês, kad pradeda niaukties
jo Sviesa. O dvâsia-siela traukiasi pagal gyvumo plastêjimo
dêsnî. Jos Sviesa gesta, veikiant panûdimui ir geiduliâms.

Kurs jaunumo nori, turi visâ savo âmziû gyventi esmingu-
mui. O kas taip reikalautina ið âtskiro zmogaus, tas lauktina ir

iš tautos ir iš jos gyvenimo tvarkos, iš valdiavos. Ir tse jaunumas reikalingas. Ir tse jis yra žmoniškumo vyravimas.

Jo stiprėjimas reiškiasi kartu sąmoningumo šviesėjimu. O tuo auga ir gyvybės bei jaunumo galia. Iš jos plaukia ir kūno jaunumas. Jo versmė yra sąmoningumo gelmės. Kurs gali padaryti, kad ta versmė jame perdėm tvinsta, tas pasilieka jaunas iki savo amžiaus pabaigos. O kas pažįsta gilesnį dūr slėpinį, tasai gali savo žemišką amžių labai toli nutesti.

Bet vis-dėlto gyvenimas yra numąstuotas gyvumo plastėjimu. Su juo kūnas įgyja erdvėje tikrą savo dydį, su juo auga visas vidujinis žmogaus gyvumas, bet su juo jis ir nešamas atgal iš erdvės ir laiko. Gyvumo plastėjimas laiko savyje amžinąjį jaunumą, kurio kilmė yra kūrybos gelmės.

Asainės Sâmonės Giminė.

Paprastai apie save kalbėdami, žmonės vartoja žodį aš. Bet labai retas tepamąsto, kas tuo pažymima, kas tai ištikrųjų būtų. Tūli lengva sirdimi tiki, tai esanti kokio kūno ypatybė. Nėra jiems suprantama, kad turimas dalykas negali valdyti sâvininkâ. O žmogus nuolatai pasisâko: Aš einu, aš dirbu, aš duodu, ir tt. Mat, kaip norėta sâmoningumâ išvesti iš nesâmoningumo, taip šitšė ir patî žmogû iš jo kūniškumo. O tai nėra gâlima.

Ir tšė dalykas atvirkštiai išmanyti. Gyvos esybės kūnas yra visai kas-kita negu koks matėrės gâbalas. Dalinus geležį, ir mažiausias jos krislelis būs geležis. Bet papiauto gyvūno kūno nei viena dalis nei visos dâlys krûvoje nebesudaro gyvūno, o yra tiktai matėrės kiekis.

Gyvos esybės kūnas įgyja âtskirâ savo vienetiškumâ iš prâdo, kurs jî yra kūres. Protingas žmogus negâli tikėti šî prâdâ pasidârius iš kūniškumo, jeib tas prâdas toliau galêtû veikti kaip naringojo kūno esmė.

Sitai mintiai žmonės leidosi susigundyti, laikydami atskirumâ vieneto prasme. Tiesa, kad kūnas, būdamas daigtingas ir dâr gyvas veiksnys, kaip toks turi ir vieneto ypatumâ. Tâ patî tenka pasakyti ir apie nuotaikâ kaip veiksnî žmogaus gyvenime, būtent apie nuolatine kad ir žymiau pakintantiâ būsenâ. O pagaliau turime tokiu-jau būdu kalbėti apie mintiû gyvenimâ, apie protâvimâ.

Visû šîû žmogaus gyvenimo veikliû atskirumas yra visû žmoniû patiriamas. Kiekvienas žmogus kalba apie savo nuotaikâ, apie savo mintis kaip ir apie savo kûnâ. Bet negâlima tuo pasiaiškinti tai, kâ vadiname žodiu aš. Tatai nesidâro âtskiru

esimu iš asmens organizmo, iš apriboto kūno pavidalo, bet ir ne iš veikiantio ir veikiamojo priešingumo žmogaus patirtyse.

Žmogaus kūnas, nuotaika, protavimas, visi jie turi kiekvienas vieneto būdingumą, kadangi, vaizdingai kalbant, augst jū būna ir jais reiškiasi sąmoningas aš, sakysime ašainumas. Gyviai jo neturi. Todėl jie ir nėra ašainės esybės. Kiekvienas gyvis yra tiktai savo veislės narys. Jám kuriantį prádá suteikia gyvūniškumas. Žmogaus kūnas tik tiek teturi reikšmės ašainei sąmonei, kiek toji reiškiasi ir kūnu.

Dár nei nėra būtina, kad tai labai aiškétú. Gáli visai pirmybje turėti, kas siejasi su kūniškumu. Visa nulemia ašainumo veiksnio esimas. Tuo žmogaus kūnas virsta visai kitu-kuo negu šiaip jau gyvio kūnas. Žmogaus kūnas yra priemonė ir tám reikšti, kas vadinasi žodiu aš.

O gana dažnai taip nei nėra. Iš „kultūrinio“ žmogaus paprastai veikia visokie geidávimai, visokios būsenos ir mintys. Ir jos kūnu reiškiasi kaip kokia priemonė. Mintys gáli net būti kitú kurtos ir žmogui išsakytos. Taip kitú gáli būt jám sužádinti ir úpai. Vis-délto žmogus tiki, kad jis pats, jo ašainumas jais pasireiškias.

Jis neatskiria savės, vadinasi, savo esmės, nuo savo vidaus būsenú, savo mintiú, kaip negáli padaryti tai dár menkesnis žmogus, gyvenás taip savo kūniškume, kad tiki jo esmė esanti jo kūnas. O kiekvienas žmogaus kūnas juk nuolatai griúva ir perdém naujai státosi. Taip ir nuotaika, geidávimai nuolatai kinta, mintys atplaukia ir vėl nuplaukia, bet žmogus vis jautiasi pasiliekas tas pats.

Ir tenka manyti, iš kur tas pastovumas, kas yra tai, kas kúná, nuotaiká, mintis žino ir kalba apie jas kaip apie savo nuosavybje. Pagaliau turétúme prisiminti, kad visa-tai yra sąmonės turinys. Sąmonė visa sugauna savyje kaip koks veidrodis, kas ties juo atsiranda. Bet sąmonė pagaliau numáno ir save pátíá esant savo turiniu. Ir taip žmogui sušvinta žinojimas apie save, ir jis tária: esmi. O klausiant, kas tše, atsáko: aš. Tokiu būdu reiškiasi ašainė sąmonė. Joje visas gyvenimas susivokia, tše jis suprantamas, vaizduojamas ir vertinamas.

Sis dalykas dažnai nepastebimas. O labai svarbu, kad jis žmogui būtų aiškus. Visiems klausimams apie pasaulį, apie visatą ir gyvenimą jis teiktų šviesesnės tiesos atsakymus. Nėš kokia yra ašainė sąmonė, tokia yra ir visa žmogaus patirtis.

Todėl, norint išmanyti, kas yra to esmė, ką žmogus vadina žodiu aš, netinka kreipties į tai, kas kaupiasi aplink jį. Viskas stovi gema to, ką pažymime, sakydami aš. Jo esmė negali būt nujėgiama, jeigu jos pagrindas ieškomas atskirų daigtų viename.

Gálima já rasti tiktai kreipiantiesi į tai, iš kur kyla kúrybiniai reiškiniai. Nujautimas savo vienumo, atsiskyrimas nuo savo aplinkos yra tiktai antros reikšmės dalykas. Viso kúrybinio veiklumo kilmė yra patsai sąmoningumas, kaip šitše stengiamėsi jį numanyti. Iš jo atšvinta mūsų sąmonė, iš jo tegáli būt gimes kiekvieno žmogaus ašainumas, o iš jo kartu su kúno vienumu žmogaus vienetiškumas. Jis yra sąmoningumo galia atskiruose gyvuose pavidaluose, jeigu jie jau yra augštesnio laipsnio, būtent žmoniški.

Žmoniškumo laipsnio sąmoningumas pasireiškia atskirų žmonių asmenimis, jų kúnams tām esant tinkamiems. Tai šiek-tiek siaurina sąmoningumą ir jį menkina. Bet ne iš to gimsta ašainė sąmonė. Ji atspindi iš tām tikro augštesnio sąmoningumo šviesos lygio, kurs, skverbdamasis per visokias vidujines būsenas, pasieka ir paveikia pagaliau tai, kas yra žinomojo pasaulio dalykas.

Rodos savaime suprantama, kad pasiryžti kām nulemti, būti prādininku tegáli esybė, kurios sąmonė yra ašainė. Tše ir glūdo esminis ypatumas tojo, ką vadiname žodiu aš. Galėdamas savaip, nieko kito nevertiamas ir neviliojamas gyvenimo vyksme dalyvauti, jis išrodo saviškumą ir skelbia tuo žmogaus vienetiskumą.

Bet ašainė sąmonė dār geriau suprantama, jeigu aiškėja jos sātųkis su patiu pagrindiniu sąmoningumu. Kā įvardiname žodiu aš, tai tvirtina sąmoningumo esimą, kurs savyje turi savo pagrindā. Ašainė sąmonė savo ypatumu tiesiog nurodo į visatos buvimo, į visatos gelmių slėpiningumą ir prādiā.

Tokiu būdu tegali pagrindinis sąmoningumas, kurs yra visos visatos ir viso esimo tikrovė, būti teikėjas to, ką parciškiaime, sakydami aš. Ir jis vienas tegali būti žmogaus kūrybingumo galia.

Visos patirtys, visi patirties vyksniai tai tvirtina. Bet sąmoningumas yra viso pasaulio išikūrimo pagrindas. Jis neveikia vien šviesėjantiame žmogūje, kaip kai-kurie tiki. Sąmoningumas yra visatos kūrimo pradžia ir veiksnys.

Todėl rodos reikėtų ir manyti, kad ašainė žmogaus sąmonė negali gimti iš nesąmoningumo tamsos, bet iš žmžinojo sąmoningumo šviesos.

Pagaliau dār vienas dalykas žinotinas. Kalbėta rodos jau pakankamai apie tai, kad žmoniškumas yra ypatingai augštas sąmoningumo laipsnis, kurs pasireiškia kaip ašainė žmonių sąmonė. Bet toji nėra visuose žmonėse lygiai šviesi. Iš vienų sąmonė silpniau, iš kitų stipriau spindi. Pasidaro tai iš to, kuo žmogus save laiko.

Manydamas esās kūnas, žmogus būs labai niūrios sąmonės. O skendėjantiām visokiuose geidāvimuose, geiduliuose, aistrose, ir šviesi sąmonė tamsėja. Bet ir tiejie, kurie aiškiai žino esā atskiri nuo kūno ir nuotaikos gyvenimo ir laikosi augšt jo, dār ne visumet turi augštesnio sąmoningumo spinduliuojantios gālios, būtent išminties.

Ašainė sąmonė gāli ir turi būt šviesinama. Apie tai nelabai kas kalba, tarsi tai nebūtū išmanyta, o gāl nei nenumanyta. Vis-dėlto visas žmonijos gyvenimas yra nuolatinė pastanga išigyti gyvesnės sąmonės šviesos.

Mūsū laiku tai laikoma mokslo uždaviniu. Senovėje buvo ī tai žiūrīma kaip ī vyriausiājū ir tiesiai gyvybinī kiekvieno žmogaus reikalā. Buvo siekiama pātī žmoniškumā gyvinti ir stiprinti. Visokiū pamokslū buvo tām teikiama. Iš jū tiktai kelios liekanos pateko ī Europos kultūrā. Ir tos pātios retai kām tēra tikrai suprantamos. Dažniausiai tokie iš senovės mums palikti mokslai vadinami vardu, kurs ištikrūjū kitā-kā reiškia. Sākoma jie esā tikyba, religia.

ASainė Sămonė ir Tikyba

Palyginamai tik mąža žmonių visai aiškiai težino, kurios žmonių ūpraiškios kyla iš paties žmoniškumo, o kurios iš pā-žmoniškumo. Taip-pat gerai nepastebimi svyrāvimai tarp augš-tesnio ir žemesnio žmoniškumo, tarp garbingumo ir peiktinumo žmogaus ūmžiuje ir tautų šimtmetiuose. Kurs tuos svyrāvimus tiriā, tām jie pasirodo kaip stiprėjās ir tad vėl silpnėjās žmonių asainės sāmōnės šviesumas ir tuo kartu svarbėjās ir vėl menkėjās tos sāmōnės tūris ir turinys.

Su tuo svyrāvimu pakinta ir žmonių susidomėjimas tūlais gyvenimo klausimais. Ypatiai aiškiai ūrodo tai, kā žmonės paprastai vadina religia arba tikyba. Kada žmonių sāmōnė yra labai šviesi, tikyba kaip ir žmoniškumas jū gyvenime daug reiškia. Gyvos tikybos laikais žmonijoje randasi daug išmintiū. Bet kada tikyba nevertinama, žmonių sāmōnė yra tamsi, ir tais laikais gyvenime vyrauja pāžmoniškumas.

Todėl ir ne visumet vienaip kalbama apie tikybā. Vieni tiki jā esant prietarui, kiti māno, ji esanti senovės mokslas arba kadais svarbūs buvė išākymai, ir tt. Todėl ir tvirtinama, kad žmonijoje esā ūvairiū tikybū. O ji yra visur tas pats, kad ir nelygus dalykas ir duomuo. Vokietiū poėtas Fr. Schiller'is todėl sāko: „Kokiā tikybā išpažistu? Nei vienos. O kodėl ne? Iš tikybos.“

Šodis religia yra senū Lotynū kurtas. Laktantius ir Kikeron'is jį vartoja. Jis reiškia susivokimā, prisirišimā. Bet retai kām aišku, kas tuo ir pasakyta. Tūli māno, kad reikiā pasidaryti jos sāvokā iš to, kā ūvairūs žmonės vadina tikyba. Taip esā suvokiama, kas ji yra ištikrūjū. Tik perlengvai pasiliekiama

pric paties zodio, ir dalyko esmė neprieinama. Tikybą tegalima išmanyti, išmānant žmogaus esmę.

Tikyba yra kaip tik ašainės sąmonės dalykas. Tiktai žiūrint iš to, kā vadiname zodių aš, ī tai, iš kur tai kyla, galima kalbėti apie tikybą. Esybės be ašainės sąmonės negali turėti tikybą. Šita reikėtų pirma žinoti, norint įgyti aiškų tikybos supratimą.

Nusimanydami esā tuo, kām vartojame žodį aš, mes kaip tokie sąntykiuojame su daigtais, su nesāmoningumu. Iš to aiškėja mums mūsų ypatybė. Bet mes paprastai sąmoningėje, sąntykiuodami su sąmoningumu, kurs reiškiasi iš aplinkos. Tše tai ir numānome, kad gyvūnai be ašainės sąmonės yra tiktai gyvumo kaupai tarp sąmoningumo ir nesāmoningumo. Galėdami sakyti aš, esame tinkami tokiai dvāsios laikysenai, kuri kyla tiesiog iš mūsų esmės tūrio.

Ir tada mes galime kreipties ī tai, kas yra maziau sąmoninga, arba ī tai, kas visai nesāmoninga, bet ir ī priešingąją pusę, būtent ī patį sąmoningumą, kuriame mūsų sąmonė turi savo pagrindā. Iš tokios ašainės sąmonės laikysenos brėžta žinojimas savo esimo kilmės. O vien tai priderėtų vadinti zodių tikyba. Ji yra ašainės sąmonės numānymas savo sąntykio su patiu esties, su visatos sąmoningumu.

Tikyba neturi nieko bendro su nesāmoningumu. Daug jai, tiesa, reiškia tai, ko nežinome, bet ir nežinomume vis numānome sąmoningumą. Tikyba todėl reikalauja ir ašainės sąmonės pasiskyrimo, pasiaukojimo aiškesnei ir platesnei sąmoningumo šviesai, pagaliau patiām pagrindiniām, visā prisunkiantiam sąmoningumui.

Bet šitos ašainės sąmonės laikysenos jokių būdu nėra kuriamas sąntykis su pagrindiniu sąmoningumu. Juk visa, kas yra, jo stātoma. Tik žinoti tai tėra galima, kur švietia ašainė sąmonė. Kaip visa, kas yra sąmoninga, taip dār ko-maziau ašainė sąmonė tėra imānoma be nuolatinio sąntykio su pagrindiniu sąmoningumu. Bet iš jos pareis, ar jai tas sąntykis aiškės ir ji jį apreikš ar ne.

Aišku, kad to sąntykio ir nesuzinant, jis vis-dėlto yra. Ir kas akies mirksnį galima jį numanyti. Tėra reikalinga minėtoji

dvąsios laikysena. Todėl, tikrai sákant, nėra jokios ášainės sámonės esybės, kuri būtų be tikybos. Bet ji gali tvirtinti jos neturinti, nuo jos atsisakydama. Tada tám tikra prasme galima ir sakyti, toks žmogus esás be tikybos, bet tik tariamai, savo dingstyje, arba kadangi jis nenori mástyti apie gyvenimo ir paties esimo págrindus.

Dažnai vėl žmonės aiškinasi tikybá, kaip kad ji būtų tám tikros mintys, kurias jie pasidáro apie gyvenimo arba net visatos prádá. Bet tai tėra sántykiávimas su sámonės turiniu o ne tikyba. Sámonė tada pasilieka augstiausiu ir paskiausiu gyvenimo dalyku, nors aiškiai yra jautiama, kad ji ko-nors priklauso. Ir tuo žmonės kad ir visai tamsiai numáno tikybá.

Tikrai imant, nėra nieko, kas galėtų viršyti galutinį ášainumą, tuo suprantant savigá esimá, pagrindinį sámoningumą. Bet toks ášainumas nėra žmogus, kurio sámonė sušvinta, jám iš miego pabundant, ir kurs dažnai vadinamas žodiu áš, jį dár-gi sukeitiant su kūno ir nuotaikos gyvenimu, kuriame tiktai bréksta jo esmės aušra.

Pastebėtina, kad žmoniškas ášainumas gali šviesėti ir plisti. Bet nereikėtų tai tikėtis, nusikreipiant vien í daigtingumą. Tat ívyksta tiktai, žmogui atsiveriant sámoningo esimo gausai. Sis atsivėrimas arba ši laikysena yra tai, ká vadiname tikėjimu. Ta laikysena kiekvienám galima, ar jis būtų daugiau ar mažiau sámoningas, šviesios ar nešviesios esmės. Žmogus vis būva pagrindiniame sámoningume ir neregimojoje jo šviesoje. Jai jis gali skirtis, jai pasišvesti ir atsiverti. Tada jis patiria savo priklausomumą. Jis susivokia patiame sámoningume kaip savo kilmėje. Savo tikėjimu žmogus patiria tikybá.

Kurs visa-tai negáli prieiti ir išmanyti, tasai žinoma manys, kad jo sámoningumas esás augstiausiasis, iš kurio dár augstiau pakilti visai nesá galima ir kuriám nesá kitokio sántykiávimu kaip tik su nesámoningumu, su daigtingumu.

Bet taip mânantieji regimai máža tenuvokia. Jie savo sámonė perglaudiai yra sulieje su savo mintimis. Todėl jiems visa-tai, kas tik by-kaip siejasi su tikyba, atrodo esá žmogaus neverta ir jį tiktai menkiná. Tiesa, yra peraišku, kad tai, ká túli žmonės vadina dievu, yra sugalvota ir vaizduota erdvėje

kaip kiti pasaulio daigtai. Todėl ašainė sąmonė turi jausties už tokį dievą stovinti daug augstiau.

Žmonių sąmonės yra labai nelygios šviesos. Todėl ir tikyba negali būti kiekvienam ta pati. Ji yra kiekvieno žmogaus vidujausiu širdies dalyku. Jeigu tūli žmonės ir tikėtū tais patiais mokslais, jų tikyba būtų pagal tai skirtinga, kiek atskirū žmonių sąmonės aiškiau ar niūriau šviestū. Tuos skirtumus pašalinti niekas kitas negali.

Pážmoniško laipsnio gyvūnai daugiau ar mažiau aiškiai susivokia tikrai sątykiuose su nesąmoningumo dalykais. Jie nesami didiosios srovės iš sąmoningumo į nesąmoningumą ir atgal. Jū laikysena ties žmogumi gali būti lyginama geležies sątykiui su magnėtu.

Tiktai žmogui, šitai platiau žinomajai ašainės sąmonės esybei, yra galima sąmoninga laikysena ir kitokia linkme. Todėl tik jis tegali patirti, ką vadina tikyba, tiktai jis tegali tikėti. Tai pastebėje, tūli manytojai sākė, tikyba reikalaujanti bėgimo iš pasaulio. Bet toks tvirtinimas apreiškia tikrą nežinojimā ir nesusipratimā.

Kā atskiras žmogus apie savo esmės laikysenā patiame sąmoningume numāno, tā jis gali geriau arba silpniau apreišksti. Ir kai-kurie žmonės tokius apreiškimus jau vadina tikyba, o pātū tikybos prāsme tikėjimu. Tokiu būdu žodiui tikyba suteikiamos kelios prāsmės. Ir iš to kyla visokie neaiškumai ir apsirikimai.

Kas yra tikybos āpraiška, reikėtū vadinti tikybos mokslu arba gāl ir tikėjimo išpažinimu (konfesia). Jeigu skelbiamos mintys yra aiškiai nustatytos ir kitiems teikiamos kaip būtinios, kalbama ir svetimu žodiu apie dogmā (mokslā, išākymā). Bet jeigu iš laisvo vidaus galiū veikimo dėl minimo sątykio kuriasi visokie jausmai, svajonės, sklandantios mintys, kalbama kitu Graikū žodiu apie mythū. Jis aiškina viso sąmoningumo galias, kurios žmogaus vidūje veikia arba tikimos veikiantios.

Yra dār ir kitas būdas tikybai išreikšti, būtent visokiais veiksmiais. Jais norima lyg paremti pātū esmingājį sąmoningėjimā, nesąmoningumo apveikimā sąmoningumu. Tā prāsme turi visi žyniāvimai, visa mākika, visos dievo tarnybos, būtent kultus, tikybinės āpeigos.

Nepagrįsta tvirtinti, kad žyniavimas ir mągika esą pažymiai menkesnio žmoniškumo kaip kultaus ūpeigos. Jose, tiesa, viskas vyksta pagal tām tytia sukurtas sāvokas ir mintis. Bet patsai tikybinis gaivalas žyniāvime ir mągikoje gāli būti daug stipresnis.

Ieškodami tikybos esmės vien tame, kuo norėta jā pareikšti, vargu įgytūme aiškumą. Perivairios ir labai nepastovios yra visos tokios āpraiškos. Kiekvienām tenka pakilti į ašainės sąmonės ir visatā nušvietiantio sąmoningumo sāntykį, į visā-zinojimā. Nors ašainės sąmonės yra labai skirtingos, tikybos prasmė kiekvienai yra ta pati, būtent jos numānymas paties pagrindinio sąmoningumo.

Kur tai gyvai patiriama, ten žmogaus esmėje ir jo asmenybės būsenose vyksta nuodugnus pakitimas. Jo gyvenimo kelias pasieka savo augštumą. Ašainė sąmonė yra augštiausias pasaulio gyvenimo davinys. Bet ašainės sąmonės susivokimas pagrindiniame sąmoningume yra jos pāstangū laiminimas, kurs kelia jā į šviesā augšt jos, į tobulumą.

Kultūra

Kā zmonēs dāro, yra labai įvairios svarbos. Jeigu jų veiksmu reiškiasi žmoniškumas, tenka kalbėti apie kultūrą. Žodis kultūra yra kilęs iš Lotynų. Pradioje juo buvo kalbama apie žmogaus darbą dirvoje, gamtoje. Iš lengvo tas žodis įgijo gilesnę prasmę. Pagaliau juo norima pasakyti, kad pats žmoniškumo veikimas yra klausiamas dalykas. Kas nežmoniška, neturi nieko bendro su kultūra. Visomet aiškiai tai išmanydami, tikrai daug geriau suprasime žmogaus reikšmę gyvenime.

Pasaulio istorė pasakoja, kad žilojoje senovėje kultūra tarsi iš nieko prasidėjusi. Ir tik labai iš lengvo teaugusi. Įvairiose tautosė ir įvairiuose krāstuose ji prazydėjusi skirtingais laikais. Europoje jos vėl nebebuve, kaip sākoma, kada Aigypte ir toliau Hindoje ji tikrai klestėjo. Tūli kraštai ir tūli laikai su savo kultūra labai pragarsėjo. Bet visur pradia padaryta lyg iš nieko.

Dāžniausiai tvirtinama, kad kultūros kūrimo ākstinai esā žmogaus gyvenimo būtinumai: mitimas, apsitaisymas, namai, butas, ir tt. Dār minimos tše ir kelios žmogaus savybės, būtent jūdėjimo, zaidimo dygiai. Tiesa, žmonēs ākstinami veikti visokiū vidujiniū jėgū ir aplinkos išpūdiū. Bet iš jų vienū jokiu būdu negalētū išbūjoti, kā tektū teisētu būdu vadinti žmoniškumo āpraiška.

Kultūros kūrimas gāli būt aiškiai suprantamas tiktai iš āšainės sāmonės veikimo. Kitaip ir kitos esybės, kiti gyvūnai kurtū savo kultūrā. Ir yra mokslininkū, kurie tiesiai tvirtina, kad net augmenys kuriā kultūrā, dirbdami juodžemī. O tūli gyviai, kaip bitės, skruzdėlės, bēbrai, ir kt., nuostabius dalykus padārā. Bet visiems jų dirbiniāms trūksta āšainumo antspaudo, nors jie ir kazī-kokie būtū įdomūs. Jie yra kaip gyviū pavidalai,

kaip augmenų žiedai ir vaisiai gamtos jėgų gaminiai, gamtos sąmoningumo kūriniai.

O žmogaus padirbti ir visai menki daigtai pasižymi tuo, kad iš jų skelbiasi kūrėjo esmės būdas. Visai aiškiai matyt, kad jie yra gimę iš sąsainės sąmonės ir yra jos lyg perkaitinti. Bet nereikėtų žmogų išskirti iš gamtos veikimo. Žmogaus darbas taip pat yra tesinys to, ką didysis sąmoningumas gamtoje padaro. Tik žmogaus veikimu atsispindi ir vietiniskumo sąmonė.

Visa, kas įskaitoma į kultūrą, tuo pasižymi. Todėl ir negalima vadinti kultūra vien žmogaus pastangas pasidaryti nepriklausoma gamtos, kaip aiškina Vokietų mokslininkas Fr. Ratzel'is. Tiesa, ir tai nori žmogaus darbas. Bet nėra tai kultūros kūrimo esmė. Tam kūrimui nieko nereikia klausimai, kaip „atsikliudyti nuo gamtos“ arba kaip „padauginti sąryšius su ja“. Visa tai tėra išdava žmoniškos veiklos gyvenimo srityse.

Aiškiai numanu, kad žmogaus veikimas, vis-tiek, ką jis padarytų, pagrinde siekia didesnės žmoniškumo reikšmės gyvenimui. Kultūros kūrimu žmoniškumo veiksnys nori būti didybė pasaulyje, tarsi visai sąmoningai stengtųsi jį suteikti žmoniškumo pažymį. Vien tai gali būti teigiamoji kultūros prasmė. Mąstykite ir galvokite apie kultūrą, kaip sau norime, vis turėsime sutikti su tokiu jos supratimu.

Žmonės visumet, kada ir kur jie gyvena, darbuojasi vidujinio būtinumo vertiami. Aplinkos akstinimas tam tesuteikia sąlygas ir kryptį. Vidujinis būtinumas yra kūrybinės prasmės ir vyksmo dalykas bendrojo gyvenimo bei pasaulio susidarymo. Todėl kiekvienas žmogus kuria kultūrą, nors labai įvairiu jėgų sukaupimu ir įvairiu pasisekimu. Taip tad iš tokio atskiros žmogaus ypatumo ir toliau iš panašumo tūlų žmonių, kurie sudaro tautą, išeina kultūrų įvairumas ir bendrumas.

Ne be pagrindo Vokietų mokslininkas Adolf'as Bastian'as stebėjosi „žmoniškiosios dvasios lygiu rūšingumu“. Savo tikslams to paties išprusimo žmogus „išranda“ tą patį įrankį, lyg daug kur jis gyventų. Jį todėl nėra jau visumet reikalo jį skolinties arba pasidirbti pagal pavyzdį.

Dâr labai ir ypatingi yra žmogaus „išradimai“. Jie beveik visumet atvaizduoja kūno narius ir jo gyvenimo priemones, net jo jėgų veiksmus ir galėjimus. Prisiminkime kad ir tik dalbos ir rankos dalies nuo alkūnės iki riešo, būtent dilbio, fotografu prietaiso ir akies, telefono ir ausies, siuntiamų aithêrio bangų ir elektros bangų siuntimo iš smagenų, ir kt. Žmogaus sumanumu pasaulio sąmoningumas tiktai tesia savo kūrimo darbâ.

Kultūrų įvairumo priežastys glūdo dalinai ir aplinkoje. Ji savaip veikia žmogų ir sužadina atitinkamâ atoveiksmî. Po skirtingomis padangėmis ir sąlygomis žmoniškumas tegâli įvairiai apsirikišti. Ir būtû tikras apsirikimas, vertinant paviršutiniškai vienâ kultūrâ kitos kultūros reiškiniais.

Europietis, jūrû visaip suraizytos šalies gyventojas, î niekâ neatsižvelgdamas, viskâ geidaujâs pasiglemžti, tegâli atitinkamâ kultūrâ kurti, kurios nėra randama, pavyzdžiui, labai nešvariuose Eskimonuose, rodantiuose didiausiâ pâkantâ ir pâramâ vienas kitâm. Vis-dëlto negalêtûme pasakyti, kad jie yra augštesnês kultūros žmonês.

Kultūros vertei apspresti būtina reikalinga atsižvelgti î tai, kiek žmoniškumas kaip veikslus reiškia visâm, kas žmonêms rūpi, kas yra jû darbâs, visas jû gyvenimo turinys ir pagaliau jo tûris.

Kalbant apie âplinkâ, reikêtû suprasti, kad žmoniškumo veiksmui ji nėra tiktai daigtû pasaulis. Žmogui jame pasidarbujant, dažniausiai žiūrime vien tiktai î jo âsmeni ir laikome jo veiklos sritimi gamtâ, pasauli su jo daigtais, su jo gyvumu ir su kitais žmonėmis. Bet šitaip suprasti âplinkâ, kurioje žmogus gyvena ir veikia, nepakanka.

Žmogaus âplinkâ sudârò ne vien daigtingumas ir viskas, kas palietia jusles, bet ir tos būsenos, kurios žmogui yra žinomos jo vidûje. Žmogû pâtî reikia suprasti kaip jo asmenybês prâdâ. Žmogaus asmuo su jo kūno gyvumu, toliau žmogaus asmenybê su jos jausmingumu ir proto veikimu yra žmoniško veiksnio ne vien veikimo jêga, bet kartu jo ir sritis, arba kaip kartâ sakyta, jo „geografinê provinsa“.

Su šita dvejopa âplinka žmogus nuolatai sântykiuoja. Jau jo kvêpâvimas yra keleriopas. Jis vyksta ne vien kūno srityje,

bet ir vidujiniame gyvenime. Abiejose srityse žmogus nuolatai maino, kas jam reikalinga gyventi. Žmogaus asmenybė yra, taip sàkant, sùkury pasaulio matėrės ir jėgų plaukime. O tame sùkuryje gyvena kaip jo kūrėjas, veikdamas ir veikiamas žmoniškumo veiksnys.

Visa, kas laikoma prigimtomis žmogaus savybėmis, būtent jo jausmai, jo geidavimai, jo mintys, jo mąstymai ir norai, yra žmogaus kultūrinami ir neša savyje visai tokius-jau esmės pasizymėjimus kaip žmogaus pasidarbavimas erdvės aplinkoje, jo daigtinės kultūros kūrimas.

Sis kūrimas turėtų būti suprantamas kaip savaimė išaugęs patvirtinimas žmoniškumo esimo pasaulyje. Žmoniškumas yra esmiškai veiklus, būdamas tikras sąmoningumo augštis. Dėl to žmogaus veikimas ir virsta, kaip dabar galime tur-būt aiškesniu supratimu pasakyti, kultūros kūrimu.

Bet ir dār kartā prisiminkime, kad kultūros kūrimu žmoniškumas pats ĩrodo esās tikras kūrybos veiksnys. Tuo kūrimu jis platiausiai ir žymiausiai toks pasireiškia.

Vis-dėlto yra žinoma dār kita žmogaus veikla. Ji nesikreipia nei ĩ erdvine, nei ĩ vidujine àplinkā, bet statiai ĩ pātīā savo esme, ĩ pātī ašainumā.

Labai svarbu tai pastebėti. Patsai žmoniškumo veiksnys gali stiprėti ir šviesėti žmogaus pastanga. O tuo prieiname visai naujos prasmės kultūrā. Jos veikla kreipiasi ĩ augštiausiā pasaulio dalykā, būtent ĩ žmoniškumā.

Bet tai kultūrai skirties tėra galima, jeigu visas gyvenimas pasitinkamas šviesia išmintimi. Nebeužtenka tām prigimtos asmenybės galios, žmogus turi atsišaukti ĩ žmoniškumo esme. Jos išgalėjimas reiškia ypatingai augštā kultūrā. O tai teks dār aiškinti.

Kā paprastai kultūra vadiname, apima dvejopus reiškinius. Vieni yra visa-tai, kā žmonės padirba, kaipo veikiā žmonės, vis-tiek kokios kultūros laipsnio jie būtū. Jie kuria daigtū kultūrā. Antriejie reiškiniai yra tai, kā neginšyjamai vertiname kaip tiesioginius žmoniškumo pažymius, būtent mokslas, menas ir dora.

Tūli manytojai vadina juos „objektiviomis vertybėmis“, ir skiria nuo jų kiekvienos asmenybės vertybes, kurios turin-

tios būt žmogaus norimos, kurioms kurti kiekvienas turis skirti savo jėgas. Jos sudaro vidujinę kultūrą. Ji pirmutiniausia siektina. Bet tauresnė už ją vis dar yra esmės kultūra.

„Objektívios vertybės“ yra patiriami dalykai, kurie įgyja savo reikšmę tuo, kad jie aiškiai įrodo savo kilmę iš žmoniško veikimo. Todėl visai savaime suprantame, kad augštesnės, būtent vidujinės kultūros žmogus veiktų savęs-nevertai, jeigu siektų tikslai tų dalykų išsigijimo.

Žmogaus uždavinys negali būti didinti žmoniškumo reikšmę gyvenimui arba, kitaip sáakant, kelti kultūros turtų vertingumą. Todėl negali būt svarbu juos tikslai išlaikyti, dar mažiau jais tik naudoties, bet juos vartoti pilnesniám, augštesniám žmoniškumui išreikšti. Jeigu kultūros turtai, minimos objektívios vertybės, tám nėra tikusios, jos, vis-tiek kokios jos būtų, yra be reikšmės.

Menkos vidujinės kultūros žmonės nenumáno savo buvimo reikšmės gyvenimui. Todėl jie klydinėja ir sugriauja savo neapykantoje ir savo geidimuose, savo kovose ir kentėjimuose daug to, ká jie yra kúre, ir turi naujai pradėti savo darbá. Ir savaime suprantama, kad žmonės tai tol darys, kol nebūs siekiama vidujinė ir pagaliau esmės kultúra.

O ji tuo tárpu ir yra ieškoma, tiriant gyvenimo prásme ir verte, pasiilgstant prieti jos gelmių slėpinius. Numanyta, kad kultūros kúrimas yra tesimas gyvenimo kúrimo. Todėl du dalyku žmogui turi rūpėti, būtent savo esmę nešti į gyvenimá ir já tám gyvinti ir stiprinti. O abu vyksta kartu, jeigu dáromu ko-nuoširdiau. Ir abejaip aiškėja kultúra.

Gyvybės ir Galybės Troškimas

Daug yra mąstyta apie gyvenimą ir jo prasmę. Vokietiši filosofas A. Schopenhauer'is vadina „slėpiningąjį judesį, kurs vyksta visame pasaulyje ir nuolatai gamina naujus pavidalus“, naujas lytis, kuria naujas gyvenimo sąlygas, „Wille zum Leben“ (valia gyvybei įsigyti). Sako: „Viskas grūdasi, stumiasi regimon būtin ir gąlint į gyvąjį, vadinas, į gyvenimą, o toliau į gálimai jo gyvinimą. Iš gyvūnų prigimties yra tada regima, kad valia gyvybei įsigyti yra pagrindinis jų esmės garsas, vienatinė nepakintanti ir būtina savybė“.

Iškalbingais žodiais šis galvotojas aiškina toliau jo surastą vėlią gyvybei įsigyti kaip kokią pástangą, kurią visi gyvūnai parodá, norėdami išlaikyti savo gyvybę ir ją kelti. Bet, žiūrint į menkąją išdavą, visas tas pasistengimas atrodás buves perdidis. „Ká teikia gyvenimas tokiám didiám užsimojimui?“ klausia minimas manytojas, ir atsáko: „Máza, kas beveik yra nieks“. Todėl nesá prasmės teigiamai žiūrėti į gyvenimą. Gyvenimas esás kankynė, baisi kántia. I išvadávimá iš gyvenimo, í iškilimá iš kentėjimū nuvedás tiktai gyvenimo neigimas, bet neigimas ne gyvybės apsireiškimū o jo esmės. Valia gyvybei įsigyti turinti būt neigiama.

Toks to filosofo protávimas sukelia tūkstanti mintiū. Tuojau pamanai: Kas yra tatau, kas veržiasi būtin, kas apreiškia minimąją vėlią? Kas yra gyvenimas atskiriems gyvūnám? Kodėl jiems dziugu gyventi? Kas yra tas jų dziugumas? Kas jiems yra gyvenimo kėlimas? Ar galėjimai prisiryti? Galėjimai nuolat veisties? Ir tt. I visa-tai nėra atsakytá. Ir nėra atidengta, kas tše yra esminis dalykas. Pátys gyvenimo klausimai nėra aiškinti, dár-gi nėra nei iškelti.

Tiesa yra, kiekvienas gyvūnas lyg visomis jėgomis stengiasi testi savo buvimą. Didiąjame visame pasaulyje numanomam judesiui pažymėti gal ir tiktų gyvybės vėlios įvardas. Bet nėra pasakyta, kas yra geidiamosios gyvybės esmė. Kalbant apie vėlią jai išgyti, pirma tiktų aiškintis, kas yra gyvybė.

Vieni-kiti manytojai vėliau tai ir numanė ir tvirtino, gyvybė esanti sąmonė. Ir lengva yra pastebėti, kad sąmonė rodosi tikslu visos vėlios gyvybei išgyti. Norėdamas gyventi, žmogus nori sąmoningas būti. Tik todėl jis stengiasi neapalpti. Tiktai todėl jis ir nenori mirti. Visumet jam svarbus jo sąmoningumas. Ką laikome magumu, pasigėrėjimu, dziugumu, nėra kita-kas, kaip tikrai arba tariamai Šviesėjes sąmoningumas tos esybės, kuri patiria minimas būsenas. Žmogus dar ir nujautia savo asmenybėje keleriopą gyvybės vėlią, kurių viena kitajai yra priešinga, ir kad jam reikia suprasti, kas yra tikroji jo gyvybė.

Žmogui todėl valia gyvybei išgyti tegali reikšti vėlią taurinti savo asmenybe, vėlią Šviesinti ašaine savo sąmone, priėti žmonišką tobulumą. Kaip visai kita-ką, kaip ką skirtingą žmogus turi numanyti gyvojo savo kūno, vadinas, augmeniškumo reikmenes savo asmens, nepasālinamus savo geidavimo ir nuovokos gyvenimo, tai esti gyvūniškumo reikalavimus savo asmenybėje. Jū patenkinimā laikyti žmogaus gyvenimo prasme būtų tikriausias apsirikimas. Žmogus turėtų siekti savo esminės gyvybės.

Klystū žmogus, jeigu jis, pastebėjes, kuo gyviai mėginasi, vertintū tai kaip kokį patenkinimā jū pastangū gyviems išlikti. Juk retai koks žmogus tegali sužinoti, ką atskiras gyvis įgyja gyvendamas. Žmonės ir pātys vos tenumāno, ką jie laimi. Daugelis jū apie tai nei mātyste nepamāsto.

Ne ī māžmozius, bet ī viso gyvenimo pagrindinius bruozus reikia atsiziūrėti. Tiktai tada yra gālīma įgyti gilesnī ir teisingesnī gyvenimo prasmės pažinimā. Tiesa, minimas manytojas stengėsi tai padaryti. Todėl ir kalbėjo apie pasaulio prāsmę kaip vėliā gyvybei išgyti. Bet jis tvirtino tā vėliā esant kvailā, esant nesāmone, neprasmingā. Todėl ji turinti būt neigīama. Tada būsiās pasiektas išgānymas. O netiktai neigiantiam vienām žmogui, bet pātiai anai vargšei — apgailėtinājai vėliai.

Rodos kiekvienam turėtų būti aišku, koks didis yra to galvotojo nenusimānymas. Jis bando ne vien suvokti gyvenimo prāsmę, bet ir tos prasmės vertę apspresti ir neigti. Ir pagaliau dār pataria, kaip gālima visā nepavykusī, sukrapaliotā pasaulī pataisyti.

Ar neaišku, kad, pasireikšdamas tokiu būdu, žmogus įrodo savo išmānyimo menkumą! Juk nepersunku numanyti, kokia siaura ir niūki yra žmogaus ir net-gi tūlū filosofū sāmone prieš tai, kokia didelė yra visata, kokie gausingi jos gālīū veiksmāi, kokia slėpinga išmintis visame, kas auga ir dārosi, kaip viskas labai yra prasminga. Ar tada nėra tarsi gaila tojo manytojo, kurs tiek pareiškė, nenumanydamas savo tvirtinimū menkumū? Juos skaitydami, tur-būt išgirstame žemės dvāsios žodī, Vokietīū poėto Goethės tartā: „Tu dvāsiai tik prilygsti, kuriā tu supranti, ne mām!“ Ir iš to reikėtū pasidaryti išvadā. Nėra gālima suprasti tā dvāsīā, kuri yra didesnė ir šviesesnė už mūsų sājā, jeigu nesistengiame savo esmėje šviesėti.

Tada gāl-būt ir pamāstome apie sāmoningo esimo dydī, apie patī sāmoningumo pāgrindā ir tilstame susikaupime ir maldingume. Kaip ir galėtūme dingoties priėje paskutine pasaulio vyksmo prāsmę! Ir jā dār norėti taisyti! Gālima tiktai stengties jā atspėti.

Schopenhauer'io mintys rādo plātiā dirvā Vakarū kultūros niūriame liūdėjime paskendusioje žmonijoje. Labai jos ten klestėjo. Iš to reikėtū spresti, kad tose mintyse buvo kiek ir gyvybės, buvo kiek ir tiesos. Tik ta tiesa nebuvo reikiamai pareikšta. Ne valia gyvybei išigyti, bet pašlijusi žmoniū laikysena gyvenime taisytina. Tiesa, kad ir ji yra gyvenimo dalykas, kuris išsena iš pagrindinės vālios. Todėl, jā seniau neiges, žmogus gālī savo laikysenā ir pakreipti.

Gyvenimā reikia būtina teigiamai vertinti. Tatai yra pagrindinės reikšmės sveiko māstymo tiesa. Tik pirm viso svarbu, kaip žmogus žiūri į gyvenimā, kā laiko esant jo prasmę, kokiā jos sāvokā jis susidāro.

Kitas Vokietīū manytojas, būtent Fr. Nietzsche, su audringu smarkumu reikalāvo, kad žmonės į gyvenimā teigiamai žiūrėtū. Jis ir stengėsi jo prāsmę surasti. Otikėdamas jā priėjes,

skelbė: „Gyvenimo prasmė yra Wille zur Macht“ (valia galybei išgyti).

Taip tai tarsi aiškėjo, kām žmogus gyvena. Ir mintis apie galybę įgijo baisū dydį. Labai ji užvaldė žmoniū mąstymā. Viena-kita tauta joje tiesiog rādo savo esimo prāsmę. Todėl nereikėtū abejoti, kad ir to manytojo nuomonėje yra dalis tiesos. Kā Fr. Nietzsche sāko apie didingājį žmoniškumā ir kaip jis reiškiasi, yra, atmetant tūlus tvirtinimus, tām tikru atžvilgiu beveik tai, kas ir mūsų išmānymu dāro gyvenimo prāsmę.

Negālima ginšyti, kad gyvenimo vyksme yra visokiū galybės siekimo pāzymiū ir kad jame nėra jautrumo ir švelnumo. Kas to pastebėti kai-kuriuose žmonėse, rodos ne daug tereiškia. Tik Nietzsche tvirtinime tūli dalykai yra sujaukti, kurie turētū būti aiškiai skiriami.

Tegul būna gyvenimo prasmė ir valia galybei išgyti! Visai protinga ir net būtina į ją teigiamai nusistatyti. Bet netaip kaip Nietzsche sāko. Žiūrint į visā gyvenimą, minimoji valia tėra labai retai o ir tik siauruose apskritiuose valia kitām pavergti, prispausti, sunaikinti, tarsi ji viena pati norētū būti ir pasilikti. Stebėkime ir atskirkime aiškiai gyvenimo galias vienā nuo kitos ir kokiā ypatingā reikšme kiekviena turi visatoje ir viena kitai! Apie kovā tarp jų negāli būti nei kalbos. Augštesnioji gyvenimo galia negāli kovoti su žemesniaja ir atvirkštiai. Jokiu būdu nesirodo valia viena kitai pavergti. Kūrybai yra reikalingos visos gālios. Tat rodos aišku! Pakankamai tai įrodyta.

Žmonijoje eina, kaip regima, dažnai visokios ir kartais labai smarkios kovos. Ir valia galybei išgyti paviršutiniška prasme trukšmingiausiai džiūgauja. Bet tuo dār toli nėra įrodyta, kad pati pagrindinė gyvenimo prasmė tuo neiškraipytai aiškētū. Priešingai! Tokia valia galybei išgyti yra tikras pakrikimas.

Geriau pamāstant pasidāro visai regima, kad tokia valia išgyti daugiau galybės pikčiausiai priešinasi pagrindinei žmoniškumo pāstangai. Nietzsche tvirtinama ir kitū priimta ir branginama valia neišplaukia iš žmoniškumo sielos. Ta valia visai garsiai skelbiasi tamsiuoju sāmoningumu, gyvūniškumu ir barbariškumu. Ji išaugo materialismo srovėje iš paviršutiniškos gyvenimo žiūros, kuri įj prāsmino žodiu: kova už būtį.

Todėl visi, kurie tą vėliavą garbina, ir tik mąsto, kaip jie galėtų kitus pavergti arba visai sunaikinti. O patiame platiame gyvenime visumet augštesnioji galia kelia ir neša žemesniąją, silpnesniąją. Pasirodo tai jau augmenijoje. Tamsūji, sunkūji materiālā augmeniskumas kelia augstyn į augmens galūnes prieš spinduliuojantios saulės šviesą, į malonūji gaivaus oro kvapą.

Tokią prasmę turi valia galybei išgyti tikrai ir žmonijoje. Žmoniškumo galia yra gyvenime augštiausioji ir turi jame vyrauti. Bet nereiškia tai, kad vienas žmogus spaustū kitą, viena tauta pavergtū kitą ir slėgtū, naikintū jos gyvumą. Žmoniškumo gėlios didingumo teisė yra visā gyvenimā prisunkti ir peršviesti savo sąmoningumo šviesa ir visa kelti ir vesti tauresnin esiman. Tokiu būdu jau veikia pažmoniškos gėlios. Rodos tai gana aiškiai išrodyta tuo, kas jau pasakyta.

Žmonija turi kūrybinio viešpatavimo pareigą gyvenime. Kūrybos klestėjimas siekia vis didesnės gėlios. Bet šita galia reiškiasi gaminimu, gyvinimu, gausinimu, tobulinimu. Todėl ji, kur tik tai kas auga ir gyvėja, aiškiai suprantama kaip nešėja, globėja, šelpėja, auklėtoja. Kūrybos prasmė yra valia galybei išgyti, bet kaip galia, kuri visa, kas esti, nori globoti, nori kelti į švietiantį sąmoningumą, į laimingą dvasinę būseną.

Mokslas

Tâm tikru âtzvilgiu visas gyvenimas gâli bût vadinamas mokslo kûrimu. Nesâmoningumas traukiamas î sâmone ir jos prisunkiamas, peršvietiamas. Todêl ir nenuostabu, kad dabarties žmogus labai didiuojasi savo mokslu. Jo siekimuose jis numâno viso gyvenimo augštî. Tyrinêtojuj niekas negâli tiek dziaugsmo suteikti kaip jo tyrinêjimai. O tiesos jausmas, kurs nušvietia manytojâ, yra jâm kaip koks augstžemiškos bûties sveikinimas.

Bet ne vien mokslininkas imasi mokslo kûrimo. Dâro tai visi žmonês, kaip tik jû juslês pradeda veikti, sântykiuodamos su âplinka, su tomis îvairiausiû jêgû jûromis, kurios atplûsta ir jas uzlieja. Bûdami dâr visai maži vaikai, žmonês stengiasi î tas jêgas îsileisti, îš jû sukurti pavidalû, vaizdiniû, mintiû. Mintiû gaminimas yra mokslo kûrimo pradia, o toks kûrimas paprastiausias žmogaus gyvenimo tikslas ir suprantamiausia jo prasmê.

Îš pat mažû dienû žmogus statiai trokšta prieiti visus gyvenimo slêpinius, îsileisti î jû savumus, visas jû slapybes surast, viskâ pazinti, kas gyvenime vyksta, kas tše dârosi. Nêra nutildomas, niekumet nepasotinamas žmogaus žinojimo ir îsmânymo alkis.

Panašaus gâlima pastebêti jau ir pâzmoniškoje gamtoje. Kas ten yra nesâmoninga, taip-gi pagauna sâmoningumas ir jî perkaitina, zêrêdina, peršvietia. Nusiduoda tai visoje augmenijoje ir gyvijoje. Bet kas tše vyksta, tegâli bût lyginama sâpnui. Su žmogumi tiktai prasideda gamtos diena ir jos dârbas. Žmogus vienas yra ta esybê, kuri gâli sakyti: aš! Vienas jis kuria mokslâ.

Jau pirmieji negimusio vaiko reiškiniai primena dvąsios-sielos veiklą. Jie renka iš motinos kūno, kas atsirandantiām naujām kūneliui yra reikalinga, atmesdami, ką neišmintingos motinos savo kūne netinkamo susikrauna. Dār aiškiau įrodo užgimes vaikas, kurs pradeda ši-tą pastebėti, kas jis yra. Sāntykiuoja su pasauliu savo valia ir galia, savo sąmone. Su ja jis susivokia pasaulyje ir kuriasi apie jį savo supratimā. Iš pasaulio žmogus stātosi savo pasauli. Jeigu jis iš tos neapmātomos gausos nesirinktū tām tikrū išpūdiū, jis neišstengtū juos tvarkyti. Patsai jis turi ja domėtis ir pats jā veikti.

Be dėmesio vidūje nesidarytū jokie numānymai, kuriuos galētū vadinti savo turtu. Dėmesys kaip tām tikra dvąsios laikysena yra pirmutinis žmoniško veiklumo kriptelėjimas. O jeigu žmogū ir kažki-kas veiktū, žādintū ir pritrauktū, vis-dėlto pastebėjimas būtū tikriausiai paties žmogaus dalykas.

Iš to dėmesio, kurį jau žinduolis lopšyje apreiškia, eina kelias tolyn per jaunātve iki pribrendusiojo āmžiaus nuolatai stiprėjantiu būdu. Bent turētū taip būti, jeigu žmonės nebukintū savo jusliū jautrumo ir neniauikintū savo sąmonės. Taip veikiantiems pasaulis nuolatai skurdėja. Ir jie pagaliau nebegalėdami stebėtis tikt družnai ir kvailai meknoja, kad gyvenimas nesās nuostabus.

Panašiai kartais ir tūli mokslininkai apsireiškia. O jiems jų dirbtuvėse vis išnaujo tenka stebėtis. Savo tyrinėjimais jie smelkiasi pasauliui paimti visā nuostabumā, bet labai nudžiunga, kad gāli stebėtis ko-daugiau. Nuolatai jie sau stāto savo pasauli ir mātō, kad jiems tenka statyti be paliovos. Tada šale jų atsistoja ir manytojai, filosofai, tiria visus jų dārbus ir kelia paskutinius klausimus, norėdami atidengti pagrindinius visos visatos kėslus.

Dažnai mokslo dārbas yra laikomas tarsi turtū krovimu. Žmogus savo vidūje turtējās, susikaupiās visokius numānymus, pastebėjimus, vaizdus, sąvokas, ir tt. Bet yra truputį kitaip. Kā žmogus savo vidūje turi, tātai ne po ilgo pasirodo visur pasaulyje kaip jo daigtai ir vykšmai. Žmogus turtina pasauli vidujiniu savo turtu.

Žmogaus vidus tėra kita gyvenimo būtis, kuriā jis kuria, savo sąmonei leisdamas atveikti aplinkos jėgū tūrī. Gimdamas

žmogus pasidaro žmonijos nariu. O žmonija yra kaip tik ta galia, kuri nuolatai kuria vidujinę būtį, jeib iš to pasidarytų pasaulio turinys ir tūris. Gimes žmogus tuojau pradeda dalyvauti žmonijos kūrimo darbe.

Tik tas kūrimas yra daugiopas. Paprastai žmonės tiki kurią tiktai daigtingus dalykus. Bet reikia aiškiai suprasti, kaip tai vyksta. Nesąmoningąją mediagą žmonės pagauna savo sąmone, naudodamiesi savo jūslėmis, ir daro taip paprastiausiai visų žmonių darbą. Bet kas tuo iš jų išeina, tatau toliau kiti naujai apdirba ir tvarko savo sąmonėje. Tše dalykai suskirstomi pagal rūšį ir gimine, mintys palenkiamos sąvokoms, o šios statomos į eiles.

Visa-tai vyksta šitaip. Visų pirma kūnas skirtingomis savo jūslėmis pasitinka pasaulį ir jo jėgas, jų veikimus savaip apstabinina, toliau žmogaus sąsainumas dvąsiškai veikia, visām-tām uždėdamas antspaudą, kurdamas vaizdinius ir mintis, ir jos virsta daigtais žmogaus jėgomis.

Toks visokių laipsnių kūrybinis darbas yra vos apmatomas. Kas jūsių veikimu tampa sąmonės turiniu, greitai vėl pranyksta. Bet negrimsta, kaip dažnai tikima, į nesąmoningumą, tiktai slenka į nežinojimą, išeina iš sąmonės regratio. Vis-dėlto jo žymės kaip-noris pasilieka jūsių srityje. Piešiniai, skaitmenimis, zodiais, raštu ir kt. buves sąmonės turinys stąbdomas daigtų pasaulyje.

Ir tada žmogus kreipia savo sąmone į visa-tai ir prisišaukia naujai, kas iš sąmonės buvo išnyke, gyvina tai dar kartą, prisunkia, perkaitina ir peršvietia viską savo sąmone ir tvarko tai savo jėga ir numatymu. Nevisumet pasiseka viską įkelti į tą pątią šviesą, kurią jis kartą turėjo. Todėl, pavyzdiui, senovės mintių bei veiklos prasmė ir tūris sunkiai aiškėja. Bet visa-tai yra mokslo kūrimas.

Dažnai mokslai rūšiuojami kaip dvąsiniai ir gamtiniai mokslai. Bet jie nėra perskiriami. Patiame pagrinde abiejuose reiškiasi kūrybinis žmoniškumo veikimas. Vienur ir antrur visatos (kosmaus) pasidarymas įgyja naują gąlią tuo, kad žmoguje susitinka abu gyvenimo tikrovės kraštutinumai, būtent sąmoningumas ir nesąmoningumas. Ir tada neveikia vien tos jėgos, kurios sudaro žmogaus asmenybę, bet žmoniškumas reiškiasi

iš žmogaus kiekvieno mokslo darbų visais atžvilgiais. Nesiskelbia juo vien žmogus-mokslininkas, kuris ieško aiškesnio sąmoningumo, pats jį visam teikdamas, bet ir žmogus-menininkas bei doros žmogus.

Jeigu žmogus leistų pasaulio turiniui veikti jo jusles ir leistų joms jį pasirinkti, tada žmogaus gyvenimas nesiskirtų nuo gyvio gyvenimo. Nesąmoningumas būtų tam tikro sąmoningumo prisunktas. Nedaugiau. Bet žmogus tuo nesitenkina. Jis nori prieiti tai, kas tūno anapus juslių patirtių. Stengiasi savo sąmone, net save patį išnešti į visą, ką jis patiria, ir tokiu būdu kuria savo sąmonėje naują pasaulį. Priešingai visiems tvirtinimams, kad už visų daiktų nesą nieko sąmoningo, žmogus visomis savo galiomis stengiasi visakam sąmoningumo nors savo sąmonėje suteikti.

Gamtos mokslininkas nebenori tikrai užsibrėžti, ką jis patiesi, bet išvysti ir visas sąsajas, išmanyti viso-ko priežastis, prasmę ir reikšmę. Nori, gal-būt daznai to nei nenumanydamas, surasti sąmoningumą nesąmoningume, tą sąmoningumą, kurį jis patiria, būdamas asainumas. O kai istorininkas tiria senas žinias, senus užrašytus, tada tai reiškia tą patį, būtent pasaulio vyksme surasti akstinantias galias, viską keliantįjį sąmoningumą.

Kurdamas mokslą, žmogus gyvenimą skaidrina, gyvina, padaro sąmoningumą. Sākoma, jis ieškās tiesos. Bet kas jį yra, žmonių vos vienas-antras gali pasakyti. Kuris jį viduje numānes yra, tas tvirtina: „Tiesa yra, kas tiesingā padāro“. Bet nedaug tokių, kurie tai gali pasakyti, kadangi to šviesėjimo savo viduje nėra patyre. Todėl mokslas labai daznai skleidia tamsius šėšėlius gyvenime o patį žmogų stumia į jū tamsā.

Daigtiniāms ar dvāsiniāms dalykāms suteiktas sąmoningumas toliau veikia žmogaus nustatyta linkme. Tikrai stipresnis priėjes gali tše padaryti pakitimū. Kiti su savo sąmone judina dalykā vis vienodai senu būdu. Ir taip iškliuve į tā kartā sukeltā judesį, jie su savo asainumu jo kaip srovės nešami tolyn. Tokiu būdu pasidaro anos užburtos laikų dvāsios gyvātos, kuriose žmonės kaip užkeiktuose daržuose bėginėja skrituliuose, niekaip negalėdami iš jū tolyn nueiti.

Taip atsiranda ir įvairių žemės kraštų ir padangių dvāsia. Mokslu, kurį žmonės kuria, reiskiasi istikrūjū ta

pati pasauli stãtantioji galia kaip ir gamtoje. O ne tiktai todël, kad klimato ir erdvës sãntykiai dël žmogaus veiklos pakinta, bet kad pãtios kûrybinës gamtos gãlios žmogaus mânymu prisisunkia. O kad tokie vyksmai kaip Didysis kãras ir stovi kosmaus gãliu judesyje, vis-dëlto šis kãras yra gimes iš kûrybinës žmogaus veiklos, turi toliau patius kûrëjus-žmones vertë i ši žygî. Didysis kãras išaugo kaip vaisius bandymo visã esimã statyti ant nesãmoningumo pãgrindo.

Seniai jau žmonës ypatingã dalykã vykdë. Bûdami labiausiai sãmoninga gyvenimo galia, jie stengësi augštiausios reikšmës suteikti gyvenime tãm, kas jû esmei yra tiesiog priešinga, bûtent nesãmoningumã. Todël jis ir griuvo ant žmonijos visu matërës sunkumu ir nuvertë jã i baisiausias kantias.

Mokslas yra gyvenimo vyksme žmoniû laimëjimas, bet ir jû pražûtis. Manytojas I. Kantas stengësi îrodyti išmãnymo ribas. Mokslu žmoniškoji sãmonë apimanti tiktai tã visatos dãli, kuri randasi erdvëje ir laike. Bet tai ir îrodo didiãjã mokslo reikšme. Mokslas yra gyvenimo vyksmas žmoniškumo lygyje. Nieko maziau ir nieko daugiau. Todël gyvenime kaip ir moksle reiškiãsi nuolatai begalë žmoniškû klaidiojimû.

Menas

Kiekvienas žmogus nuolatai kuriasi mintis, iš kurių išauga mokslas, ir tuo savo darbų paprastiausiai pažymi žmoniškumą. Mokslu ir tuo, kas iš jo pasidaro, žmogus tesia tai, ką pažmoniškos gėlios yra pradėjusios. Tokiu savo veikimu todėl žmogus pasilieka jų tarpe kad ir augštesniame lygyje. Bet mokslo kūrimu žmogus dar toli ne visas pasireiškia. Sale mokslo ir kiti galimūmai žmoniškumą skelbia pasauliui. Vienas žymiausiųjų yra menas.

Juo žmogus aiškiai skiriasi nuo visų kitų gyvenimo gėlių. Menas yra didysis žmoniškumo pranašas daigtų pasaulyje. Menu žmogus tarsi prasilenkia su gamtiniu kūrybos darbu, kuriame jis mokslu dar dalyvauja. Menu žmogus toliau siekia ir tiesiai užmeta nesąmoningumui net patiai matėrei savo sąmoningumo atšvaitą. Tat aiškėja, žiūrint kad ir i kokią statulą. Ką žmogus šiaip dāro, yra jo mintiū arba ir nuotaikos pasireiškimas.

Meniška veikla žmogaus esmė nelieka asmenybės vidūje, kaip ji tai dāro, kurdama mintis, o žengia žemyn visais vidujinio gyvenimo laipsniais per protavimo, nuotaikos ir kūno gyvumą iki daigtingojo esimo ir jām taiko savo esmės pažymius. Mene betarpiškai susitinka augštiausiasis sąmoningumas su patiu nesąmoningumu. Menu žmoniškumo galia smelkiasi, neatsizūrėdama i visos gamtos tvarkā, iėiti i jusliū veikimo sriti.

Bet nėra jau menas negyvajai matėrei suteikti šioki-toki pavidalā. Visur pasaulyje mātome, kad randasi pavidalū, kur tik veikia koks-nors sąmoningumas. Bet jie tėra gamtos kūriniai. Meno veikalai pasižymi tuo, kad ašainė sąmonė, taip sākant, atsispindi iš padirbto daigto. Neva-

dindami tū daigtū meno veikalais, nežinotūme, kaip tai įvardinti, kas be aplinkybiū skelbia ašainumo, vienetiškumo galias.

Augmenijoje ir gyvijoje meno veikalai nėra gálimi, kadangi augmenys ir gyviai neturi ašainės sąmonės, nėra žmonės. Todėl ir nėra menas, ką žmogus padáro, vien reikšdamas savo augmeniškumą ir gyvūniškumą, nors ir protaudamas dirbtū. O kurs manytū esás vien tiktai augmeniškias ir gyvūniškias, vadinás, tikėtū gyvenás visai tik kūniškume ir geismingume, tas negalētū bŭti menininkas.

Ir tenka sutikti su nuomone, kad tikro menininko sąmonė yra kita negu paprastū žmoniū. Jo žmoniškumas turi bŭti daug ryškesnis ir veiklesnis, turi pajėgti nesąmoningumá užvaldyti tvinstantia galia, ir tarsi pralenkti gamtos veikimá, užbėgti gamtai už akiū.

Todėl menas skelbia tūlus dalykus jau seniai, kuriuos daugis žmoniū paprastu pažangos keliu tik daug vėliau tesuvokia. Bŭtina meniškumo sályga yra rinktinis žmoniškumo augštumas ir žmogaus pajėgumas. Menko žmoniškumo žmogaus veikalai bŭs ir menkesnio meniškumo.

Gáli atsitikti, kad jie kartais smarkiai veikia ir žmones sujūdina, apsvaigina, privertia juos daug apie juos kalbėti. Bet nebŭs tai ilgám. Nebŭs jie meno veikalai, jeigu bŭs gime vien iš sukilusios nuotaikos arba iš kokio aistringo protávimo.

Kuriantioji galia turi plŭsti iš dvásios-sielos. Kiekvienas menas gimsta iš žmoniškumo esmės, kada ji ryztasi daigtū pasaulyje kurti vaizdus ir pavidalus. Todėl menas ir nieko-kito negáli skelbti kaip žmoniškumą. Jis yra tikriausia savo esme kiekvieno tikro meno veikalo tŭris, jeigu tas veikalas ir parodytū visoki pázmoniškumą.

Kur žmoniškumo nėra numanu, ten táriamasis meno dalykas tēra prástas dirbinys, minties arba geidávimo átspindis. O laikais, kada žmoniškumas vos bēra numanyti, meno veikalai nėra gálimi arba yra tik labai menkos meniškias vertės. Kad mŭsŭ laikais taip dažnai stengiamasi kurti meno veikalus, veikiau reiškia gyvá mintiū veiklumá negu menišká gabumą.

Visŭ aiškiausiai tai matyti iš to, ká žmonės mėgsta pareikšti. Vis jie linksta atkloti pázmoniškumą, bŭtent atsitikimus iš dygiū gyvenimo, iš gimtiškumo, toliau nuotaikos bŭsenas,

kurias dygiai sukëlê, apskritai imant, augmeniškumą arba nuogąjį gyvūniškumą žmogaus asmenybėje. O dažnai tai ten vaizduojama ko-atkakliau, kur tikima tikrai naujus ir didius dalykus pastatyti.

Neseniai buvo iškilė tai, kas vadinosi fûtûrismu, kûbismu, dadaismu ir panašiai. Ir teko ginšyties net su meno istorės mokslininku dėl meniškos jų prasmės. O juk taip aišku, kad visi tie veikalai atkloja kūrėjų vidujinio gyvumo griuvėsius ir apmirimą. Tapytiejie žmonių âtvaizdai têra smêklû žvelgimas pro kauke.

Žinoma, žmoniškumas gâli reikštis ir iš pâžmoniškumo ir pro jį, ir jį taurinti savo šviesa. Tik visi tie gramêzdiški, darkûs dirbiniai nepažįsta to uždavinio. Tvirtinama kai-kada, kad menas esâs be tikslo, ir kartojamas Fransû žodis: L'art pour l'art (menas menui). Bet visai aišku, kad tie, kurie kartoja šį posakį, têra tariami menininkai, pasistâte tikslâ atidengti pâžmoniškumą gyvenime. O vaizduodami, kaip tasai pavergia žmoniškumą, jie to neskelbia kaip skaudiâ tragikâ, bet kaip didį gyvenimo laimêjimą. Todêl labai dažnai jauniausios Europos târiamosios meno kultûros ir tariamojo meno veikalai mielai rodo, kaip pâžmoniškumas viršyja žmoniškumą, biaurumas pavergia taurumą, ir tt.

Tiesa, kad meno veikalas yra be tikslo, kaip jis paprastai suprantamas, bet jis turi bût prasmingas. O ta prasmê tegâli bûti žmoniškumas. Yra skirtinu du dalyku, bûtent vienas, kada biaurumas ir slykštumas veikale pasireiškia iš biauraus ir slykštaus veiksmo, antras, kad ir iš biauraus ir slykštaus dalyko vis dâr spykso žmoniško taurumo nors kibirkstelê. Ir vienas ir antras gâli bût rodomas teigiamai ar neigiamai. Bet menas išlaikys savo garbingumą, jeigu jo veikale žmoniškumas nors ir pavergtas, supântiotas, ir kantiose vis dâr pasireikš. Didis meno veikalas žmoniškumą vis paskelbs ryškiu ir gyvenime vyraujantiu veiksnium ir laimêtoju net ir tada, kada jâm tenka žûti.

Visai nêra reikalo sulieti menâ su dora. Ir negâli pasidaryti menas doros priemonê. Abu yra skirtingi dvi žmoniškumo âpraiški. Netinka todêl meno veikalui bûti doros tarnu. Bet jis gâli ir turi reikšti kiek deramas, kas kilnu ir tauru. Tatai yra

jo prasmė, kadangi jo esmė yra žmoniškumo atspindis. Kur tai neišplaukia iš paties veikalo tūrio, ten jis lieka pridėtu dalyku. Tada kalbama apie veikalo „tendensą“, ir jis peikiamas. Bet kartais taip tvirtinama ir ten, kur veikalas rodo žmones tiktai kiek tauresnius negu daugumą. O tai nesupratimas. Tikras meno veikalas turi būti ko-aiškiausias žmoniškumo atvaizdas, jeigu jis parodytų ir tiktai jo kantias.

Bet nevisumet reikalinga, kad veikalo turinys jį regimai išskeltų. Užtenka kartais veikalui suteikti meniškumą, leidiant iš jo spindėti nors kūrėjo sielai. Būna ir šlykštus veikalas bunka visumet greitai laiku, kad ir būtų žmones žymiai pritraukes. Bet tauraus tūrio veikalus žmonės nesiliauja vertine.

Kiek meno veikalai žmonių dorai reiškia, matyti iš to, kad jį žymiai smunka, kada pasirodo visokie veikalai su nedoru turiniu. Gi vėl tokie veikalai ir tekuriami, kada žmonės menkėja. Gaudomos tada visokios erzavimo priemonės, o kalbama apie naujas išsireiškimo lytis. Bet visi tie nusivarginimai nueina niekais, kad nėra, kas verta apreikšti. Pąžmoniškumas nėra toks turtingas, kad negalėtų būt greit išnešiotas, išnaudotas. Turtin gumas prasideda tiktai su žmoniškumu. Norint jį apreikšti, lytis tām savaimė teikiasi, nereikia jū ieškoti.

Kada žmonės, kurie nori būt menininkais, šį dalyką būs suprâte, tada jiems vartai į vaisingą meno dirvą būs atviri. Tikrasis menininkas kiekviename žmogūje yra jo esmė, jo žmoniškumo pradas. Jām leidiant pasireikšti visokiu vaizdavimu, gimsta pats tikrasis menas. Gaudyti naujų apraiškos būdų yra vaikiškas žaidimas. Kur yra gaivaus gyvumo, ten jis savaimė suranda išraiškos lytį. Žmoniškumo prado gáliai vaizduojant, susikuria veikalai, kurie visais amžiais lieka reiškingi.

Nuotaika ir protas svarbūs ir mene. Bet juodu vienu-du gáli tiktai ká padirbti. Menininkas turi kurti gamtos būdu, gamtą pámėgdžiodamas, kaip jau Graikų manytojas Aris-totelis pasákė. Tik jo žodis dažnai taip suprantamas, kad menininkui reikiá atsizijūrėti į gamtos kurtus pavidalus, į gyvenimo vyksmus, nusidavimus, būti „realistu“. Bet iš tokio kūrimo išeina tik todėll dár tarsi meno veikalai, kadangi juos vis-dėlto žmogus dirbo, kas juose ir pasizymi.

Tikras menininkas pradeda kurti savo viduje. Jo kūrimas vyksta panašiai kaip gamtoje auga pavidalai iš neregimumo į akivaizdą. Reikia kurti kaip gamta kuria, jeigu žmogus nori būti tikras menininkas. Tokia yra minėtojo žodio prasmė. Meno veikalas turi gimti iš gyvo ir tauraus menininko žmoniškumo ir iš jo augti kaip auga, o nesidirba gamtos gaminiai. Labai svarbu yra, kad tai vyktų tarsi savaime, be jokių geidavimo varžymų, o iš tikro pasišventimo, tikro darbštumo. Taip augiant veikalą, Aristotelis būtų tikrai suprastas.

Pąžmoniškos jėgos ir priemonės tam darbui tėra pridavėjos, bet ne kūrėjos. Ir nėra linkimas žaisti kūrėjas, kaip sako Vokietiu poetas Fr. Schilleris. Meno giminė lieka žmogaus esmė. Ir kiek taurus yra žmogus, kiek gyva jo esmė, tiek meniškai yra jo ir veikalai.

Grozė

Visumet yra tikėta, kad menu reiškiantiesi grozė. Istikrųjų ją ir tenka vadinti jo žādu, jo gyvybės kvapu. Todėl visur, kur menas giriamas, norima išvysti ir grozė.

Tik nėra jau taip sau aišku, kas yra grozė. Dažnai vieni kiti apie ją kalba jos tikrai dār nei nenumāne, jos vardu vadindami, kas nieko bendro su ja neturi. Bet ar grozė ir galėtū būti kasdieninis dalykas ir visiems patiriamas?

Graikū manytojas Plāton'as daug pasāko, tvirtindamas, kad gražu esā, kas dalyvauja grozės idėjoje. Istengdamas gyventi idėjų augštumoje, žmogus mātās grozė jos gimtinėje. — Labai verta tokius zodius nuodugniai apmāstyti. Toliau teikiami aiškinimai juos savaip nušvies.

Nuo Plātono minties jau šauniai atsilieka Vokietių manytojas Kant'as. Jis susieja grozės spresmo jėgā su magumo ir nemagumo jausmu. Panašiai māsto ir Vokietių poėtas Goethė, sakydamas: „Gražu yra, kas patinka“.

Bet tokie zodiai lyg sāko, kad grozė būtū kaž-kas neaiškaus, kas išplaukia iš žmogaus jausmo ir apgobia dalykus tiktai kaip koks šmėkšėjimas. Tokia grozė istikrųjų būtū, jeigu ją jungtūme su jusliū pasauliu ir jos nelaikytūme tikrybe, o, tāriant Hindū zodiu, Majos dalyku.

Bet grozė tai nėra. Ji negāli būt randama daigtū paviršiūje. Tiktai sāsajoj su visos visatos pagrindu ji išmānoma. Grozės esmė glūdo sāmoningumo tikrovėje.

Kur pastebimas kūrimo gālios pirmasis vaizdāvimo judesys, ten sušvinta ir grozė. Ji nėra atskiriama nuo kūrimo vyksmo. Pirmasis sāmoningumo kilstelėjimas patraukti į save nesāmoningumā jau ir skleidia savo esmės mirgėjimā kaip koki laiminimā.

Kur gamtoje dār nėra pavidalū, o pastebime pasidārantis pirmas lytis, ten jos mums atrodo grāzios. Prisiminkime tiktai blizgantiūjū rasos ir vandens lašū! O kaip mus užtinka savo nesigiriantia groze snaigēs ir ledo žvaigždēlēs ore, kai jas gerai īsistebime!

Bet daug giliau mus pataiko gyvosios grožēs galia. Ji dziugina, kai gamtoje pamātome augimo jēgā apsistābinantiā pavidalais. Jeigu ir nenorētūme, turime nusistebėti grožēs stebuklais augmenijoje. Tik ne dėl īvairiū jū daigtingumo lytiū, bet dėl jū pasidārymo, vadinasi, ne dėl jū vaisiū, bet dėl jū ziedū.

Vaisiūje jau slepiasi pavidalus kuriantioji jēga. Tik ziedo atsivērimu ji māsina žmogū jos veikimu stebėtis. Aišku, kad augmeniui žydint kas-nors vyksta, nors pats ziedas yra daigtinis kaip ir vaisius. Bet mus veikia daug stipriau žydėjimas negu ziedas. Žydėjimas tikriausiai ir žādina mūsų esmėje grožēs numānymā.

Gyvijoje taip gyvai grožēs nebesuvokiame. Pavidalo kūrimas ten yra lyg pralenktas dalykas. Gyvijoje jau matyti naujos grožēs pradia. Nesāmoningumas jau kiek sāmonintas tše traukiamas iš jo kūryboje pasiekto laipsnio sānsajū ī atskirumā.

Žmogaus lygyje tai visiškai prasilaugia, o dār-gi dvejopu būdu. Vienaip grožē pasirodo kaip prigimties dalykas žmogaus asmenyje ir jo āpraiškose. Antraip ji spindi kaip meno grožē iš žmogaus esmēs. Toji yra taipo-pat žmoniū prigimties grožēs kilmē, bet žymesnē ji pasidāro meno grožēs skelbimu. Kaip naujos rūšies grožē ji sklysta iš žmogaus susikaupimo ir iš jo rankū dārbo. Ir labai pastebėtina, kad kiekvieno menininko kūriniai visai atitinka jo asmens pavidalā, jo nuotaikos bei prātavimo savumus.

Kūrybinio vyksmo plastėjimas vis išnaujo kartojasi visokiu būdu, visokiais laipsniais. Žemiausiuoju laipsniu sāmoningumas parodo esimā kaip esminī savo pāzymī nesāmoningumu. Iš to kyla viso gyvenimo daigtingumas. Antra kūrybos plastėjimo banga jau stābina visokias lytis mineralijoje ir nesulyginamai daugiau augmenijoje, ir tuo atidengia naujā sāmoningumo laipsnī. Tretioji banga atneša gyvijoje nuovokā ir judesī, kurs nori susituokimo ir atsiskyrimo. Žmonijoje jau veriasi ir

kūrybos gelmēs, jeib augštesniame gyvenime kartotū visus jau padarytus kūrybos žygius.

Moksle ašainē žmogaus sąmonē pagauna ir peršvietia gyvenimā kaip daigtingumā ir bendrai kaip esamā. Mene visa-tai įgyja žmoniško vaizdavimo antspaudā. Žmoniškos gālios sąmoningumas vykdo naujā nusidavimā ir tuo skleidia naujos rūšies grožė.

Pirma žinoma jā patiria pats menininkas. Toliau ji kitū pastebima jo kūriniuose. Bet nereikētū manyti, kad ji yra esamas dalykas. Grožės esmē iškyla vyksmu. Ir kaip vyksmas ji pastebima. Tuo ji pagauna žmogū ir jį pildo pomėgiu, patraukia jį gyvumu. Gāl būt sunku surasti tikrā žodį tām pažymėti.

Sākoma, grožē skiriantiesi nuo naudingumo, kadāngi ji mūsų nesiejanti su daigtu ir nekelianti mūsų geidavimo kaip jis. Bet ir tai dār neišaiškina grožės esmės ir kodėl ji taip veikia. Juk geidaujamas dalykas dažnai rodosi esās ir gražus. O ko-gražesnis, jo jis žāda geidāvimū ir patenkinimā.

Grozės esmei numanyti padeda jau jos teikiamas pomėgis. Visa plātiojo pasaulio gamtos grožē, pradedant tuo, kas yra puošnu, ir baigiant tuo, kas yra didinga, mus stebina. Kitaip vertiname tai, kas mums sukelia geiduliū ar gāl net aistrū. Rodos kad tuo negālima stebėtis. Bet ties meno veikalais mummyse vėl sukyla nusistebėjimas. Tik jis jau yra kitos rūšies.

Gamtos grožės akivaizdoje mūsų kūnā ir nuotaikā užplūsta tikras gaivumas, bet ties meno veikalais mes jautiame grožė kaip kokį vidaus nušvitimā ir palaiminimā. Meno veikalū grožē, spindėdama iš kito sąmoningumo laipsnio, mus ir tegāli pataikyti tame patiame laipsnyje, arba jos visai nenumānome.

Gamtoje grožē yra tarsi sāpnas. Tiktai kartais ji sujunda, lyg norētū pabusti. Todėl ji mus gamtoje visumet apgobia didiu ramumu ir raminiu. O meno veikalū grožē yra tikrai veikli, atitinkant žmogaus esmē, iš kurios ji kilo. Kai tik žiūrime meno veikalā, jau ir pradedame jame dalyvauti, pātys visā-kā vaizduodamiesi. Ieškome jo turinio ir jo tūrio, zengiame nuo prasmės iki jos āpraiškos. Ties gamtos grožė žmogus paprastai sustojęs tyli. Tiktai tie žmonės, kurie jos gyvai neatjautia, visokiais šūkiais nori įrodyti esā jos paliesti.

Numanydami, kas mumyse atsitinka grože patiriant, galime pasakyti kad yra gražu, kas grąžū padāro. Tik nereikētū tai aiškinties paviršutiniškai. Grožēti tegāli reikšti sāmoningumo tvinimā, jo šviesėjimā. Pomēgis, linksmumas tēra sāmoningumo gaisas. Kas tikrai yra gražu, leidia žmogaus vidūje neapsākomū spalvū šviesai užtekēti.

Stebėdamas gamtos grože, asmens ir nuotaikos žmogus leidia kuriantioms gamtos jėgoms tarsi patekti į jo sāmone. Bet stebėdamas meno veikalo grože, jis priima į savo sāmone kuriantiosios žmoniškumo gālios veikimą.

Gamtoje žmogus grože patiria, stodamasis į didįjį pasaulinį apstābinimo skritulį, mene jis pakyla į vaizdāvimā žmoniškumo lygyje. Ir vienaip ir antraip jo sāmoningumas lyg vertiamas į užninkantį gaivumą ir šviesumą.

Jeigu to nėra, tada ar patiriamame dalyke nėra grožės, ar žmogus jai nėra pribrendęs, arba yra jau pasenes ir sustingęs, kad nebegāli grožēti. Paprastai toks tampa žmogus, kurs nuolatai sāntykiuoja su tuo, kas yra pikta, biauru, ir todėl patsai biaurēja ir piktēja.

Viskas, kas reiškia naikinimā, nykimā, mirimā ir puvimā, kas priešinasi augimui, vaizdāvimui, gyvėjimui ir šviesėjimui, yra negražu. Bet nereikētū tuo laikyti tai, kad gyvybē apsikloja ūmingant, vaisiui nokstant, augmenijai rudenyje su regimumu atsisveikinant. Biauru, negražu yra tik tatau, kame prievarta menkinama kuriantioji sāmoningumo galia. Ir tikrai biaurimēsi tuo, kas reiškia gyvybės pasibaigimā, sāmoningumo slinkimā į nesāmoningumą, jeigu mirtis nėra esybės grįžimas į patį pagrindinį sāmoningumą.

Yra visoko, kas žmogui teikia pomēgį. Bet tasai yra nelygaus stiprumo ir pastovumo. Iš to ir gālima spresti, ar buvo kas-nors ištikrūjū arba tiktai apgauliai teikiama. Meno grožē taiko į visai aiškū dalykā, būtent į žmoniškā vaizdāvimo galėjimā. Ir žodis, kad grožē grožina žmogū, reiškia pagaliau, kad ji ūgdo kūrybine jo gāliā. Niekumet žmogus nėra toks gražus, koks jis yra kurdamas. Žemesniame laipsnyje tai matyti ir kūno jaunume. Tada kūrybinės kūno jėgos veikia ir grožina kūnā.

Niekas to, ką žmogus patiria, neglūdo už sąmonės ribų. Todėl grožė, kurią pagauna juslės, ir suvokia sąmonė. Tše juslinė grožė susitinka su vidaus grožė, kurioje gyvena save surūdės žmogus. Ji jame jautiama kaip jo esmės plastėjimas. Paprastai vadiname tai džiaugsmu. Juo grožė pasidaro lyg esama. Grožės paliestas žmogus yra gražus. Vėl džiaugsmas žmogū visuomet ir grožina. Kartojasi tai visokiais laipsniais.

Pirma žmogus gyvena bendrojo kūrimo gālioje, kuri veikia gamtoje, sąmoningumu šviesindama nesąmoningumą. Toliau ta galia iškyla iki ašainės jo sąmonės. Dieviškoji vaizdavimo galia veikia žmogumi. O ji pagaliau yra visos grožės versmė. Ir kur ta galia patiriamā dalykā aptvinsta, ten reiškiasi amžinoji grožė. Todėl ir tenka platiausia prasme sakyti, kad grožė yra gyvybės, yra sąmoningumo sklidimas per lyties, per pavidalo kraštus. Kur vyrauja negyvas daigtingumas, nėra grožės. Ir tiktai kurdamas dieviška vaizdavimo galia, žmogus suteikia savo veikalāms amžinosios grožės pāzymius. Visa tada jo esybė kvėpuoja grožė.

Ivairios Meno Rûšys

Išmânius meno esmę, lengviau yra suprasti įvairias jo rûšis. Kiekviena skelbia meniškumą savo būdu. Jû skirtumai pasidaro vienu atžvilgiu iš to, kuo šis meniškumas reiškiasi, iš kur jis ima mediagą ir lytis kûrimui, kitu atžvilgiu iš to, kokią sąmoningumo spalvą meniškumui norima suteikti.

Akstinas meniškam darbui pareina dažnai ir iš aplinkos. Patekes į jusliu pasauli, žmogus, neminint kito, vyriausiai stebisi erdve. Jos nesuprantamumas ir mokslintam mánymui yra vos įveikiamas. Ašainė sąmonė turi būti įgijusi jau aiškią šviesą, kad jai galėtû tai pasisekti. Paprastai erdve numanome iš jâ pildantiu daigtu. Ir menininkas stengiasi jâ tikrinti savo menu.

Toks yra žmogaus ypatumas, kad jis visumet nori menišku vaizdavimu prieiti, kâ jis negali išmanyti ir pasidaryti mokslu. Ir tuo pasitvirtina filosofo Kanto pareiškimas, kad erdvė esanti žmogaus žiūros lytis.

Žmogui gimstant, jo esmė, taip sâkant, daigtingėja ir tuo kartu tampa erdvės dalyku. Bet erdvės nuostabumas jâm taip nedingsta. Ji nėra pagaunama kaip koks tikrovės dalykas, bet ir negali būt vadinama netikrove. Nėra imánoma, kad erdvė būtų be krašto, ir vėl negálima jâ apriboti. Todėl žmogus smelkiasi erdvėje susivokti, išikurti, tvirtinties.

Ir taip jis užvaldo erdve statybos menu, pasiremdamas mokslo daviniais. Lytiu jis tam ima iš to, kas yra erdvinga ir kas įrodo pátvaraus buvimo sântykius. Žemės paviršiaus išvaizda su tuo, kaip ji erdve pildo ir skaido, suteikia jâm pavyzdius. Visa-tai, kas tše pastebima, žmogus naudoja savo kuriamajai erdvei, kaip ji jo dvasioje plinta. Toki erdvingumâ

jis tada suteikia savo kūriniams, tarsi pats tuo pasidarytū dār erdvingesnis.

Tām savo dārbui jis naudojami mātāis ir skaitāis, kuriuos jām teikia daigtingumas aplink jī. Uolos yra sienos, o iškile mediai pāstapāi. Erdvei uzvaldyti jis akylai atsižiūri ī tai, kas erdve pildo, būtent ī mediagos sānsajā ir jos tamprumā. Ir tokiu būdu jis spraudiasi ī erdve ir jai suteikia savo esmēs pasizymėjimā.

Siuo pasistengimu žmonēs tarsi didēja. Pradēja pirma statyties landynes palei žeme, kaip tai dāro ir šiandien dār tūlos žmoniū tautelēs, toliau, būdami kultūringais žmonėmis, jie kuriasi namus, tada rūmus ir šventnamius ir pagaliau net ir tokius pāstatus, kaip laivus, traukinius, lēktuvus, kuriais īstengia nugalėti erdve.

Visa-tai atrodo, tarsi žmogus būtū atsižiūrėjes pirma ī grybā, tada ī medī, ir toliau ī bėgantius ir sklandantius gyvius, ī pātī nenuvargstantī audros paukštī, kurs ne vien parodo, kokia plati erdvė yra, bet ir kaip jis jā nugalī. Visu tokiu dārbu iš žmogaus reiškiasi prādas, kurs neapsākomu gabumu vaizduojasi erdve ir jā perveria nenuilstantia jėga savės ieškantio sāmoningumo.

Maziau ī erdve pātīa o daugiau ī tai, kas jā pildo, atsižiūri lipdybos arba skaptybės menas. Jām ypatingos reikšmēs yra gyvosios, augantiosios, būtent erdvingumā įgyjantiosios lytys. Savo tikslāms žmogus jas pasirenka. Jas jis suteikia negyvajai mediagai, ir tuo save įrodo kaip visā viršijantiā gāliā, kuri vaizduoja kaip sau nori daug nei nemāstydamā.

Sitoje meno rūšyje gyvosios gamtos lytys yra jau visai kitos prasmēs negu gamtoje. Tše tos lytys gyvumā reiškia. Kiekvienā jūjū, bet dār geriau kiekvienas gyvas dalykas gimsta iš tām tikro prādo. Augmenijoje pavidalas yra augimo, gyvijoje augimo ir jausmingumo, judrumo āpraiška. Viso-to lipdyba iš ten imtomis lytimis nesiekia. Ir nenori vien įrodyti, kaip žmogus nujausia ir supranta augimā ir jausmingāji judrumā.

Lipdyboje visos lytys turi apreikšti, kad jos gyveno žmogaus vidūje, jo esmėje ir sāmone. Todėl šios rūšies meno veikalas yra vienu ātžvilgiu ryškiausias. Net iš akmens šaltumo ir negyvumo jis leidia atspindėti visai aiškiai ašaine sāmone.

Kita meno rūšis, būtent tapyba, eina kitais keliais. Ji stengiasi tarsį atsitraukti nuo to, kas erdvingumui atstovauja, būtent nuo mediagos. Tapyba naudojami varsomis, liniomis ir plotiu, vadinas, beveik vien mąstavimo, skaitiavimo dydiais ir sąntykais, jeib galëtü vaizduoti mažiausiu mediagos kiekü.

Si meno rūšis statiai neigia erdvës būtinumus. Ji kuria naują, savo erdve, paprastąją menkindama iki dviejü plismü. Kartu šis menas ir laikingumą sukaupia tarsi viename akies mirksnyje.

Tapyba žmogus per erdve ir laiką pakyla į vaizduojamą erdve ir laiką. Ir tada jis juodu savo vaizdu, savo kūriniu vël ĩneša į patiriamąją erdve ir laiką kaip daigtą ir tuo jiem suteikia didesnį saiką savo esmës ypatumü.

Kas kūrinyje akims patiesiama, tēra, taip sákant, tiktai pažymys tos gyvatos, kuri laikosi kitos tikrovës. Aišku, kad tapyba nori parodyti mediagą, varsas, lytis erdvës ir laiko srityje. Bet ji kvietia žiūrintįjį iš tše pakilti į nuotaikos, į mintiü ir net į sąmonës šviesos būtį.

Todël pats veikalo tūris yra tas žmogaus sąmoningumas, kurs iš jo švietia, nors labai būtü ir ĩdomus veikalo turinys. Ir ko-aiškesnis yra šis sąmoningumas regimose lytyse, varsose ir žymintose mediagose, to-labiau turi būti vertinamas jo meniškumas. Tapyboje siekiama vaizduoti sąmoningumo nušviestą nuotaikos pasaulį.

Tokios tai yra regimojo meno vyriausios rūšys. Nuo jų labai skiriasi girdimasis menas. Jis reiškiasi tuo, ká vadiname Graikü žodiu mūzika.

Ji beveik visai nebeturi sąntykio su erdvingumu. Vyriausia jos dirva yra laikas, o mediaga — oro virpesiai ir aithërio dvelkimai. Juos sukelti ir jiem suteikti savo nuotaikos plastėjimá, jos plasnojimá ir savo sąmoningumą, tai yra, ká žmogus nori pasiekti šia meno rūšimi savo dvāsios galia. Ir klausytojo nuotaika tada patraukiama į pánašü nuotaikos plaukimá ir sklándymá, jeib galëtü sušvisti tše ir ans laiminás vidaus sąmoningumas, iš kurio mūzikos veikalas yra kurtas.

Tatai neįvyksta dažnai. Paprastai žmonës nárdo pergiliai daigtinio pasaulio pomėgiü sámišyje. Ir jų žmoniškumas neįstengia jų asmenybës vidü prisunkti darningumu. Todël

tai turi padaryti darną kuriantioji muzika. Savo veikalu kitų nuotaikoje sužadindamas darningas būsenas, muzikas atstovauja jų žmoniškumo galiai. Ir taip, muzikai veikiant, nors akies mirksni sušvinta klausytojų viduje skaistesnis sąmoningumas.

Todėl muzika dažnai ir vertinama kaip tauriausias menas. Jos veikimas yra labai greitai jautiamas žmonių nuotaikoje. Įvairiausių būsenų žmonės susieina koncertuose, ir netrukus, turingos muzikos pagauta, visų žmonių nuotaika pasidaro maž-daug lygiai darninga.

Muzika nieko bendro neturi su mintiškumu, vadinas su protavimo lytimis, kurios atitinka regimo pasaulio daigtingumą ir vyksmus. Muzika veikia pirm viso tik nuotaiką. Tik tai tse ji gali sukelti sklandymą, suvirpinusi ausis ir visą kūną. O kad Vokietų muzikas Richard'as Wagner'is, kaip kartais ir kiti, ryžosi savo muzika sužadinti ir tikras neabejotinas mintis, tada tuo tik įrodė, kad jis buvo ir poetas. Muzika negali mintių kurti, gal dar mintingumą sukelti. Todėl Wagnerio muzika ir aiškina įvairiomis mintimis.

Visos minėtosios meno rūšys vienu atžvilgiu yra giminingos, nors kiekviena jų turi skirtingą savo pobūdį. Todėl viena kartais ir veikia panašiai kaip kita. Iš šventnamių pastatų eilės lyg skamba muzika, iš statulų šviesos ir šėšėlių dąrosi vaizdai, ir tūli tapybos kūriniai veikia, tarsi jie skambėtų. Gi vėl, pasiklausant muzikos, sušvinta viduje visokios spalvos bei pavidalai, ir pasidaro tarsi jautiami visokie statybos skaidymai, tvarkymai, padalinimai. Bendra visoms šioms meno rūšims yra tai, kad jos savo veikslāvimais siekia juslių, leidiasi į daigtingumo pasaulį ir jo gyvenimą, ir jį kaip-noris turtina.

Visai kita meno rūšis yra, tariant Graikų žodiu, poėzis, vaizdinių menas. Poėzis tiki kurianti tikrus pasaulius, nieko menkesnio. Kiekvienas jos veikalas yra sau gyvata. Ir ji stengiasi visą regimą pasaulį traukti į save, įvesti į sąntykį su savimi. Kitų meno rūšių kūrėjai savo veikimu tarsi žengia į žinomąjį pasaulį. Net muzika kreipiasi į juslių sritį. Bet poetas lyg pakyla iš jo, kreipdamosi į žmogaus vaizduote. Pasaulio turiniu jis naudojasi tik tai kaip mediaga kitam, būtent savo pasauliui

kurti. Net lyrikos kibirkstelių yra žvaigždės, kurios nori šviesti kitoms padangėms.

Dėl viso-to ir pasistengimai visų tų taip vadinamų „realistų“ (tikrovininkų) ir „natūralistų“ (prigimtininkų) šio vaizdinių meno reikšmei pakeisti neprieina savo tikslo. Tiesa, tokių poetų veikalai ir nereikia linkimo šiuo atžvilgiu ką atsverti. Jų esmė turi būti matoma pritraukime ir atspyrime. O kadangi tai stipriau dilgina žmogaus jausmus nors kai-kurį laiką, dār-gi kartais prieš stebintiojo norą, todėl tame tūli mato poezies veikalo didingumą. Ir giria veikalą esant ištikimā tikrovei. O tatau kaip tik reiškia tikriausį nesupratimā to, kas toks veikalas ištikrūjū yra. Gera, kad šis nesupratimas ir tėra tām tikrū laikū pažymys.

Visi tokie veikalai netenka savo māsavimo gāliū su kiekviena prašokantia vālanda. Juk poezies veikalai kuria naujus pasaulius. O ko-artiau jie prisišlieja prie niūraus, paprasto, greit pakintantio gyvenimo vyksmo, kad ir geriausiai pritaikintai, to-menkesnē yra jų gyvenimo ir patvarumo jēga.

Dār ir pats poezies dalykas yra visiškai ypatingas ir griežtai skiriasi nuo to, kas kitose meno rūšyse yra svarbu. Poėzyje pagrindinis reikalas yra žmoniškumo klausimai. Todėl visi žmonės yra kaip menininkai poetai. Visų kitų meno rūšiū atgarsius gālime pastebėti ir pažmoniškoje gamtoje. Poėzis yra gryniausias žmogaus menas. Todėl ir visų žmoniū mėgiamas ir mėginamas. Žmoniū meniškumas yra, žinoma, labai nelygus. Todėl jų tokie veikalai ir nėra tos patios reikšmės.

Poėzyje aiškinasi žmoniškumo gālios sātvykiai su kitomis, dažniausiai su pažmoniškomis jēgomis, kurios gyvenime reiškiiasi, kurios kad ir slėpiningai veikia visoje visatoje, visame, kas yra. Šie sātvykiai tuose veikaluose vaizduojami. Ko-giliau jie pagaunami, to-galingiau sukliamos mintys ir nuotaikos būsenos savo veiklai ir to-gyvesnē yra kuriantioji svajonē, kuriantysis apstābinimas, veikslāvimas.

Tai yra aiškiausiai matyti iš galingiausiojo žmogaus meno, būtent iš vaidinio, Graikū žodiu vadinamo drāma. Tše pati veikalo prasmē yra žmoniškumo gālios pasistengimas išskilti iš pažmoniškumū jēgū valdios, apskritai

imant, iš gyvenimo gėlių pantių ir pavergimo. Senieji Graikai tai aiškiau numanė kaip mūsų laikų žmonės.

Anais laikais dramos dažniausiai buvo skirtos klausimams, kurie visai tautai ir visai žmonijai yra reikšmingi. Mūsų laikais atskiro žmogaus net visai niekingi reikalai padaromi viešo dėmesio dalyku. Ir didieji žmonijos siekimai lieka pamiršti. Jie nebėra įdomūs. O tūli vadina net pažanga tai, kas yra tikriausias smukimas, net atkritys.

Tas apsirikimas tegali būt išvengiamas, žmonėms įgyjant daugiau sąmoningumo, pradedant aiškiau šviesti jų sąsaini sąmonei. Tada aušta laikai didingiems poėtų veikalams.

Pagaliau tenka minėti dar viena meno rūšis. Ji kartais vadinama Lotynų žodiu reproductiviu (atgaminantiu) menu ir dažnai nelaikoma kūrybinės reikšmės, kadangi tos rūšies menininkas savo menui naudojasi kito menininko kūrinium. Vis-dėlto ir jo darbas yra tikras menas. Jį darydamas, žmogus turi taipo-jau savo uždaviniui pasižvesti iš savo esmės gelmių. Juk tik tas žmogus yra menininkas, kurs reiškiasi iš savo esmės gyvumo nujautimo.

O tat yra kaip tik esmingasis visų rūšių menininkų veikimas, vis-tiek, ar jie kurtų naują veikalą arba pasinaudotų jau kurtu savo meniškumui pareikšti. Bet tas kūrimas yra paprastai pracinamas veikimas, imkime, kad ir dainos dainavimā. Iš to pasilieka tiktai gražus atminimas, kurs pranyksta neilgai trukus.

Toks kūrimas ir nesikartoja. Kitas tos patios dainos dainavimas yra visai naujas dalykas. Todėl tokių kūrinių vertė sunkiai patikrinama. Mūsų laikais dainos dažnai įdainuojamos į plokšteles. Tik nevisumet tai gerai pasiseka. O dainininkas nieko pataisyt negali, tiktai rasi dar kartā dainuoti, vadinas, naujai kurti. Vis-dėlto tikrasis menas ir tše gali reikštis. Visi meno kūriniai turi gimti giliai iš patios žmoniškumo esmės.

Kalba

Mąstantiām žmogui rodosi visai aišku, kad kalba yra garsusis žmoniškumo pasizymėjimas ir vienas ryškiausių žmogaus kūrinių. O kalbėjimas primena kai-kuriems net visos kūrybos įvykimo slėpingumą. Aiški išmintis tārė: „Pradioje buvo žodis. Ir žodis buvo Dievūje. Visi daigtai juo yra padaryti“. Taip visatos kaip ir kalbos pradžia ieškoma dvāsios augštumoje. Gāl todėl kalba vieniems-kitiems ir yra toks labai įdomus dalykas. Kad ji daug reiškia, visi žmonės jautia, ir ją tikrai brangina, jeigu ją iš tėvų paveldėjo. Bet didysis jos nuostabumas, jos tūringumas ir reikšmingumas tiktai tām aiškėja, kurs jos esmę tiria.

Nepersunku suprasti, koks sudėtinis veikimas yra kalbėjimas. Jām pavykti sąlygā sudāro keli dalykai. Paviršutiniškā galimumā kalbėti teikia gyvasis, judėti tinkamas žmogaus kūnas. Bet jis turi būti dār miklintas tām tikriems garseliāms ir balsams gaminti. Toliau tām reikia ākstinū. Jie kyla iš įvairiū, ī aplinkos išpūdius atveikiantiū vidujiniū būsenū ir turiniū, būtent iš visokiū laipsniū sąmoningumo, kurs minimiems balsams teikia prāsme ir jais pasidāro patiriamas juslinėje būtyje.

Visa-tai turint galvoje, yra numanu, kad kalba apsireiškia kalbėjimu. Vis-dėlto ji yra skirtingas, nuo jo atitraukiamas dalykas. Pilnas jos supratimas nelengvai įgyjamas. Kartais kalba vadinami net by-kokio gyvūno apsireiškimai. Bet reikėtų ją palikti grynu žmogaus reikalu. Žmogus kūrėsi kalbā, jeib ji būtų jām priemonė apsireikšti. O ji yra tikrai net slėpingas kūrinys. Tiesa, ją gālima regėti ir girdėti. Tatiau ji nėra daigtinga.

Kalba yra vyksmas, tvarkomas žmoniško kūno gyvumo, omės, nuotaikos, nuovokos, protavimo ir sąmoningėjimo dėsnių, vyksmas, kuriame dalyvauja panašių savumų žmonės. Kitaip sàkant, kiekviena tautù kalba yra àtskira žmoniškumo giesmė.

Pàgrindù minėtojų kalbėjimo sàlygù susidàro visa eilė visokiù prasingù judesiù garsai, kurie gàli bût kartojami ir išlengvo gàli daugėti ir aiškėjantiu sąmoningumu spindėti. Taip ir suprantama, kad kalba auga su šviesėjantia ašaine sàmone, su išigàlintiu žmoniškumu. O kad iš senù iki mûsù laikù visokios ir labai skirtingos nuomonės apie jà yra skelbtos, giliausiaja prasme jos tà pàtì tvirtina, bûtent kad kalba kuriama žmogaus esmės, bûtent kūrybos augštumos apraiškos.

Augstiau sàkėme, kad mokslas ir menas esà du esminiu žmogaus apsireiškimu. Ir savaime kyla klausimas, ar kalba yra toks tretias, ar jà reikėtų jùdviejù vienàm ar antràm priskirti. Juk kalba primena meno, bûtent mûzikos kùrinì, ir vartojama mintims apreikšti, vadinasi, mokslo tikslams. Ir taip matyt, kad ji yra abiejù dalykas, bet mokslo todėl, kad ji jau kurta kaip meno veikalas. Tokiu būdu jos esmė aiškėja. Bet geresniàm jos supratimui reikia dâr giliau ir platiau apmàstyti, kaip vyksta gyvenimas, kuriame žmogus savo apsireiškimais dalyvauja, stovėdamas jo viduryje.

Žmogus yra visatos gàliù gausos auginys su keleriopumo pàžymiais. Iš tù gàliù auga jis pats kaip dvàsinė galia ir šviesa, jo protavimo ir jo nuovokos gyvenimas ir pagaliau jo ir kūnas. Tasai su visais savumais yra erdvinis-laikinis žmogaus apsireiškimas, žmogaus esmės kùrinys, tikras meno veikalas. Bet jis visà žmogaus gyvenimà yra jo ir priemonė visoms àpraiškoms. Todėl visu, kà žmogus atneša, pasižymi ir kūno ypatumai.

Žmogaus asmuo iš visù pusiù pataikomas visokiù išpùdiù. Tie, kurie jo kùnà veikia, yra iškarto jo jusliù skirstomi, tarsi rùšiuojami. Kà mātome, nesukeisime su tuo, kà girdime arba uzuodiame. Pats tù išpùdiù tûris virsta žmogaus nuovokoje, vadinasi, jo vidùje tàm tikromis bûsenomis, kurios protavimo

sirtyje įvairiais laipsniais žmogaus sąmoninamos, atitinkamai jo dvasios stiprumui ir šviesai.

Vaizduodamiesi žmogų nejudamą, stovintį gyvenimo jėgų srovėje, matytume jo būsenas ir mintis, kurios minėtų būdu susidūrė, atsiliepiant į erdvinę aplinką, kaip kad išpūdiai atgėl atkristų į pasaulį. Tik, atveikiami iš žmogaus, tie išpūdiai nebėra tie patys, kokie jie buvo, bet yra virte būsenomis ir mintimis. Tos tad ima iš žmogaus jėgų ir savumų ir neša su savim šioki-toki sąmoningumą.

Ir aplinkoje, būtent pirma asmenyje ir toliau pasaulyje, visi tie atgarsiai veikia pomažu ar ir greičiau, desties, kokios jų jėgos yra. Tikri dėsniai nustato to veikimo reikšmę. Nuotaikos būsenos sukelia žmogaus asmenyje kraują ir padaro, kad pakinta veido išvaizda ir rodosi visokie judesiai. O mintims prisidėjus, judesiai virsta tikslingais, erdviniais-laikinais-priežastiniais siekimais.

Bet nuotaikos būsenos ir mintys veikia toliau. Jos nelieka žmogūje, jeib vien reikštųsi tinkamais judesiais, jos plaukia iš asmens, kurs jas yra patyres, kaip sākoma, į aplinką, iš kurios išpūdiai veikė jusles. Žinoma, žmogus nori teikties kitiems žmonėms. Bet gerai pastebėtina, kad visa, kas tokiu būdu iš žmogaus teka, yra jo sąmoninta, jo vaizduota! Todėl tuo daug tenka kitiems žmonėms. Apskritai sākant, žmogaus aplinka turtėja, būdama ir taip jau labai įvairi. Daug visoko reiškiasi iš oro, vandens, žemės, iš augmenų ir gyvių žinomai ir slaptai. O prie to prisideda iš žmogaus visokios būsenos, vaizdāvimai, sāvokos, mintys, kurios spindi iš jo į aplinką ir tše veikia kaip daugiau ar mažiau sąmoningos jėgos.

Visa-tai, tiesa, tūliems nėra imānoma ir laikoma mokslingām žmogui dėmėties neverta. Tatiau tenka pasakyti, kad minimi vyksmai jau vis dažniau su didesniu ar menkesniu išmānymu ir gāl kitokiu prāsminimu teigiamai minimi. Ir taip švinta gyvenis ir teisingesnis pasaulio supratimas.

Jau ir žinome arba nors numānome, kad savame krašte su jo gamta ir žmonėmis gyvename visai ypatingame jėgų ore ir nuolatiniame sāntykiāvime su jais. Žinomųjų laipsnių gyvenimo gālios veikia, jeib nesāmoningumas būtū šviesintas sąmoningumo.

Tai vyksta augmenijoje kaip koks sapno alsavimas. Gyvijoje aušta budimas. Bet žmogūje, kurs yra pirmoji ašainės sąmonės esybė, nusiduoda tikras kūrybinis sąmoningumo veiksmas jo asmenybės ir aplinkos pažmoniškumui. Iš to tad kyla ir žymusis noras viską išmanyti. Tām kuriamos mintys, ir jomis grindiamas mokslas.

Visa-tai prisimint svarbu kalbai suprasti. Jos sąntykis su mokslu iš paskiau pasakyto kad ir tik lyg per koki šydą pasirodo. Bet negalėsime tvirtinti, kad kalba išauga iš pasistengimo kurti mintis, kaip tūli tiki. Mintis kurdama, žmogaus esmė darbuojasi tiktai asmenybės vidūje su tuo, kas iš aplinkos į jį įplaukia ir jo priimama. O su kalba žmogus kreipiasi į aplinką.

Taip ir pasirodo menas. Jį kurdamas, žmogus atspindi savo esmę iš vidaus į aplinką. Ir visą kelią per mintiū gyvenimą, nuovokos būsenas iki daigtingo pasaulio jis tarsi trumpina. Vidujinis vaizdavimo vyksmas virsta lytimi visām, kas yra jusliū srityje ir jas veikia. Bet tas vaizdavimas nėra gaminyš to jusliū veikimo, o keliamas žmoniškiosios, vadinas, ašainės sąmonės. O tatai yra lemiantios reikšmės.

Iš tokio dvejojumo gimsta kalba. Kilstelėjimai ir judesiai, mintiū žibtelėjimai žmogaus sąmonėje, sužadinti aplinkos išpūdiū, suteikia galimumą kalbai kurti, bet nėra dār jos kūrimas. Jį vykdo vaizduojantiojo žmoniškumo prādo galia. Atitinkamai minimāms judesiāms ši galia, kreipdamosi į aplinką, sukelia žmogaus kūne visokius pakitimus ir judesius, kurie pagaliau virsta visokiu regimū, girdimū ir palietiamū ženklū davimu. Iš lengvo žmogaus kūnas tām visiškai tampa tinkamas ir virsta iš prigimties būvio nauju, graziu meno veikalu, kurs, reikalui esant, gāli apreikšti kitū klausai, kas žmogaus sieloje yra. Kūnā padārius tinkamā tikriems garseliāms gaminti, kalbai kurtas vienas svarbiausiųjų galimumū.

Sitām priruošimui daug reiškia kūno pavidalā stātantioji galia, kuri krauju veikia, su kuriuo vėl sąntykiuoja nuotaikos gyvenimas. Iš tše pareina kalbos garseliū ypatumas. O kad tūli mokslo žmonės ir tiki, kalba nesanti prigimta, vis-dėlto tai negāli būti tiesa. Kiekviena tauta kūrēsi kalbā pagal kūnā gaminantį kraują. O kad tām daug

reiškia ir aplinkos gamta, kūnų pavidalą stātantioji galia kalbos ypatumui vyriausią padāro. Tik pati jos esmė išeina ne iš kūno, bet iš žmoniškos dvāsios-sielos.

Kalbos gyvenimas be to dār primena, kad ji nėra vienos esybės kūrinys. Todėl ir sākoma, kad kalba išauganti iš žmonių sātntykiāvimo. To sātntykiāvimo ji atitraukiama nuo kalbėjimo ir tampa atskiru, savaimingu dalyku. Bet nereikėtų antros eilės veiksnį laikyti pagrindiniu ir vienatiniu. Pagrindinis kalbos kūrimo prādas yra žmoniškoji dvāsia-siela, būtent patsai žmogus-menininkas. Kiekvienas žmogus kalba, norėdamas apsireikšti. Ir tuo aiškėja, kokia yra jo asmenybė su visais jos savumais.

Tos patios tautos žmonės reiskiasi panašiai jau dėl tautinio kūno panašumo. Taip jie pasidāro vieni kitiems suprantami. Taip jie ir išvysto savo kalbā, kiekvienas turtindamas savo nuotaikos ir protāvimo gyvenimā ir kurdamas tām tikrus balselius kaip mintiū ir jausmū nešėjus savo asmenybės gyvumui ir esmės šviesai apreikšti.

Bet dār kartā pasisakysime, kad jau pats kūno prisiruošimas kalbai, kiek jo ypatumas jai reiskia, yra žmoniškos esmės dārbas, kurs vykdomas ašainės sāmoneš. Tada ir yra gālimas kalbėjimas. Jį reikia aiškiai atskirti nuo kūno tinkamumo kalbėti. Kalbėjimu žmogus antrā kartā pasirodomenininku, o jau daugiau savigai, iš savo ašainumo. Kalba ir ašainė sāmone nėra skiriami. Be ašainės sāmoneš nėra kalbos. Todėl visū žinomū esybiū vienas žmogus tegāli kalbėti.

Pāžmoniškū gyvūnū susitarimas įvyksta kaip garsas ir ātgarsis. Aiškiai tai yra suprasti iš gyvuliū bliovimo. Ir paukštiū tšežėjimas nėra pasikalbėjimas. Bet kadāngi žmonėse veikia ir pāžmoniškumas, todėl ir žmonės dažnai atsiliepia į garsā tiktai ātgarsiu. Bet šviesėjant ašainei jų sāmonei, jų kalba vis geresnė tampa žmoniškumo esmės reiskėja. O tām šviesėjimui daug padāro žmoniū sātntykiāvimas, iš kurio vystosi kalba.

Ji, mat, žmogaus kurta ir vartojama apsireiškimui, o pirma lygaus sāmoningumo esybėms. Klausydamiesi to, kas pasākoma, ir atsiliepdami, žmonės dalyvauja kalbėjime ir tuo kalbos tobulėjime. Tatai vyksta ilgas āmžiais. Šviesėdamas ir

turtėdamas žmoniškumo prėdas atitinkamai veikia kėnė ir jė padėro tobulesniu meno veikalu. Bet kalbai tai tėra svarbu vienu atžvilgiu. Kitas dalykas yra tai, kad ji pati tampa reikšmingesnė ir turtingesnė.

Tokia ji yra, kad jos skambumas grožėja, pilnėja, zodių gaušumas didėja, ir jų lankstumas vikėja. Kur daugiau yra dvėšios Svitrėvimo, ten ir kuriama daugiau zodių, kurie visokiomis savo galėnėmis tai atspindi. Visokių galėnių ir įvairių zodių turtingiausioji dvėšiniėms dalykėms išreikšti yra, rodos, Sanskrito kalba. Kitos kalbos tais reikalais vargsta, jas lyginus su ja. Vartojant kalbė ko-daugiau skelbti daigtingumo pasaulio dalykėms, galėnės krinta, zodiai gausėja, bet ne tiek nauju kėrimu, kiek pasiskolinimu.

Tokia kalba yra ir lengviau pernešama nuo vieno žmogaus ant kito. Ji pasidėro daugiau įrankiu, vartojamu dalyku, koks rodos yra Anglų kalba. Ir kalbos reikšmei, bėti žmoniškumo āpraiška kaip meno dalykas, menkėjus, žmonės gėli spėlioti apie vienė kalbė visai žmonijai ir bandyti jė išiteikti net dirbtiniu bėdu. Ištikrėjų kalbos daugėja su žmonijos tūriningėjimu.

Yra žinoma, kad žmonija, keliaudama āmzių keliais, vis daugiau skirstosi į įvairias Sakas, į pėdermes, į tautas. Paprastai tikima, kad jos skirstantiosios pagal kalbas. Bet nėra taip. Jos skirstosi pagal kraujė ir pagal nuotaikė ir iš to pasidėrantio protėvimo savumus. Tada žmogus-menininkas tokiu savo vidaus gyvumu veikia savo kėnė, ir jė tuo padėro meno veikalu. Juo žmogus naudojasi kalbėdamas, vadinas, antru bėdu pasireikšdamas menininku ir skelbdamas ne vien save, savo esme, savo mintis ir bėsenas, bet ir kėno savumus.

Visumet pirma pasirodo, kad kalba yra tokia, koks yra žmogaus kėnas. Gyvėdamas ir tūriningėdamas žmoniškumas nebegėli tenkinties keliomis tautomis. Todėl jis kuriasi jė nuolatai daugiau pagal zemės kraštus. Ir iš skirtingų kėnų reiškia tada skirtingas kalbas.

Kartais yra manyta, kad mintys gėli bėti kuriamos tiktai mokant kalbėti. Bet kaip su nebyliais? Ar jie be mintių? Tiesa, kad kalbant nuovokos ir protėvimo galia stiprėja. Vis-dėlto reikia pirma vaizdinius susikurti, norint mintis zodiais pareikšti.

Pagaliau kalba yra visų to paties kraujo žmoniu, būtent visos tautos sąmoningumo apraiška. O tame sąmoningume dalyvaudami pasikalbėjimu, visi žmonės sąmoningėja.

Kalba, pagrįsta kūno ypatumu, jo augimu ir sudėtimi, gyvena pasikalbantiųjų daviu ir ėmimu. Ir kaip žmonės jiems atplaukiantias mintis gyvina ir šviesina, taip kiekvienas žmogus savo tautos kalbos ir žodius pildo savo kūno išduodamu skambumu ir savo sąmonės šviesa ir spalva. Kalba tokiu būdu įgyja nuolatai daugiau gyvumo ir sąmoningumo. Bet visa-tai tik ta sąlyga, kad kalbantieji patys šviesėja.

Taip kalba jau yra toks meno veikalas, kurs, paimtas nuo atskiro kūrėjo, vartojamas kiekvieno kito žmogaus, kurs kalbėdamas jį vėl pasidaro savo meno veikalą, jeigu ja nesinaudoja tiktai kaip ožrankiu dār gāl kitų mintims apreikšti. Nežiūrint to, kalba yra visos tautos kuriamas meno veikalas.

Iš viso to aiškėja, kad kalbos meniškumas yra trejopas. Daigtingąjį kalbos pagrindą sudaro dār kartą meno veikalą tūpes kūnas. Kalbos žodynas ir žodių pakitinimas bei subūrimas, tautos amžių laiku kuriamas, yra antras toks veikalas. Pagaliau meniškai veikia arba nors turētū veikti kiekvienas, kurs kalba. Juk mokėti kalbėti reiškia galėti atskiroms savo patirtims suteikti girdimas lytis. Bet ne vien tai. Giliau žiūrint, kalbantysis turi istengt vaizduoti, leist savo sāmonei šviesti ir smeigties į klausytojo sāmone, jeib ten būtū priimta ir pasidarytū sāmoneš turiniu, kurios ji būtū naujai šviesinama.

Tame glūdo pasikalbėjimo ir pasipāsakojimo reikšmė. Kalbėtojas save teikia kitiems ir pasidaro jų patirtimi, jų sāmoneš turiniu. Ir toliau nėra kalbėjimu siekiama kitiems, taip sākant, kokius įvykius kartoti, bet jiems padaryt gālima savo asainėje sāmoneje su tū atsitikimū prasme ir gyvumu santlykiuoti, būtent viens kitā įgalinti mokliškām ir meniškām kūrimui.

Suprantamas dalykas, kad žmonės nesikalba pilnai sąmoningai šitām tikslui. Jie kalba, kadangi yra malonu kalbėti. Dvigubā dārbā tuo darydami, kaip mātėme, jie savo sāmone

Šviesina ir tuo jautia gyvėjimą. Vartojami zodiai ir sakiniai yra gana dažnai tiktai reiškiniai dygių ir omės gyvenimo ir toliau tiktai visokių gėdimų, gėdulių, nuovokų ir mintių. Bet už viso to pagaliau stovi žmogus su savo esme ir jos šviesa. Ir reiškia savo vienetiškumą.

Kalbėdamas žmogus tikriausiai save teikia pastebėjimui, patyrimui. Todėl iš kalbos ir aiškiausiai matyti, kokio žmoniškumo laipsnio, koks pribrendęs arba dar žalias yra kalbantysis. Žemo laipsnio žmogus kalbėdamas tesvaido žodius, kuriuos jo tauta yra kūrusi ir kaupusi, ir tokiu būdu šiek-tiek primena esąs ašainė esybė su tām tikromis reikmenėmis.

Daugiau jau reiškia turtingesnio vidujinio gyvenimo žmogaus kalba. Tik dar neišrodo tokio gyvenimo žodingas koks kalbesys. Kalba tām duoda tiktai galimumą. Bet ištikrųjų kalbantysis turi kalbą gyvinti. Laikais yra žmonių, kurių vidujinis mintių ir nuotaikos tūris taip labai praneša kalbą, kad ji nebeužtenka tām apreikšti. Ir todėl ji turi būti nuolatai papildomai kuriama.

Gi vėl kalba gali būti labai turtinga ir tūringa, bet žmonės, kurie ją vartoja, yra viduje skurdūs ir neturi nieko, kas verta būtų apreikšti. Dažnai net ieško naujų reiškinių, tarsi jie būtų pats žmoniškos dvasios tūris, pati jos vertybė.

Kartais ir tikima, kad žmogus, išmokdamas daug kalbų ir visoko patirdamas, kaupia didį dvasinį lobį. Bet nėra taip be tām tikrų sąlygų.

Pagaliau yra dar ir tokių žmonių, kurių kalbėjimas reiškia visai ypatingą galią. Jų žodiuose ir sakinuose žėri slėpinga ugnis, spindi slėpinga šviesa. O tai nepadaro teikiamos gausios žinios, įvairus sąmonės turinys, bet augštesnio laipsnio sąmonės šviesa, stipresnė žmoniškumo galia.

Tiktai tse, kur toji yra pilnai pribrendusi, gali iš kalbos plūsti galybė ir išmintis. Tada kiekvienas žodis yra ir veiksmas. Todėl didiųjų žmonių parciškimai ir pasidaro taip labai žymūs, kad juose tuojau numānomas jų kūrėjas. Prisiminkime tiktai Anglų poeto Shakespeare'o arba Vokietų poeto Goethės žodių arba Viešpaties žodių Evangelėse.

Vien todėl, kad tariamasis „dvasinis lobis“ ir žādina žmoniškumo galias, kalba ir vien paprastai mokslintų žmonių yra.

kartais svarbesnė negu kitų pasākymai. Bet nėra taip jau ir visumet. Tūlū mokslininkū kalba yra tikras visokiū kalbū krisleliū ir gabaleliū mišinys. Ir jau todėl ji negali būti augštesnio tūrio.

Svetimos kalbos zodiū vartojimas įrodo visados kalbėtojo nepajėgingumą savigai mąstyti. Jo paties mąnymā turi uzvaduoti svetimi — neaiškūs zodiai. Sviesi ir stipri dvāsia spindi ir iš māzo zodiū ištekliaus, jeigu dār nėra jų visa-kām. O jų niekumet nebūs, jeigu svetimiejie zodiai imami nepamāstant. Iš kiekvieno zodio tik tada spindi aiškesnis sāmoningumas, kai jām prasmė nėra uzkabinta, bet auginta iš jo šaknies.

Tūringa, vadinas, galingos dvāsios kalba perveria, gyvina, nušvietia, Sviesina. Tokios pasiklausės, žmogus jos kaip ir kito meno veikalo yra stiprinamas savo žmoniškume ir dvejojū būdu veikiamas.

Jis išmoksta kito žmogaus sāmoneš turinī, kiek tojo jām kalba paskleidiama, savo sāmone naujai Sviesint, ir išmoksta zodiām kaip juslėms prieinām dalykui tā savo sāmoningumā iliėti ir toliau taip kitiems pasiskelbti.

Tur-būti, kad žmogus pradėjo kalbėti ne zodiais bet judeisiais, ženklais ir piešiniai, vadinas, regima kalba, ir tik vėliau tenoko girdimoji, kuri tada įgijo kuone pirmenybe ir pasidārė pagrindu naujai regimai kalbai, būtent rāstui. Mūsū laikais abi kalbi vartojami greta viena antros.

Giliau veikia be abejonės girdimoji kalba. Kalbant ji yra tarsi naujai kuriama ir girdintījī pasieka betarpiškai. Kalbėdamas žmogus yra, kaip jau aiškinomėsi, tā akies mirksnī ir tame patiame daigte kūrėjas-menininkas. O kad jusliū žmogus ir māza kiek daugiau negu garselius pagauna, nuovokos žmogus kiek ir nujautia kalbėtojo jausmus, vis-dėlto kalbantiojo ašainumas sāntykiuoja su klausiantiojo ašainumu, o to-gyviau, ko-sāmoningesnis ir ko-tauresnis jis yra.

Rāstas veikia kitaip. Jī reikia skaityti. O tai reiškia, kad žmogus skaitydamas pats turi susizādinti zodiū ir sakiniū prāsme. Tai tegali gerai pavykti, jeigu skaitytojas nors šiek-tiek yra to paties dvāsios budrumo, kurio buvo rašytojas.

Rašte yra tarsi sukaupta jo kūrėjo sąmonė. Bet rašte glūdo ir visos jo tautos sąmonė. Ir tiriant taip vadinamos negyvos kalbos raštus, siekiama prieiti parašytuose žodiuose, sakiniuose ir veikaluose lyg užburtą, gėl ilgaus amžiais švietusią išnykusios tautos sąmonę. Taip reikėtų žiūrėti į kiekvieną rąstą. Kurs išstengia būrimo šydą atkelti ir dar išiebtį rąsto šviesą, tąji užburtoji sąmonė veikia ir žadina jo sąmonės šviesą arba jo sąmonei nors teikia šoki-toki turtą. Aiškiai matyti, kad senų kalbų mokovai daug žinių išknibinėja iš jų apie jų amžių žmonių gyvenimą. Bet retai tesušvinta pilnas anų laikų sąmoningumas. Juk rąstų kalbos sąmonę turime sužadinti savo sąmoningumu. O jeigu to pakankamai nėra, rąstų sąmonė lieka užburta.

Paminėtinas yra ir būvis, kada kalba pasidaro lyg nebetokia svarbi. Kai du žmogų ypatingai skaidrios dvasinio sąmoningumo šviesos susieina, tada jiems daug žodių, pagaliau ir girdimos kalbos visai nebereikia. Jausminis ir protavimo gyvumas vienas antram susiteikia betarpiškai. Dvasinės esybės reiškiasi dvasiniu būdu. Šviesa ir sąmonė tãriasi su šviesa ir sąmone.

Dora

Tretioji žmoniškumo apraiška gyvenime yra dora. Ji taip pat tegali būt suprasta iš žmogaus visumos ir jos glūdojimo gyvenimo visumoje. Kitaip mąstant susikauptų daug neišskumų ir painiū.

Gana dažnai dora išvedama iš žmogaus prigimties. Gyvenimo reikalai ją išsauginą. Nemátoma, kad žmogaus asmenybė yra sudėtinė ir kad joje veikia įvairios gyvenimo gálios. Prisiimkime tiktai, kaip labai skiriasi nuotaikos ir dár labiau protávimo gyvenimas nuo gyvojo kūno! O neapsákomai augšt jo švietia dvásios-sielos sąmoningumas. Vis-dėlto jis ir kūno gyvenimu reiškiasi. Todėl ir gálima pateisinti nuomone, kad dora kuriama kūno gyvenimo būtinumų.

Kiekviena minėtųjų asmenybės gyvenimo sritiū reiškiasi savaip. Kūno gyvumas lygiai kaip nuotaika turi savo reikalávimus ir nori patenkinamas. Tâ pátí turime pasakyti ir apie protávimá. Visai skirtingas bet-gi yra dvásios-sielos gyvumas. Iš jo sántykiū su anomis žmoniško gyvenimo sritimis aiškėja tai, kâ vadiname dora.

Yra, tiesa, ir tokiū žmoniū, kurie tiki, kad dora esanti žmoniū elgesys, juo pildant tām tikrus išákymus. Bet tada žmonės būtų tiktai svetimos válios įrankiai, būtų mašinos; o gyvendami turi augti ne vien kūnu bet ir savo esme.

Žmogui patekus į daigtingumo pasaulį, pirma pasireiškia jo kūno gyvumas su savo reikmenėmis. Pomažu tad aiškėja, kad už jo aušta nuotaika ir protávimas. Pagaliau reiškiasi ir dvásios-sielos gálios bei vertybės. O tai įvyksta taip švelniai ir be jokiū varžymų, kad vos pastebimas jų, taip sákant, užtekėjimas.

Bet kaip tik todėl, kad tie skirtingi reiškiniai atsiranda po viens kito, rodos, tikima, jie pasidârâ iš kūniškumo. Kad kūnas auga, yra regima. O jâm augant, aiškėja ir dâr visoks kitas gyvumas. Tik reikêtû suprasti, kad bresdamas kūnas teikia vis daugiau galimumû kitâm gyvumui reikštiesi, kurs nêra kūno dalykas. Tie îvairûs reiškiniai taip ir pastebimi tarsi susieti su viens kitu. Todêl jie nelengvai atskirai suprantami.

O tik negâlima îrodyti, kad jausmai, geiduliai ir protâvimas pasidarytû iš kūno, dâr mažiau, kad iš jo galêtû sušvisti ašainê sâmonê ir pats dvâsios-sielos gyvumas. Belieka jû kilme surasti âtskirose pagrindinio sâmoningumo apsireiškimo laipsniuotose bangose. Iš jû yra kilusios tos gâlios, kurios sudâro asmenybe, tše viena kitai bûdamos priemonês jû tikslâms. Aišku, kad tauriausias žmogaus asmenybês veiksnys yra žmoniškumo prâdas. Jâm visas pažmoniškumas turêtû bûti apsireiškimo jêga. Taip yra, kada žmogus kuria mokslâ ir menâ.

Visai kitaip žmogaus esmê reiškiiasi dora. Doroje ji yra lyg iškilusi ne vien iš daigtingos aplinkos, bet ir iš savo asmenybês pažmoniškumo. Doroje žmogaus esmê laikosi lyg atsi-traukusi nuo jo, tarsi prižiûrêdama visas kitas asmenybês galias iš augsto.

Pagrindinis žmogaus esmês kilimas, kurî vadiname valia, yra jos siûslys, nulipâs pažmoniškumo pâkopomis î âplinkâ, pakelyje išrišdamas visokius sântykiâvimo klausimus. Aplinkoje jis ieško sântykiû su kitu žmoniškumu ir turi dažnai sântykiuoti su kitû žmoniû pažmoniškumu.

Bet doros esmê glûdo asmenybês vidûje. Tše maišosi îvairiausi vyksmai. Kūno mitimo ir visokie kiti jo gyvenimo ir dygiû reikalai îmeta î jî savo šešêlius. Isibrauja î tâ vidû nuolatai pasikeisdami visokie teigimai ir neigimai, linknumai ir liûdesiai, dziaugsmi ir skausmai, visokie linkimai, geiduliai ir aistros, toliau ir visokios svajonês, sapnai, pojutiai, vaizdiniai, mintys ir regesiai. Visa-tai tenka žmogaus esmei. Kaip kokia valdytoja ji gâli savo valia visa patvirtinti arba atmesti ir taip reikšti savo valdymâ. O tai yra dora, patsai žmoniškumo vainikâvimas.

Negálima ją vaizduoties arba ją mintimis ir sąvokomis apriboti. Dora yra tām tikras žmoniškumo esmės sąntykiavimas su pažmoniškumu žmogaus asmenybėje ir toliau vieno žmogaus esmės su kitojo žmogaus esme ir jo pažmoniškumu. Ir visumet tuo sąntykiavimu išrodoma, kokios reikšmės, kokio gyvumo lygio yra žmogaus esmė.

Dora turi būt vertinama pagal tai, kiek iš žmogaus asmenybės numanyti patsai žmogus, o kiek jo pažmoniškumas. Tik tada gálima kalbėti apie dorą, kada kur-nors aiškesnis yra žmoniškumas negu pažmoniškumas. O vadinšime dorą to-augštesne, kai iš žmogaus apsireiškimų ko-garsiau išgirsime dvásios-sielos balsą. Žmogaus gyvenimas tegáli turėti vieną prásme, būtent kad jame žmogaus esmė būtų lemiantios reikšmės. Visas žmogaus elgesys tada yra, kaip reikia, nustatytas iš vėdaus. O tai yra dora. Filosofas Kantas apie tai kalba Vokietų zodiacu sollen ir aiškina tuo „moralės autonomė“, vadinas, žmogaus gyvenimo tvarkymą iš žmoniškumo esmės.

Doroje nėra sąmoningumu nušvietiamas ir patikrinamas pasaulio turinys kaip mokslė. Tas turinys ir nėra apstábinamas, veikluojamas ir grozinamas žmoniškumo prádo ádspindiu kaip mene. Doroje šis prádas pats turi stiprėti ir išgalėti žmogaus asmenybės jėgų tarpe. Kada visa žmogaus asmenybė yra aiškiai nušviesta žmoniškumo, gálima kalbėti apie subrendusią žmogaus dorą. Gálima ją net vadinti žmoniškumo stiprėjimu ir tvirtėjimu regimame, daigtingame pasaulyje. Trumpu zodiacu sakytina: Dora yra, kas dorina. Pastovus žmoniškumo stiprumas gyvenime skelbiasi dorybėmis!

Iš to aiškėja visa doros reikšmė. Bet nėra jau dora dorybių apreiškimas. Tasai tėra doros ášvaita, bet ir tai tik tada, jeigu dorybės paties žmogaus savo valia reiškiamos, o ne kitiems tai liepant. Iš doros išauga dorovė. Taip vieno žmogaus žmoniškumas kreipiasi į kitojo žmogaus esmė. Ir iš to plaukia taipo-jau žmoniškumo stiprėjimas ir kartu doros aiškėjimas. Žmogaus esmė gali tik tada pasireikšti žmonių sąntykiuose, jeigu ji jo asmenybėje turi pirmybė. Dorovėje žmogaus esmė atsišaukia į kitų žmonių esmė.

Bet tai tegâlîma, jeigu žmoniskumas žmonėse yra stipresnis ir veiklesnis už kitas jų asmenybių galias. Tas stiprėjimas vyksta dvąsios-sielos srityje, vis-dėlto dora patiriama iš žmonių elgesio. Žmonės visumet, ir blogai elgdamėsi, nori žmoniskumo, numanydami, kad jis yra žmonių ir viso pasaulio gyvenimo pats gėris. Jie jo nori, laukdami ir norėdami jos nors iš kitų. Taip jie ir žmoniskėja. O tai padaro, kas yra dora ir gera.

Pasaulio kūrimo vyksme žmoniskumas yra visame pirmaujantios reikšmės. Nieks negali lyginties su tiesa, malonumu, teisingumu, kantra; skaitumu, taurumu, didingumu, garbingumu, tvirtumu, gražumu, gerumu, išmintimi, meile, ir kt. Visos tos savybės yra žmoniskumo spinduliai. Visomis jomis atsiveria ne tik tai naujas pasaulis, bet ir pats dangus su savo augštybėmis ir palaiminimais. Viskas, kas žem jo yra, turėtų būt suprantamas kaip menkesnis. Todėl ir yra jām palenktas kaip būdamas žmoniskumo reikalingas. O dažnai jis žmoniskumui dār pasipriešina kaip koks nelabumas ir pikumas, kurs turi būti apvertiamas į gėrį ir ląbą.

Juk žmoniskumo gąlios pareiga ir jos esimo prasmė gyvenime yra jį sau prisitaikinti, jį savo esme peršviesti.

Todėl ir tik tai tasai, kuriame žmoniskumas turi lemiantios reikšmės, kurs nujautia savo asmenybėje žmoniskumo didingumą, gąli tikrai vertinti ir žmoniskumo savumus. Gyvenimo gąlių eilėje žmoniskumas yra augštiausioji sąmoningumo banga, kuri judina nesąmoningumą. Pasaulio kūrimo vyksme ji reiškia augstumą.

Žmogui gyvenant juslių pasaulyje, žmoniskumo āpraiškų vertinimas savaiame išauga. Kurs tik tai nusimāno esās āšainės sąmonės esybė, nebegąli jas niekinti. Jos yra gyvenime būtinais reikalingos, taip tāria garsiau ar tyliau žmonių širdies, jų esmės gelmių balsas, būtent jų sąžinė.

Žinoma, kad žmonės nėra lygaus laipsnio žmoniskumo. Iš vienų jis vos tebrėksta, iš kitų jis jau reiškiasi kaip rytmetio aušra, ir iš vieno-antro jis gāl jau ir švietia kaip saulė. Ašainė sąmonė įrodo, kad tše esama žmogaus esmės, bet toli dār ne jos gąlių apsta. Toji tik išlengvo teaušta žmonėse. Visai tik pomazu žmoniskumas šviesėja per visokius žmogaus asmens augmeniskumo ir toliau asmenybės gyvūniskumo reiškinius.

Tiktai visai išlėto jis savo ypatumus išleidia į gyvenimą, išsunkia į jį, kur jis jį tik pasieka. Gyvenimas pats žmoniškumą tam ir mągina.

Gyvenime yra visokių sąntykių ir lytių, kurioms žmoniškumas teikiasi. Seima, giminė, tauta, tėviškė ir valdiava reikalauja iš žmogaus tiesiai pasiaukojimo. Bet visur tše yra ir galimumų žmoniškumui bresti. Nereikėtų manyti, kaip tai dažnai dāroma, kad ten glūdā žmogaus siekimų tikslai. Ten kūrybos kaupiamos visos sąlygos žmoniškumui patikrinti ir išgalėti. Seima, giminė, tauta nėra savaimė vertybės. Jos tokiomis tiktai pasidāro, jeigu žmoniškumas jose gāli reikštis ir tuo gyvenime išgyti savo reikšme. Kaip sąlyga tam ir tėviškė bei valdiava abi yra mylėtini ir gārbintini.

Bet ne tos sąlygos žmoniškumą brandina. Jos yra dār-gi jo reikalingos, jeib galėtų tam tikti, kām jos yra Kūrėjo vālios skirtos. Žmoniškumo bresmas vyksta, jo esmei pasistengiant, jo vāliai veikiant. Bet Seima, tauta, valdiava, to prirėkdamos, tai sukelia.

Kada žmogaus esmės pāstangos dār nėra pakankamai stiprios, gyvenimo vyksmų sāsaja jas veikia ir tuo jas skātina, o dažnai gana smarkiai ir skaudiai. Pradioje žmogus prievarta ākstinamas žmoniškai elgties. Visokie išākymai turi būti duodami. Bet išlengvo žmogus pats māto, kad žmoniškumas yra reikalingas. Tada jis savo pāstanga minimose gyvenimo sąlygose žmoniškumui skiria pirmenybę ir leidia jām tše išgalėti ir šviesti.

Jis tada pasirenka visokius tikslus. Atrodo kartais, lyg jie augtų iš tos aplinkos, kurioje žmogus gyvena. Bet geriau tiriant, aiškėja, kad jie yra jo esmės dalykai ir jos tik pritaikomi āplinkai, kuri žmoniškumu pasidāro vertingesnė. Žmogaus vertybė nedidėja, jeigu jis savo asmenybėje tiktai kaupia visa-kā, kas pasaulyje yra vertinga. Jis liktūsi amžinai vargšu, jeigu jo žmoniškumas vis būtų menkas. Visiems pasaulio dalykām tiktai žmoniškumas gāli suteikti tūrį ir tuo verte.

Menko, vadinas, silpno žmoniškumo žmogaus nevilioja dorinės vertybės. Jis elgiasi, kaip jį vertia pāžmoniškumas, jām kurdamas visā eilė pomėgių ir vėliau ko-didesnių skausmų.

Kad žmogus, norėdamas iš jų išsivaduoti, tada atsimena savo žmoniškumo ir, žmoniškiau gyvendamas, patiria, kad tai geriau, jis atitinkamai ir elgiasi. Ir iš lengvo rėpliodamas ir eidamas jis tvirtėja ir vis aiškiau reiškia doros atspindius, būtent dorybes.

Net menkâm žmogui jos iš lengvo bresta. Jo viduje kartais švinta ypatinga nuovoka. Sākoma, sākzinė bundanti. Bet garsenis balsas apie tai, kas žmogui pridera, skamba iš kitų žmonių. Sākzinės balsas širdyje neturi tiek privertiantios gālios kaip „viešoji sākzinė“. Kiek pribrendęs žmogus dažnai yra labai nepatenkintas tuo pažmoniškumu, kurs jį pasitinka iš kitų žmonių. Bet tām, kā jis pats kitiems dāro, jis dār neturi gyvesnių papeikimo zodių, kad kartais jau ir drovisi ir net gēdisi. Visokie nūsmai, geiduliai ir nuotaikos pomėgiai jām dār labai apniaukia jo sāmoneis ir sākzinės šviesā. Todėl reikalinga, kad ji jām šviestų iš kitų.

Bet pomazų žmogus istengia i visā, kas yra gera, gražu, prakilnu, teisinga, tauru, teigiamai žiūrėti. Ir jis tai stātosi savo elgesiui kaip siekinī. Tada jām nereikalinga ir viešoji sākzinė. Kas dienā jo širdyje paties sākzinė aiškiau kalba. Viešājā sākzine galētūme lyginti su šviesa, kuri dangūje iš po debesies kraštų švietia. Ne ji nušvietia saule, bet ji teka iš saulės. Debesiai nuslinkus, tai aiškiai mātome. Taip ir viešoji sākzinė yra žmoniškumo šviesa kiekviename žmogūje. Nuslinkus pažmoniškumo tamsai, žmogaus esmė švietia, ir jo sākzinė, šviēsėjusi ašainė jo sāmonei, jį vaduoja po gyvenimā.

Isigalėjes žmoniškumas nebsistengia kâ-nors išigyti. Jis vien tenori teikti. Juk sāvinties kâ-nors reiškia ko-nors geisti. Didieji žmonės to nebegāli. I pilnā veiklā išaugusi gyvoji žmoniškumo galia savo būdu sântykiuoja su gyvenimu.

Pati gyvenimo prasmė pasirodo kaip atsilukstinimas ir kaip apstātābinimas visų gālių, kurios išcina iš pasaulio Kūrėjo vālios. Didiam žmogui zinoma tēra viena augštiausia vertybė gyvenime, būtent žmoniškumas, ir jām tēra zinomas vienas tikslas, būtent juomi nušviesti gyvenimā.

Todėl didiųjų žmonių gyvenimas yra gyviausias ir pats drāsusis veiklumas. Niekur pasaulyje panašaus nerandame.

Tokie žmonės nieko ir negeidžia iš gyvenimo. Jis jiems neturi to, kas verta iš jo imti. Su jo lobiais jie negali tūringėti. Tų lobių vertė tėra laikina. O didieji žmonės ateina visiems pasaulio ir doriniams lobiams suteikti augštesnį tūrį ir tada didesnę reikšmę.

Tokie žmonės pažįsta tuos reikalavimus, kurie jų esmės stātomi. O vyriausiasis yra tas, kad pasaulis turi būti taurinamas žmoniškumu. Jis todėl turi bresti ir išigalėti. Tai įvyksta žmogaus pāstangomis. Žmogus turi iškilti iš pā-žmoniškumo vergovės į esmingą gyvenimą.

Daug kalbėta apie žmogaus laisvę. Ir visaip ginšytasi, ar žmogus laisvas ar nelaisvas. O dalykas labai aiškus. Žmogus nesijautia pavergtas, kada jis nekliudomai reiškia savo esmę. Jis tada ir nebėra tikrai laisvas, vadinamas paleistas, bet dykas. Ir jis, nieko nebevaržomas, teikia gyvenimui pilnā savo žmoniškumą. Laisvė arba, geriau sākant, dykybė yra galimumas pātiai žmoniškajai esmei apsireikšti. Taip rodos reikėtų išmanyti doros prāsme ir reikšmę.

Žmonių Sântykiai

Rimtai pamąstant, kokie yra žmonių sântykiai, tenka labai nustepti. Panašumo yra ir menkesniuose gyvūnuose. Bet tše tų sântykių prasmė lyg seklioj srovelėje dugnas pirštu pasiekama. O žmonių sântykiai atrodo, lyg kokių nenuvokiamų slėpiniumu pagrįsti.

Dėkime, du jaunu žmogu, jaunuolis ir jaunuolė, susieina, vienas antrām patinka, juodu mylisi ir susituokia. Gyvena tada tarsi vienu gyvumu. Ir jiemdviejim gimsta vienas vaikas po kito. Auga sūnūs. Ir vėl jautiama, lyg jie visi būtū vieno gyvumo atskiri reiškėjai. Praeina laikai. Sūnums tenka traukti į kârâ. Ir jie nebegrįžta namon. Žuve kare. Negâlima pasakyti, kas tėvâms tuo suduota. Skausmo kalnai užgriūva juodu. Bet kodėl? Ir štai slėpinys!

Kad krite sūnūs buvo tėvū kūno ir kraujo, tuo nedaug tepasakyta. Tuodu zodiacu atrodo permenku klausiamâm dalykui apreikšti. Gâlima netekti kūno dalies, o tikrai tiek nereikės pakeisti. Kas kūnâ tokiu būdu ištinka, tēra mâža, žiūrint į skausmâ, kurį minimas nuostolis sukelia. Vidujinēs kantios ir kūno skaudėjimai yra visai skirtingu dalyku.

Dâr-gi reikētū prisiminti, kad kiekvienas tū sūnū turėjo savo kūnâ ir kraujâ. Jis jiems teko vyriausiai iš motinos. Tėvo dalis vos pastebimai maza. Vis-dėlto susidâro sântykiai, kurie lyg visai nieko bendro neturi su kūnais.

Ir gâl pamânome, kokie laimingi tėvai buvo vaikâms gimstant ir augant, kaip visi gyveno tais patiais džiaugsmiais ir viltimis, tais patiais rūpesniais ir protâvimais. Bet ir tuo nedaug tepaaiškinama. Atrodo, lyg ir būtū suprantama, bet kiek pamâstius, visas pasklysta kaip rūkai. Nenumanyt, iš kur tiek skausmū, sūnums žuvus.

Tiesa, ir gyvuliai jautia skausmą. Yra žinoma, kaip ji reiškia kumelė, kada jai paimamas kumeliukas. Bet ir tše pasireiškia sąntykiavimo jausmai nėra suprantami vien iš kūno. Juk jau gimdamas vaikas atsiskiria nuo motinos kūno. Matyt, ir gyvuliai ko-nors netenka, kai jiems nebėra gálima regimai sąntykiuoti su viens kitu. Visai aiškiai parodo, kad, atsiskiriant jau kiek paaugusiám vaikui, jiems lyg gyvybė dalinama.

Ir tenka manyti, kad minimas skausmas nėra kūno dalykas. Gyvių kūnai kaip visų kitų gyvūnų gyvena, taip sákant, tám tikrame gyvybės ore, kurs apima jų kelis. Suzeidus, skáldius tã orã, jautiamas skausmas, užeina kantios.

Žmonių sąntykiuose visos tos pátirtys yra dár daug gyvesnės. Žmonių nuovoka jas priima daug budriau negu menkesni gyvūnai. Gyviai greitai pamiršta savo skausmus, bet žmogaus skausmas jį zudo ilgus metus, kartais net visã ámzių. Nelaimė jį ištinka kaip esybė su ašaine sámonė. Kaip toji žino esanti visã ámzių ta pati, taip ji ir atmintyje palaiko savo skausmã. Ir atmintis to-aiškiau pamena, ko-šviesesnė yra ašainė sámonė. Ji statiai rodosi esanti atminties dalykãms kuriantioji jėga, o ne, kaip túli tiki, jiems supilti aruodas.

Kesdamas skausmã, liúddėdamas, žmogaus vienetiškumas, jo aš, yra visai kitaip negu daigtingojo pasaulio sunkumų slėgiamas. Daug jau tai pasáko, kad skausmas dėl saviškių atsiskyrimo ten gana greitai nublunka, kur žmonės yra menko žmoniškumo. Vėl-gi labai tauraus žmoniškumo žmonės kentia savo skausmã, lyg jis jų visai nežeistų. O jis jiems yra nepalyginamai gyvesnis.

Sunku visa-tai pasiaiškinti. Ir mástymas stebisi susidraugavimo keistumu. Susieina kartais žmonės, kurie ligtol nepasizino. Vieni kitiems ir bûte nebuvo. O nuo to laiko jie jau draugai. Ir kiti kalba apie tai, kaip du bitiuliu sutinkã, kaip pasidalinã rūpesniais ir malonumais. Ir lyg savaiame pasidãro suprantamas jų skausmas, kada juodu turi skirties. Vis-dėlto visa-tai yra labai slėpinga.

Ypatiai tada tas slėpingumas žymiai pasireiškia, kada du skirtingų lytių žmogų susieina, ir toliau jiems-dviem tenka visám ámžiui atsiveikinti. Gana dažnai tada abu jautia, lyg bûtų sunaikinamas visas jų asmenybės gyvumas. Jau tai sukelia

skausmū, kad vienas jaunū dviejū linksta kitām, tretiām. Tuo zeidiama slėpininga jū gyvumo vienybė. Taip ir gāli būt suprantamas pavyduliāvimas, Snairėjimas. Daug apie tai reikėtū mastyti ir pasisakyti.

Bet dažnai tat yra apsirikimas, kad kas-nors tvirtina be mylėtos mergaitės o jinai be mylimo bernelio gyvent negalėsianti. Bandytas tur-būt be išimties įrodytū, kad tai visai gerai yra gālīma. Ypatiai tada, kai sūntykiai pasidārė iš išigėidimo, vadinas, iš lūkesties smagumo turėti, smāginties antrosios lyties kūniškumu. Tada persiskyrimas įvyksta dėl visai menkū dalykū. Ir skausmas tėra didis kartais dār pradioje, o ir beveik vien kūne, tarsi jis būtū kaž-ko netekes. Bet kaip tik ir tše tūno slėpinys.

Gi vėl yra tokiū atsitikimū, kad susidraugāve žmonės toliau neapsikesdami labai norėtū atsiskirti, bet gyvenimo aplinkybės ir sūlygos tai neleidia. Vis išnaujo jos suveda juos ir laiko bendrame gyvenime, nors tie žmonės vidūje nieko bendro su vienskitu nebeturi. Jie galėtū sau ātskirai gyventi viens-kito nepasigesdami. Vis-dėlto jiems tenka bendrai gyventi.

Iš viso to matyti, kad tše veikia slėpiningi gyvenimo dėsniai, kurie laiko savo tinkluose pat žmoniū esmes, kad net paviršutiniškas žmoniū gyvenimas pagal tai tvarkosi. Dār pastebima, kad kalbami žmoniū sūntykiai yra labai menko tūrio. O kad tie žmonės tatiu vertiami bendrai gyventi, reikėtū manyti, jie veikiami gālīū iš kaž-kokiū āmziū ir kaž-kokiems āmziāms.

Si mintis ypatiai gyvėja, atsimerant sūntykiū vieno-antro ātskiro žmogaus su liaudimi, su visa tauta. Jis vienas jai kartais yra labai reikalingas, ir todėl jis joje veikia kaip jos gyvenimo brānduolas. Jeigu tai pasidāro iš paviršutiniškū gyvenimo dalykū, tie sūntykiai po trumpo laiko irsta, tām brānduolo žmogui dār nei nemirus. Ir žmonės paprastai sāko: „Nedėka yra svieto alga!“.

Daug ilgiau laikosi vieno žmogaus sūntykiai su tauta, jeigu jis gaivina jos nuotaikos ir protāvimo gyvenimā. Bet jeigu tie sūntykiai gimsta ir auga iš augštiausio vieno žmogaus žmoniškumo āpraiškū, tai jie yra labai pāstovūs ir nuolatai tvirtėja atitinkamai taurumui ir galingumui to žmoniškumo, kurs iš minimo vieno žmogaus tautai teko.

Todėl mātome, kaip kartais prie vieno manytojo, mokslininko arba ir menininko žmonės rišasi šimtmetiais. Valdios žmonės ir karvediai turi pagarbos ligi-tol, kol veikia jų inasa į žmones. Visų ilgiausiai išlieka sąntykiai platinios minios su išmintiais, ypatiai su taip vadinamais tikybų steigėjais. Kūniškas jų gyvenimas dažnai lyg nieko nereikia kartą sukurtiems žmonėms sąntykiams su juo, tarsi kitos rūšies gyvybė būtų aiškiai patiriama.

Gerai pažvelgus į kylantius klausimus, aiškėja, kad vieno žmogaus sąntykiai su didiu žmonių skaitumi yra to-patvaresni, ko-daugiau jie reiskia jų žmoniškumo gyvėjimui ir brendimui, žmoniško sąmoningumo šviesėjimui. Bet kada koks žmogus yra į žmonių gyvenimą daugiau už kitus inėses, kas tam tikslui dera, jų sąntykiai su juo lyg nebėra išdildomi. Jo esmės galia glūdo žmonių gyvenime kaip augimo gyvumas medyje. Ji negali būt iš jų pašalinama dėl gyvybinio jų reikšmingumo žmonėms.

Žmonių sąntykiai yra to-ilgesni ir tvirtesni, ko-maziau tse reiskia kūno ir nuotaikos reikmenės, o ko-daugiau dvāsios-sielos, vadinasi, žmoniškumo gyvumas. Iš to aiškėja ir sąntykiavimo nuoširdumas ir didysis skausmas, jeigu jis kliudomas arba visai nutraukiamas. Visa žmoniška gyvybė gimsta iš gyvenimo tikrovės, būtent iš augstiausiojo sąmoningumo. Kaip iš jo atšvinta ašainės sąmonės, taip ir bendrumo nusimānymas ir gyvybės vieningumas.

Ypatiai aiškėja tai iš abiejų lytių sąntykiavimo. Jām prasidėjus dvāsios-sielos gyvenime, jų meilė yra tauri ir todėl patvari. Ir negali būti kitaip. Sāko išmintiai meile esant vieningumo žinojimas. Todėl tokiu-du žmogu, kuriuo-du myli vienas antrā, ir nėra perskiriamu. Juodu vienas antrā jautia savo esmėje. To dār jiems nenumānant, o turint skirties, regimai nebesāntykiuoti, skausmas labai didis. Kā vienas žmogus kitām reiskia, svarbėja visados tuo, kiek tyresnis žmoniškumas iš vieno teikiasi antrām.

Žiūrint į žmonių sąntykiavimo esmę, pasirodo, kad visi žmonės stengiasi vieni kitiems būti ko-tikriau žmonės. O ten, kur žmoniškumo esmė numanyta, žmonės nebenori tiktai vienas kitā gerbti, bet vertinti kaip tikrai garbingus, malonius, didingus,

taurius, teisingus, tiesą mylintius, darningus žmones. Gi vėl niekas negali savo viduje gesinti pagarbos jausmą tam, kurs zinomai yra minimų vertybių žmogus. Šita pagarba vis bus širdyje ir kartais net nenoroms pasireikš, nors tam ir būtų pasipriešinama.

Tikros garbės vertam žmogui nėra reikalinga pasistengti garbės išgyti. Tiesa, garbė tenka žmogui iš kitų žmonių. Todėl ir garbingiausiąjam pagarba gali būti slopinama jų širdyse. Kartais tai ir dąroma. Ir tikrai garbingas žmogus gyvena be pagarbos. Bet yra tai tik laikinas būvis. Tikrai garbingam žmogui tenka garbė kad ir po ilgesnio laiko be jokių jo pastangų. Jo aplinkos žmonės, su kuriais jis sąntykiuoja, pagaliau jam visai savaimė pareiškia pagarbą. Išcina tai iš bendro jų žmoniškumo šviesėjimo.

Visa-tai išmanyti bus tiems žmonėms sunku, kurie tiki, kad yra ir veikia gyvenime tiktai tos gąlios, kurių judesius pastebime akimis ir girdime ausimis. Jų sąmonės dār yra niūkios, ir todėl jų protāvimas vos kiek toliau kaip žingsnį nukyla. Tokie ir vadinami svetimu žodiu naiviais žmonėmis.

Kaip kiekvieno žmogaus tikroji giminė yra sąmoningumas, kurs reiškiasi žmoniškumu, taip jis yra ir pagrindas bei sąlyga žmonių sąntykių. Tas pagrindas veikia nuolatai, bet pasidaro žmonėms numānomas tik tuo, kaip viena asmenybė veikia kitąją. Tokiu veikimu vienas kitam yra ir geriausias draugas, ypatiai tada, kai jie jau sąmoningai brāndina kiekvienā žmoniškā vertybe.

Tokie žmonės tada ir giliai jautia būtinumą gyveniman eiti ko-vertingesniais žygiais, su geriausiaiis dvāsiniais lobiais. Jie auga iš jų esmės, jai šviesėjant ir stiprėjant. Ir todėl, jiems patekus į gyvenimą, kartu ir užduota tuo rūpinties.

Platiausias žmonių sąntykiāvimas įvyksta mokslo, meno ir doros apsiereiškimais, kadāngi mokslu, menu ir dora skelbiasi pats žmoniškumas. Jų gąliomis žmonėse žādinami visokie gabumai, brāndinamos visokios dorybės. Bet patiā žmogaus esme ūgdyti tegali tik tat, kā vadiname tikyba. O ir tam ūgdymui labai yra reikšmingi žmonių sąntykiai.

Tikybos Reikšmė Žmogaus Gyvenimui

Pasistengėme išmanyti žmoniškumo sąntykius su kitomis gamtos ir gyvenimo gėliomis. Aiškėjo, kad žmoniškumui skirta valdovo vieta. Jām tenka veikti ir sąmoninti visas pažmoniškas galias ir tuo vienu atžvilgiu vykdyti gyvenimo prąsmę, kuri, trumpai pasąkius, yra ši: Nesąmoningumas peršvietiamas sąmoningumo. Paviršutiniškai kalbėdami tvirtintume, kad žmogus turis gyvenimā skaidrinti, jo galias padaryti veiklesnes.

Todėl žmogui pasaulyje ir yra skirta būti veikliām iš pat savo esmės, tikrai tauriu būdu. Paprastas nusivąrginimo darbštumas toks nėra. Bet moksle, mene ir doroje jis aiškėja, jeigu tos trys žmoniškumo āpraiškos pasilieka tiesos, grožės ir gėrio laiminamos. Jū tai žmogus igālinamas žmogū gelbėti ir veikti visā gyvenimā, visā gamtā. Atitinkamai jo veikla atsiliepia į jį ir jį giedrina bei stiprina.

Bet dār kita-kā reikia pastebėti. O tat nebėra jau tiktai tiesos, grožės ir gėrio dalykas. Jame pats žmogaus esimas, jo sąmoningumo laipsnis pasidāro klausiamas. Žmogus turi īstengt kilti augšt savo asmenybės. O tām galimumas, kaip jau pasiaiškinome, teikiamas tikybos.

Pasisākėme, kad tikyba gimstanti kartu su ašaine sāmone. Daugiau negu kita-kas ji yra grynas žmoniškumo dalykas, ne sąntykiuose su pažmoniškomis sąmoningumo bangomis ir ne sąntykiuose su kitais žmonėmis, bet su patia sąmoningumo esme.

Žmoniška sąmonė turi atsiverti visai nepaprastām esimui. Sakytume, žmogus turi susivokti savo esmėje, numanyti save, atsiminti saves, susikaupti savo esmės gelmėje. Tuo ji tikrinama

ir šventinama. Juk patiname pagrindė žmogaus aš, jo ašainumas, kyla tiesiausiai iš visų gyvenimo apvaiskų prado. Todėl pirmuoju ašainės sąmonės žibtelėjimu vienoje šio pasaulio esybėje jai yra kurtas ir galimumas pasistengt šviesėti. O vien taip ir prieinamas pilnumas.

Toks visiškai vidaus dalykas yra tikyba. Kas šiaip tuo vadinama, tėra eilė visokių mintių, formulų, visokių vaizdavimų ir vaizdinių, kurie judinami kaip žmogaus sąmonės turinys. O jeigu jame yra ir kokia mintis arba sąvoka net apie Dievą, tai vis reikėtų atsiminti, kad tos mintys tegali būti menkas Jo prisiminimas, dūr vos telpas žmogaus sąmonėje, o ne Jis pats, su kuriuo žmogus tikyboje sąntykiuoja.

Tikyba reikalauja iš žmogaus didžiausios pastangos, kuri tik gailima ašainci esybei. Iš jos išauga žmogaus pakitimas, kurs yra lyg mirimas. Tik reikia išmanyti, kas tada miršta. Žinodami, kad ašainė sąmonė yra pagrindinio sąmoningumo giminės, turime pasisakyti, kad ji yra apribota ir tvirtinta sąntykiuose su menkesniu sąmoningumu ir su juo susieta. Tuose sąntykiuose žmogus save žino. O tikyboje jis turi šitą būvį palikti ir pasiekti tauresnį, kuriame jis jau yra anam būviui mires ir tūpes visai kito tūrio ir kitos sąmonės esybė, būtent augštesnio, šviesesnio sąmoningumo laipsnio, kuriame jis yra daug gyvesnis, veiklesnis, dvāsingesnis.

Iškildama augšt savės į tai, kas nėra pagaunama, kas nepasidaro sąmonės turiniu, lyg būtų niekas, į tai iškildama ašainė sąmonė tarsi pranyksta kaip kibirkštis ugnyje, spindulys šviesoje. O tat yra siaurumui ir menkumui tikra mirtis.

Apie tai kartais ir kalbėta. Bet dažniausiai tūlū žmoniū mánoma, kad reikiā visas pastangas daryti, jeib įvyktū ta mirtis. O tai nėra tikslinga. Visos jėgos turi būti kaupiamos ir skiriamos tām, kas yra be tūrio ir pavidalo. Minimas mirimas, vadinamas, ašainės sąmonės šviesos iškliuvisimas iš ankštumo ir niūkumo, tada savaimė įvyksta. Verzties reikia link to esimo, kurs nėra nei erdvinis nei laikinis, ir kurs netelpa tokioje ašainėje sąmonėje, kokia švietia susijusi su pažmoniškumu.

Kūrybos vyksmas, kuris didioje visatoje atsitinka, tokiu būdu žmogūje lyg sumāzintai, bet visai reikšmingai kartojasi. Kyla dūr-gi iš užsimojimo ašainės sąmonės. Koks neiš-

mąstomai gilus tai nusidavimas, rodos kiekvienam aiškėja, kurs nors-kiek numano, ką reiškia viso gyvenimo atsivėrimas, atsilukštinimas.

Minimas žmogaus pakitimas jo viduje turi todėl ir visai išimtinai ypatingus davinčius. Jau paprastai save taurines žmogus pasizymi gyvenime kaip augščiausias jo veikslis. Bet šis jo pakitimas iškelia jį iš visų žmonių eilės. Savo veikimui gyvenime jis įgyja tikriausią galimumą ir galybę. Paprastai žiūrintiems akims ji lyg nieko nereiškia. Ji nieko neslėgia, nepavergia, bet viską, kas yra teigiamo žmonijos gyvenime, gyvina, augina, kaip gamtos gyvumas gamtoje.

O tokį naują žmogų padaro gyvoji tikyba. Ji todėl yra pagrindinės reikšmės žmogaus ir žmonijos bei visam žemiškam gyvenimui.

Jau kartais tvirtinta, kad tikyba ir dora, tikyba ir menas, tikyba ir mokslas nieko bendro neturi, ir kad atvirkščiai nesąsantykių tarp mokslo, meno ir doros su tikyba. Tām tikra prasme taip ir yra. Mokslu, menu ir dora žmoniškumas apsi-reiškia gyvenimui iš ašainės sąmonės. Bet visai kita-kas yra tikyba. Ji nėra žmoniškumo apraiška, bet žmogaus vidujinis būvis, ašainės sąmonės sąntykis su pagrindiniu sąmoningumu. Tikyboje ašainė sąmonė kyla augst savės į šviesesnį ir platesnį sąmoningumą.

Pradioje šis kilimas siekia tiktai sąmoningumo, kurs žemiškame gyvenime veikia, kurs laiko ir žmogaus esimą, kuriame žmogus nuolatai gyvena, kad ir nenuvokdamas tai savo sąmonėje. Gyvenimo eiga lyg neša jį į paviršutiniškumą. Ir taip žmogus vertiamas ryzties, lemti. Jām tenka rinkties tarp kilimo arba grimsdimo. Tretio kelio nėra. Kilimas yra gyvosios tikybos išdava. Dirbtoji gudrybių tikyba neturi gyvumo. Ir žmonės, kurie jos laikosi, smunka į menkumus.

Gyvoji tikyba padaro, kad visatos galia žmoniškumo prade sąmoningėja. Todėl tada žmogaus esmė ir nuolatai stiprėja. Gyvos tikybos žmogus daug geriau gąli savo mokslu nušviesti gyvenimą. Būdamas menininkas, jis istengia kurti nuostabiomis gąliomis, o sąntykiuodamas su kitais žmonėmis, jis įrodo, kad jame žmoniškumas apsprendia visų jo

asmenybės pažmoniškų galių linkme. Vadinasi, jis yra skautiausias doros žmogus.

Tikyba nėra nei mokslas, nei menas, nei dora. Bet viena tikyba tegali suteikti tikriausią galimumą šviesesniām mokslui, galingesniām menui, tauresnei dorai. Nėra tām kitos priemonės. Be tikybos žmoniškumo prādas neįgyja augštesnės gālios gyvenimui teikties.

Prasimānymas tikybā išmesti iš gyvenimo gimsta iš nesupratimo gyvenimo esmės ir prasmės. Be to, tikyba ir negāli būt išmetama iš gyvenimo. Tėra gālima šālinti sugalvotus vaizdinius, kurie vadinami tikyba, bet jos nėra. Pati tikyba yra gyvenimo dalykas. Be jos sąmoningėjimo žmogūje visas gyvenimo judesys nepakiltū iš vietos. Bet „sudarkytos tikybos“ vedamas, jis rieda žemyn į visokias nesāmones, į prietarus, ir įstumia žmones į vargsmā, į kantas ir zuvimā. Tai gana aiškiai įrodo esamasis mūsų laikas.

Nežiūrint „įvairiū tikybū“ ir daugybiū šventnamiū, jis yra mirštantiūjų „tikybū“ āmžius. Kur tik randasi gyvos tikybos kibirkštelė ir kur ji kaip-noris reiškiasi, tuojau norėta ją slopinti net-gi tū, kurie rodos tikybos gaivinimu rūpinasi. Todėl ir galėjo įvykti Europoje Didysis kāras, kurs tikybos nekentiantius Vākarus taip labai skaudiai zudė.

Gyvoji tikyba veda augštyn, augštindama ir augindama žmoniškumā. Ir tuo ji augština visā gyvenimo tūrī. Vokietiu poetas Fr. Schiller'is yra pasākes: „Pasaulis tobulas! Visur tai numanu, kur nenuėin žmogus su savuoju vargu“. Bet tai tik tiesa, žiūrint į žmogū su negyva tikyba. Ištikrūjų reikėtū galėt pasakyti: „Pasaulis pasiliktū āmžinai vargsme, jei jo negelbėtū žmogus savo esme“. Gyvojoje žmogaus tikyboje glūdo galimumas visām žemiškām gyvenimui bresti ir tobulėti.

Ivairios Tikybos

Yra visai įprasta tikyba vadinti mintis apie žmogaus sąntykį su visatos pradžia ir pagrindu. Bet tuo pakrypta į paviršutiniškumą. Tikyba yra paties taip minimo sąntykio patyrimas. Siaip ir šitose paduodami aiškinimai būtų tikyba. O jie turėtų veikiau būti priskaitomi mokslui.

Senovėje pãnašios ir dãr ta linkme toliau siekiantios mintys buvo pats vyriausias mokslas. Tais laikais žmonės kitaip ir daug nuoširdiau negu šiandien pasistengė tapti valdantia galia gyvenimo jėgų gausoje. Tik nereikėtų manyti, kad jie tai norėjo pasiekti, pasidirdami ir vartodami visokius įrankius, kaip tai nūdien dãroma.

Tų laikų žmonėms nerūpėjo tiek daigtus kiek dievaitius, būtent gyvenime veikiančias pažmoniškas jėgas, padaryti savo tarnais. O jeib jiems tai pasisektų ir jie pãtys nepakliūtų po tų dievaitių valia, kaip šių dienų žmonės, visi, kurie suprãto dalykã, smelkėsi, kiek tiktai galėdami, įgyti daugiau esmingos stiprybės ir tvirtumo. Tãm buvo steigiamos mokyklos, į kurias galėjo patekti tiktai augšto doros laipsnio, giedro sãmoningumo šviesos mokiniai.

Mūsų laikų kultūros žmonės vos-ne-vos atsiziūri į dvãsines savo galias. Daugiau jiems jau reiškia protãvimo ūgdymas. O siaip jiems pirm viso svarbu išigyti matėrinių lobių ir tãm pasidaryti visokių priemonių. Jų pagãlba jie ir vyrauja gyvenime. Taip juos moko šių dienų mokslas. Bet daug to, kuo norima žmogų padaryti viešpatiu gyvenime, primena mums vis-dëlto ir iš senovės paliktus mokslus, kurie vadinami tikyba.

Nėsa visi tie tikybiniai mokslai yra protãvimai apie tikėjimo stiprinimã, patarimai, kaip galėtų augti dvãsinės, žmoniškosios

žmogaus jėgos. Beveik galėtume sakyti, tais mokslais norėta sugundyti žmogaus dalyvavimą pasaulio kūrybos vyksme. O tai yra esminis mokslo dalykas.

Tikyba tegali būt suprantama iš sątykio ašainės sąmonės su jos kilme, kaip tai šitše bandyta aiškinti. Tik tenka dār prisiminti, kad visados tikyba būs tokia, kokia yra ašainė sąmonė. Kur toji yra kitū savumū, ir tikyba būs kitokia. Kiekviena žmogaus sąmonė skiriasi iš kitū labiausiai savo šviesos laipsniu, vadinasi, kaip aiškiai ja reiškiasi žmoniškasis sąmoningumas.

O kadangi tuo atžvilgiu žmonės labai nelygūs, tegalime tiktai apytikriai sakyti, kad didė bendruomenė, net visa tauta esanti tos patios tikybos. Lygios tikybos tegali būti tiktai žmonės to paties sąmoningumo laipsnio.

Tū laipsniū yra labai daug. Bet trys pasižymi kaip vyriausi iš visū. Žemiausiojo laipsnio yra tie žmonės, kurie tiki esā vien gyvasis kūnas ir susivokia tiktai kūno gyvenime. Iš jo jie išveda tai, kā vadina zodiū aš. Viso gyvenimo prasmė jiems tėra kūno smagumas, visos jojo reikmės — gyvenimo turinys. Todėl ir rūpinasi vien patenkinti jo aiškstis. Visai sutāpe su kūno gyvumu, žmonės turi ir visokiū nuotaikos būsenū, bet nedaug protāvimo gāliū.

Jū ypatumā atitinka ir jū tikyba. Stovėdami visiškai gamtos jėgū bangāvime, tokie žmonės jas laiko sau giminingas, tarsi jie būtų iš jū pasidāre. Ir visus gamtos reiškinius jie vertina savo ypatumais. Vis-dėlto jie numāno, kad su ašaine savo sąmone jie labai toli pralenkia visā gyvūnijā. Ir tada jie ieško sau atitinkamo gyvumo nesuprantamuose gamtos vyksmuose.

Jū tikyba todėl labai nerimta. Kartais ji siejasi prie daigto, kartais prie gamtos jėgū, kurias labai garbine greit vėl stengiasi pavergti, padaryt savo tarnautojomis. Ašainės savo sąmonės reikšmės aiškiai nenumanydami, jie susikelia daug nuotaikos būsenū, bet nedaug susikuria mintiū. Ir todėl daug gyvesnis yra jū dygiū ir omės gyvenimas negu kito sąmoningumo žmoniū.

Tā laipsni atitinkanti „tikyba“ yra pasklidusi po visā pasauli. Jos laikosi didis žmoniū skaitius. Mokslais ir āpeigomis žādinamos mintys juos vos palietia. Juk kiekviena apreiškiama mintis tik taip toli patenka į kitojo sąmone, kiek

tosios Sviesa prilygsta minties Sviesai. Kita-kas visai nėra gálima. Iš to ir aiškėja, kodėl kartais krikščioniški mokslai visai kreivai yra suprantami tām tikrū tariamai kultūringū žmoniu. Visā gyvenimā jiems sudāro vieni jų dygiai, jų omė ir šiū reikmenės.

Visai kitos tikybos yra žmonės, kuriū ašainė sąmonė yra mirginama gausiū vidaus būsenū ir vaizdinių bei mintiū. Tokie žmonės gyvena įvairiuose palinkimuose, jausmuose, geiduliuose, lūkestiuose, aistrose, mintyse, visokiame galvoyme ir protāvime, ir tt. Ir tiki visa-tai esā jų esmė. Dygiū ir omės gyvumas jiems tiek maziau reiškia, kiek visokios vidujinės būsenos juos yra pavergusios, kurioms patenkinti jie dygiū reikalais vis-dėlto dār naudojami.

Iš tokio būvio Siems žmonėms susidāro nuomonė, kad jie priklausā visai tokiū būsenū, kurias jie savo vidūje patiria. Jie tiki, kad jų esmė kilusi iš tokiū būsenū. Sąmoningumo skirtumas tarp ašainės sąmonės ir anū sąmonės turinių nedidelis. Jie pātys jį vos tepastebi. Todėl jiems jausmai, geismai, protāvimai ir yra augštesniū pasaulio gáliū reiškiniai.

Tokios tikybos žmonės tegāli sātntykiuoti su tomis gāliomis, kurias jie savo vidujiniame gyvume pažįsta. Tada tūli jų ir kalba apie vienā dievā ir jo tarnus, būtent angelus, bet ir apie vyriausiājį dievo priešā — velniū-velniā ir visā velniū gaujā ir velniukus. Jū dievas visai aiškiai jų įsivaizduojamas kaip labai užgaulus senukas, kurs savo darbais ir kūrimalis nuolatai apsirinkās, nuolatai esās apgaunamas ir skriaudiamas velniū-velnio. Vis-dėlto esās visazinās ir visagālis.

Bet kartais ir taip apie savo dievā mātantiems žmonėms sušvinta, kad jie ištikrūjū jį yra pātys susikūre savo mintimis, kad tikrasis Dievas yra kita-kas. Tada jie ir kalba apie jį, kaip apie visa žinantį ir gālintį, sāko, jis esās meilė, ir jį vadina visos išminties versme. O apsisuke vėl visaip stengiasi jį paveikti savo naudai.

Vis-dėlto ir tokiū žmoniū elgesys turi savo reikšme. Vis jis yra bandymas sueiti į sātntykį su tuo didiuoju slėpiniu, iš kurio viskas yra, kas yra, su nesugalvotu, su esamu gyvuoju Dievu.

Ypatingą šių žmonių skyrių sudaro tiejie, kurie daugiau negu kiti protauja ir mąsto. Jie visokius mokslus susigalvoja apie Dievą ir Jo sąntykius su pasauliu ir su žmonėmis ir tiki tokiu būdu pareiškia tikrąją tikybą. Nemato, kad su savo mintimis apie Dievą jie stengiasi jį pasidaryti menkos savo sąmonės turiniu. O jeigu jiems viso jų mąstymo prasmė aiškėja, jie sako, jų mintys esantios tiktai šešėlis tikrojo Dievo esimo.

Bet juk tie šešėliai įrodo, koks jų yra kūrėjas. Jų menkumas ir palšumas gana daug reiškia. Tokie žmonės turėtų žinoti, kad, norint sąntykiuoti su Dievu, visos mintys turi būt sąlinamos ir visai tuštia gryna sąmonė. Jām būt pašvesta, jeib Jis būtų numanytas ne sąmonės turiniu, bet paties sąmoningumo kūrėju ir tūriu.

Yra žmonių, kurie taip elgiasi. Jie stengiasi iškilti iš visokių gyvenimo ūkanų, iš niūkių nuotaikos būsenų ir iš visokių painiavų, kurios traukia žmogų į pažmoniškumą. Jie atveria savo sąmone amžinojo sąmoningumo šviesai, kuri juos iškelia augšt viso, kas prasideda ir baigiasi, į patį amžinumą. Ašainėje jų sąmonėje užteka amžinątvės sąmoningumas, ir, jame panerdama, sąmonė netenka savo siaurumo ir tamsumo.

Aišku, kad tokių žmonių tikyba yra visai kita negu visų augštiau minėtųjų. Jai nieko nebereiškia dygių ir omės, nieko ir nuotaikos bei protavimo gyvenimas. Tokie žmonės žino, kad didiame pasaulio kūrimo vyksme tikyba sudaro sąlygą ašainės sąmonės iškilimui augšt savės. Tše ašainė sąmonė susitinka su neišmąstojamu ir neapribojamu sąmoningumu. Ir tokios sąmonės žmonėmis tada tikriausias žmoniškumas pradeda užtekėti pasaulio gyvenimui.

Ne dažnai sutinkami tokie žmonės. Todėl apie juos ir beveik nekalbama. Menami yra tiktai vieni-kiti, kurie pasistengė kitus žmones iš visokių prietarų ir klaidiojimų išvesti į šviesesnį sąntykiavimą su tuo, kas yra augšt viso protavimo ir numąstymo. Jie savo zygiais sukelia žmonių prilinkimą ir pasišventimą šviesai ir kartais todėl vadinami naujos tikybos steigėjais.

Vis-dēlto ir tiejie, kurie save laiko jū pasekējais, retai tēra jū tikybos žmonēs. Prisiminkime, kad tiktai lygios šviesos sâmoniū žmonēs tegâli bûti tos patios tikybos. Kaip kiekvienas žmogus pasauli ir visâ gyvenimâ gâli sutikti tik savo supratimu, taip jis ir dâr taip, koks jis, kokia ašainē jo sâmonē yra, tegâli ėiti ė gyvâ sântykī su Dievu, kuriame viskas yra, kas yra, o kurs visame yra. Kitokio tām galimumo nēra. Kiekvienas tegâli susieiti su ta dvâsia, kuriai jis prilygsta, ė kuriâ jis yra panašus. Norint sântykiuoti su Dievu, reikia bûti dieviškâm.

Tokiu joks žmogus, tiesa, negâli pasidaryti. Bet pasišventiant Amžinajai Išmintiai - Meilei - Gâliai, žmogus liaujasi bût kokios nors būsenos arba minties ėrankiu ir tampa Jos indu, Jos priemone, Jos nariu. Ji pati padâro žmogū tinkamâ gyvajai tikybai, âmžinâjâm buvimui Dievūje.

Keli kultūrinė Tautų Tikybos Mokslai

Kaip jau aiškinta, tūlū žmoniū tām tikri mokslai laikomi tikyba, religia. Dār-gi reikalauta jais tikėti. Ir pasiremiant tuo, kad tikyba esanti mokslas, kalbama apie įvairias tikybas. O jū tarpe tikrai vertingi esā tiktai Krikštioniū mokslai. I kitū tikybū mokslus žiūrēta mažiau ar daugiau paniekinantiai.

Tiktai paskutiniais dešimtmetiais šitame protāvime įvyko perversmas. Kai-kurie mokslininkai jau rāšo apie įvairias kultūrines religias, kuriū viena esanti krikštioniškoji tikyba. O išmintingiesiems ir daugiau žiniū turintiems žmonėms net atrodo, kad su panieka žiūrėti į nekrikštioniū tikybas tiesiog esās žemumas. Dār ir plčiau sužinota, kad tūlū kitū tikybū rāštai yra daug senesni negu žydū ir Krikštioniū, kad jie daug seniau jau vadinti šventais rāštais ir paties Dievo apreiškimu ir kad jū turinys yra nemenkesnis už Biblijos žodius.

Pradėjo kai-kurie mokslininkai tikrai tirti įvairiū „tikybū“ rāštus. Tūluose universituose jau dėstomi „lyginamieji tikybū mokslai“. Ir kartais prieita nuomonė, kad pagrindinēs žymesniūjū „tikybū“ mintys yra visai tos pātios. Tik vienur jos aiškesnēs, kitur drumstesnēs.

Toliau buvo išmanyta, kad tikybos mokslu dažnai įvardinami ir pasaulio supratimo, gyvenimo žiūros ir pagaliau doros mokslai. Nuo visū jū liko griežtai atskirti tie, kurie pašvesti vien tikybiniām žmogaus gyvenimui. Susidomēta ypatiai Hindū ir Parsū šventais rāštais. Bet tai buvo jau toli prieš 100 metų. Nuodugniai tiriami Hindū Vėdos (Žinojimas) ir jū Upanišados (Posėdis, Slaptas mokslas) tiktai paskutiniais dešimtmetiais. Pastebėti ir senūjū Aigyptietiū šventi rāštai, kurie mirusiems buvo dedami į karstus. Bet jie dār sunkiau suprantami yra negu

Parsū Žend-Avesta ir Hindū mokslai. O dideliām nustebimui Aigypte papyruose rasti labai panašūs, kartais net tie patys zodiai ir posakiai kaip krikščioniškame tikėjimo išpažinime. Todėl tur-būt ir Augustinus rāšē, kad jau iš pat pradios buvo, kas vėliau vadinta krikščioniška.

Skaitant tuos įvairius raštus, sunku pasakyti, iš kurių šviesiau spindi tikybos gyvumas. Tūlais atžvilgiais Žydū šventraštis, Senasis Testamentas, atrodo labai nešventas ir visai netinkamas skleisti, o kitur, ypatiai Pranašuose ir Psalmuose, randami visai nuostabiai taurūs tikybiniai pasireiškimai.

Kaip Sename Testamente pakrikes žydiškumas, taip kituose rāstuose kitū tautū menkumai nustelbia rāstū tikybingumą. Bet tauri dvāsia iš visū mato, kad tikyba yra esminis kiekvieno tiek menko tiek išmintingo žmogaus dalykas, ir buvo toks nuo pat pradios žmogaus gyvenimo pasaulyje.

Žinoma, yra visokiū skirtumū tarp įvairiū tikybū mokslū, o ne vien žiūrint į gyvesnį arba silpnesnį tikybingumą, bet ir į tai, koku būdu jie nušvietia tikybos gyvenimą. Vienu-kitu atžvilgiu skiriasi Krikščioniū ir Rytū tikybos mokslai, visū pirma Hindū, būtent Brahmanizmas ir Buddhismas.

Daznai tvirtinama, ypatiai Vokietiū, kad tarp abiejū „tikybū“ esā nesuderinamū priešingumū. Hindūs kalbā apie pasaulio ir jo gyvenimo neigimą, paniekinimą ir palikimą, o Krikščionys apie jo pergalėjimą ir tobulinimą. Tūli mokyti žmonės, tiesa, randa ir krikščionybėje gyvenimo neigimo ir patarimū jo atsižadėti. Bet visos tos nuomonės nepasieka tū tikybū mokslū esmės.

Hindū šventū rāstū žinovai dažnai jautiasi vertiami pareikšti, kad tie, kurie kaip minėta apie juos sprendia, nėra jų gerai pažinę. Tikrai suprasti, kas ten numanyta, išmanyta ir parašyta, Vakarū žmonės neturī pakankamai galimumū. Jie nuolat apsirinkā, aiškindamiesi skaitomus raštus.

Vėl tūli mokyti Vakarū žmonės žiūri į Rytū šventus raštus kaip į kokius vaistus, kurie migdinā žmoniū dvāsiā arba net svaiginā. Ir todėl persergia kitus, kalbėdami apie didelį pavojū, kurs iš tū rāstū gresiąs Vakarū žmogaus dvāsiai. Nematyta, kad ir tuose rāstuose kalbama apie nuoširdiausiā žmogaus pāstangā.

Priezastis tokio spresmo apie Rytų Sventus raštus yra ta pati, dėl kurios kiti mokslinti Vakarų žmonės žemina Krikščionių mokslus. Jie gyvena apsiniaukusia sąmone. Todėl dažnai ir sākoma, Hindū, ypatiai Buddhismo tikybos mokslai, esā, palyginant su krikščioniškumu, veikiau tik protāvimas.

Tiesa, skirtumū yra. Juk minimi mokslai yra žmoniškos dvāsios āpraiškos visai skirtinguose žemės kraštuose. Nors Krikščionių mokslas gāvo prādiā taip-pat Rytuose, bet ilgais āmžiais tāpo amžinai nerimstantiojo, labai veiklaus, visokiuose pomėgiuose nuskendusio Vakarų žmogaus dalyku, ir šiandien jis jau nebesuprantamas tokiu būdu kaip seniau jo kilmės krašte, kur jau visai neteko reikšmės.

Dabar paprastai tvirtinama, kad krikščionybė esanti Vakarų tikyba. Tše jai ir tekusios visokios vertybės. Kaip senovėje iš Romos plito visā pasauli užvaldyt norinti dvāsia, taip iki mūsų laikū krikščionybė linkusi palaiminti visā žmonijā. Rodos taip suprantamas žodis apie tikėjimā, kurs pergalis visā pasauli.

Bet gilēsniām žvilgsniui aiškėja, kad su krikščionybe leidosi į žmonijā aplink viduržemiū jūras didė pasigailėjimo galia. Tuokart anū kraštū žmonija buvo lyg netekusi numānymo sātvykio su visos visatos ir viso gyvumo pagrindu, su Dievu. Ir krikščionybė buvo jai tarsi atsiskubinanti pagālba.

Visai kitame žmoniū pasaulyje veikė Rytū mokslai. Hindū krašte yra duotos visos sālygos rāmiām susikaupimui. Gyvenimas ten nevertia kaip Vakaruose žmogaus prie nuolatinio rankū ir visā kūnā veikiantiū darbū. Žmogus ten daug nuoširdiau gāli atsidėti dvāsiniām gyvenimui. Todėl jis jām ir skiria savo jėgas.

Todėl ir visokie dvāsiniai gabumai Rytū žmoniū yra nepalyginamai daugiau išvystyti negu Vakaruose, ir gamta ir visas pasaulis jiems visai kitoks atrodo. Rytū žmonės žiūri į visus gyvenimo dalykus iš gyvybės pusės. Todėl gyvenimas jiems yra visai kitos prasmės negu Vakarū žmonėms, kurie į visa žiūri paviršutiniškai.

Paprastai Šie jie tiki, kad reikiā kiek tik gālint smelkties išraugaut visa, kā gyvenimas juslėms ir kā kūnas gāli pātirtiai pateikti ir kame jai tarpininkauti. Jiems tur-būt rodosi, kad taip visa žmogaus laimė ir visa jo gerovė kaupiama. Mokslo žmonės

dažnai didiuojasi „exaktu“ mokslu, kada yra kâ-nors suprâte, kâ lieslê priciti gâli, nenumanydami Sviesesnês sâmonês reiksmês. Be kûno bûti dangûje ir vienas-kitas Krikštionis nenorêtû. Kitokî gyvenimâ jis ir vaizduoties visai negâli.

Rytû gi žmogus kûno gyvenime mato daug menkumû ir netikumû. Gâli bût, kad jo maitinsena ir jo rimtumas bei susimâstymas padârê jo kûnâ daug jautresnî ir jâm leidia gyvenimo vargsmus ir skausmus daug gyviau patirti, negu Vakarû žmogus tai îstengia.

Vakarû žmogus îš rûpesniû, liûdesio ir nusiminimo laisvinasi nuolatine neramia veikla. Dârbas, bet ir visû rûšiû prâmogos padâro, kad jis ir susikrimtimâ bei sielvartâ greitiau pamiršta. Veik visâ âmžiu jis gyvena vis nusikreipes nuo vidaus gyvumo. Jâm veik ir laiko nelieka rimtai susimâstyti. Ir taip jis vargsta. Kaltos to yra gyvenimo aplinkybês. O jei kartais jis saves ir atsimenta ir supranta, kad visas jo nusivârginimas, tikrai imant, nêra îsmintingas elgesys, kad nêra prasmês vien stengties daug pinigû susizerti, turtû susikrauti, kitas šalis ir tautas pavergti, kad tai visai nêra bûtina, jis negâli liauties to siekes. Karštasis Vakarû dvâsios kvâpâs jî putia tolyn. Ir taip tai Vakarû žmogus îstikrûjû lyg apsvaiges dûksta, kol jâm neišsklysta îš patirties visas geidiamasis gyvenimas, kada mirtis vertia jî palikti.

Todêl, jeigu jau tektû kalbêti apie apsvaigimâ, nereikêtû jo matyti tiktai Rytû žmonêse. Jis galuoja ir engia kad ir kitokiu bûdu taipo-pat Vakarû žmones. Tiesa, kad tûli Rytû mokslai galêtû kiek stabdyti Vakarû žmoniû nusiblâškymâ. Rimtâm veiklumui jie galêtû suteikti net gilesne prâsme. Juk aišku, kad Vakarû žmogui yra apsiniukes visas gilesnis gyvenimo tûrio numânymas. Visai niekingi dalykai jâm kartais yra svarbesni uz visâ gyvenimâ.

Vienu âtzvilgiu vis-dêlto taip Rytuose kaip ir Vakaruose pasidâro negerumû îš „tikiybinio“ nusistâtymo. Neretai tiek vienur, tiek kitur pâtys dvâsios-sielos reikalai pamirštami. Rytuose visokie nepaprasti gabumai geidiami ir visokiais, net visai bauriais bûdais žâdinami. O Vakaruose norima kiek gâlint stiprinti jêgas daigtû pasauliui, protâvimui ir visokiems kûno miklumâms.

Bet ziūrint į abiejų kraštų tikybos mokslų esmę, jie vieni kitus papildo, tą patį dalyką nušviesdami kitaip.

Patiām Rytū tikybos mokslui ištikrūjū nėra svarbu auginti ir brandinti nepaprastas žmogaus jėgas. Visai kito-ko siekiama, būtent tikrosios žmogaus gyvenimo prasmės. Norima žmogū vesti, kad jis iškiltū iš to, kas yra niekinga, kas pragaišta, ir susivoktū tame, kas amžina. Todėl žmogaus žvilgiui rodomas kelias į visatos gelmes. O dėloma tai tokiu būdu, kad Vakarū žmonės, nesitikėdami tokio šviesos gausumo, tarsi apāksta ir nieko neišmāno. Ir tūli todėl, prisimindami Rytū tikybos mokslū, težino pakalbėti, kad jie baigiāsi didiuoju nieku, kurį vadinā Nirvana. O Hindūs tuo žodiu pažymi tą patį, kā krikščionybē vadina Dievo valdiava, karalyste, kuri yra „augšt viso išmānymo“.

Kartais Hindūs ir kalba apie gyvybės troškimā. Su tuo mokslu susipāžines Vokietiu manytojas A. Schopenhauer'is sākē, juo pasirodās pasaulio vālios neprotingumas. Bet tokia mintis tikrai nėra šviesaus proto. Ne tuo prieina išmānymā, kad kā-nors kūrybos vyksme smerkiame kaip nevykusį, bet kad stengiamės surasti jo prāsmę. Kā pasaulyje kūryba vykdo, yra tikrai prasminga. Tuo nereikētū abejoti. Tiesa gāli būt, kad mes dār nepribrende tām prieiti, arba mes atvirksčiai ar kreivai pasitinkame tā vyksmā. Rytū mokslai kaip tik nori parodyti keliā į sāntykį su visatos galia ir išmintimi. Jiems nerūpi kūrybos nuteisimas arba teisinimas.

Kūryboje „gyvybės troškimas“ yra taipo-jau numatytas, kaip ir jo išnykimas. Tuo troškimu duota gyvenimui jo veikslis. Bet Vakarū žmonēms sunku tai suprasti, nors jie statiai miršta to troškimo vārginami.

Minėtinas yra ir mokslas apie „gyvenimo rātā“. Manyta, kad įvykstanti nuolatinē žmogaus gyvenimo kaita. Žmogus gyvenās daigtingame pasaulyje, mires gyvenās dvāsios būtyje, tada vėl uzgimstās, gyvenās, mirštās ir taip toliau iki pasiekās tobulumā, gyvenimā Dievūje.

Trumpai tektū sakyti apie Rytū tikybos mokslus, kad jie reikalauja iš žmogaus sukaupti visas dvāsios-sielos, būtent žmoniškumo galias, ir jas skirti Augštiausiājām. Iš to tikima taurēsianti ir stiprēsianti visa dvāsiniē žmogaus asmenybės galia žemės gyvenimui taurinti.

Visa, kas nesąmoningumo srityje yra išdraikyta ir nusenka nesuskaitomomis gyslomis, turi būti suvedama, jeib pasaulio kūrimo eigoje veiktų kaip galinga jėga. Ji tada gali visą gyvenimą kelti iš jo vargsmo, menkumo ir tamsos švieson, kuri visą žemiškumą keitia dvąsiškumu.

Stengdamasis eiti tuo keliu, žmogus pamirštās pasaulio niekingumus ir gyvenimo skausmus. Bet ne tām žmogus šaukiamas. Tatai tėra tik kito-ko pasėka. Didysis veiksmas yra susikaupimas dvąsioje-sieloje ir nepalaužiama valia priėti Slėpinį, kurs laukia žmogaus anapus erdvės ir laiko.

Iš tše tada liejasi suplaukusios taurios gėlios į erdvės ir laiko gyvenimą. Pradėtojāms tai dār nesās uždavinys. Permāza jie įstengią pasiekti, ir jų kūnū jėgos tiktai silpstantios.

Rytū žmogus kreipiasi į visū gėlių versme, jeib toji ko-gausiau plūstū. Bet toks nusikreipimas taip daug reikalauja dvąsiniū pastangū, kad jis Vakarū žmonėms visai nėra imānomas. Todėl jie ir baidosi nuo Rytū mokslū. Nurodo į tai, kad didioji Rytū žmoniū minia visai nuskendusi yra visokiuose prietaruose. Tiesa, kad ji dažnai visiškai nebeuimāno savo mokslū reikalāvimū.

Krikštioniškas mokslas Vakarāms jau atrodo kitoks. O jām esant šiek-tiek plāčiau zinomām, apie jį nieko ir neberekėtū pasakyti. Vis-dėlto nuolatai aiškėja, kad jo esmė toli visū dār nėra prieta. Garsusis Vokietiu mokslininkas Ad. v. Harnack'as jā nori trimis dalykais paaiškinti. Krikštionybė vyriausiai skelbianti Dievo valdiavā (karalyste) ir jos atėjimā, toliau Dievā kaip tėvā ir begaline žmoniškos sielos vertybe, ir pagaliau geresniājā teisybe ir meilės išākymā.

Bet rodos krikštioniškumo esmė turētū būt išmanyta kaip gyvybingas Dievo sātųkis su žmogumi, lygtinai asmens sātųkiui su savo nariu. Tame, kas yra tikrai žmoniška, dieviškumas su žmoniškumu sutampa. Iš tokios vienybės išcina visos laiminimo ir išgānyimo gėlios žmonėms ir visām gyvenimui. Kiekvienas žmogus yra pašauktas tai apreikšti, jeib gyvenimas virstū dvąsiškesnis. Žmogus turi dalyvauti pasaulio išgānyimo vykdyme.

Tūli vis-dėlto sāko, minimas sutapimas Dievo su žmogumi įvykes tik viename asmenyje, būtent Jėzūje Kristūje, kurs todėl

kartu buves tikras Dievas ir tikras žmogus. Ir iš jo išeinās išgānymas visiems. Bet Ev. Jono 10,34 Jėzus pats sāko, kad žmonės esā dievaitiai, kaip jau rašyta Ps. 82,6. Todėl Evangelijose žmonės ir vadinami Dievo vaikai ir sūnumis, kaip Graikū kalbos žodis sāko, iš kurios Evangelijos verstos.

Dār ir visai krikščionybė teigia ārtimā Dievo sāntykī su žmogumi. Tā sāntykī turētū žmonės patirti savo esmėse. Kur to nėra, žmoniškumas nuolatai menkėja ir krikščioniškasis mokslas nebėra pilnai suprantamas. Matyt, Krikščionys toli atsiliko nuo to, kā Kristus jiems apreiškė.

Pasiaiškinus tokiu būdu pagrindines Rytū ir Vakarū tikybū mintis, rodos pasidāro numanu, kad jie giliausia prasme tā pātī skelbia. Bet vienur ir kitur labai atsitolinta nuo tos prasmės. Vakarū ir Rytū žmonės yra lygiai nuslinke nuo savo mokslū augštumos.

Vienu ātžvilgiu Vakarū žmonės lyg buvo krikščionybės dār net vertiami slinkti. Jiems rodėsi, kad jie turī visiškai skirties pasauliui. Kristui norėjus, kad žmogus neštū ī pasaulī tai, kas jī laimintū, Vakarū žmonės-krikščionys visai aistringai užsigeidė iš pasaulio imties gyvybe, gaivinimā ir laime.

Todėl ir galėjo įvykti didysis žmonijos sukrėtimas baisiojo kārto metu. Pasaulī išvaduojantieji galia, krikščioniškumo esmė, virto karinga visa uzvaldantiaja galia. Visai aiškiai pasirodė ir jau seniau, kad su krikščioniškumu sietas pavergimo noras.

Lietuviū tauta patyrė tai jau prieš 700 metų. Apie pātīā krikščioniškumo esmė, apie dieviškumā ir žmoniškumā žmogūje, kalba visai nedaug Krikščioniū. Vakarū žmonės beveik nebeturi krikščioniškumo dvāsios.

Rytuose minimas nuslinkimas ypatingai apsireiškia. Ten žmonės aiškiai kreipiasi nuo pasaulio bei jo dalykū ir labai stengiasi išigyti visokiū vālios ir proto gāliū, pamiršdami, kas yra tikrai siektina. Vakaruose žmonės vėl skiriasi visiškai žemiškiems dalykām. Ir taip žmoniško gyvenimo prasmė nei vienur, nei kitur visuomenės tikrai nėra siekiama.

Bet abiejū kraštū mokslai vieni kitus papildo. Iš Rytū mokslū gālima išmanyti būtinumā ir galimumā žmoniškumui stiprėti. Vakarū mokslai iš žmoniū reikalauja žmoniškumo gelbėti gyvenimā, neatsiskyrus nuo jo, bet žmonėse, visame jų

vargsmė ir niekingume leisti reikštis žmogaus vertybėms, palaiminti netobulą pasaulį šviesiu žmoniškumu.

O viso-to Vakaruose nesant, pasidaro aišku, kad jiems ko trūksta, kad jie yra ko neteke. Pažinus visą Vakarų mąstymą, visą dvąsinį jų pasaulį, matyti, kad jiems reikia gilesnio ir aiškesnio žvilgio į gyvenimo gelmes ir jo slėpinius ir į žmoniškumo esmę. O kaip tik tam daug rodos galėtų reikšti Rytų mokslai, kaip vėl Rytams Vakarų gyvenimo rūpesnis. Bet gali būti, kad visai žmoniškai reikalingas visai naujas apsiraiškimas.

Bendrumo Talkos

Geriau išsiziūrėdami į tai, kaip visas gyvenimas sutvarkytas, pastebime atskirus vienetus lyg atskilusius nuo didio, vieningo pagrindo. Grumsteliai yra žemės gabalai, lašeliai — vandens, kibirkštys — ugnies krislai, rozė — augmenijos, žirgas — gyvijos, žmogus — žmonijos narys. Ir savaime kyla klausimas, kas yra tatai, kas įrodo atskirū dalykū bendrumą, o kas padaro juos atskirus.

Tada, prisimenant abiejū tikrovės kraštutinumū, kaip šitose bandyta juodu suvokti, būtent sąmoningumą ir nesąmoningumą, rodosi, kad aiškiausias ir platiausias bendrumas statomas nesąmoningumo. Mediaga regimai yra lyg tat, kas bendrina visa, ką pasaulyje pastebime. Nesąmoningumas rodos numąnomas matėrės krisluose kaip ir didiuose begalinės erdvės kūnuose, dangaus rutuliuose.

Tik akyčiau tiriant matėre, ji pasireiškia įvairiausiomis rūšimis. Ir kiekvienos rūšies dalelė turi su kitomis bendrumo pažymius, o skiriasi nuo kitos matėrės rūšies dalelių. Tokiu būdu jau šiame būties laipsnyje nebėra vieno bendrumo, kurs viską telkia, bet jau pastebimos įvairiū bendrumū talkos.

O vėl imant mažiausiąjį matėrės krislelį, būtent atomą kaip tokį, į savo sąmonės šviesą, jis lyg pakinta. Pasirodo nebesanti u bet vykstantiu dalyku. Apie vieną vidurį tvarkingai skrieja kiti spuogetiai. Tai reiškia, kad tse veikia koks-nors sąmoningumas.

Bet kad ir tai, kas erdve pildo, būtent matėrė, lyg telkiama nesąmoningumo, vis-dėlto jautiama, kad reiskiasi oru, vandeni, ugnimi, uola kas kartą kita, skirtinga galia. Ji tarsi glūdo už

nesąmoningumo, jį bet palikdama, koks jis yra. Kiekvienas akmenis, geležies, vandens kiekis įrodo savo bendrumą su kitu tos patios matėrės kiekiu.

Toliau gamtoje pastebime atskirus dalykus, kurie jau visai kitaip apreiškia skirtingumą ir bendrumą. Augmenelis yra sau vienetą kaip ir gyvelis ir pagaliau žmogus. Bet kiekvienas jų telkiamas ypatingo bendrumo su kitomis savo eilės būtybėmis. Taip tada pastebime augmeniją, gyviją ir žmoniją. O tirdami telkiantįją galią, numanome įvairių laipsnių sąmoningumą. Kiekvieno laipsnio sąmoningumo banga atrodo atskirais gyvūnais išsklindusi į vienetus. Antraip ji vėl juos ir bendrina.

Bet kaip seniau jau bandėme išmanyti, gyviuose veikia trys bangos, o žmonėse net keturios. Tai-gi vienetai telkiami į bendruomenes keleriopu būdu.

Tatiau veikia ir skirstantioji galia. Kiekvienoje bendruomenėje pastebimos kelios mažesnės bendrovės, kurių vienetai telkiami įvairių bendrumų, turėdami vis-dėlto pазymius ir visų bendrumo. Tokiu būdu skiriasi augmenijoje įvairios augmenų rūšys, gyvijoje visokios veislės, žmonijoje padermės, tautos, giminės.

Atrodo, kaip kad kiekviena sąmoningumo banga negali visą savo turį lygiu būdu visais vienetais apreikšti. Ir todėl ji turi kurties įvairias lytis. Jomis taip atsidenčia sąmoningumo apsta ir jo mirgesys. Bet augant augmenų rūšių gausai, gyvių veislių skaitiui, žmonijos tautų daugumai, vis geriau aiškėja ir kiekvienos sąmoningumo bangos savotiškumas. Kiekviena banga reiskiasi savaip. Jų šviesos skirtumai tėra aiškesni tarp didiųjų bendruomenių, būtent tarp augmenijos, gyvijos ir žmonijos.

Mineralijoje vos-ne-vos pastebimas sąmoningumas. Siek-tiek jis jau smėkši augmenijoje, dār aiškesnis jis yra gyvijoje, o visai aiškus žmonijoje.

Visa-tai žinodami, turime šitSe dār pasakyti, kad augantių daigtų lytis paprastu supratimu yra sąmoningumo pasireiškimas akims. Toliau, kad gyvijoje ir žmonijoje dėl kelių sąmoningumo bangų sutartinės jų lytis smarkiau veikia stebėjimą. Bet žinotina, kad nėra galimas susigiminiavimas tarp žmonių ir gyvių, gyvių ir augmenų. Visi tūlū tariamū gamtininkū tvirtinimai, kad jis esās galimas, pasirodē apsirikimais.

Sąmoningumo bangos yra kūrimo galios. Jų kiekviena kuria savo būdą. Tik augštesnioji sąmoningumo banga gali naudoties žemesniosios darbų ir jį testuoti. Bet pastebėtina, kad ir kiekvienos bangos skirtingesnės rūšys, veislės ir k. nesigiminiuoja. Tiksliai daugiau visokio bendrumo telkiamosios augmenų rūšys, gyvių veislės gali veisties. Skirtingas lytis kuriantioji galia lyg nustato neperzengiamas ribas.

Žmonijoje telkimas yra labai sudėtingas. Žiūrint į kūną, žmonės telkiami to bendrumo, kurs veikia augmenijoje ir gyvyje. Nuotaikos atžvilgiu jiems tenka visoks bendrumas iš gyvūniškumo. Bet visa-tai žmonėse pagauna dar žmoniškumas, kurs ir-gi visai reiškiasi ir vienur bendrina vienaip, kitur kitaip. Iš tų įvairių veiksmų sutapimo išauga padermės (rasės), tautos, tautelės ir giminės.

Bet kartu tų didiųjų gyvenimo galių sutartinė ne vien bendrina, bet ir įvairina žmones ir augina padermių, tautų, giminių, ir pagaliau net atskirų žmonių skirtingumą. Ypatiai daug reiškia ašainė sąmonė, žmogaus vienetiškumas. Spalvinamas pažmoniško sąmoningumo, o neįgijęs visą apveikiantios galios, jis didina skirtingumą tarp giminių, tautų ir padermių.

Gali kartais susidėti skirtingo kraujo žmonės gimdymui, bet jų vaikai nėra vaisingi. Po kelių kartų visai išnyksta jų gaminta giminė. Jei kur ir nėra didelio skirtumo, sudėto kraujo žmonės neturi to darnaus gyvumo, kurs iš jų laukiamas. Bendrumo ribos perzengimas kelia žmonėse stipresnį ar menkesnį kraujo ir vidaus būsenų nerimą ir ardo jų darną.

Žmoniškumas, tiesa, visus žmones telkia į žmoniją, bet bendrinanti jo galia, kaip jau sąkėme, reiškiasi vienur vienaip, kitur kitaip. Todėl bendrumas tuokia tik atitinkamą žmonių eilę. Žmoniškumo banga, kuri atneša naujas kartas į erdvę ir laiką, jas terpia į atskiras talkas, pažmoniškų bendrumų pagrįstas. Paviršutiniškai žiūrint, susituokimas, šeimų sudarymas dažniausiai įvyksta pažmoniškoms jėgoms veikiant. Kur pats žmoniškumas daugiau reiškia, telkimai ir skirstymas jau visai kitokie.

Tām suprasti svarbu dar naujai permąstyti viso gyvenimo sąmoningumo laipsnius, jų šviesėjimą, jų bendrinimo ir skirstymo veikimą.

Savaime aišku, kad kiekviena gyvybės banga yra didis vienetas. Save apreiksdama, ji kuria didią bendruomenę. Bet ji pati esmiškai skiriasi nuo kitos bangos savo sąmoningumo šviesos ypatumu. Žemiausio laipsnio sąmoningumas pasizymi atskirais pavidalais beveik visai lygiu būdu. Augštesnis atrodo jau lyg skaidytas. O žmoniškumo laipsnio esybės skiriasi sąmonės atžvilgiu kaip kibirkštys. Sākome todėl, kad žemo gyvumo laipsniuose veikianti bendra sąmonė, augstiau įvairių rūšių ar veislių sąmonė ir pagaliau žmogaus laipsnyje vienetiškumo sąmonė.

Kiekvienas žmogus numano aiškiai tą savo sąmonės ypatumą. Šis numanymas to-gyvesnis, ko-šviesesnis jis yra. Sventieji sąmonės atžvilgiu yra tikriausieji vienuoliai, ir to-daugiau, ko-Sventesni jie yra. Bet visai vienas žengia savo gyvenimo taku išmintingasis. Tokiu būdu atrodo, lyg sąmoningumas būtų skirstymo o ne telkimo, ne bendrinimo galia.

Bet žiūrint akyliau, viskas atrodo atvirkštiai. Jau pirmieji sąmoningumo mėginimai kuria sąsajas. Fiziniai atomai jungiasi pagauti sąmoningumo brėškimo; o jo judinami cheminiai elementai glaudiasi prie viens kito, ir pasidaro junginiai arba ir ardosi. Visi tie sąmoningumo veiksniai stiprėja su kylantiu gamtos gyvenimu, vadinasi, su jos sąmoningėjimu.

Ypatingos reikšmės tai yra žmonijoje. Kiekvienam žmogui ašainė sąmonė nuolatai įrodo jo vienetiškumą, bet sąmonė pastebi ir bendrumą savo ir kitų pažmoniškume ir jį kaupiasi savyje kaip savo turinį. Tuo tą bendrumą sąmonindama, ji jį ir tvirtina. Giminingų žmonių bendrumas kūno, nuotaikos ir protavimo srityje, būdamas ašainės sąmonės turiniu, virsta jos veiksmu, kurs teigiamai atsiliepia gyvenimui.

Tokiu būdu žmoniškumo prądas augina iš to, kas pažmoniškume yra bendra, didelė bendruomenė, būtent tautą. Bet labai daug tše reiškia ir ypatingas to prądo veikimas.

Ašainė sąmonė susikuria savo vidaus gyvenime tikrą pasaulį, visiškai prigimties, vadinasi, pažmoniškumo ypatumų spalvintą. Tai apsireiškia visokiu būdu, būtent žmogaus išvaizda, jo elgesiu, jo kalba, jo veikimu. Ir visa-tai teigiamai priimama lengviausiai tų patių savumų, vadinasi, to paties bendrumo

žmoniū. Tokiu būdu auga ir tvirtėja žmoniū drauguomenė, kurią įvardiname žodiu tauta.

Josios žmoniū bendrumas išigali su turtingėjantiu, bet dār geriau su Šviesėjantiu vidaus, tai yra nuotaikos ir protavimo gyvenimu. Gi Šviesėjimas kyla iš žmoniškumo prādo išigalėjimo. Todėl to prādo veikimas kiekvieno žmogaus apsireiškimu ir geriausiai tvirtina tautos bendrumā. Iš to veikimo išeinās mokslas, menas ir dora reiškia visus tuos ypatumus, kurie atspindi tautos žmoniū bendrumā. Kiekviena tauta kuria mokslā, menā ir dorā savo būdu.

Toliau tas bendrumas reiškiasi ir visokiais žygiais tām bendrumui tarsi sudaigtinti. Pastātomi gyvenimui tikslai ir bendrai siekiami. Kuriasi visokios bendrovės. Pagaliau visiems tautos žmonėms taikoma viena gyvenimo tvarka tām tikros erdvės platume, tām tikrose žemės ribose. Kurinama valdiava.

Tše prisiminti reikia ir tai, kaip labai tūli kraštai ir tūlos vietovės žmones telkia. Atrodo, kad tai vykdo vien juslėms pasiekama gamta. Ištikrūjū ji gana daug reiškia. Vis-dėlto jā toli viršija žmonėse veikiančios būrimo jėgos su savo tikslais ir savo gāliomis. Bet tūli kraštai, o ypatiai vietovės, sutraukia žmones visai nuostabiu būdu. Tik pamanykime, kā reiškia didiosios, vyriausiai tūriamos šventosios vietos! O kaip geidia kartais viena tauta iš kitos pagrobti vietove! Tām pasiaiškint reikia žinoti, kad visur veikia be žinomūjū dār ir kosminės gālios.

Kad kūryba telkimā pagrindia ir vykdo sąmoningumo bangomis, matyti visuose gamtos skyriuose. Jau augmenys dažniausiai susiburia lyg geresniām tarpimui. O gyviai susitelkia geresniām mitimui ir apsigynimui. Kartais atrodo, lyg būtų išikūre tikrā valdiavā. Prisimena bitės. Bet kiekvienas jų spiečius yra veikiau vienas gyvūnas, o ātskiros bitės jojo nariai. Toks gyvūnas yra ištikrūjū kiekviena bendruomenė. Tik žmonėse tai nėra taip regima kaip bitėse ir skruzdėlėse.

Nežiūrint giminingumo, būtent kraujo, žmonės telkiami įvairiū jėgū. Daug jau padāro visokie geidimai. Kai į būrį susideda plėšikai, jiems bendra yra ta pati jėga, kuri ir vilkū gaujā sutelkia. Panašiū bendroviū žmonėse yra dār daugiau.

Bet jos nėra pátvários. Kur pázmoniškumas vyrauja, draugijos greitai ardosi. Net griúva didios valdiavos, jeigu jù vieningumas tepagrindiamas plêšrumu.

Tai pasireiškia ir mažiausiame bendrãvime. Susituokusiu-du žmogų netrukus skiriasi, jeigu buvo suvestu vien pázmoniškumo. Kitas yra dalykas, kada šeimos nariai palieka namus. Suauge vaikai kuriasi naujas šeimas, vertiami kitos bendrinimo gálíos. Bet senieji jù bendrumo pázymiai palieka. Šeimos ypatumai jù asmenyse, jù nuotaikos ir protãvimo gyvenime reiškiasi visame, kã jie dãro.

Kitas bendrinimo veikslýs yra protãvimas. To paties verslo žmonês, tù patiù gyvenimo pareigù jautiasi vieni kitiems lyg artimesni. Jie bendrauja ir kartais draugauja. Sãkome, jie vienas kitã geriau suprantã, viens su kitu geriau susišnekã. Taip žmonês yra sutelkti ir tikybiniù mokslù, ir kalba dažnai apie vienã tikêjimã.

Toliau žmonês sueina ì bendrãvimã to paties sãmonês šviesumo pãgrindu. Juk žinomi žmonês tamsuoliai, mažiau ir daugiau apšvieta ir šviesuoliai. Sãmonês šviesumas bendrina net ìvairiù tautù žmones. Ir jie sudãro kartais bendroves, kurios úgdo, bet dažnai ir ardo kitaip pasireiškiantì bendrumã. Bendrinimo galias stebint, visai aiškiai matyti, kad gyvenimas yra pagrįstas globa o ne kova. Už savo bûtì kovoja tik plêšrumo vãromi žmonês.

Tokiu žvilgsniu tiriant žmoniã, aiškêja pagaliau dãr vienas labai ypatingas dalykas. Augštesnio laipsnio sãmonê traukia savespi ir tamsesnius žmones. Taip veikia ištikrùjù visas šviesesnis sãmoningumas. Todêl tikrai šviesùs žmonês geriausiai ir telkia kitus. Jù ápraiškos žãdina kituose žmonêse geresnì bendrumo numãnymã.

Lengviausiai pasižymi savo telkimo galia tokie šviesùs žmonês, kada jie pasidãro valdiavos kurêjais, žinoma, sãmoningumo o ne gálíos troškimo priemonêmis. Graikù manytojas Platonas todêl ir sãko, kad valdytojas, valdiavos galva, turi bûtì išmintius. Visados ta valdiava yra tvirtiausioji, kurioje pagrindinì bendrumã sudãro tiesa-grožê-gêris.

Bet ir visi žmonês, kurie apreiškia šviesesne sãmone aiškii mokslu, tauriu menu, tikra dora, traukia žmones ì aiškesnì sãmo-

ningumâ. Ir taip jis pasidâro bendrumo pâgrindu, kurs laimina visâ tautâ ir kartais net daugelî tautû.

Atsitinka, kad vienos tautos žmogus tiek iškyla iš savo žmoniû eilës, kad jo dvâsios šviesa sutelkia tûlas tautas, didiâ žmonijos dâlî, vedamas jû žmoniškumâ sântykiuoti su patia sâmoningumo esme. Pânašiâ reikšme îgyja kartais ir viena tauta kitoms tautoms. I šviesiâjâ mielai linksta kitos tautos.

Pagaliau yra visoje žmonijoje, îvairiose tautose žmoniû tos patios labai šviesios dvâsios, sâmonës. Jie savime tuo sudâro draugijâ ypatingos, nuostabios reikšmës. Jû sâmoningumas grindia visos žmonijos bendrumâ, jos vieningumâ, ir žâdina jos sâmoningumâ. Ir todël, tai nujausdami, tûli žmonës sâkosi tikî šventûjû bendrumâ.

Liga ir Sveikata

Gyvenimo sąmoningėjime abi šios būsenos yra labai didelės reikšmės. Bet ir jų esmės žmonės paprastai nenumano. Dažniausiai stengiasi viena iš antrosios suprasti. Sveikatos beveik visados atsimena tikrai ligai užėjus. O abi yra kasdien patiriami. Vienas skirtumas, kad žmogaus dėmesį greičiau patraukia liga.

Visose gamtos srityse yra ligų. Bet labai pastebėtina, kad žemose srityse jų žymiai mažiau negu augštesniose. Atrodo beveik, kad jos daugėja, ko-daugiau gyvenimo sąmoningumas šviesėja, tarsi tai būtų ligų priežastis. Žmonija juk yra ligų užkrėsta kaip kartais koks kūnas didiū skauduliū. Ir tektū manyti, ji esanti visū ligū versmė, net visām pažmoniškumui, kuriām ji turētū būti viso gyvenimo gerinimo ir taurinimo galia.

Liga atrodo beveik kaip gamtos nenorėta tinkama. Niekur nematome tiek netikslumū, kaip tame, ką nesuviesėjusios asainės sąmonės sukuria. Kiekviena liga tarsi ardo gyvenimo vyksmą. Todėl ji žmoniū dažniausiai laikoma kuriantiosios gailios, būtent sąmoningumo kliudymu, jeigu ne tiesiai naikinimu. Kur sąntykiai sąmoningumo su nesąmoningumu yra vienopi, ten ligos vos numānomos. Bet kur tie sąntykiai yra keleriopi arba net daugeriopi, ten jų skaitius labai gausėja. Manytai, tše išisukusi pikta galia.

Ir turėsime sakyti, kad sveikata yra netrukdomas veikimas gyvojo pavidalo esmės, nestābdomas kūrimo vyksmas. Todėl sveikata ryškiausiai yra žymi žmogaus jaunātvėje. Jaunumas juk tiesiog vadinamas sveikata. O senėti ir sirgti lyg būtų gretimū vyksmu. Bet senėjimas ištikrūjų reiškia sąmoningumo atsitraukimā iš kūno gyvenimo, o sergant sąmoningumas dār stipriau, nors ir labai keistai veikia.

Yra daug įvairiausių ligų. Bet jas reikėtų atskirti pagal žmogaus gyvumo sritis. Žmogus gyvena ne vien kūnu, bet ir nuotaika, protavimu ir dvąsios-sielos pasireiškimais. Todėl visose tose srityse ir gali būti ligų. Žmonės jas pažįsta, bet jų esmę vos tenumano.

Kiekvieną minėtųjų gyvenimo sritių turi savo asmeniškumą ir tam tikru atžvilgiu savigą buvimą. Kūne veikia sąmoningumo galia, kuri augmenija reiškiasi, nuotaikoje gyvūnijos pradas, protavime ašainė sąmonė. Kiekvienoje srityje gyvumas kitoks. Todėl tse ir ligos kitokios.

Visur sąmoningumas gali kaip-nors būti užgaunamas, savo veikime trukdomas, jo kūriny szejiamas. Žmogus jautiasi en-giamas tai vienoje, tai kitoje savo gyvumo srityje ir kalba apie negalėjimą, apie ligotumą ir sirgimą. Bet kadangi visos minimos sritys yra sutāpintos viena su kitomis, ligos išbūjoja iš tikros painiavos.

Lengvai suprantama yra būseną, kuri pasidāro, kad kūnas suzejiamas. Niekām šiaip neprisimetant, zaizda greitai užgyja. Suzejimas nepašalina gyvumo gālios. Atvirkštiai, toji lyg stipresniu veiklumu stengiasi suzejstāji kūnā pataisyti.

Tokiu-pat būdu reiškiasi atitinkamos gālios nuotaikos ir protavimo gyvenime. Jos kiekvienā suzejimā, būtent jausmū suskudinimā arba protavimo ardymā tuojau išgydo. Žmogui vien tereikia rūpintis, kad būtų šālinta, kas zejdia. Visos dirbtinos gydymo priemonės yra labai itartinos.

Visai kita-kas yra pātios ligos, tai yra būsenos, kurios pasidāro, kada pakrinka kūrybos nustatyti sāntykiai tarp gyvumo jėgū žmogaus asmenybės sritiū. Asmenybės sāstatas tēra pastovus tik darningu minimū sritiū sutarimu. Pilnos sveikātos tegāli būti tas žmogus, kurio valdantioji asmenybės galia yra dvāsia-sicla.

Juk žmogus patenka į pasaulį ir įgyja savo asmenybės sāstatā tiktai dvāsiai-sielai linkus į žemiškā gyvenimā. Todėl sveikata ir yra ta būseną, kuri kuriama žmogaus esmės, kada ji yra lemiantios reikšmės jo asmenybei. Jeigu iš to prādo išvedame žmogaus esimā šiame pasaulyje, tada reikia juo pagrįsti ir jo buvimā arba pātvarā ir atitaisymā, kada jis kaip-noris yra darkomas.

Dėl viso-to žmogus bus to-sveikesnis, ko-ryškesnis jis bus žmogus. Kiekviena liga yra įrodymas, kad jo žmoniškumas nevyrauja jo asmenybėje. Ir liga turėtų būti numānoma kaip koks doros klausimas. Visumet žmoniškumo menkumas pasireiškia liga.

Tat aiškiai tvirtina kasdieninė patirtis. Juk protingas žmogus pats stengiasi kiek galėdamas išlaikyti, apsaugoti ir apginti savo sveikatą. Tuo jis įrodo, kaip labai daug jai reiškia žmogaus dvasios laikysena. Neišmintingasis gāli ir tikėti, kad jam nereikiā rūpintis savo sveikata. Susirgus, apmokamas gydytojas viskā padarysiās.

Bet toks mānymas turėtų būt suprstas kaip labai klaidingas. Sveikata yra tikrai opus dalykas. Ji negāli kitojo, kad ir gydytojo būti palaikoma. Jau daugiau reiškia gyvenimo aplinkybės, ypatiai jo tvarka. Iš to siek-tiek aiškėja, kad sveikata yra labai lengvai ardoma gyvumo jėgū lygneša. Tos jėgos nesāntykiuoja sustingusiai. Nuolatai jos veikia viena kitā ir tuo gelba arba ir trukdo.

Toliau labai daug reiškia ir aplinkos veiksniai. Ne vien fizinės, bet ir jausmū, geismū, mintiū ir pāties dvasinės gālios iš jos užplūsta ir prilieja žmogaus asmenybe ir jā stiprina ar silpnina, stāto ar griauja. O tai vyksta dažnai visai negana vertinamu galingumu.

Prisiminkime kūno srityje tiktai elektriniū ir magnētiniū sroviū, kurios nuolatai banguoja tarp dangaus rutuliū, saulės bei žvaigždīū ir zemės! Visos šios yra labai milžiniški elektromagnėtai. O mes kaip visi gyvūnai jų bangose nārdome ir kvėpuojame. Dār yra kitū daug galingesniū bangū. Jū pakitimāms žmoniškos asmenybės turi vis išvien naujai prisitaikinti. Žmogus tiesiai sugriūtū, jeigu jis nebūtū palai-komas prādo, kurs prieš visus kūno ir vidaus gyvenimo trukdymus ir ardymus nuolatai atitaiso pasvirusiā lygnešā.

Neminint kito, aplinkos pakitimas daug reiškia ir tām, kā vadiname užkrėtimu. Bet jis nėra jau toks pavojingas ir neišvengiamas, kaip paprastai tikima. Bijotinas jis tik tēra, kada žmoniū kūno ir nuotaikos būsenos yra pakrikusios ir jų protāvimas silpnas arba nusiblāškes. Užkrėtimo sālygos ir galimūmai neglūdo tiek apnuodintū arba griaujantiū

jėgų pilnoje aplinkoje, kiek nedarningų žmogaus gyvumo sritių sąntykiuose.

Visiškai apsaugotas nuo kiekvieno užkrėtimo ir net nuo sužeidimo yra tas žmogus, kuriame žmoniškumo galia yra pilnai atsilukstinusi ir pasidariusi nepajudinama asmenybės valdove. Toks žmogus gali kartais visai sau nepakenkdamas išgerti stipriausius nuodus. Apie senųjų Graikų išmintiū Sokratą rašyta, kad, kitiems apsisvaiginus gėralais, jis pasilikdaves blaivus, nors su jais gėres. O Anglų rašytojas Bluwer-Lytton'as savo romane Zanoni pāsakoja, kad tiesiai mirtini nuodai nieko nepadare augšto žmoniškumo žmogui. Žinoma, toks niekumet ir negirtaus, kadangi jam tai nebėra pomėgis.

Nuo ligos reikėtų aiškiai atskirti ligos pāžymius. Juos pastebėdami, žmonės kalba apie ligą ir tiki ligą išgydą, jeigu jos pāžymiai pašalinami. Niekumet pasveikimas tuo neįvyksta. Pāžymiai yra tiktai pāsėkos asmenybe stātantių jėgų sąntykių pakrikimo, kurį tos jėgos stengiasi atitaisyti. Ir gydymas tām turėtų prisidėti. Tada ligos pāžymiai savaime dingsta. Dažnai dār tikima, kad jų pasirodymu kūnas apsisivālās ir tuo sveikstās. Bet tai tėra tiesa tām tikra prasme.

Regimiejie ligos pāžymiai kūne, žmogaus veikimuose arba kokuose kituose pasireiškimuose pirma įrodo, kad liga užėmė įvairias asmenybės gyvenimo sritis. Vadinamasis kūno apsisivālymas yra tiktai augmeniškumo galių pasistengimas žmogaus asmenyje, jo kūne, grāžinti galimumā žmogui gyventi. Bet iš to dār nesistoja tikroji sveikata. Tuo priruošiamas tiktai prisi-taikinimas prie naujų vidaus jėgų sąntykių, vadinamas, prie jų pakrikimo. Žmogus tada gali gyventi ir tiki esās sveikas. O tikroji sveikata teįgyjama, kad ans pakrikimas pašalinamas.

Nuodugnus išgijimas vyksta iš vidaus, iš dvāsios-sielos pusės. Todėl jis yra paties žmoniškumo prādo uždavinys žmogūje. Norint išgyti ar gydyti, reikia jį savyje ar kituose gyvām veikimui sukelti. Bet kām-nors mānant, jis išgydysiās arba išgysiās, vien pašālingamas tai, kas ligā parodo akims, nedaug tebūs pasiekta. Tiktai suprātus ir sveikātos esme, gydymas gali tikrai pavykti.

Dār labiau toks geresnis supratimas reikalingas, kur lietiamas didesnės gyvenimo srities ligos ar sveikātos klausimas.

Tik sudėtingame gyvume jiedvi gali apsireikšti. Todėl ligos bei sveikata pastebimos ir draugijiniame žmonių gyvenime. Ir tše liga arba sveikata kyla iš gyvumo jėgų sąntykiavimo. Koks yra kokios-nors bendruomenės arba tautos žmoniškumas, būtent Šviesusis sąmoningumas, tokia yra jos ir sveikata ar liga.

Kaip aplinka visu savo turiniu ir tūriu veikia atskirą žmogų, taip jis ir tai ir atsiliepia ir aplinkai teikia savo sveikata arba sugedusias būsenas. Ligoniu kambariu oras yra gerai žinomas. O labai aiškiai tše jautiamos ir ligoniu nuotaikos būsenos bei jų mintys. Ir taip visumet žmonės dalyvauja vieni kituju ligoje ar sveikatoje.

Iš to galima suprasti visos tautos gyvenimą. Tam tikrais laikais aiškiau kaip šiaip jautiamas tautos nuotaikos ir protavimo kvapas. Tuojau ir yra numanu, ar tautos gyvumas sveikas ar ligotas.

Labai daug reiškia ne vien atskiram žmogui, bet dar daugiau tautos gyvenimui žmonių lytių sąntykiavimas. Jis jokių būdu nėra vien asmens dalykas. Todėl senovėje jis buvo prižiūrimas ir tvarkomas visos tautos. Tūli padavimai leidia numanyti, kaip Lietuvių tauta seniau labai rūpinosi žmonių Svarumu ir skaistumu. Kaip atskiri žmonės gyvena gimties atžvilgiu, taip gyvena arba nyksta visa draugija, kurios jie yra nariai. Todėl tautos gausėja ar menkėja, sveikai ar nesveikai trāšiai auga.

Dar didesnės reikšmės kaip prigimties keliu augusioms draugijoms yra vidujinės žmonių būsenos bendro tikėjimo ir tos patios valdiavos žmonėms. Kada tše nebėra plataus ir Šviesaus visa globiantio sąmoningumo, tuojau įvyksta irimas ir griuvimas. Todėl ir niekur taip aiškiai kaip draugijiniame žmonių gyvenime nematyti, kad giedrusis žmoniškumas yra tikriausias sveikatos ir apskritai žmoniško gyvenimo pagrindas.

Mūsų laikais ypatiai aiškiai pasirodo, kokia nesveikata užliejo tariamąją kultūringą žmonių. Minimosios tiesos dažnai neišmano nei valdios žmonės. Todėl ir galėjo apsireikšti tokia baisi žmonijos liga, kokia buvo Didysis kėras. Pakriko žmonių gyvumo galių sąntykiai. Pāžmoniškos jėgos dar ir dabar viršū

gauna ir todėl ardo gyvenimą. O kad jos jį ir kitaip tvarko, tarsi jį taisytų, vis-dėlto aiškėja, kad tše nesireiškia žmoniškumo galia ir Sviesa kaip valdantieji.

Paprastai laikoma nedora ir liga du skirtingu reiškiniumi. Toliau abi yra esmėje vienas ir tas pats dalykas. Ir todėl tenka sakyti, kad liga yra nedora ir atvirkščiai. Atsimenant nedoraus elgesio, kalbama paprastai apie nuodėmę, kuri esanti neklausymas kieno-nors paskelbtų išakymų. Bet ištikrųjų nuodėmę reikia laikyti menkinimą žmoniškumo reikšmės žmogaus asmenybėje, žmogui nusilenkiant pažmoniškumui.

O nuodėmė žmogų ir vertia į ligą, pati būdama ligos sąlyga. Todėl nuodėmės atleidimas tegali būti atitaisymas galimumo žmoniškumui stiprėti ir išgalėti. O tam yra būtinas aiškus žmogaus ryžtingumas ir tam tikra sąsainės sąmonės laikysena.

Tokiu būdu ir įvyksta išgijimas iš kiekvienos ligos. Todėl pasisakysime dar kartą: Niekas negali šalinti kito žmogaus ligą. Žmonės vienas kitam tegali padėti aplinkos teikiamas sąlygas žmogaus tarpimui priruošti ir žmogų akinti į jo esmės galias ir kaip jas sužadinti. Juk tur-būt jau aiškėjo, kad gydymo jėgos yra įvairios sąmoningumo gėlios žmoguje, kurių tarpe turi vyrauti žmoniškumo pradas.

Kas į gyvenimą įveda, teikia ir sveikatą. To prado sužadınimas yra todėl ir tikriausias galėjimas gydyti. Pilnai pribrendusio žmoniškumo žmogus yra ir pats sveikasis. Situuo brendimu todėl turėtų rūpintis kiekvienas, kurs nori teikti gydymo pagalbą.

Visai nuostabiai malonus yra sunkiai sergantiām ligoniui kilnaus ir tauraus žmogaus artumas. Todėl dažnai įvyksta pasveikimas, kurs visus stebina. Niekas nežino, kaip tai galėjo atsitikti. Bet to priežastis buvo sužadintoji paties sergantiojo žmogaus esmė. Vien didysis žmonių nežinojimas gėli žinias apie tokių pasveikimų priežastis vadinti prietarais. Tariamieji gydymo stebuklai ištikrųjų yra gyvenimo įstātymų užtikrinti įvykiai.

Mūsų laikais laukiame gydymo iš mokslo. Gydytojas turis būti mokslininkas. Ir ko-platesnis jo mokslas, to-geriau jis galėsiās gydyti. Tik jautiant, kad to nepakanka, sākoma gydy-

tojas turis būt ir menininkas. Vis-dëlto ir tai neužtenka. Nau-
dingu yra abu, taip mokslas kaip menas, bet gydymo galia
têra tiktai gyviausias žmoniškumas. Geriausias
gydytojas todël visumet bûs taurusis, išmintingasis
žmogus, iš kurio spindi gâl jau ir pats dieviškumas. Apie
toki gydytojà padavimai sâko, kad jis gydes stebuklingu būdu.
Bet ir pats iš ligû ir viso pikto išvaduotojas sâkê: „Tavo tikê-
jimas tave gelbêjo!“

Pasaulio Išvaduotojai

Vakarų žmonės, kuriems dalykas dar kiek rūpi, kalba apie vieną pasaulio išvaduotoją arba išganytoją. Bet pasiklausant, ką visa žmonija sako, girdėt, kad vieni mini vieną, kiti kitą išvaduotoją. Kiekvienai savąjį daugiau ar mažiau dievina. Kaip Krikščionys tiki garbiną tikrąjį išvaduotoją, taip dāro ir kiti, žiūrėdami į savąjį. Nesvarstydami, kur yra tiesa, pamāstysime, kas vadinasi tuo žymiu vardu.

Pasaulio išvaduotojai yra žmonijos āmžiu gyvenime aiškiai pastebėtos esybės. Ivairiais laikais jie atsirādo, visados tada, kai žmoniškumas buvo daugiau apsiniaukęs. Ir žmonės, kartais net didelė žmonijos dalis pateko į tokios vienos esybės gyvumo šviesā.

Išvaduotojų vardai skāmba žmonijoje tūkstantiais metų. Visais āmžiais žmonės stengėsi į kokius-nors sāntykius su jais sueiti. Minėsiu dabar tikrai Hindū Jisnā Krišnā, Aigyptietiu Thotā (Hermā Trismėgistū), Žydū Moze, Parsū Zarathustrā, Graikū Orfū, Hindū Gautama Buddhā, iš Žydū kilusį, Graikū zodiacais vadinamā Jėzū Kristū ir dār Arabū Mohamedā.

Istorininkai bandė suprasti šitas saulėtas žmoniškos sāmonės dangaus šviesybes. Bet labai tai nelengva. Paprastai mānoma, kad tikrai mažos pradios ir kūniškas buvęs, kas žmoniū tikėjimui apie pasaulio išganytoją atrodo augštgamtiška. Kiti sako, kad tūlū išvaduotojų reikšmė išlengvo didėjusi jų gārbintojų vaizduotėje. Išvaduotojai buvo vis daugiau dievinami, kol pagaliau pasieke žmoniū akyse dievaitio šviesumā ir orumā.

Bet reikėtū tiesiai žiūrėti į vyksnius ir nebandyti juos iškraipyti. Kalbant apie išganytoją, aiškiai prisimena arba nors vaizduojasi šviesios gālios, kurios iš jo reiškėsi. Jos žmonėms spindėjo iš kiekvieno, kurį vadino savo tikybos steigėju arba

nors naujintoju. Tikybū plitimui suprasti neuztenka manyti, kad pirmojo skelbėjo pasekėjai jo mokslus būtū giline ir šviesine.

Nėra taip, kaip kad kálnuose paukštelio numestám sniego gábalui žemyn riedant prilimpa vis daugiau sniego, kol nepasidáro tikras sniego kálnas, kurs nuolatai didėjantia galia griúva í daubas ir slėnius. Tikybos gyvenime niekada nėra pirminė jos galia padidėjusi, naujiems tikintiems prisidedant. Atvirkštieji, tikėjimas savo žmoniū draugijoje pasieko pátí augštumą, tikybos apreiškėjui gyvenant ir pasiskelbiant. Jám atsitraukus, tikėjimas išlengvo menkėjo. Jo mokslai vis daugiau nubluko, lėkštėjo. Žmoniū daugelis tegáli juos vartoti, bet negáli pridėti jiems nieko esmingo.

Tik prisiminkime, kokiá nuostabiá tikybine gáliá apreiškė pirmųjų Krikštioniū draugijos! O kad ir nebūtū gálima tai tiesiog írodyti, tada iš kito-ko tai labai aišku. Pirmieji kiekvienos tikybos šventi ráštai tikrai spindi išmintimi, taurumu ir šventumu. Ká tolimesni laikai yra pridėje, tēra lyg atšvaita saulės, kuri nusileidusi dár lyg iš po regratiu švietia.

Tiesa, tikybos skelbėjai nėra palike savo rašytū ráštū, vieną-antrá išskyrus. Kas parašyta, pirmųjų pasekėjū pateikta. Bet prakilnioji dvásia, kuri tše pastebima, negáli būt buvusi šviesesnė už mokytojo esme. Ji gáli būti tiktai átspindis jo dvásios kaip pirmoji jo didybės apraiška.

Pati ji glúdojo jo esmėje ir betarpiškai reiškėsi jo gyvenimu ir veikimu. Vėlesni laikai ji padidinti ir patikrinti negalėjo. Didysis skirtumas tarp jo taurumo ir kitū žmoniū skurdo ámžiu laikais tiktai daugiau aiškėja. Apie tai kalbėti kaip apie pásakas, rodos nebūtū rimta. Ir tokie padavimai turi savo priežastis. Be nieko nesiseka ká-nors pramanyti. Norint kalbėti apie kieno-nors kilnumá ir taurumá, reikia ji patirti savo paties esmėje arba iš kito.

Todėl ir tegáli būti taip, kad tikrojo išganytojo didybė reiškėsi iškarto, jám nusileidus í žmoniškáji gyvenimá. Já susisvajoti nėra gálima. Jei ne visi žmonės já tuojau numánė, gáli būt aiškinama tiktai tuo, kad jie tām dár nebuvo nubude. Niúki jū sámonė nepajėgė išganytojo esybės šviesá regėti. Jiems ji likosi tamsa, kaip mūsų kúno akims neregimi saulės spinduliai.

Vis-dëlto jo Sviesa buvo uztekėjusi ir Svietê, apreikšdama vis-aiškiau jo esmês gâliâ žmonių gyvenime. Juk nėra tikrybê tiktai tat, kâ zodiais pasâkome, bet kas gyvenime kuria neabejotinus vyksmus. O tokia dâr-gi labai aiški tikrybê yra tai, kad žmonês kartâ žmogumi pasirciškusiâ esybe gârbina kaip patî Dievâ.

Negâli bûti pilnoji tiesa, kad tokių esybių galia glûdotù vien tik parašytame, jû sykî tartame zodyje. Matyti tai iš to, kad tûli vârginasi tais zodiais, o tik neprieina giliausios jû prasmês. Tokiu būdu jiems tai nieko ir netenka. Tikybos skelbêjo, žmonių išvaduotojo galia turi bût kitur ir kitaip suvokiama.

Pirma reikêtù vengti zodių tikybos steigêjas arba naujintojas. Jie iškarto sukelia nesusipratimù. Tais zodiais perlengvai prisimena vien tikybos mokslas. Žodiai pasaulio išvaduotojas arba išganytojas yra tinkamesni, geriau pataikâ dalyko esme.

Toliau reikia prisiminti, kad visas gyvenimas vyksta sąmoningumui Sviesinant nesąmoningumâ. Gi vël kiekviena ašainê sąmonê, kuri atsispindi gyvenime, savimi(!) dâr Sviesina jo sąmoningumâ. O tai padâro ko-geriausiai tos esybês, kuriû sąmonês Sviesa toli pralenkia kitû žmonių sąmones.

Tokių esybių išsileidimas î gyvenimo gâliû mirgêjimâ sukuria tikriausiai visai naujâ dvâsine žmoniû bûtî. Bet šis naujumas ūmai neaiškêja. Viskas vyksta paprastai. Nauja asmenybê atsiranda ir toliau reiškiasi savo gyvenimu, savo zodiu ir veikimu. Ir išlengvo žmoniû daugumai tas naujumas svarbêja. Jis pasirodo kaip veikianti ir laiminanti galia. Bet nėra tai viskas. Vyriausioji išganytojo reikšmê glûdo jo buvime žmonių gyvenime.

Tokios esybês sąmoningumas visiškai pakcitia vidujinî gyvenimo bûvî, vyriausiai tâjî, kuriame žmonija nusimâno esanti. Išganytojas žmoniškumo gâliâ pasaulyje žymiai sustiprina. O tuo nepasâkomai daug suteikiama gyvenimui. Paprastoji nuomonê apie naujâ tikybâ suvokia vos šesêli to, kas ištikrûjû dârosi. Veikiau bûtû gâlîma kalbêti apie augštesniâjâ tikybâ. Tiktai jai atsirâdus, visa-kas pasaulyje žymiai pakinta. Paprastâm žmogaus žvilgiui vos yra pastebîma, kas įvyksta, tokiai esybei traukiant žmonių gyvenimâ î savo Sviesâ, î savo gyvumâ.

Užtenka tik prisimint, kaip visas Vakarų žmonijos gyvenimas pakito, jām užtekėjus Kristaus dvąsiai, ypatiai kaip su ja sutāpo ir ta šviesa, kuria Graikū ir kitū tautū išmintiai jau telkė žmones. Tiesa, daug ir blogo priviso. Suprantamas dalykas. Saulės šviesoje pavasaryje išauga ir daug piktžoliū. Bet zodis apie krikščioniškąją kultūrą praveria žvilgį ne vien į atskirą pasaulį, bet ir į atskirą pasaulio amžių. O tai toli dār ne viskas. Gyvija ir augmenija, net klimatas ir visas gamtos gyvenimas pateko į šį pakitimā.

Pirmā akies mirksnī gāl atrodys, kad tuo perdaug pasakyta. Bet nemanysime taip atsimindami, kas augščiau pasakyta apie žmoniškumo gāliā ir pakitimus paskutiniaiis tūkstantmetiais įvykusius Vakaruose ir toliau visame pasaulyje. Viskas nusidavė kaip koks gamtos vyksmas. Ir negāli būti kitaip. Išvaduotojo galia išauga iš pasaulio Kūrėjo vālios kaip visa visata.

Jau tokia dvąsia kaip Mohamedo buvo gana didios reikšmės. Nereikėtų jā permāža vertinti. Visos pietinės tautos, kurios vadovaujasi jo mokslais, jame numānė saule, kuri jose sužadino daug miegantiū gāliū. Visai nemenka jų itaka ir į krikščioniškū tautū kultūrā. Augstosios mokyklos Europoje iš jų gāvo gana gyvū ākstinimū.

O toliau atgal žvelgiant, ir Mozės reikšmė yra labai nuostabi. Iš jo dvąsios išaugo žydiškumas dār-gi net kūniškai ir laikėsi tūkstantmetiais, nors žydai po visā žeme išsidrābstė kaip kokie pabirai. O be abejonės tai turėjo tikras pāsėkas.

Mazoji žydū tauta su krikščioniškumu įgijo pasauline reikšme. O kad tūliems ji atrodo kaip kokio tamsumo skleidėja žmonijoje, kadāngi iš žydiškumo reiškėsi ne vien gyvos tikybos gālios, bet ir sunkusis žemiškumas, drumstiausias matėrializmas, vis-dėlto jo veiksmas žmonijoje yra labai ryškus.

Negālima māža vertinti nei vienos minimū esybiū reikšmės žmonijoje. Jā tiriant, atrodo lyg su kiekviena kilo nauja žmoniškumo gyvybės banga. Maz-daug 800—600 metų prieš mūsų metų skaitiāvimā Rytuose ir Vakaruose jų viena po kitos pasirodė. Zarathustros, Laotsės, Orfaus, Buddhos, Pythagoro vardai primena, kas tada vyko. Tokiū gāliū susivokimas žmo-

nijoje aiškiai liudija, kad jos iškilo iš patios kūrybos širdies. Toliau jos dar galingiau reiškesi.

Kūrybos širdyje, kuri yra žmoniškumo esmės gimtinė, vyksta ir asainės sąmonės šviesėjimas, plitimas ir iškilimas iš paprastojo laipsnio. Tse glūdo ir pilnesnės, aiškesnės tikybos galybė. Iš tse ir eina veiksmas, kurs apima visą žmoniją ir gamtą.

Tiesa, mire pasaulio išvaduotojai žmonėms nebėra regimi, tarsi būtų palike pasauli. Bet jų mirtis to nereiškia. Tik paprastam žvilgiui jie dingsta. Asainė jų sąmonė atsitraukia į pagrindinį sąmoningumą. Bet tuo neišnyksta jų sątykis su žmonių gyvenimu. Žmonės ir toliau palaikomi pasaulio išvaduotojų šviesos orume. Saulė švietia žemei ir nusileidusi už regratio. Kiekviena tū didiųjų esybių su savo šviesa buvo žmonijai nauja diena, kuri niekumet visiškai nebepraeina.

Didiame kūrybos vyksme vienas uždavinys po kito statomas. Kiekvienas naujas turi būt ir sprendiamas. Naujoji diena aušdama to laukia. Nėra abejotina, kad į didįjį mūsų laikų sąjudį nauja galia pradeda leisti savo spindulius, jeib didysis kūrybos vyksmas plistū pasaulyje. Nesąmoningumas laukia būt nušvietiamas naujos sąmoningumo spalvos.

Tūliems šios mintys gāl atrodys keistos ir netinkamos svarstyti mokslintām žmogui. Bet kurs visą gyvenimą šitse pareikštu atžvilgiu rimtai tiria, turės nois su tuo sutikti, kad tokiu būdu paskutinių klausimų dalykai lengviau tvarkosi, ir tūli šydai slenka nuo gyvenimo slėpinių.

Sâmonê ir Esimas

Be ligšiol paliestû klausimû yra dâr daug kitû, kuriuos tektû aiškinti šitŕe nurodytu pagrindu. Juo atsirêmus gâlima rodos gilinties î visus gyvenimo slêpinius. Pasirinkus lengviau prieinamus, gâl derêtû dâr suglausti visa-tai, kas dêstyta, tokiu bûdu, kad vertûsi žvilgis patiâm pagrindiniâm gyvenimo išmânymui.

Visi žinome, kad esame, bûdami sâmoningi. Sâmonei užgesus, rodos ir mûsû nebêra, bent kitû akims žiûrint. Bet antraip sprendiant, bûtent iš paprastai žinomiosios sâmonês netekusiojo, tenka sakyti, kad jâm pasaulio nebêra, prileidiant kad jis kokiui-nors kitu bûdu dâr bûtû, dâr gyventû. Dažniausiai bet kiti žmonês, vadinasi tie, kuriû sâmonê nêra užgesusi, tvirtina, pasaulis kaip buves, taip ir pasilieka, vis-tiek ar vieno ir kito žmogaus sâmonê bûtû išnykusi ar ne.

Bet visû žmoniû sâmonei užgesus, kažin ar tai bûtû pasaulis? Tiesa, bûtû dâr kiti gyvûnai su savo sâmonėmis. Bet ir toms išnykus, nebeliktû nei vieno, kurs patirtû, kad pasaulis yra. Bet jau ir tokiu mâtymu sâmonê tiktai vaizduojasi visatâ be sâmonês. Ir tuo îrodo savo esimâ ir gâlîa augšt viso, kas yra. Iš viso, kas jau pasakyta, turêjo pasidaryti nors numanu, kad, neplintant sâmoningumui erdve ir laiku, nesikurtû jokios lytys. O pagaliau nesiniaukiant sâmoningumui, jeib îvyktû nesâmoningumas, bûtent daigtingumas, nieko ir nebûtû, vien pasiliktû — sâmonê be turinio. Ji viena bûtû.

Ir taip nors-kiek jau aiškêja, kad sâmonê ir esimas yra viena, kad juodu nêra dalinamu. Sâmoningumas kuria tai, kas rodosi esâs, kuria erdve ir laikâ, kuria visatâ. Todêl Vokietiu

manytojas Ernst'as Troeltzsch'as ir sakydavo: „Viskas, kas yra, gâli bûti suprantama tiktai kaip kokios-nors sâmonês turinys“. Vadinas, tiktai ið sâmonês atsiranda esimas.

Tai dâr geriau aiðkêja, kai kiek pamâstome apie âtskirus gyvûnus. Aiðku, kad kiekvienas jû gyvena savo sâmonês Sviesoje. Sâmonê gyvûnâ padârê daigtingâ. Ið jos jâm teko visas jo ypatumas ir pasaulio turinys bei dydis.

Tik bandykime numanyti, pavyzdiui, kiek skruzdêlê, kuri bêga per ðmogaus pêdâ, ðino apie jo esmê! Skruzdêlês sâmonei ðmogaus pêda têra tas pats, kas ir kupstelis âtkalnyje. Nieko ji nenuvokia, kad toje pêdoje, ðmogaus kojoje ir visame jo kûne veikia ypatingas gyvumas. O kaip svetima ir tolima lieka skruzdêlei visa-tai, kas ðmogû padâro ðmogumi ir kas ið jo reiðkiasi ir gâli reikðties! Jos sâmonêje susivokia tiktai keli daigtingumai su jû reikðme gyvelio gyvenimui, vadinas, jo buvimui. Ðinoma, taip sprendiama, ðiûrint ðmogaus akimis.

Ir truputî dâr daugiau mâstydami, galêsimè prileisti, kad kiti gyvûneliai dâr maziau turi savo sâmonêje, jeigu ji yra dâr menkesnês Sviesos. O ðvelgdami î augmenijâ, jau vos bedrîstame kalbêti apie sâmonè. Vis-dêlto koks-nors sâmoningumas ir tðe reiðkiasi. Augâs zelmuo toli leidia savo ðaknis kaip tik ta linkme, kur yra kiek daugiau jâm reikalingosios drêgmês.

O kazî, ar smêlio grûdelis bûtû visai nesâmoningas? Atrodo taip. Bet grûdelis yra. Ir savo esimâ pareiðkia savo kietumu ir pastovumu. Jo esimas ir jo sâmonê yra tarsi î vieneta susiplâkusi, î vienâ savybè. Grûdelis yra ir bûva. Apie atomus ir jû daleles, apie matêrês sâsâjâ dâr kalbêti, rodos nebêra reikalo.

Tokiâm sâmoningumui ðmogaus sâmonê yra kazî-koks augðtas, lyg visai neimânomas, nesamas dalykas. Tatiau ir toji neapima viso, kas esti, kas gâli bûti. Paprasto ðmogaus sâmonê tâm yra tarsi uzdaryta.

Prisimena Amerikietio raðytojo Nathanaël'io Hawthorne'o apysakelê David Swan. Jaunas ðmogus, Dovydas, pêstias toli keliâves ir nuvarges, po krûmu iðsitieses uzmgigo. Jî tðe pastebêjo labai turtingu senu-du, pats ir pati. Labai jis patiko senutei. Ir panorêjo jî kaip sûnû imti î savo namus, jeib turêtû paveldêtojà. Bet seniui negalêjus pasirykti, abu paliko miegantijî jo

vargingume. — Netrukus jį priėjo jauna mergaitė. Ir jai jis labai patiko. Vos-ne-vos išstengė akis nuo jo atitraukti. Vis kartojo: Koks jis gražus! Koks gražus! — Ir surado jį du piktadarius, kuriuo-du jau ryžosi jį užmušti, manydami galėsią ką pasigrobtį. Bet paskutinį akies mirksnį buvo pabaidyti. — Viso-to, žądamosios laimės ir gresiantiojo pikto, miegantysis nieko nenumanė.

Miego būsenoje žmogus pasauliui gyvena augmeniškai. O ties gilesniu ir platesniu gyvenimu žmogus ir budėdamas lyg miega. Bet sąmonių skirtingumą jau aiškinomės. Lengva tai suprast, žiūrint į gyvius. Kalbame, kad vieni gudresni už kitus. O tai nieko kito nereiškia, kaip kad vienu sąmonė yra tąpusi šviesesnė negu kitų. Dažnai pastebime, kad šuo, lodamas savo savininko neapkentiamą žmogų, jau parodo, kad į jo sąmone pateko jo kungo neapykanta ir mintis.

Ir žmonijoje yra visai neapmatomų sąmonės šviesos skirtingumų. Daugelis žmonių yra labai siauros sąmonės, kiti platesnės, vienos turinys yra mažas, kitos labai didis. O pagal tai atskiri žmonės numano savo esimą. Vieni jautiasi gyveną tarsi taške lyje, o kiti didiausiame plote.

Bet nuostabiausias dalykas yra tas, kad vieni yra kitų sąmonių turinys, žinoma toks, kokios yra tos sąmonės.

Tokiu būdu visas pasaulio turinys yra neatmežgamai supintas. Vaizduokimės tatai ko-gyviausiai! Nuo smėlio grūdėlio per augmenius ir gyvius lig augstos išminties žmogaus vis yra vienas kitame kaip jo sąmoningumo dalykas, jo sąmonės turinys. Ir taip aiškėja, kad ne tik vieno dalyko, bet visų ir visoko esimas yra sąmoningumo pagrįstas.

Apie tai daug reikėtų pasakyti. Visas gyvenimas yra tikras visokių sąmonių susipynimas bei mirgās veikimas, todėl ir įvairiausių dalykų esimas. Iš galutinio sąmoningumo gimsta atskiros sąmonės, o iš jų — pasaulio daigtai ir dalykai.

Tikrai nuostabus yra sąmonių susitikimas ir sąntykiavimas. Ypatiai dār prisimenant, kad kiekviena sąmonė nuolatai kinta. Žmogus tai visai gerai žino. Jo sąmonė niukiasi ir šviesėja, pildosi visokiu turiniu ir vėl tuštėja. Ji pasiima, kas

žmogui atrodo malonu, bet ir tai, kas jam atrodo baisu. Ir vienas ir antras sąmonėje giliai išsikimba. Visumet žmogus tvirtina ir mylimojo ir neapkentiamojo buvimą, abu paimdamas į savo sąmone.

Bet tūli dalykai savaime slenka iš sąmonės, kitus pātys išleidiamo. Ir tuo ji kitaip dār kinta. Atrodo visai kitokia. O sąmoniū susipynimū mirgesys pasidāro neapsākamai gyvas.

Daug tše dār reiškia ir pasaulio gyvūnū gyvenimo pakitimas, kurį vadinaime ėmigimu ir pabudimu. Miega ir buda augmenys, gyviai ir žmonės. Jū sąmoningumas sušvinta ir gesta kartu su šviesos aušimu ir temimu. O retai-kām tas sutapimas teatrodė nuostabus ir apmāstytinas. Dār labai pastebėtina, kad ėmingantiām pasaulis dingsta, bundantiām jis vėl pasidāro. Ir taip žmonės nusimāno esā. Su sąmone jiems tenka esimas.

Bet ar jū esimas būt galėjes išnykti, kaip jiems nebeliko pasaulis jū sąmonės turiniu? Juk pabudes žmogus jautiasi esās tas pats, kurs ir vākar buves. Negāli tai pasidaryti iš kūno, kadāngi jis nuolatai kinta, žinoma, žmogui ir miegant, ir yra jau visai kitas, negu vākar buves. O tai ėrodo, kad žmogus yra kita-kas negu kūnas. Jis ir miegodamas pasilieka esās.

Tiktai jis, nieko nesapnuodamas, save pamiršta ir nieko nebežino apie savo esimą! Keistas tai dalykas! Bet jis pasidāro suprantamas, jeigu išmānoms, kad paprastai žmonės savo esimą numāno tiktai iš savo sąmonės turinio, o ne iš savo sąmonės esmės. Kada turinys iš sąmonės slenka, žmonės ir nebesizino esā. Bet yra žmoniū, kurie ir tada, būtent miegodami ar mire, žino, kad jie yra.

Senovės Rytū Išmintiai skiria dienos sąmone nuo sapno sąmonės, toliau nuo sąmonės miege be sapno, ir pagaliau nuo sąmonės, kuri švietia augšt visū tū skirtumū. Jie visiems turi skirtingū zodiū Sanskrito kalboje: Jagrat (džagrat), Svapna, Sushupti (sušupti), Turya (turja).

Paprastai žmonės save tik pamiršta, taip jū sąmonei kintant. Viena, kā jie dār gāl numāno, yra, kad jie netenka paprasto sąmonės turinio. Jiems rodosi, kad jū sąmonė išnyksta, tarsi ji būtų tiktai jū esimo koks priedėlis o ne esmės reiškiny. Dienos sąmonė yra, kaip jau pasakya, lyg kokia liepsna, kuri

užsidega žmogaus esmei, žmoniškām sāmoningumui ieinant ī sāntykī su kūnu. Sāpno sāmonē yra to sāmoningumo ātšvaita.

Žmogus būva, dienos sāmonei ir užgesus, tai-gi netekes daigtingojo pasaulio, kurs yra ir tik visatos dalelė. Nēra visas žmogaus esimas tas, kurs zinomas iš dienos sāmonės. Kaip jo esmė gimsta iš pagrindinio sāmoningumo, taip jis tše turi ir savo esimā. Žmogus yra esybė augšt erdvės, laiko ir priezastingumo, kurie yra, kaip filosofas Kantas sāko, tiktai žmoniškos dvāsios žiūros lytys.

Iš to turētū aiškėti ir žmogaus nemirtingumo klausimas. Būdamas galutinio sāmoningumo ātspindis, žmogus, tai yra žmoniškoji dvāsia-siela, nēra prasidėjusi ir negāli pasibaigti. Bet nežinodamas visumet esās, jis iš tokiū pasākymū negāli pats tai patikrinti. Norėdamas īsigyti viso savo esimo išmānymā, žmogus turi žiūrēt, kaip jām galētū šviesėti sāmonē, kad jos pakitimais jis nepamirštū savės. Tada didēja ir tvirtēja jo esimas; sāmonē ir esimas esme sutampa.

Sāmoningumas visoje kūryboje aušta visais dalykais, visais vienetais. Pradioje jis visur tarsi to paties brėškimo. Toliau jis skleidiasi po rūšis, veisles, gimines, kol nesušvinta kaip ašainė sāmonē. Bet kūrybos žygis tuo nesibaigia. Juk ir ašainės sāmonės yra nelygios šviesos. Todėl kalbama apie kvailutį, protingā ir išmintingā žmogū. Mokslas nedaug tše reiškia. Ir iš labai mokyto žmogaus reiškiniū kartais yra aiškiai matyti, kad jis neturi reikalingosios sāmonės šviesos, kuri neretai ir iš mažai mokslinto žmogaus daug giedriau švietia.

Bet kiekvieno žmogaus sāmonē gāli šviesėti. Visi žino, kad ji gāli aptemti. Paprastai žmogus pats tai vykdo visokiais nuodais ir visokiū geiduliū patenkinimu. Atitinkamai jis gāli sāmonės šviesā gyvinti. Minėjome tai jau kelis kartus ir kokiū būdu tai vykdytina. Igydamas daugiau šviesos, žmogus išlengvo iškyla iš siauro, menko esimo. Tada jis žinosi esās ne vien budėdamas, bet ir miegodamas, ne vien sapnuodamas, bet ir nesapnuodamas, ne vien gyvendamas, bet ir mires. Jo esimas nesibaigia, kaip nenyksta jo sāmonē. Ir tokiū būdu žmogus yra nemirtingas.

Tokia sāmonē taip-jau tenka žmogui iš pagrindinio sāmoningumo kaip ir paprastoji. Tik reikia jām pasišventus eiti

savo gyvenimo keliu. Tikybos mokslai šitą pasišventimą aiškina savo būdu, o tūlicms jie gâl ir yra gana reikšmingi. Jais tada reikia ir naudoties.

Rodos bûs numanu, kad Sviesėjantios sąmonės žmogus kitaip sąntykiuos su gyvenimu kaip niûros, niûkios sąmonės žmonės. Jis daugiau iš jo pagauna ir nušvietia, tuo jį ir neša ir tvirtina. Ir pagaliau âmziû keliais prieina pãtî augstãjî sãmoningumã, kurs visã visatã savyje palaiko.

Sviesėjantieji sãmonë juk ir-gi plinta. Tokiu būdu asainë sãmonë sutampa su paskutiniu sãmoningumu. Bet žmogus tada nepraranda savo sãmonës. Nusimãno esãs vieningas su visu, dalyvaujãs patiame pagrindiniame esime. Ton linkmën veda visas gyvenimas. Tada pasiaukojimas pagrindiniãm sãmoningumui yra reikšmingas ne vien patiãm žmogui, bet visãm gyvenimui. Žmogus gyvas kaip augstojos sãmoningumo prieimonë kûrimui vykdyti.

Ir aiškëja žmogaus gyvenimo prasmë. Žmogus gyvena, kad bûtû ko-ryškiau žmoniškas ir žmoniškumu nušviestû visã, kas yra. Kaip žmogus jautia gyvybës norã, taip jis trokšta ir Svicsos. Jos turëdamas, jis savaimë jã teikia gyvenimui. Augstasis sãmoningumas tokiu žmogumi vykdo kûrybos prãsmë. Ir pildosi tuo senasis zodis: „Iš Jo, Jame ir Jopi yra visi daigtai“.

Žodynelis

- ncapaprastû arba tãm tikra prasme mano vartojamû zodiû.
aikštis — dygis, augmeniškumo reiškiny, vok. zodiu Trieb.
âpstabas — apytikris pavidalas.
âpstâbinti — apytikrî pavidalâ suteikti.
ašainis — iš zodiû aš, ašai padarytas būdvardis tai savybei pažymėti, kuri susidârô iš to, kad kas gâli save vadinti zodiu aš.
ašainumas — esybês būdingumas, kurs kyla iš âtskiros save žinantios sâmonês.
atkritys — tat, kas priešinga pâžangai.
auguma — naringasis kûnas, organismas.
blinginti — akis ar protâ apdumti.
buvimas — zodis trunkmci pažymėti.
bûtybê — daigtinga esybê.
dygis — aikštis, augmeniškumo reiškiny, vok. zodiu Trieb.
dingstis — mintis, kuri ūmai atsiranda, bet ir tãm galimumas.
esybê — esmingas, save zinâs gyvumas.
esimas — nuo laiko atitrauktas buvimas.
estis — viskas, kas yra, atitraukta nuo daigtingumo.
gintis — gaminimo ir gimdymo kûno priemonê.
gyvata — visokios gyvybês visuma, kaip ūkis su sodu ir visais gyvûnais, Prûsos Lietuviû vartojama ta prasme.
gyvenà — bendras gyvenimas.
gyvybê — gyvumo prâdas.
gyvis — gyvas daigtas, vok. zodiu Tier.
gyvulis — didis gyvis.
gyvumas — gyvybês âpsirciškimas.
gyvûnas — âpskritai gyvas dalykas, vok. zodiu Lebewesen. Ky-lanti cilê: bûtybê — gyvûnas — esybê.
îvykis — baigtas vyksmas.

juslê — kâ seniau vadinau jusnimi, būtent akis, ausis ir tt.
 jusmas, pojutis, jausmas — cilê aiškėjantiū sąmonės turiniū.
 lieslê — juslê, kuri palytėjimu paima įspūdį (J. G.).
 lytis — pavidalas, lot. zodiū: forma, vok. zodiū Gestalt.
 magėti — nuovoka pagauti pomėgį.
 mąginti — vilioti, rąginti, pritraukti.
 magumas — jasmū srities pomėgis.
 nuovoka — geidavimo, nuotaikos sąmonė.
 nūsmas — juslėmis patiriamas patenkinimas.
 omė — tat, kâ reiškia Vok. iš Lotynū paimtas žodis Instinkt.
 orus — didingai reikšmingas.
 orumas — dvāsinis didumas.
 pāstapas — tat, kâ reiškia lot. kolumna, kas ir vadinama sveti-
 mu zodiū piliorium.
 prādininkas — naujo dārbo pramanytojas.
 siekti, sieka, sieko kâ — ranka pasiekti.
 siekti, siekia, siekê ko — pasistengti tikslui ārtintiesi. (Taip
 mane mokino kelios Prūsos Lietuvės, mân vienai patariant
 abi prasmi, kaip iš Lietuvos rāstū tai įpratau.)
 siūslys — siuntiamasis.
 spuogas, spugis — tat, kâ Lot. žodis punktum reiškia.
 smėkšėjimas — neaiškus pasivaidinimas, vok. Erscheinung.
 vaidinys — kas vaidinama.
 vaizdinys — kâ žmogus sąmonėje vaizduojasi.
 veikslis — kas veikia, veiksnys.
 vienetas — nedalinamas dalykas.
 vienetiškumas — asmeniškumo savygumas, vok. pagal Lotynū
 žodį: Individualität.
 vyksnys — vyksmo davinys, lot. factum, faktas.
 visata — viskas, kas regima yra, lot. universum.
 visuma — viskas, kas sudāro dalykā.
 turinys — kas dalykā pildo.
 turiningas — kas yra didio turinio.
 tūris — kas sudāro dalyko vertė.
 tūringas — kas yra augštos vertės.

Rašydamas ginšas, klausau pamokinimo, kurį mân suteikė
 Prūsos Lietuviū senutė, stebėdamosi, kad sakydavau ginšas.

Pabaiginês Pâstabus

Nuo Siû metû pradios stengiausi Šio veikalo kalbâ taisyti, dažnai skaitydamas Gimtosios Kalbos dêstymus. Tûloms sâvokoms pareikšti norêjau vartoti tuos patius zodius, kuriuos tãm yra pasirinkte Vytauto Did. Universito profesoriai. Tã dãrbã atlikti mân padêjo mane aplankes jaunas galvotojas, studentas Juozas Girnius. Jo patarimais dažnai galêjau naudoties ir veikalo kalbai prãstinti. Spausdinimo klaidû ištaisyti bet ir kalbã gerinti mane gelbêjo Siauliû Vald. Gymnãzês vice-direktorius Antãnas Krausas. Abiem Širdingai àtiû uz malonû talkininkãvimã.

Tilzêje 1936-VII-14-

V y d ū n a s.

